

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK TARİHİ ANABİLİM DALI
YENİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

KEMAL PAŞAZÂDE
TEVÂRİH-İ ÂL-İ OSMAN
III. DEFTER
(Değerlendirme-Metin)

Yüksek Lisans Tezi

ABDULLAH SATUN

İstanbul 2009

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK TARİHİ ANABİLİM DALI
YENİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

KEMAL PAŞAZÂDE
TEVÂRİH-İ ÂL-İ OSMAN
III. DEFTER
(Değerlendirme-Metin)

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: PROF. DR. NECDET ÖZTÜRK

Hazırlayan: ABDULLAH SATUN

İstanbul 2009

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans öğrencisi Abdullah Satun'un "Kemal Paşazade, Tevarih-i Al-i Osman (III. Defter) (Değerlendirme ve Metin)" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Tarihi Anabilim Dalı Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği / oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

Tez Danışmanı : Prof.Dr. Necdet Öztürk
Üniversitesi Marmara

İmza

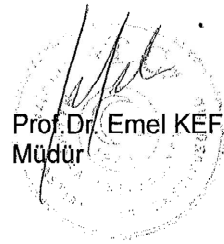
Üye : Doç.Dr. Erhan Afyoncu
Üniversitesi Marmara

Üye : Yrd.Doç.Dr. Mehmet Taştanir
Üniversitesi Marmara

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun 30 / 09 / 2009 tarih ve 18-2 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr. Emel KEFELİ
Müdür

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III
ÖNSÖZ.....	IV
BİBLİYOGRAFYA	VI
KISALTMALAR	X
GİRİŞ	XI- XLVII
1. AHMEDÎ'DEN KEMAL PAŞAZÂDE'YE OSMANLI TARİHÇİLİĞİ	XI
2. KEMAL PAŞAZÂDE (İBN KEMAL)	XIV
2.1 Hayatı	XIV
2.2 İlmî Kişiliği ve Eserleri	XVII
2.2.1 Tevârih-i Âl-i Osman, I-X. Defterler	XIX
3. TEVÂRİH-İ ÂL-İ OSMAN, III. DEFTER.....	XXIII
3.1 Nüshaları.....	XXIII
3.1.1 İstanbul Fatih Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Tarih, nr. 30	XXIII
3.2 Kaynakları.....	XXV
3.3 Kaynak Değeri ve Özellikleri	XXXVI
3.4 Etkileri	XXXVIII
3.5 Metnin Tesisi ve Transkripsiyon	XL
TEVÂRİH-İ ÂL-İ OSMAN, III. DEFTER	XLII
Metnin Fihristi	XLIII
Metin	1-91
Dizin	92
SONUÇ.....	97
ÖZGEÇMİŞ.....	98
TIPKIBASIM	99 (76b-114a)

ÖZET

Tez konusu, Kemal Paşazâde'nin (ö. 1534), Osman Gazi'den Kanunî Sultan Süleyman'a kadar her padişaha bir defter tahsis ettiği *Tevârih-i Âl-i Osman* adlı eserinin, Sultan I. Murad devrine ait olan (761-791/1359,1360-1389) *III. Defter*'idir. Üzerinde çalıştığımız bu *Defter*, İstanbul Fatih Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Tarih, nr. 30'da kayıtlı olup tek nüshadır.

Tezin giriş kısmında, ilk Osmanlı tarihçisi olarak kabul edilen Ahmedî'den âlim tarihçi Kemal Paşazâde'ye kadar Osmanlı tarihçiliği ve kaynaklarından kısaca bahsedildikten sonra Kemal Paşazâde'nin hayatı, ilmî kişiliği, eserleri üzerinde durulmuş, *Tevârih-i Âl-i Osman*'ın, *I-X. Defter*'leri hakkında da genel bilgiler verilmiştir. Sonra esas tez konumuz olan *III. Defter* daha detaylı ele alınmaya çalışılmıştır.

III. Defter'de, Osmanlı tarihinin I. Murad dönemi, diğer Osmanlı kroniklerine nazaran, müstakil olarak geniş bir şekilde yazılmıştır. Her ne dense *III. Defter*, araştırmacılar tarafından hemen hiç kullanılmamıştır. Eserde, XV. yüzyıl Osmanlı tarih kaynaklarından farklı rivayetler ve az da olsa orijinal bazı bilgiler bulunmaktadır.

ABSTRACT

The dissertation is the 3rd book (defter), belonging to the reign of Sultan Murad I, of the work called *Tevârih-i Âl-i Osman* “History of the Ottomans” by Kemal Paşazâde. The book studied is the unique copy in the Library of Istanbul Fatih Millet, registered in Ali Emiri Effendi, History; number 30.

After mentioning about the Ottoman historiography from the earliest Ottoman historian Ahmedî to the knowledgeable historian Kemal Paşazâde, the thesis deals with the life, academic personality and work of the latter; and some general information is given on the books between I-X of the *Tevarih*. Then the third book in question is handled in detail.

In the third book (defter) the period of the Ottoman history during the reign of Sultan Murad I is, compared to the other chronicles, written separately and thoroughly. However, it was hardly used by any researchers. In it there are several reports different from the sources of the time and though not very much there is some original information.

ÖNSÖZ

Sultan II. Murad zamanında temelleri atılan Osmanlı tarihçiliğinde Sultan II. Bayezid zamanına (1481-1512) gelindiğinde bir yükseliş sürecine girildiği görülmektedir. Bu dönemde, genel tarihler yazıldığı gibi Osmanlı hanedanına ait tarihler de kaleme alınmıştır. Bu tarihlerden birini de Sultan II. Bayezid'in emriyle büyük âlim Kemal Paşazâde (İbn Kemal) yazmıştır. İbn Kemal, eserini her padişaha bir defter olarak planlamış ve ilk sekiz defteri II. Bayezid'e arz etmiştir. Kanunî Sultan Süleyman'ın isteği üzerine tarihini yazmaya devam eden Kemal Paşazâde dokuzuncu ve onuncu defterleri de yazıp Sultan Süleyman'a sunmuştur. Yüksek lisans tez konumuz olan defter, Sultan I. Murad dönemini ihtiva eden *Tevârih-i Âl-i Osman*'ın, *III. Defter*'idir.

Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerine ait çoğu kaynaklar kuruluştan yaklaşık bir, bir buçuk asır sonra yazılmıştır. Kaynaklar arasında farklı rivayetler olduğundan bu kaynakların sadece birinden veya birkaçından alınan bilgilerle çok sağlıklı bir sonuca varılamamaktadır. Bu bakımdan tarihçiler bu dönem kaynaklarını topluca ele alarak kullanırlar ve hepsini birden değerlendirmeye tabi tutarak bir neticeye varmaya çalışırlar. Bu sebeple İbn Kemal'in *III. Defter*'inin, Sultan I. Murad döneminin yeniden ele alınmasında önemli katkılar sağlayacak özellikte olduğunu söyleyebiliriz. Kemal Paşazâde, eserinde kullandığı kaynakların isimlerini vermemektedir. Yapmış olduğumuz kaynak karşılaştırmasında ise başta Neşrî olmak üzere kendinden önceki tarihçilerden istifade ettiği anlaşılmaktadır. Müellifimizin eserinde, tespit ettiğimiz kaynaklarında olmayan bazı bilgiler de bulunmaktadır.

Tez çalışmamızın giriş bölümünde, Kemal Paşazâde'ye kadar Osmanlı tarihçiliği ve kaynakları, İbn Kemal'in hayatı, ilmî kişiliği ve eserleri hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Bunları takiben, Osmanlı tarihleri arasında önemli bir yeri olan Kemal Paşazâde'nin *Tevârih-i Âl-i Osman*'ının, *I-X. Defter*'lerinin önemli nüshaları, yayınlananların künyesi gibi genel bir tanıtım yapılmıştır. Daha sonra esas tez konumuz olan *III. Defter*'in nüshaları, kaynakları, kaynak değeri ve özellikleri ile etkileri üzerinde

durulmuş, metnin fihristi, transkripsiyonu, dizini ve tıpkıbasımı verilmiştir. Sonuç bölümünde ise genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Tez çalışmalarımda, yardımlarını esirgemeyen kıymetli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Necdet Öztürk'e; bu eser üzerinde çalışılmasının faydalı olacağını söyleyen değerli hocam Doç. Dr. Erhan Afyoncu'ya; tezimi hazırlarken desteklerini esirgemeyen arkadaşım Selman Soydemir'e teşekkürü bir borç bilirim.

İstanbul, 2009

Abdullah SATUN

BİBLİYOGRAFYA

- AFYONCU, Erhan, *Tanzimat Öncesi Osmanlı Tarihi Araştırma Rehberi*, İstanbul 2007.
- AHMEDÎ, *Dâstân ve Tevârih-i Mülûk-ı Âl-i Osmân*, haz. Çiftçioğlu Nihal Atsız, *Osmanlı Tarihleri I*, İstanbul 1949.
- , *İskender-nâme*, İnceleme-Tıpkıbasım, haz. İsmail Ünver, Ankara 1983.
- ANHEGGER, Robert, “Mehmed b. Hacı Halîl ül-Kunevî’nin Tarih-i Âl-i Osman’ı”, *Tarih Dergisi*, sayı 3-4, İstanbul 1952.
- Anonim *Tevârih-i Âl-i Osman*, nşr. F. Giese, haz. Nihat Azamat, İstanbul 1992.
- Anonim *Osmanlı Kroniği* (1299-1512), haz. Necdet Öztürk, İstanbul 2000.
- ÂŞIK PAŞAOĞLU, *Tevârih-i Âl-i Osman*, haz. Çiftçioğlu Nihal Atsız, *Osmanlı Tarihleri I*, İstanbul 1949.
- , *Osmanoğulları’nın Tarihi*, haz. Kemal Yavuz-Yekta Saraç, İstanbul 2003.
- Âşık Paşazâde *Tarihi*, nşr. Âli Bey, İstanbul 1332.
- ATSIZ, Nihal, “Fatih Sultan Mehmed’e Sunulmuş Tarihî Bir Takvim”, *İstanbul Enstitüsü Dergisi*, III, 1957.
- , “Hicrî 858 Yılına Ait Takvim”, *Selçuklu Araştırmaları*, IV, Ankara 1975.
- , “Kemal Paşaoğlu'nun Eserleri”, *Şarkiyat Mecmuası*, VI (1965)'den ayrı basım, İstanbul 1966.
- BABİNGER, Franz, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, çev. Coşkun Üçok, Ankara 1982.
- BANARLI, Nihat Sami, “XIV. Asır Anadolu Şairlerinden Ahmedî’nin Osmanlı Tarihi: Dâstân-ı Tevârih-i Mülûk-ı Âl-i Osmân ve Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi”, *Türkiyat Mecmuası*, VI, İstanbul 1939.
- BAŞAR, Fahmeddin, “İlk Osmanlı Tarihçileri”, *Türkler*, XI, 2002.
- BURSALI MEHMED TAHİR, *Osmanlı Müellifleri*, I, İstanbul 1333.

- DANIŞMEND, İsmail Hami, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, I, İstanbul 1972.
- ENVERÎ, *Düstürnâme-i Enverî, Osmanlı Tarihi Kısmı* (1299-1465), haz. Necdet Öztürk, İstanbul 2003.
- FERİDUN BEY, *Mecmûa-i Münşeâtü's-Selâtîn*, I, İstanbul 1274.
- GÖKBİLGİN, M. Tayyib, *XV. XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livâsı. Vakıflar-Mülkler-Mukataalar*, 2. basım, İstanbul 2007.
- HAMİD VEHBÎ, *Meşâhîr-i İslâm*, IV, İstanbul 1301.
- HAYRULLAH EFENDÎ, *Târih-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye*, IV, İstanbul 1292.
- HÜSEYİN AYVANSARÂYÎ, *Hadîkatü'l-Cevâmi*, I, İstanbul 1281.
- HÜSEYİN HÜSAMEDDİN, *Amasya Tarihi*, I-IV, İstanbul 1927-1928.
- İBN KEMAL, *Tevârih-i Âl-i Osman, I. Defter*, haz. Şerafettin Turan, Ankara 1970.
- _____, *Tevârih-i Âl-i Osman, II. Defter*, haz. Şerafettin Turan, Ankara 1983.
- _____, *Tevârih-i Âl-i Osman IV. Defter*, haz. Koji Imazawa, Ankara 2000.
- _____, *Tevârih-i Âl-i Osman, VII. Defter*, haz. Şerafettin Turan, Ankara 1991.
- _____, *Tevârih-i Âl-i Osman, VIII. Defter*, haz. Ahmet Uğur, Ankara 1997.
- _____, *Tevârih-i Âl-i Osman, IX. Defter*, haz. Ahmet Uğur, *The Reign of Sultan Selim I in the Light of Selim-nâme Literature*, Berlin 1985.
- _____, *Tevârih-i Âl-i Osman, X. Defter*, haz. Şerafettin Severcan, Ankara 1996.
- İlmiye Salnamesi*, İstanbul 1334.
- İNALCIK, Halil, "I. Murad", *DİA*, XXXI.
- İstanbul'un Fethinden Önce Yazılmış Tarihî Takvimler*, haz. Osman Turan, Ankara 1984.
- İstanbul Kütüphaneleri Tarih-Coğrafya Yazmaları Katalogları*, 1. Fasikül, İstanbul 1943.
- KARAMANLI NİŞANCI MEHMED PAŞA, *Osmanlı Sultanları Tarihi*, çev. İ. Hakkı Konyalı, Atsız'ın *Osmanlı Tarihleri* I'de, İstanbul 1949.
- KEMAL, *Selâtîn-nâme* (1299-1490), haz. Necdet Öztürk, Ankara 2001.
- LATÎFÎ, *Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*, haz. Rıdvan Canım, Ankara 2000.

- MECDÎ MEHMED EFENDÎ, *Hadaiku's-Şakaik, Şakaik-ı Nu'maniye ve Zeyilleri*, I, haz. Abdülkadir Özcan, İstanbul 1989.
- MEHMED CEMÂLEDDİN EFENDÎ, *Osmanlı Tarih ve Müverrihleri (Âyîne-i Zurefâ)*, haz. Mehmet Arslan, İstanbul 2003.
- MEHMED NEŞRÎ, *Kitâb-ı Cihan-nümâ, Neşrî Tarihi*, I-II, yay. Faik Reşit Unat-Mehmed Altay Köymen, Ankara 1949, 1957.
- _____, *Cihânnümâ*, haz. Necdet Öztürk, İstanbul 2008.
- MEHMET SÜREYYA, *Sicill-i Osmânî*, I, İstanbul 1308.
- MÜSTAKİMZÂDE SÜLEYMAN SAADEDDİN, *Devhatü'l-Meşayih*, İstanbul 1978.
- Oruç Beğ Tarihi (1288-1502)*, haz. Necdet Öztürk, İstanbul 2007, 2008.
- Osmanlı Tarihi'ne Ait Takvimler I*, haz. Nihal Atsız, İstanbul 1961.
- ÖZTÜRK, Necdet, "Osmanlı İlim ve Kültür Hayatındaki Önemli Gelişmeler (1421-1512)", *TKİD*, II, 2000.
- PARMAKSIZOĞLU, İsmet, "Kemal Paşazâde", *İA*, VI.
- RÛHÎ ÇELEBÎ, *Rûhi Tarihi (Rûhi Tarihi Oxford Nüshası-Değerlendirme, Metnin, Yeni Harflere Çevirisi, Tıbbi basımı ile birlikte)*, haz. Yaşar Yücel – Halil Erdoğan Cengiz, *Belgeler*, sayı 18, Ankara 1992.
- SARAÇ, Yekta, *Şeyhülislâm Kemal Paşazâde, Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri ve Bazı Şiirleri*, İstanbul 1995.
- SEHÎ, *Tezkire*, İstanbul 1980.
- ŞÜKRULLAH, *Behcetü't-Tevârîh*, çev. Çiftçioğlu Nihal Atsız, *Osmanlı Tarihleri*, I, İstanbul 1949.
- TAŞKÖPRÜZÂDE İSÂMUDDÎN EBU'L-HAYR AHMED EFENDÎ, *eş-Şakâiku'n-Nu'maniye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmaniye*, çev. Muharrem Tan, İstanbul 2007.
- TURAN, Şerafettin, "Kemal Paşazâde", *DİA*, XXV.
- UĞUR, Ahmed, "Kemal Paşa-zade'nin VIII. ve IX. Defterleri ve Bu Defterler Işığında Yazarın Tarihçiliği", VIII. Türk Tarih Kongresi, II, Ankara 1981.
- _____, *İbn Kemal*, İzmir 1987.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, I, Ankara 1988.

YURDAYDIN, Hüseyin Gazi, “Kemal Paşazâde’nin Tevârih-i Âl-i Osman’ının Onuncu Cildi Hakkında”, *Vakıflar Dergisi*, sayı 3, Ankara 1956.

KISALTMALAR

<i>age</i>	adı geçen eser
agm	adı geçen makale
bk.	bakınız
ev.	Çeviren
<i>DİA</i>	<i>Diyanet İslâm Ansiklopedisi</i>
H.	Hicri
haz.	hazırlayan
<i>İA</i>	<i>İslâm Ansiklopedisi</i>
Ktp.	Kütüphanesi
nr.	numara
nşr.	neşreden
<i>OM</i>	<i>Osmanlı Müellifleri</i>
s.	sayfa
<i>SO</i>	<i>Sicill-i Osmânî</i>
<i>TCYK</i>	<i>İstanbul Kütüphaneleri Tarih-Coğrafya Yazmaları Katalogları</i>
<i>TKİD</i>	<i>Türk Kültürü İnceleme Dergisi</i>
vd.	ve devamı
yay.	yayınlayan

GİRİŞ

1

AHMEDÎ'DEN KEMAL PAŞAZÂDE'YE OSMANLI TARİHÇİLİĞİ

İlk Osmanlı tarihi, Yahşi Fakih'in *Menâkıbnâme*'si'dir. Günümüze ulaşmayan bu eseri, Âşık Paşazâde kaynak olarak kullanmıştır. Bugün elimizde mevcut en eski Osmanlı tarihi ise XV. yüzyılın başında yazılan Ahmedî'nin *İskendernâme*'nin sonuna eklediği *Dâstân-ı Tevârih-i Mülûk-ı Âl-i Osman*'ıdır.¹

1402 Ankara savaşının olumsuz etkilerini üzerinden atmaya çalışan Osmanlı Devleti'nde, Sultan II. Murad (1421-1451) dönemine gelindiğinde Osmanlı tarihçiliğine dair bazı eserler ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu dönemin en önemli kaynakları *Tarihî Takvimler*'dir.² Takvimler Hazret-i Adem'den başlayarak önemli olayların kısaca verildiği metinlerdir. Bu dönemin eserlerinden biri de II. Murad devrinde meydana gelen İzladi ve Varna savaşları ayrıntılı olarak anlatılan *Gazavatnâme*'dir.³

Fatih Sultan Mehmed devrinden günümüze ulaşan en önemli kaynaklar Şükrullah, Enverî ve Karamanlı Nişancı Mehmed Paşa'nın eserleridir. Şükrullah'ın *Behcetü't-Tevârih* adlı Farsça eserinin son bölümünde Osmanlı devletinin kuruluşundan Fatih Sultan Mehmed devrine kadar meydana gelen olaylar anlatılmıştır.⁴ Enverî, *Düstürnâme*

¹ Nihat Sami Banarlı, "XIV. Asır Anadolu Şairlerinden Ahmedî'nin Osmanlı Tarihi: Dâstân-ı Tevârih-i Mülûk-ı Âl-i Osmân ve Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi", *Türkiyat Mecmuası*, VI, İstanbul 1939, s. 111-176; "Dâstân ve Tevârih-i Mülûk-ı Âl-i Osmân", haz. Çiftçioğlu N. Atsız, *Osmanlı Tarihleri*, I, İstanbul 1949, s. 3-35; Ahmedî, *İskender-nâme*, İnceleme-Tıpkıbasım, haz. İsmail Ünver, Ankara 1983; Salih Demirbilek, *Ahmedî'nin İskendername Adlı Eseri Üzerinde İnceleme (Ses Bilgisi-Şekil İlgisi-Cümle Bilgisi) Metnin Transkripsiyonu, Sözlük Çalışması*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Edirne 2000.

² *İstanbul'un Fethinden Önce Yazılmış Tarihî Takvimler*, haz. Osman Turan, Ankara 1984; *Osmanlı Tarihine Ait Takvimler I*, haz. Nihal Atsız, İstanbul 1961; Nihal Atsız, "Fatih Sultan Mehmed'e Sunulmuş Tarihî Bir Takvim", *İstanbul Enstitüsü Dergisi*, III, İstanbul 1957, s. 17-23; Atsız, "Hicrî 858 Yılına Ait Takvim", *Selçuklu Araştırmaları*, IV, Ankara 1975.

³ *Gazavât-ı Sultân Murâd b. Mehmed Hân*, nşr. Halil İnalçık-Mevlûd Oğuz, Ankara 1978

⁴ Şükrullah, *Dokuz Boy Türkler ve Osmanlı Sultanları Tarihi*, çev. Nihal Atsız, İstanbul 1939; Şükrullah, *Behcetü't-Tevârih*, çev. Çiftçioğlu Nihal Atsız, *Osmanlı Tarihleri I*, İstanbul 1949, s. 39-76.

isimli üç bölüm halinde manzum bir tarih yazmıştır.⁵ Karamanlı Nişancı Mehmed Paşa'nın, *Tevârihu's-Selâtini'l-Osmâniye* adlı Arapça eseri Osmanlı devletinin kuruluşundan 1479 yılına kadar gelen olayları anlatmaktadır.⁶

Fatih'ten sonra tahta geçen oğlu II. Bayezid devrinde (1481-1512) Osmanlı tarih yazıcılığı daha da gelişmiş ve padişahın yakın ilgi ve desteği ile önemli eserler kaleme alınmıştır. Bu dönem eserlerinden ilki Osmanlı tarihi hakkında tafsilatlı bilgi veren Âşık Paşazâde'nin *Tevârîh-i Âl-i Osmân* isimli eseridir. Bu eserin önemli bir özelliği de ilk dönem bilgileri için Yahşi Fakih *Menâkıbnâme*'ni kaynak olarak kullanmasıdır.⁷ II. Bayezid zamanı tarihçilerinden biri de *Târîh-i Ebü'l-Feth* adlı eserin yazarı Tursun Bey'dir.⁸ Bu eser ilk saltanat tarihi olması yanında süslü nesrin de ilk örneğidir.⁹

II. Bayezid devrinde yazılan bir başka tarih Oruç Beğ'in Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan kendi zamanına kadar gelen (1502) olayları yazdığı tarihidir.¹⁰ Meşhur tarihçilerinden Mevlânâ Mehmed Neşrî, *Cihânnümâ* adlı sekiz bölümden meydana gelen bir dünya tarihi yazmıştır. Ancak, bu eserden yalnız Osmanlı hanedanının tarihini anlatan altıncı kısım zamanımıza kadar ulaşmıştır. Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan II. Bayezid zamanına (1485) kadar olaylar anlatılır.¹¹

Mehmed bin Hacı Halîl el-Konevî, Farsça bir *Tarih-i Âl-i Osmân* yazmıştır.¹² Yine bu dönemde yazılan eserlerden, Kemal'in, kuruluştan 1490 yılına kadar olan olayları anlattığı *Selâtin-nâme*'si¹³; Behiştî mahlaslı Ahmed Sinan Çelebi'nin *Tevârîh-i Âl-i Osmân*'ı¹⁴; Mevlâna Ruhî Çelebi'nin 1511 yılına kadar gelen *Rûhi Tarihi*¹⁵ zikredilebilir.

⁵ *Düstûrnâme-i Enverî*, yay. Mükrimin Halil (Yınanç), İstanbul 1928; Enverî, *Düstûrnâme-i Enverî*, Osmanlı Tarihi Kısım (1299-1465), haz. Necdet Öztürk, İstanbul 2003.

⁶ Karamanlı Nişancı Mehmed Paşa, *Osmanlı Sultanları Tarihi*, çev. İ. Hakkı Konyalı, Atsız'ın *Osmanlı Tarihleri* I'de, İstanbul 1949, s. 321-369.

⁷ *Âşıkpaşazâde Tarihi*, nşr. Âli Bey, İstanbul 1332; Friedrich Giese, *Die Altosmanische Chronik des Asik Pasa-zade*, Leipzig 1929; "Âşıkpaşaoğlu, *Tevârih-i Âl-i Osmân*", haz. Çiftçiöğlu N. Atsız, *Osmanlı Tarihleri*, I, İstanbul 1949, s. 77-319; Âşık Paşazâde, *Osmanoğulları'nın Tarihi*, haz. Kemal Yavuz ve Yekta Saraç, İstanbul 2003.

⁸ Tursun Bey, *Târîh-i Ebü'l-Feth*, nşr. Mehmed Ârif, İstanbul 1330; Tursun Bey, *Târîh-i Ebü'l-Feth*, haz. Mertol Tulum, İstanbul 1977.

⁹ Necdet Öztürk, *Oruç Beğ Tarihi (1288-1502)*, İstanbul 2007, Giriş, s. XX.

¹⁰ *Oruç Beğ Tarihi*, haz. Nihal Atsız, İstanbul 1972; *Oruç Beğ Tarihi (1288-1502)*, haz. Necdet Öztürk, İstanbul 2007.

¹¹ Mehmed Neşrî, *Kitâb-ı Cihan-nümâ, Neşrî Tarihi*, I-II, yay. Faik Reşit Unat-Mehmed Altay Köymen, Ankara 1949, 1957; Mehmed Neşrî, *Kitâb-ı Cihan-nümâ*, I-II, nşr. Franz Taeschner, Leipzig 1951, 1955; Mevlânâ Mehmed Neşrî, *Cihânnümâ*, haz. Necdet Öztürk, İstanbul 2008.

¹² Robert Anhegger, "Mehmed b. Hacı Halîl ül-Kunevî'nin Tarih-i Âl-i Osman'ı", *Tarih Dergisi*, sayı: 3-4, İstanbul 1951, s. 51-66 (Özeti yayınlanmıştır).

¹³ XV. Yüzyıl Tarihçilerinden Kemal, *Selâtin-nâme (1299-1490)*, haz. Necdet Öztürk, Ankara 2001.

¹⁴ Erhan Afyoncu, *Tanzimat Öncesi Osmanlı Tarihi Araştırma Rehberi*, İstanbul 2007, s. 27.

¹⁵ *Rûhi Çelebi, Rûhi Tarihi (Rûhi Tarihi Oxford Nüshası-Değerlendirme, Metnin, Yeni Harflere Çevirisi, Tıbbi basımı ile birlikte)*, haz. Yaşar Yücel – Halil Erdoğan Cengiz, *Belgeler*, sayı 18, Ankara 1992.

II. Murad zamanında ortaya çıktığı, Fatih devrinde gelişmeye başladığı kabul edilen Osmanlı tarihçiliği gelişmesini sürdürerek II. Bayezid devrinde çok önemli bir yere gelmiştir.¹⁶ II. Bayezid, İdris-i Bitlisî ve İbn Kemal gibi devrin ileri gelen âlimlerini Osmanlı tarihini yazmakla görevlendirmiştir. Adı geçen tarihçiler eserleri ile Osmanlı tarih yazıcılığında yeni bir tarih anlayışının başlamasına sebep olmuşlardır.¹⁷

II. Bayezid devrinden sonra genel tarihlerin yanında, yalnızca bir hükümdar dönemini konu alan *Selimnâme* ve *Süleymannâme*'ler yazıldığı gibi bir savaşı anlatan tarihler de kaleme alınmıştır. Resmi tarih yazıcılığı XVII. yüzyılda yazılmaya başlanan vakanüvis tarihleri ile devletin son yıllarına kadar devam etmiştir.¹⁸

¹⁶ Necdet Öztürk, “Osmanlı İlim ve Kültür Hayatındaki Önemli Gelişmeler (1421-1512)”, *TKİD*, II, 2000, s. 60.

¹⁷ Fahameddin Başar, “İlk Osmanlı Tarihçileri”, *Türkler*, XI, 2002, s. 414.

¹⁸ Başar, “agm”, *Türkler*, XI, 2002, s. 414.

KEMAL PAŞAZÂDE (İBN KEMAL)

2. 1 Hayatı

Bugüne kadar hayatı hakkında birçok çalışmalar¹⁹ yapılan müellifin esas adı Ahmed olup tam künyesi Ahmed b. Süleyman b. Kemal'dir.²⁰ Büyükbabası Kemal Paşa sebebiyle İbn Kemal, Kemal Paşazâde, Kemal Paşaoğlu²¹ diye meşhur olmuştur. Kemal Paşazâde, 3 Zilkade 873/15 Mayıs 1469 tarihinde doğmuştur.²² Doğum yeri bazı kaynaklarda Edirne, bazılarında Tokat, bazılarında ise Amasya olarak yazılmıştır.²³

Kemal Paşazâde'nin babası Süleyman Çelebi, ileri gelen kumandanlardan olup 879/1474'de Amasya muhafızlığına tayin edilmiştir. Daha sonra 883/1478-79'da Tokat Sancakbeyliği'ne getirilen Süleyman Çelebi, bu memuriyetten ayrıldıktan sonra İstanbul'a gelmiş²⁴ ve bir rivayete göre burada,²⁵ diğer bir rivayete göre ise Amasya'da vefat etmiştir.²⁶ İbn Kemal'in annesi ise, İran'dan gelip Tokat'a yerleşen Fatih Sultan Mehmed dönemi kazaskerlerinden Küpelioglu Muhyiddin Efendi'nin bir rivayete göre

¹⁹ Kemal Paşazâde'nin hayatı için bk. Taşköprüzâde İsmâuddîn Ebu'l-Hayr Ahmed Efendi, *eş-Şakâiku'n-Nu'maniye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniye*, çev. Muharrem Tan, İstanbul 2007, s. 281-284; Mecdî Mehmed Efendi, *Hadaiku's-Şakaik, Şakaik-ı Nu'maniye ve Zeyilleri*, haz. Abdülkadir Özcan, İstanbul 1989, I, 381-385; Mehmet Süreyya, *Sicill-i Osmânî*, İstanbul 1308, I, 197; Mehmed Cemâleddin Efendi, *Osmanlı Tarih ve Müverrihleri (Âyine-i Zurefâ)*, haz. Mehmet Arslan, İstanbul 2003, s. 36-37; Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul 1333, I, 223-224; Nihal Atsız, "Kemal Paşaoğlu'nun Eserleri", *Şarkiyat Mecmuası*, VI (1965)'den ayrı basım, İstanbul 1966, s. 71-135; İsmet Parmaksızoglu, "Kemal Paşazâde", *İA*, VI, 561-566; Franz Babinger, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, çev. Coşkun Üçok, Ankara 1982, s. 68-71; Ahmed Uğur, *İbn Kemal*, İzmir 1987; İbn Kemal, *Tevârih-i Âl-i Osman*, VII. Defter, haz. Şerafettin Turan, Ankara 1991, s. IX-XCVIII; Yekta Saraç, *Şeyhülislâm Kemal Paşazâde, Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri ve Bazı Şiirleri*, İstanbul 1995, s. 15-73; Şerafettin Turan, "Kemal Paşazâde", *DİA*, XXV, 238-240.

²⁰ İbn Kemal, *Vasiyetnâme*, Köprülü Ktp., nr. 1599, 140a'dan naklen Saraç, *age*, s. 87.

²¹ İbn Kemal, VII. Defter, s. IX; Saraç, *age*, s. 15; Uğur, *İbn Kemal*, s. 9; Atsız, "Kemal Paşaoğlu'nun Eserleri", s. 71-72.

²² İbn Kemal, VII. Defter, s. IX; Mustafa b. Abdullah eş-Şehîr Hacı Halife ve bi Katip Çelebi, *Sullemlül-Vusûl ilâ Tabakâtî'l-Fuhûl*, Süleymaniye, Şehid Ali Paşa Ktp., 1887, 20b'den naklen Parmaksızoglu, "Kemal Paşazâde", *İA*, VI, 561; Saraç, *age*, s. 15.

²³ Bu konuda farklı görüşler için bk. Parmaksızoglu, "Kemal Paşazâde", *İA*, VI, 561-562; İbn Kemal, VII. Defter, s. IX-X; Saraç, *age*, s. 15-17; Kemal Paşazâde, *Tevârih-i Âl-i Osman*, X. Defter, haz. Şefaettin Severcan, Ankara 1996, s. XVII.

²⁴ Hüseyin Hüsameddin, *Amasya Tarihi*, İstanbul 1927, III, 230-232; İbn Kemal, VII. Defter, s. X-XI.

²⁵ Hüseyin Ayvansarâyi, *Hadikatü'l-Cevâmi*, İstanbul 1281, I, 180-181; Parmaksızoglu, "Kemal Paşazâde", *İA*, VI, 562; İbn Kemal, VII. Defter, s. XI.

²⁶ OM, I, 224; *Amasya Tarihi*, s. 418'den naklen Saraç, *age*, s. 17.

kızı²⁷ diğerk bir rivayete göre ise kız kardeşidir.²⁸

Bu durumda Kemal Paşazâde'nin soyu, baba tarafından askerî ve idarî görevlerde bulunan bir sülâleye, anne tarafından ise ilim ile meşğul bir aileye dayanmaktadır.²⁹ İbn Kemal'in şahsında bu her iki özelliğın birleştiğı görölmektedir.

İbn Kemal küçük yaştan itibaren ailesinin yanında ilk tahsilini iyi bir şekilde görmüş, gece gündüz demeden ilim ile meşğul olmuştur.³⁰ Babası Amasya'da Şehzâde Ahmed'in yanında vazifeli olduğı yıllarda Şeyhizâde Abdi, Abdizâde Abdurrahman, Yakubzâde Bahşı Efendi gibi âlimlerden sarf, nahiv, maanî, mantık ve lûgat ilmine ait temel bilgilerin eğitimini almıştır. Aynı zamanda Sibekzâde Ahmed, Şirvani Ebu'l-Hayr, Kutbüddinzâde Ahmed Cami Efendilerden Farsça öğrenmiş ve Şeyh Sâdi'nin Farsça meşhur eseri, Gülistan'ı okumuştur. Kemal Paşazâde bu eğitimlerle Farsça ve Arapça'yı öğrendi. Daha sonra baba mesleğı olan askerliğe intisap etmiş ve Edirne'ye gidip II. Beyazid'in hassa bölüğüne kayıt edilmiştir.³¹

Fakat bir sefer esnasında âlimlerin askerlerden daha çok itibar gördüğüne şahit olmuş ve ilim tahsiline devam etmeye yani ilmiye sınıfına geçmeye karar vermiştir. Şahit olduğı bu olay, Vezir İbrahim Paşa bin Halil Paşa'nın meclisinde gerçekleşir.³² Mecliste emir Evrenesoğlu Ahmed Bey de bulunmaktadır ki, çok saygı görür ve bulunduğı yerde ondan yüksek bir yere başka bir emir oturamazdı. O esnada sıradan kıyafetli, görünümü pek şatafatlı olmayan birisi içeri girer, protokolde Evrenesoğlu'nun üstünde bir yere oturur. Bu duruma şaşırarak Kemal Paşazâde, arkadaşına "Beyden daha yüksek yere oturan bu adam kim?" diye sorar. "Filibe Medresesi'nde görevli Molla Lütü adında bir müderris" cevabını aldığıında "Kazancı nedir? der. "Otuz dirhem yevmiye alır." cevabı üzerine "Peki, bu halde beyden üstün bir yere nasıl oturur." diye sorar. Arkadaşı, "Âlimler, ilimleri sebebiyle saygı görürler. Eğer onlardan aşağı bir yere otursaydı, buna ne vezir, ne de bey razı olurdu." diye cevap verir.

Bunun üzerine İbn Kemal, askerlik mesleğinde Evrenesoğlu Ahmed Bey'in

²⁷ SO, IV, 339; Parmaksızoğlu, *İA*, VI, 562; Uğur, *İbn Kemal*, s. 1-2; Saraç, *age*, s. 19; Turan, "Kemal Paşazâde", *DİA*, XXV, 238.

²⁸ Mecdî, *Şakaik*, I, 215; *Amasya Tarihi*, s. 423'den naklen Saraç, *age*, s. 19, dipnot 27. (Turan, "Kemal Paşazâde", *DİA*, XXV, 238'de Mecdî, *Şakaik*, I, 215 kaynak gösterilerek "Kemal Paşazâde'nin annesi, Küpelioğlu Muhyiddin Mehmed'in kızıdır" diye yazılmış ise de bir yanlışlık olduğı anlaşılmaktadır. Çünkü Mecdî, *Şakaik*, I, 215'te "Mevlânâ müşârunileyhin iki kız karındaşının birini Sinân Paşa tezevvüc idüp birisini mazhar-ı mazmûn Süleyman Çelebi İbn Kemal Paşa-zâde tezevvüc eyledi." yazılıdır.

²⁹ Parmaksızoğlu, "Kemal Paşazâde", *İA*, VI, 562; Saraç, *age*, s. 19.

³⁰ Taşköprüzâde, *Şakâiku'n-Nu'maniye*, s. 281.

³¹ *Amasya Tarihi*, 423'den naklen Saraç, *age*, s. 19-21.

³² Parmaksızoğlu, bu hadise için, İbrahim Paşa'nın 897/1492'deki Arnavutluk seferinde, ordu Filibe'ye vardıkten sonraki günlerin birinde olmuş olabilir, demektedir; Parmaksızoğlu, "Kemal Paşazâde", *İA*, VI, 562.

makamına ulaşmam mümkün değil ama ilim yolunu tercih edersem şu âlimin makamı gibi bir makama ulaşabilirim, diyerek ilmiye sınıfına girer³³ (1492-1493).³⁴

İlmiye sınıfına giren İbn Kemal önce Edirne Darülhadis’inde Molla Lütü’nin derslerine devam etmiş daha sonra Kestelli adı ile bilinen Muslihiddin Mustafa Efendi, Hatibzâde Muhyiddin Mehmed Efendi ile Muarrifzâde Sinanüddin Yusuf Efendi,³⁵ Müeyyedzâde Abdurrahman gibi zamanın tanınmış âlimlerinden ders alarak tahsilini tamamlamıştır.³⁶

Kemal Paşazâde’nin Edirne’deki Ali Bey (Taşlık) Medresesi’ne 10 Muharrem 909/5 Temmuz 1503 tarihinde müderris olduğu bilinmektedir.³⁷ Bu sırada baba dostu Anadolu Kazaskeri Müeyyedzâde Abdurrahman Efendi vasıtasıyla II. Bayezid’in himayesine de mazhar olmuş ve kendisine 30.000 akçe verilerek Türkçe bir Osmanlı tarihi yazmakla görevlendirilmiştir.³⁸ Ardından 911/1505’te 40 akçe ile Üsküp’teki İshak Paşa Medresesi’ne gönderildi ise de, bir yıl sonra yine Edirne’de Halebiye ve Üç Şerefeli medreselerinde çalışmış; bir ara İstanbul’da Sahn-ı Seman’da ders vermiştir (914/1508). Kemal Paşazâde kısa bir süre sonra tekrar Edirne’deki o tarihlerde Osmanlı Devleti’nin en yüksek medreselerinden olan Sahn-ı Bayezid Medresesi müderrisliğine tayin edilmiştir (917/1511).³⁹

I. Selim’in tahta geçmesinden sonra yazdığı risale ile Şiiilerle yapılacak savaşın diğer din düşmanlarıyla yapılan savaşlar gibi bir cihat olacağını belirtmesi şöhretini artırmıştır. Ve 10 Recep 921/20 Ağustos 1515’te Edirne kadılığına, 14 Şaban 922/12 Eylül 1516 tarihinde Anadolu kazaskerliğine tayin edilmiştir.⁴⁰ Bu görevde iken Mısır seferine katılmış ve padişah’tan büyük itibar görmüştür. Hatta sefer dönüşü İbn Kemal’in atının ayağından sıçrayan çamur, sultanın kaftanını kirletince Yavuz Sultan Selim, âlimin atının ayağından sıçrayan çamurun zînet ve övünç kaynağı olacağını

³³ Taşköprüzâde, *Şakāiku’n-Nu‘maniye*, s. 281.

³⁴ İbn Kemal, *VII. Defter*, s. XXII.

³⁵ Taşköprüzâde, *Şakāiku’n-Nu‘maniye*, s. 281; Mecdî, *Şakaik*, I, 381-382; Parmaksızoğlu, “Kemal Paşazâde”, *İA*, VI, 562;

³⁶ Saraç, *age*, s. 20-21; Turan, “Kemal Paşazâde”, *DİA*, XXV, 238.

³⁷ İbn Kemal’in 1503’te Ali Bey Medresesi’nde müderris bulunduğunu gösteren, 10 Muharrem 909/5 Temmuz 1503 tarihli arşiv kaydı, M. Tayyib Gökbilgin tarafından neşredilmiştir; M. Tayyib Gökbilgin, *XV. XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livâsı. Vakıflar-Mülkler-Mukataalar*, 2. basım, İstanbul 2007, s. 479; İbn Kemal, *VII. Defter*, s. XIII.

³⁸ Mecdî, *Şakaik*, I, 384; Parmaksızoğlu, “Kemal Paşazâde”, *İA*, VI, 563; İbn Kemal, *VII. Defter*, s. XX, dipnot 51; Saraç, *age*, s. 22.

³⁹ Taşköprüzâde, *Şakāiku’n-Nu‘maniye*, s. 281; Mecdî, *Şakaik*, I, 382; Saraç, *age*, s. 22-23; Turan, “Kemal Paşazâde”, *DİA*, XXV, 238.

⁴⁰ Taşköprüzâde, *Şakāiku’n-Nu‘maniye*, s. 281; Mecdî, *Şakaik*, I, 382; Feridun Bey, *Mecmûa-i Münşeatü’s-Selâtin*, İstanbul 1274, I, 467, 468, 480; Ayvansarâyi, *Hadikatü’l-Cevâmi*, s. 181; *İlmiye Salnamesi*, İstanbul 1334, s. 346; Saraç, *age*, s. 23; Turan, “Kemal Paşazâde”, *DİA*, XXV, 238.

söyleyerek öldüğünde bu kaftanın tabutunun üzerine örtülmesini vasiyet etmiştir.⁴¹

Kemal Paşazâde, 21 Rebiülevvel 923/13 Nisan 1517 tarihinde Anadolu kazaskerliğinden azledilmiştir. Sultanın bir anlık bir gazabı ile olduğu sanılan bu azil olayından on beş gün gibi kısa bir süre sonra 5 Rebiülahir 923/28 Nisan 1517'de eski görevine iade edilmiştir.⁴² 924/1518'de Karaman'ın tahririyle görevlendirilen⁴³ İbn Kemal, ertesi yıl 925/1519'da kazaskerlikten ayrılmış ve 926/1520 yılı başlarında 100 akçe yevmiye ile Edirne Darülhadis'ine tayin edilmiştir. Kanunî Sultan Süleyman tahta geçtikten sonra onu 928/1522'de Edirne'de Sultan Bayezid Medresesi'ne,⁴⁴ 930/1524'te ise İstanbul'da Fatih medreselerinden birine tayin etmiştir.⁴⁵ Şaban 932/Mayıs 1526'da da Şeyhülislâm Zenbilli Ali Efendi'nin vefatı üzerine Şeyhülislâmlığa getirmiştir.⁴⁶

Bu görevdeyken 2 Şevval 940/16 Nisan 1534 tarihinde vefat etmiş ve Edirnekapı dışındaki Mahmud Çelebi Zaviyesi'nin haziresine defnedilmiştir.⁴⁷ Müellifin vefatı için birçok tarih düşürülmüştür. Bunlardan en önemlilerinden biri, “İrtehal-e'l-ulûmu bi'l-kemâl” tarihidir. “Kemal'le birlikte ilimler de öldü” manasında olup onun ilmî kıymetini en güzel şekilde gösteren ifadelerden biridir.⁴⁸ İbn Kemal'in İbrahim Çelebi isimli bir oğlu ve hamisi Müeyyedzâde Abdurrahman Efendi'nin oğlu Abdülvehhab Efendi ile evlendirdiği Safiye Hatun isimli bir kızı vardır.⁴⁹

2.2 İlmî Kişiliği ve Eserleri

Kemal Paşazâde, derin ilmî kişiliği ile mantık ve tartışmadaki yüksek kuvvet ve kudretini taçlandırmış; Türkçe, Arapça ve Farsça dillerinde tefsir, hadis, fıkıh, tarih, edebiyat, dil, felsefe ve tıp alanlarında sayısı tam olarak bilinmeyen birçok eserler vermiştir.⁵⁰ Her fende bir risale, her çeşit ilimde bir makale yazdığı⁵¹ ve yaşadığı devrin

⁴¹ *İlmiye Salnamesi*, s. 346; İbn Kemal, *VII. Defter*, s. XIV; Turan, “Kemal Paşazâde”, *DİA*, XXV, 238.

⁴² Feridun Bey, *Münşeât*, I, 454, 489; Saraç, *age*, s. 23-24, dipnot 43.

⁴³ Saraç, *age*, s. 24; Turan, “Kemal Paşazâde”, *DİA*, XXV, 238.

⁴⁴ Taşköprüzâde, *Şakāiku'n-Nu'maniye*, s. 284; Mecdî, *Şakaik*, I, 382; *SO*, I, 197; Saraç, *age*, s. 24; Turan, “Kemal Paşazâde”, *DİA*, XXV, 238.

⁴⁵ Saraç, *age*, s. 25; Turan, “Kemal Paşazâde”, *DİA*, XXV, 238.

⁴⁶ Taşköprüzâde, *Şakāiku'n-Nu'maniye*, s. 284; Mecdî, *Şakaik*, I, 382; *SO*, I, 197; *İlmiye Salnamesi*, s. 346; Müstakimzâde Süleyman Saadeddin, *Devhatü'l-Meşayih*, İstanbul 1978, 17; Turan, “Kemal Paşazâde”, *DİA*, XXV, 238.

⁴⁷ Mecdî, *Şakaik*, I, 385; *SO*, I, 197; Müstakimzâde, *Devhatü'l-Meşayih*, s. 17; *İlmiye Salnamesi*, s. 346; Saraç, *age*, s. 25; İbn Kemal, *VII. Defter*, s. XV; Turan, “Kemal Paşazâde”, *DİA*, XXV, 238.

⁴⁸ Mecdî, *Şakaik*, I, 385; Müstakimzâde, *Devhatü'l-Meşayih*, s. 17; İbn Kemal, *VII. Defter*, s. XV; Turan, “Kemal Paşazâde”, *DİA*, XXV, 238.

⁴⁹ *Amasya Tarihi*, s. 440'dan naklen Saraç, *age*, s. 26.

⁵⁰ Turan, “Kemal Paşazâde”, *DİA*, XXV, 238.

⁵¹ Latîfî, *Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*, haz. Rıdvan Canım, Ankara 2000, s. 160.

hemen bütün ilim ve fenlerine vakıf olduğu belirtilmektedir.⁵² Kemal Paşazâde, bütün vaktini ilme harcayan âlimlerden biridir⁵³ ve yazdığı eserler ile ömrü kıyas edilince, hayatının her gününe yirmi sayfadan fazla düştüğü iddia edilmektedir.⁵⁴

İbn Kemal, güzel ahlâklı, akıllı, anlattıkları ve yazdıkları kabul gören büyük bir âlimdi. O kadar ki, geçmiş âlimlerin birçoğunun yazdığı kitapları unutturmuştu.⁵⁵ İlimde, İslam âlimlerinin en büyüklerinden Sadeddin Taftazânî (722-792/1322-1389) ve Seyyid Şerif Cürcânî (740-816/1339-1413) ile mukayese edilmiş⁵⁶ ve Osmanlı ulemâsı arasında ilmî kudretinden dolayı “el-muallimü'l-evvel” unvanıyla anılmıştır.⁵⁷

Araştırmacılar eserlerinin sayısı ile ilgili yüz ile beş yüz arasında farklı rakamlar vermektedirler. Osmanlı dönemi biyografi yazarlarından Taşköprüzâde risalelerinin yüze ulaştığını söylemekte,⁵⁸ Mecdî Efendi yüz aded vardır demektedir,⁵⁹ *İlmiye Salnamesi* bütün eserlerinin iki yüze yakın⁶⁰ olduğunu yazmaktadır. Bursalı Mehmed Tahir Efendi üç yüze yaklaştığını söylerken,⁶¹ Ayvansarâyî üç yüze ulaşmıştır demektedir,⁶² Hamid Vehbi ise eserlerinin sayısını beş yüze kadar çıkarmaktadır.⁶³

Müellifin eserleri üzerinde çalışan araştırmacılarından Nihal Atsız kütüphanelerde İbn Kemal'in iki yüz dokuz eserinin olduğunu tespit etmiştir. İsimleri ve yerleri belirtilen eserlerin on dokuz tanesi Türkçe, yedi tanesi Farsça ve yüz seksen üç tanesi de Arapça'dır.⁶⁴ Parmaksızoğlu'na göre onun eserlerinin sayısı üç yüzden fazladır.⁶⁵ Şerafettin Turan ise *İlmiye Salnamesi*'nde verilen iki yüz rakamının daha doğru olduğunu ifade etmiştir.⁶⁶ Yekta Saraç, otuz üç Türkçe, altı Farsça, yüz seksen iki de Arapça olmak üzere toplam iki yüz yirmi bir eserini isimleriyle yazmıştır.⁶⁷

Bütün bu çalışmalarla İbn Kemal'in eserlerinin tespitine son nokta konulamadığı

⁵² OM, I, 223.

⁵³ Taşköprüzâde, *Şakāiku'n-Nu'maniye*, s. 284.

⁵⁴ Lâtîfî, *Tezkire*, s. 160; Saraç, *age*, s. 54.

⁵⁵ Taşköprüzâde, *Şakāiku'n-Nu'maniye*, s. 284.

⁵⁶ Sehî, *Tezkire*, İstanbul 1980, s. 92-93; Parmaksızoğlu, “Kemal Paşazâde”, *İA*, VI, 565; Turan, “Kemal Paşazâde”, *DİA*, XXV, 238.

⁵⁷ Turan, “Kemal Paşazâde”, *DİA*, XXV, 238.

⁵⁸ Taşköprüzâde, *Şakāiku'n-Nu'maniye*, s. 284.

⁵⁹ Mecdî, *Şakaik*, I, 383.

⁶⁰ *İlmiye Salnamesi*, s. 347.

⁶¹ OM, I, 223.

⁶² Ayvansarâyî, *Hadikatü'l-Cevâmi*, I, 181.

⁶³ Hamid Vehbi, *Meşâhîr-i İslâm*, IV, İstanbul 1301, cüz 49, s. 1551.

⁶⁴ Atsız, “Kemal Paşaoğlu'nun Eserleri”, s. 71-135.

⁶⁵ Parmaksızoğlu, “Kemal Paşazâde”, *İA*, VI, 564.

⁶⁶ İbn Kemal, *VII. Defter*, s. XVI; *İlmiye Salnamesi*, s. 347.

⁶⁷ Saraç, *age*, s. 55-73.

ve eserlerinin ve risalelerinin tam tespiti yapılamadığı anlaşılmaktadır. Bunda bir risalenin ayrı kütüphanelerde farklı olarak kaydedilmesi veya eserlerin bazı bölümlerinin müstakil olarak değerlendirilmesi gibi sebepler de vardır.

İbn Kemal'in eserleri hakkında bu genel bilgiyi verdikten sonra onun en mühim tarih eserlerinden ve tezimizin konusu olan *III. Defter*'in de içinde olduğu toplam on defterden müteşekkil *Tevârih-i Âl-i Osman*'ını ele alabiliriz.

2.2.1 *Tevârih-i Âl-i Osman, I-X. Defterler*

Yukarıda da belirtildiği gibi Kemal Paşazâde, *Tevârih-i Âl-i Osman*'ı Sultan II. Bayezid'in emriyle kaleme almıştır. İdrîs-i Bitlisî'ye Farsça bir Osmanlı tarihi yazma görevi verilirken Kazasker Müeyyedzâde Abdurrahman'ın tavsiyesi ile İbn Kemal'den de herkesin anlayabileceği Türkçe bir Osmanlı tarihi yazması istenmiştir. Bunun için kendisine 30.000 akçe ihsan edilmiştir.⁶⁸ Müellif, Sultanın bu görev için kendisini seçmesini *I. Defter*'in mukaddimesinde anlatmaktadır.⁶⁹

Verilen vazife gereği Kemal Paşazâde, ilk sekiz Osmanlı padişahının her birine bir defter tahsis ederek sekiz defter halinde Sultan II. Bayezid'e sunmuştur (1510-1511). Bu defterlerdeki konular, *I. Defter*'de Ertuğrul Gazi'nin Anadolu'ya gelişi ile Anadolu Selçuklu Devleti'nin son zamanlarından başlamakta ve II. Bayezid'in dönemi anlatılan *VIII. Defter* sonunda; 1510-11 tarihine kadar gelmektedir.⁷⁰

Daha sonra, Kanunî Sultan Süleyman'ın isteği üzerine eserine kaldığı yerden devam eden İbn Kemal, Sultan'ın bu isteğini *X. Defter*'de Kanunî'nin cülûsu bahsinde anlatmıştır.⁷¹ Yavuz Sultan Selim 918-926/1512-1520 devrini yazdığı *IX. Defter*'in başında *VIII. Defter*'in devamı olan Sultan II. Bayezid'in 914-918/1508-1512 dönemini de yazmıştır. Kanunî Sultan Süleyman'ın 926-933/1520-1527'ye kadar döneminin olaylarını anlattığı *X. Defter* ile *Tevârih-i Âl-i Osman*'ı on deftere tamamlamıştır.⁷²

Maalesef *Tevârih-i Âl-i Osman*'ın *VII. Defter*'i dışında müellif nüshalarından hiçbirisi günümüze ulaşmamıştır. Mevcut nüshalar genellikle XVII. yüzyıldan bu yana yapılmış istinsahlardır. Eserin Çelebi Mehmed devrini ihtiva eden *V. Defter*'i ile Sultan II. Murad dönemine ayrılan *VI. Defter*'inin 847/1443 yılına kadar olan kısmı ve Yavuz Sultan Selim zamanına ait *IX. Defter*'in Mısır seferi bölümü mevcut değildir. *Tevârih-i*

⁶⁸ Mecdî, *Şakaik*, I, 384.

⁶⁹ İbn Kemal, *Tevârih-i Âl-i Osman, I. Defter*, haz. Şerafettin Turan, Ankara 1970, 6b; İbn Kemal, *VII. Defter*, s. XX.

⁷⁰ İbn Kemal, *VII. Defter*, s. XXI- XXIII.

⁷¹ Kemal Paşa-zâde, *X. Defter*, s. 7-9; İbn Kemal, *VII. Defter*, s. XXIII; Kemal Paşa-zâde, *X. Defter*, s. XXII-XXIII.

⁷² İbn Kemal, *VII. Defter*, s. XXIII-XXIV; Kemal Paşa-zâde, *X. Defter*, s. XXIII.

Âl-i Osman'ın diğer defterlerine âit nüshalar İstanbul kütüphanelerinde mevcuttur. Bunlar önce Ludwig Forrer tarafından tanıtılmış⁷³ ve Maarif Vekâleti tarafından yayınlanan katalogda da kısaca tavsif edilmiştir.⁷⁴ *Tevârih-i Âl-i Osman*'ın Avrupa ve Mısır kütüphanelerinde bulunan nüshaları ise umumiyetle Sultan II. Bayezid, I. Selim ve I. Süleyman devirlerine ait VIII., IX. ve X. Defterlerden parçalar ve bilhassa Mohaç seferine ait istinsahlardır. En önemlisi Paris Bibliothèque Nationale'de kayıtlı olanıdır. Sultan II. Murad, II. Mehmed, II. Bayezid ve I. Selim dönemlerine ait çeşitli bölümlerden oluşan bu karma nüsha, tahtı oğlu Sultan Mehmed'e bırakıp Manisa'ya çekilmesinden (1443), ölümüne kadar Sultan II. Murad dönemi olaylarını da ihtiva etmektedir ki VI. Defter'in bilinen tek kısmı budur.⁷⁵

Tevârih-i Âl-i Osman, I-X Defterler üzerinde yapılan çalışmaları ve kısaca tanıtımlarını defter sırasına göre şu şekilde sıralamak mümkündür.

İbn Kemal, *Tevârih-i Âl-i Osman, I. Defter*, haz. Şerafettin Turan, Ankara 1970: I. Defter, Osmanlı Devleti'nin kuruluşu ve Osman Gazi devri olaylarını ihtiva eder. Bilinen üç nüshası vardır. Bunlar orijinal nüsha olmayıp XVII. yüzyıldan bu yana yapılan istinsahlardır. İki İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi Kitapları, nr. 25 ve 30'da; bir nüsha da İstanbul Nuruosmaniye Kütüphanesi, nr. 3078 (2636)'da kayıtlı bulunmaktadır.⁷⁶

İbn Kemal, *Tevârih-i Âl-i Osman, II. Defter*, haz. Şerafettin Turan, Ankara 1983: Orhan Gâzi'nin saltanat dönemi anlatılan II. Defter'in bilinen üç nüshası vardır. Bunlar XVII. yüzyılda yapılan istinsahlar olup ikisi İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi Kitapları, nr. 25 ve 30'da; bir nüsha da İstanbul Nuruosmaniye Kütüphanesi nr. 3078 (2636)'da kayıtlı bulunmaktadır.⁷⁷

Kemal Paşazâde, *Tevârih-i Âl-i Osman, III. Defter*: I. Murad dönemi anlatılan bu defterin bilinen tek nüshası İstanbul Fatih Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Tarih, nr. 30'dadır.⁷⁸

İbn Kemal, *Tevârih-i Âl-i Osman, IV. Defter*, haz. Koji Imazawa, Ankara 2000: Sultan Yıldırım Bayezid dönemiyle ilgili IV. Defter'in üç nüshası vardır. İki nüshası

⁷³ İbn Kemal, VII. Defter, s. XXVI-XXVII; Ludwig Forrer, "Handschriften Osmanischer Historiker in İstanbul," *Der Islam*, XXVI, (1942), s. 184-187.

⁷⁴ *İstanbul Kütüphaneleri Tarih-Coğrafya Yazmaları Katalogları*, 1. Fasikül, İstanbul 1943, s. 120-125.

⁷⁵ İbn Kemal, VII. Defter, s. XXVI-XXVIII.

⁷⁶ İbn Kemal, I. Defter, s.1-3.

⁷⁷ İbn Kemal, *Tevârih-i Âl-i Osman, II. Defter*, haz. Şerafettin Turan, Ankara 1983, s. VII-XI.

⁷⁸ Tez konumuz olan III. Defter için bk. s. XXIII vd.

İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi Kitapları, nr. 27 ve 30'da bir nüsha da İstanbul Nuruosmaniye Kütüphanesi, nr. 3078 (2636)'da kayıtlı bulunmaktadır.⁷⁹

Kemal Paşazâde, *Tevârih-i Âl-i Osman*, V. Defter: Çelebi Mehmed devrini anlatan bu Defter'in henüz tespit edilebilmiş herhangi bir nüshası mevcut değildir, eser kayıptır.⁸⁰

Kemal Paşazâde, *Tevârih-i Âl-i Osman*, VI. Defter: Sultan II. Murad dönemine ayrılan VI. Defter'in 847/1443 yılına kadar olan kısmı mevcut değildir. 847/1443 yılından itibaren II. Murad'ın ölümüne 855/1451 kadar olan devri ihtiva eden mevcut nüsha Bibliothèque Nationale de Paris, Supplement Turc, nr. 157'de bulunmaktadır.⁸¹

İbn Kemal, *Tevârih-i Âl-i Osman*, VII. Defter, haz. Şerafettin Turan, Ankara 1957, ikinci baskı: Ankara 1991: Fatih Sultan Mehmed devri (1451-1481) olaylarını kapsayan VII. Defter'in birçok yarım veya karma nüshası olsa da iki tam nüshası mevcuttur. Bunlardan biri Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi Kitapları, nr. 31'de, diğeri de İstanbul (Süleymaniye) Fâtih Kütüphanesi, nr. 4205'te bulunmaktadır.⁸² VII. Defter yayınlandıktan sonra araştırma yapan V. L. Ménage, VII. Defter'in Fatih Kütüphanesi, nr. 4205'te kayıtlı nüshasının müellif hattı olduğunu tespit etmiştir.⁸³

İbn Kemal, *Tevârih-i Âl-i Osman*, VIII. Defter, haz. Ahmet Uğur, Ankara 1997: Sultan II. Bayezid devrini anlatan VIII. Defter'in önemli iki nüshasından biri Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, nr. 32'de bulunan nüshadır. 886-916/1481-1510 yıllarının anlatıldığı bu nüsha yayınlanmıştır. Diğeri, Kahire, Dâru'l-Kütübi'l-Mısriyye, 8847/50'deki nüshadır. 1499-1510 yılı olaylarını ihtiva eder, eksik bir nüshadır.⁸⁴

İbn Kemal, *Tevârih-i Âl-i Osman*, IX. Defter, haz. Ahmet Uğur, *The Reign of Sultan Selim I in the Light of Selim-nâme Literature*, Berlin 1985: Bu yayının ilk 27 sayfasındaki giriş kısmından sonra s. 28-64'te Sultan II. Bayezid devri konuları; s. 65-128'de Sultan I. Selim dönemi konularının transkribe metni yer alır. Yani, İbn Kemal, Sultan I. Süleyman'ın emri ile eserini yazmaya devam ederken VIII. Defter'de II. Bayezid devrinin eksik kalan kısımlarını da bu defterde yazmıştır. Bu bölüm IX. Defter'e ait bazı nüshaların başında ayrıca bulunur. Bu bölümün bulunduğu IX.

⁷⁹ İbn Kemal, *Tevârih-i Âl-i Osman* IV. Defter, haz. Koji Imazawa, Ankara 2000, s. IX-XI.

⁸⁰ İbn Kemal, VII. Defter, s. XXVII.

⁸¹ İbn Kemal, VII. Defter, s. XXVII- XXVIII.

⁸² İbn Kemal, VII Defter, s. XXVIII.

⁸³ İbn Kemal, I. Defter, s. 1, dipnot 3.

⁸⁴ İbn Kemal, *Tevârih-i Âl-i Osman*, VIII. Defter, haz. Ahmet Uğur, Ankara 1997, s. XXX- XXXIII.

Defter'in nüshaları şunlardır: Millet Ktb. Ali Emiri, nr. 29; Bibliothèque Nationale de Paris, Supplement Turc, nr. 157; Süleymaniye, Fatih Ktb. nr. 4221. Bu bölümün bulunmadığı *IX. Defter*'in diğer nüshaları ise şunlardır: Dresden, Sachsische Landesbibliothek, E 70; Kahire, Dâru'l-Kütübi'l-Mısırî, nr. 50/8846; Topkapı Sarayı Müzesi Ktb. Revan, nr. 1278; Süleymaniye, Veliyyüddin Efendi Ktb. nr. 2447.⁸⁵ Yavuz Sultan Selim döneminin anlatıldığı *IX. Defter*'in elimizde bulunan nüshaları, Sultan'ın tahta çıkışından İran seferi dönüşüne kadar olan hadiseleri ihtiva etmektedir. Doğu Anadolu'nun fethi ve Mısır seferi ile ilgili kısım mevcut değildir.⁸⁶

VIII. Defter'in ikinci kısmı için Fatih Ktb. nr. 4221⁸⁷; *IX. Defter* için Veliyyüddin Efendi Ktb. nr. 2447 nüshaları yayında esas alınmışlardır.⁸⁸

Kemal Paşazâde, *Tevârih-i Âl-i Osman, X. Defter*, haz. Şefaettin Severcan, Ankara 1996; Kanunî Sultan Süleyman döneminin (1520-1527) anlatıldığı *X. Defter*'in yurt içinde ve yurt dışında birçok nüshası vardır.⁸⁹ Bu defter diğer defterler gibi tek bir cilt altında toplu halde bulunmamaktadır. Bu nedenle metnin yayınında: Sultan I. Süleyman'ın cülûsu ve ilk devirleri için Millet Ktb., Ali Emiri, nr. 28; Belgrad Seferi için Topkapı Sarayı Müzesi Ktb., Revan, nr. 1278; Rodos Seferi için Süleymaniye Ktb., Fatih, nr. 4221; Mohaç Seferi için Süleymaniye Ktb., Ayasofya, nr. 3318 kullanılmıştır.⁹⁰

Bu defterin *Mohaçnâme* adıyla da anılan Mohaç seferinin anlatıldığı bölümü *Histoire de la Campagne de Mohacz* adıyla 1859'da M. Pavet de Courteille tarafından Fransızca tercümesiyle birlikte yayınlanmıştır.⁹¹

İbn Kemal'in *Tevârih-i Âl-i Osman*'ı ve *I ve X. Defter*'ler hakkında bu genel bilgilerden sonra asıl tez konumuz olan *III. Defter*'i daha detaylı olarak ele alabiliriz.

⁸⁵ Ahmet Uğur, "Kemal Paşa-zade'nin VIII. ve IX. Defterleri ve Bu Defterler Işığında Yazarın Tarihçiliği", *VIII. Türk Tarih Kongresi*, Ankara 1981, II, 1008-1012; İbn Kemal, *VII Defter*, s. XXIV- XXV.

⁸⁶ Afyoncu, *Tanzimat Öncesi Osmanlı Tarihi Araştırma Rehberi*, s. 30; İbn Kemal, *Tevârih-i Âl-i Osman, IX. Defter*, haz. Ahmet Uğur, *The Reign of Sultan Selim I in the Light of Selim-nâme Literature*, Berlin 1985, 22-27.

⁸⁷ Uğur, *age*, s. 23.

⁸⁸ Uğur, *age*, s. 25.

⁸⁹ İbn Kemal, *X. Defter*, s. XXVII-XXXVII.

⁹⁰ İbn Kemal, *X. Defter*, s. XIII-XIV.

⁹¹ İbn Kemal, *X. Defter*, s. XXV; Hüseyin Gazi Yurdaydın, "Kemal Paşazâde'nin *Tevârih-i Âl-i Osman*'ının Onuncu Cildi Hakkında", *Vakıflar Dergisi*, sayı 3, Ankara 1956, s. 109-115.

TEVÂRİH-İ ÂL-İ OSMAN, III. DEFTER

3.1 Nüshaları

3.1.1 İstanbul Fatih Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Tarih, nr. 30.

Kemal Paşazâde'nin *Tevârih-i Âl-i Osman*'ının I. Murad'ın saltanat dönemini (761-791/1359,1360-1389) ihtiva eden *III. Defter*'inden bugün için bilinen tek nüsha vardır.⁹² Bu nüsha, İstanbul Fatih Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Tarih, nr. 30'da kayıtlı bulunmaktadır. Müellif kaleminden çıkan veya II. Bayezid'e arz edilen orijinal nüsha olmayıp sonraki tarihlerde istinsah edilmiş bir nüshadır.⁹³

Bu eserde tez konumuz olan *III. Defter* ile birlikte *I, II, ve IV. Defter*'ler bulunmaktadır ki, şu yapraklar arasında yer almaktadır:

Osman Gazi Devri, *I. Defter*: 1a-35b.

Orhan Gazi Devri, *II. Defter*: 36a-75b.

I. Murad Devri, *III. Defter*: 76a-114a

Yıldırım Bayezid Devri, *IV. Defter*: 115a-159b.

Nüshanın Özellikleri:

Başlık: *Tevârih-i Âl-i Osman*'ın *III. Defter*'i bu nüshanın 76a yaprağında “Târih-i İbn Kemâl, Cild 3, Ed-Defterü's-Sâlis Fî-Siyeri's-Sultân Es-Sa'îd Eş-Şehîd Murâd Han Eş-Şehîr Bi-Hudâvendigâr-ı Gâzî Aleyhi'r-Rahmetü Ve'r-Rıdvân” başlığıyla başlamaktadır.⁹⁴

⁹² TCYK, s. 122'de, Nuruosmaniye Kütüphanesi, nr. 3078'de bulunan nüshada ilk dört defterin bulunduğu yazılı ise de burada bir hata olmuştur. *III. Defter*'in bulunmadığı eserde *I, II ve IV. Defter*'ler bulunmaktadır; İbn Kemal, *II. Defter*, s. VIII, dipnot 4; İbn Kemal, *IV. Defter*, s. X-XI.

⁹³ İbn Kemal, *I. Defter*, Önsöz, s. 1-2; İbn Kemal, *II. Defter*, s. VII-VIII; İbn Kemal, *IV. Defter*, s. IX-X.

⁹⁴ Eserin orijinalinden olmadığı anlaşılan bu başlık, metne dahil edilmedi. Bu tür eserlerde ve İbn Kemal'in yayınlanan diğer defterlerinde “*Tevârih-i Âl-i Osman*” ismi kullanılması sebebi ile bizim tercihimiz de bu yönde olmuştur. İbn Kemal, *VII. Defter*, s. XIX, dipnot 49.

İlk cümle: *III. Defter*'in metni 76b yaprağında besmeleden sonra: “Sipâs-ı bî-kıyâs ve hamd-i bî-endâze ol perverdigâr-ı bî-niyâza ki..” ifadesi ile başlar.

Son cümle: Defterin sonu 114a'da: “Kalan şâhzâdelerüñ hikâyetlerinüñ rivâyetleri yerinde tafsîl olunsa gerek. Şükürden ve şikâyetden her birinüñ hissesi beyân kılınup kıssa tekmîl olunsa gerek. *Vallâhü'l-müste'ân ve aleyhi't-tüklân.*” sözleriyle biter.

İlk tarih: *III. Defter*'de ilk tarih H. 761 senesidir ki metni şöyledir: “Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî sene ihdâ ve sittîn ve seb'a-mi'ede ki arûs-ı cülûsı dahı ol âm-ı ferhunde-encâmuñ şuhûrunda cilve-gâh-ı zuhûra gelmişdi...” (78a)

Son tarih: *III. Defter*'de son tarih H. 791 senesidir ki metni şöyledir: “Otuz bir yıl saltanat itdi. Müddet-i hayâtı altmış sekiz yıl oldu. Bu vâkı'a-i fâci'a hicretüñ yedi yüz toksan birinde vukû' buldı. ..” (114a)

Yaprak: 76a-114a (82a-91b eksik) 114b boş: Her yaprağın sol üst köşesinde yaprak numaraları (1-159) kırmızı mürekkep ile ve Arapça rakamlar ile yazılıdır. Bu numaralar eksik yapraklara geldiğinde 81b'den sonra 92a yaprağına geçer. Yaprakın sol üst köşesinin yanına daha sonraki bir tarihte yazıldığı anlaşılan kurşun kalemle ve günümüz rakamlarıyla (1-149) yeniden numaralandırılmıştır. Eksik yaprakları dikkate almadan baştan sona numaralandırıldığı için bu numaralandırmada 82a'dan sonra 10 yaprak fark eder. Çalışmamızda bu iki numaralandırmadan kırmızı mürekkeple yazılı orijinal yaprak numaraları dikkate alınmıştır.

Ölçü: 110x230 mm. - 195 x 300 mm.

Kâğıt: İnce âbâdî.

Cilt: Ebrulu kâğıt kaplı ve miklepsz âdi cilt.

İstinsah tarihi: Yok.⁹⁵

Müstensih: Belli değil.

Yazı: Ta'lik.

Satır: 29 (76b 24 satır, 104a 28 satır)

Mürekkep: Metin siyah mürekkep ile; konu başlıkları, şiir başları, sayfa

⁹⁵ İstinsah tarihi hakkında: Turan, XVII. yüzyıl sonlarından daha geriye gidemeyeceğini; Imazawa, XVII. yüzyılın ikinci yarısında tamamlanmış olması gerektiğini söylemektedirler; İbn Kemal, *I. Defter, Önsöz*, s. 2; İbn Kemal, *IV. Defter*, s. X, dipnot 1.

numaraları kırmızı mürekkeple yazılıdır. Sayfa kenar çizgileri de kırmızı mürekkeple çizilidir. *III. Defter*’in mürekkebinde problem olacak derecede silinme veya dağılma olmamakla birlikte nüshanın *I. Defter*’inin ilk yapraklarına denk gelen, özellikle kırmızı renkli yerlerde mürekkep dağılması diyebileceğimiz durumdan dolayı söz konusu yerler ilk 47 yaprakta kurşun kalemle düzgün bir rık’a ile defterin kenarlarına birileri tarafından yazılmıştır.

İmlâ: Genelde imlâ düzgün olmakla birlikte müstensihin çok dikkatli ve titiz olduğunu da söyleyemeyiz. Öncelikle şunu söyleyelim ki, *IV. Defter*’in yapraklarına denk gelen yerde, defteri hazırlayan Koji Imazawa’nın da belirttiği gibi (1a-128b ve 129a-159b)’de imlâ farkı ortaya çıkıyor. Burada imlâda farklılıklar olduğu gibi yazı da değişiyor ve bu durum eserin en az iki ayrı müstensih elinden çıkmış olabileceğini gösteriyor.⁹⁶

Müstensihin ikişer kez yazdığı (“gîrûdâra” 113a); veya üzerini çizerek iptal ettiği (“ve fesâda” 101b) kelimeler olduğu gibi bir kelimeyi veya şiir başlıklarını yazmayı (81a) unuttuğu da olmaktadır.

Dil: Daha önce belirtildiği gibi II. Bayezid tarafından Türkçe bir tarih yazmakla vazifelendirilen Kemal Paşazâde, eserini Türkçe kaleme almıştır. Eserinde yazdığı devre göre bol denebilecek Türkçe kelimeler kullanmasına rağmen günümüz ölçülerinde değerlendirdiğimizde -herkesin anlayabileceği ölçüde Türkçe değildir-Farsça ve Arapça menşeli kelimeler daha fazla kullanılmıştır, diyebiliriz.

3.2 Kaynakları

Kemal Paşazâde’nin Türkçe, Arapça ve Farsça dillerini bildiği göz önüne alındığında kaynak olarak kendi zamanına kadar yazılmış olan bu dillerdeki ve diğer dillerden bu dillere tercüme edilmiş tarihlerden faydalandığı söylenebilir. Fakat eserde, istifade ettiği yazılı kaynakların ve ravilerin isimlerini vermemektedir. Bazı yerlerde “râvî eydür...”, “rivâyet iderler...” gibi genel ifadeler kullanmıştır. Bu ifadelerin geçtiği yerlerden örnekler aşağıda gösterilmiştir. *III. Defter* için yaptığımız bu değerlendirme, İbn Kemal’in yayınlanan diğer *Tevârih-i Âl-i Osman*’ları için de yapılmaktadır.⁹⁷

⁹⁶ İbn Kemal, *IV. Defter*, s. IX.

⁹⁷ İbn Kemal, *I. Defter, Önsöz*, s. 10-24; İbn Kemal, *II. Defter*, s. XIX-XXXI; İbn Kemal, *IV. Defter*, s. XII-XX; İbn Kemal, *VII. Defter*, s. XXXV.

Kosova Savaşı’nda düşman askerlerinin sayısını ve durumunu belirtirken kaynağının ismini vermeden kullandığı ifade şöyledir:

“Bu hikâyeti rivâyet iden eydür: Asker-i Ye’cûc-hurûc-ı küffâr-ı bed-kirdâr ki Müslümânlar leşkerince üç var idi, beş yüz biñden ziyâde idi. Ol hayl-i bî-meyl ü emânuñ ki seyl-i kûh-sâr gibi cûş u hurûşla gûş-ı cihânı toldurmuşıdi, üç bahşı süvâr ve iki bahşı piyâde idi. Ol dîv-nijâd ve ehremen-beden serkeşler âteş gibi başdan ayaga âhen-pûş olup tururlardı. Dimâglarındaki bâd-ı gurûr ile deryâ-yı pür-âşûb gibi içleri cûş u hurûş tolup tururlardı.” (110b)

Kemal Paşazâde, doğru haber veren ravilere dayandığını belirterek Sultan Murad’ın şöhret bulan bir durumunu anlatır:

“Merhûm ve magfûr Hudâvendigâr-ı Gâzî’nüñ me’âsir-i meşhûrını, elsine-i sikât-ı rüvâtda mezkûr olan mefâhır-ı me’sûrını beyân eyler”

Himmet-i felekî ve azîmet-i melekî ile cihânda nişâne idi. Hey’eti ve sûreti melikâne, sîreti ve serîreti melekâne idi. Sâhib-i velâyetdigi ma’rûf ve meşhûr idi. Kerâmeti illerde ve dillerde mezkûr idi. Ol hısâl-i hamîde ile mefhar-ı dûdmân-ı Âl-i Osmân ki sıdkda Ebûbekr ve adâletde Ömer ve şecâ’atde Haydar idi. Rivâyet iderler, ikâmet-i salâta niyyet eylese tekbîri bir iki idüp komazdı. Üçe dek mükerrer iderdi... (114a)

Müellif, Sırp Sındığı savaşının sonunda askerlerin bol ganimete kavuşmasını bir rivayete dayanarak yazar:

“Ol bî-kerân ordu-yı adû-yı kîne-cûyı ve içindeki hesâba gelmez esbâb-ı kârzârı ki Meric kırañunda dökülüp yaturdı, gâret itdiler. Ac ve muhtâc kalmadı, toyum oldu. Ezhâr-ı bahâr-ı ganîmet açılup genc-i bî-nihâyet künc-i kûhsârda ve kenâr-ı reh-güzârda şöyle saçıldı ki rivâyet iderler, yılından sonra il eri ol yeri gezdükce kazanc buldı.” (92a)

Kemal Paşazâde, önceki defterde anlattığı bir konuya atıf yapmıştır:

“Defter-i sâbıkda beyân olundugı üzerine kişver-i Rûm Ertana öldükden soñra vâlî-i âlî-şândan hâlî kalmışdı. Kādı Burhâneddîn hükm-i mâzî ile Tokat’a ve Sivas’a müstevlî olup ol havâlîde olan hisârı ve diyârı almışdı. Ammâ Amâsiyye’ye ve nevâhîsinde olan şehre ve köye, ile ve boya eli irmemişdi. Ma’mûre-i mezkûrenüñ ekser yeri kabza-i tasarrufuna ve havza-i himâyetine girmemişdi. Her kenârda bir serkeş-i bed-kirdâr baş çeküp, alem-i tugyânı izhâr idüp, kadem-i isyân üzerine tururdu. Âteş gibi

sengîn hisâra girüp, yanına birkaç yüz merd-i neberd dirüp, etrâf u eknâfında olan diyârı korurdu. Birez müddet bu hâlet ol nâhiyetlerde istimrâr buldı. Çün Hazret-i Hudâvendigâr ziyâde şevket ü iktidâr buldı, şâhbâz-ı devleti evc-i semâ-yı himmetde pervâz urup bûm-ı Rûm'ı pençe-i himâyetine almagıçün hücûm itdi.” (98b)

İbn Kemal, Sırp Sındığı savaşının tarihini verirken meşhur bir gaza olduğunu söylemekte ve “havâss u avâmda Serf Sındığı demekle şöhret buldı” şeklinde yazarak okuyucuya bir güvenilirlik vermektedir:

“Mezbûr vâkı‘a-i şâyi‘a ki illerde meşhûr olan gazâlaruñ biridür, sene seb‘ ve sittîn ve seb‘a-mi’e şuhûrında vâkı‘ oldı. Ol bed-rây harbîlere sarp yerde kolaylıkla singun olup mezkûr makâm elsine-i havâss u avâmda Serf Sındığı demekle şöhret buldı.” (92a)

Müellif, Lala Şahin’in Saruyar’ı yurt edinmesi üzerine oraya Lala Derbendi denmesini; defterini yazdığı zamanda dahi bu isimle meşhur olduğunu belirterek yazdıklarını bir nevi kaynaklandırmış olmaktadır:

“Lala Şâhîn evâhir-i ömründe pîr olup dâr u gîrden ferâgat idicek Saruyar’ı şehriyâr-ı kâm-kârdan isteyüp yurd idindi. Ol taga ki, içindeki tâgîleri tagıdup, sarp yerlerindeki harbîlerini darb-ı şemşîrle teshîr itmişdi, Lala Derbendi dindi. Şimdi dahı ol nâmla meşhûrdur, elsine-i enâmda mezkûrdur. Mezbûr vekâyi‘ sene erba‘ ve seb‘în ve seb‘a-mi‘ede vâkı‘ oldı. Zikr olan dâru‘l-küfrüñ nârı söyündüğü her diyârda intişâr bulup şâyi‘ oldı.” (97a)

Yazıcı-oğlu’nun Mısır’dan dönüşü anlatılırken yine yukarıdaki son iki örnekte olduğu gibi şu ifadeler kullanılmıştır:

“Elsine-i enâmda mezkûr ve havâss u avâm arasında meşhûr olan Yazıcı-oglı ki Muhammediyye unvâniyle iştiyhâr ve i‘tibâr bulan kitâb-ı müstetâbuñ müellifi ve musannıfıdur. Diyâr-ı Mısır’a risâlete gitmişdi. Vardı hıdmet-i sefâreti yerine yetürdi. Ol esnâda ki düğün tutulmuş ve her kişi ayş u safâda idi. Geldi, sultândan Hazret-i Hudâvendigâr’a bî-kerân armaganlar getürdi.” (105a)

III. Defter'in Kaynaklarının Tespiti:

Daha önce de belirttiğimiz gibi, İbn Kemal'in *III. Defter*'inde, kaynaklarının ve ravilerinin ismini zikretmemesi ve üstü kapalı olarak kimi kastettiği anlaşılmayacak şekilde yazması sebebiyle kaynaklarını tespit etmek için kendisinden önce yazılmış diğer kaynaklar ile metin benzerliğine bakmak ve onlarla karşılaştırma yapmak gerekmektedir. Bu sebeple öncelikle müellifin kaynak olarak kullanmış olabileceği Osmanlı tarihleri belirlenip sonra hangisini ne derece kullandığını ortaya çıkartarak bir neticeye varılmaya çalışılacaktır.

Karşılaştırma yaptığımız kaynaklar:

Tarihî Takvimler,⁹⁸ *Anonim Tevârih-i Âl-i Osman*,⁹⁹ *Behcetü't-Tevârîh*,¹⁰⁰ Nişancı Mehmed Paşa'nın *Osmanlı Sultanları Tarihi*,¹⁰¹ Âşık Paşazâde'nin *Tevârih-i Âl-i Osman*'ı,¹⁰² Neşrî Tarihi,¹⁰³ *Oruç Beğ Tarihi*¹⁰⁴ ve *Rûhi Tarihi*¹⁰⁵ ismi ile yayınlanan *Anonim Tevârih-i Âl-i Osman*.

Bu eserlerin, Sultan I. Murad dönemi kısımları ile *III. Defter*'in metni arasında karşılaştırmalar yapıldı. Müellifin bu kaynaklardan hangisini kullandığına ve nasıl yararlandığına bakıldı. Bir olayın karşılaştırma yaptığımız eserlerden yalnızca birinde bulunması bize İbn Kemal'in kaynakları arasında olduğunu göstermekte veya birkaç eserde anlatılan olayın *III. Defter*'e en yakın ifade tarzı hangisi ise onun kaynak olduğu anlaşılmaktadır. Öncelikle bu karşılaştırmalardan örnekler gösterelim.

⁹⁸ *İstanbul'un Fethinden Önce Yazılmış Tarihî Takvimler*, haz. Osman Turan, Ankara 1984; Nihal Atsız, "Fatih Sultan Mehmed'e Sunulmuş Tarihî Bir Takvim", *İstanbul Enstitüsü Dergisi*, III, 1957; *Osmanlı Tarihi'ne Ait Takvimler* I, haz. Nihal Atsız, İstanbul 1961; Atsız, "Hicrî 858 Yılına Ait Takvim", *Selçuklu Araştırmaları*, IV, Ankara 1975.

⁹⁹ *Anonim Tevârih-i Âl-i Osman*, nşr. Giese, haz. Nihat Azamat, İstanbul 1992.

¹⁰⁰ Şükrullah bin Şehabeddin Ahmed, *Behcetü't-Tevârîh*, çev. Çiftçioğlu Nihal Atsız, *Osmanlı Tarihleri* I, İstanbul 1949, s. 39-76.

¹⁰¹ Karamanlı Nişancı Mehmed Paşa, "Osmanlı Sultanları Tarihi", çev. İ. Hakkı Konyalı, *Osmanlı Tarihleri* I, İstanbul 1949, s. 321-369.

¹⁰² Âşık Paşaoğlu, *Tevârih-i Âl-i Osman*, haz. Çiftçioğlu Nihal Atsız, *Osmanlı Tarihleri* I, İstanbul 1949, s. 77-319.

¹⁰³ Mevlânâ Mehmed Neşrî, *Cihânnümâ*, haz. Necdet Öztürk, İstanbul 2008.

¹⁰⁴ *Oruç Beğ Tarihi (1288-1502)*, haz. Necdet Öztürk, İstanbul 2007.

¹⁰⁵ Rûhî Çelebi, *Rûhi Tarihi (Rûhi Tarihi Oxford Nüshası-Değerlendirme, Metnin, Yeni Harflere Çevirisi, Tıbbi basımı ile birlikte)*, haz. Yaşar Yücel – Halil Erdoğan Cengiz, *Belgeler*, sayı 18, Ankara 1992, s. 359- 472.

Yenişehir ovasındaki İstanbul Tekvuru'nun kızları ile evlilik düğünü ve Şehzade Bayezid'in üç oğlunun sünneti

III. Defter

... Lala Şâhîn'e buyurdi. ...
Kendüsi devletle Burusa'dan göçdi,
geldi. Yenişehir ovasına kondı... düğün
yaragın görüp [105a] iclâs-ı azîm itdi.
Ve etrâf-ı ekâlîmde olan eşrâf-ı nâsı bir
yere dirdi. İstanbul tekvuruyla binâ-yı
sarây-ı müzâhereti te'kîd için esâs-ı
musâhereti teşyîd idüp, bir kızını kendü
aldı, iki kızını iki oğluna alıvirdi. ...

Sultân-ı sa'îd Bâyezîd Han'ın
evlâd-ı emcâdından Ertugrul ve Emîr
Süleymân ve Mustafa nâm şehzâde[ler]
sünnet oldı. Elsine-i enâmda mezkûr ve
havâss u avâm arasında meşhûr olan
Yazıcı-oglı ki Muhammediyye
unvâniyle iştiâh ve i'tibâr bulan kitâb-ı
müstetâbuñ müellifi ve musannıfıdır.
Diyâr-ı Mısır'a risâlete gitmişdi. ...
Geldi, sultândan Hazret-i
Hudâvendigâr'a bî-kerân armaganlar
getürdi. (104b-105a)

Neşrî, *Cihânnümâ*, haz. Necdet

Öztürk, İstanbul 2008.

Çünkü, Şâhîn Lala'yı akına
gönderdi, ol yıl içinde kendü Yeni-
şehir'e gelüp, azîm düğün idüp, İstanbul
tekvurunuñ kızın alup, iki kızın dahı iki
oğluna alıvirdi. Veled-i kebîri
Bâyezîd'ün üç oğlın sünnet itdi. Yazıcı-
oglı'nı Mısır'a elçilige göndermişdi. Ol
dahı ol esnâda gelüp, sultân-ı Mısır'dan
çok armaganlar getürdi. (s. 109)

Bu olay, karşılaştırma yapılan diğer eserlerde bulunmamaktadır.

Sultan I. Murad'ın Şehadeti Hakkında

III. Defter

... menzile-i şehâdete vâsıl olmagidi, eglendigine ta'accüb kılup tururdu. Âmmе-i haşem tagılup kimi turâşa meşgûl olup kimi kaçanları kova gideyorurken, kendüsi havâss-ı hademle az âdemle savaş yerinde gezüp temâşa ideyorurken küffârûñ nâmdârlarından Miloş Kovur dirler bir bed-kirdâr ki gâyetde cerî ve nihâyetde dilîr idi. Çeri begleri bir yere dirilüp lâf-ı güzâf urdukları vaktin Türk'üñ begini ben öldürsem gerekdür dir idi. Kâfir basılıcak, yay yasılıcak ölüler arasında kendüyi gizleyüp yaturdu. Sultân-ı cihân yanına geldiğın gördi. Ol la'în-i pür-kîn aînsuzın yerinden turdu. Üzerine hüçûm idüp sikkîn-i mesmûmla urdu. Mecâl virmeyüp fi'l-hal hayât atundan hâk-i helâke yıkdı. Ol mâr-ı gürze bu şîr-i şerzeyi magâk-i demâra tıkdı. (113b)

Neşrî, Cihânnümâ

Murâd Han kendü şehîd olmasına cezm itmişdi. Çünkü kâfir sındı, hîç kendüde eser-i şehâdet belürmedi. Ta'accüb idüp, birkaç hasekilerle gelüp, bu hâr-püşte olan küşteleri seyr iderken (Manisa nüshasında buranın devâmında: “bir kâfir varıdı Miloş Kobile dirlerdi. Gâyet cerî ve bahâdur mel'ûndı. Meger Lâz'ûñ sohbetinde ben varayın. Türk'üñ begini öldüreyim, diyü da'vî idüp, kendüzinde bir hançer saklamışdı. ..”), ittifâk bir kâfir, mecrûh ve hûn-âlûd, küşteler [83] içinde kendüyi pinhân itmişdi. Üftân ü hîzân turup, hünkâra müteveccih oldu. Çavuşlar men' itmek isteyüp, Gâzî Murâd Han murâd-bahşıdı. “Bir maksûdı var ola, koñ, gelsün” didi. Ol mel'ûn-ı mecrûh yeñinde hançer saklamışdı. Gelüp pâdişâhuñ üzengüsin öper gibi olup, hemân hünkârı sancıdı,... (s. 138)

İbn Kemal'in, bu olayda *Neşrî Tarihi*'nden de istifade ettiğî altı çizili yerlerin karşılaştırılmasından anlaşılmaktadır. Ancak *Neşrî*'de, askerlerin yaklaştırmak istemediğî düşman askerine, Sultan'ın izin vermesi anlatılırken *III. Defter*, ondan ayrılır. Bu kısım yukarıda künyelerini verdiğimiz *Behcetü't-Tevârih*'de, Nişancı Mehmed Paşa'nın tarihinde, Âşık Paşazâde, Oruç Beğ ve *Rûhi Tarihi*'nde *Neşrî*'deki ifadelere benzer şekilde yer alır. Müellif burada bu bilgilerin bu şekilde yer almadığı *Anonim Tevârih-i Âl-i Osman*'ı kullanmış olabilir. Aşağıda örneğine yer verilecektir.

Sultan I. Murad'ın Şahsiyeti Hakkında

III. Defter

Rivâyet iderler, ikâmet-i salâta niyyet eylese tekbîri bir iki idüp komazdı. Üçe dek mükerrer iderdi. Halk anuñ sırrın bilemezlerdi. Bir gün kendüsi keşf itmiş, imâmına ve yanında hâzır olan cemâ'ate eyitmiş: "Sizüñ ne hoş hâliñüz var. Bir tekbîrde Mekke'yi şerrefehallâhu müşâhede idersiz, gözleriñüz açıktur. Ben idemezim, ol yola ki siz gidersiz ben gidemezim. Varise benim Hakk hıdmetine yaramaz ef'âlim çokdur." (114a)

Bu olay karşılaştırma yapılan diğer eserlerde bulunmamaktadır.

Sultan I. Murad'ın Hayratı Hakkında

III. Defter

Dârü'l-mülkünde ikâmet idüp şehzâdeleri ki birisi Bâyezîd Çelebi ve birisi Ya'küb Çelebi idi, sünnet eyledi. ... İmâretler yapdurup memleketüñ ta'mîri tedbîrine meşgûl oldu. Bir câmi' Bilecik'de ve bir dahı Yeñişehir'de bünyâd itdi. Evkâflarını tertûb idüp hâneleri âbâd itdi. Bir âsâr-ı envâr-ı kerâmeti gün gibi zâhir ü bâhir olmuş, âlem-i tecerrüdde kadem-i sıdkla teferrüd bulmuş, sâhib-i velâyet dervîşe dahı ki ol nâhiyede Postûn-pûş lakabıyla şöhrat tutmuşdı, zâviye yapıvirdi. Burusa şehrinde sarây-ı âmire karşusunda bir câmi' ve Kapluca

Neşrî, Cihânnümâ

Şöyle rivâyet iderler ki, bir gün imâmına aglayup, eyitdi: "Benüm günâhum çoklugından mıdur ki, namâza tekbîr bağlayıcak, üç kerre Allâhu ekber diyüp, tekbîr itmeyince, Ka'be'yi müşâhede idemezsin. Siz hemân bir tekbîrde müşâhede idersiz." Gâyet sulblığından, her kişi tekbîr bağlayıcak, kendü gibi Ka'be'yi, şerrefehâ'llâhu görür sanurdu. (s. 139)

civârında bir imâret ve bir medrese, bir medrese dahı Edirne hisârınuñ içinde ki şimdi Halebî Merdesesi dirler, yapup in'âm-ı âmmı etrâf u eknâfa irdi. (92b)

Neşrî, Cihânnümâ

Bu tarafda Murâd Han işitdi kim, kâfirler münhezim olmuş. Devletile dönüp yine Bursa'ya gelüp, oğlanların sünnet idüp, andan Yeñi-şehr'de bir imâret yapup, bir dervîş, ki aña Pôstûn-pûş dirlerdi, bir zâviye yapıvirdi. Ve Bilecük'de bir Cum'a mescidi yapup ve kendüye Bursa hisârında Sarây kapusunda bir câmi' yapıdı. Ve Kapluca'da bir imâret üzerinde bir medrese yapıdı. (s. 93-94)

Verdiğimiz bu örnekte *III. Defter*'de anlatılan Edirne hisarının içinde yapılan medreseden karşılaştırma yapılan eserlerde bahsedilmemektedir. Ayrıca İbn Kemal bu olayda Neşrî'yi kullanırken *Anonim Tevârih-i Âl-i Osman* veya Oruç Beğ'den de istifade ettiği aşağıda verdiğimiz örnekten de anlaşılmaktadır.

<i>III. Defter</i>	<i>Oruç Beğ Tarihi</i> , haz. N. Öztürk, İstanbul 2007.	<i>Anonim Tevârih-i Âl-i Osman</i> , nşr. Giese, haz. N. Azamat, İstanbul 1992.
Dârü'l-mülkünde	Girü ol yıl içinde dahı	Murad Gâzî ol yıl oğlanların
ikâmet idüp şehzâdeleri	oglanları <u>Yıldırım Bâyezîd'i</u>	<u>Yıldırım Bâyezîd'i</u> ve
ki birisi <u>Bâyezîd Çelebi</u>	ve <u>Ya'kûb Çelebi'yi</u> düğün	<u>Ya'kûb Çelebi'yi</u> sünnet
ve birisi <u>Ya'kûb Çelebi</u>	idüp, âlî iclâs kılup <u>sünnet</u>	<u>eyledi.</u> (s. 26)
idi, <u>sünnet eyledi.</u> (92b)	<u>kıldı.</u> (s. 26)	

Sırp Sındığı savaşı

III. Defter

... Sâyiri dahı kimi diri tutuldı ve kimi ugraş yerinde öldi. Elli altmış biñ merd-i neberdüñ ekseri ...

Sabâh olıcak küffâr-ı bed-kirdârüñ kaçanını, erkenden kâr u bâr-ı karârı saçanını gâzîler kova gitdiler. Orman arasında kendüyi çengelistâna urup, ol gürâzlaruñ azı kurtuldı. Tâzî-süvârlar çoğına irdiler yetdiler. Kimini esîr itdiler ve kimini kırdılar. ... gâret itdiler. Ac ve muhtâc kalmadı, toyum oldu. Ezhâr-ı bahâr-ı ganîmet açılup genc-i bî-nihâyet künc-i kûhsârda ve kenâr-ı reh-güzârda şöyle saçıldı ... Mezbûr vâkı'a-i şâyi'a ki illerde meşhûr olan gazâlaruñ biridür, sene seb' ve sittîn ve seb'a-mi'e şuhûrında vâkı' oldu. ...Lala Şâhîn ...Dergâh-ı kişver-penâha başlar ve dutsaklar gönderüp şehriyâr-ı kâm-kâra haber-i zaferi ve peyâm-ı fethi i'lâm itdi.... Hazret-i Hudâvendigâr ... sürûr [u] safâyla oradan girü Burusa'ya dönüp vardı,... (92a-92b)

Oruç Beğ Tarihi, haz. Necdet

Öztürk, İstanbul 2007.

“...Serf leşkeri gelüp elli altmış biñ kâfir mecmû' gönderlü.... S erf leşkeri sarhoş uykudan belinleyüp at ürkündisi olup, atları boşanup birbirine dokunup irteye dek birbirin kırup sınıp münhezim oldular. Kurtulanı kaçdılar. Gâzîler fırsat bulup kâfirüñ ardına düşüp kovup kırdılar. Gâzîler gâyet ganî olup ganîmet mâlıyla Edrene'ye dönüp geldiler. Gâzî Murâd Han'a bir niçe başlar, esîrler gönderdiler. Gâzî Murâd Han bu fethi işidüp şâd olup, Allah'a şükr idüp, girü dönüp Bursa'ya gitdi. Varup Burusa'da karâr itdi. Bu feth dahı hicretüñ sene 767 vâkı' oldu.” (s. 26)

Oruç Beğ Tarihi'ndeki bilgilerden özellikle düşmanın sayısı ve olayın tarihi *III. Defter*'deki bilgileri tutar. Olayın tarihi *Anonim Tevârih-i Âl-i Osman*'da da 767 olarak verilmekte ancak bu eser düşmanın sayısını iki farklı rivayetle kırk-elli bin ve elli bin olarak vererek *III. Defter*'den ayrılır.

Sultan I. Murad'ın Gelibolu'ya geçmesi ve Lala Şâhîn ve Evrenos Beg'i İstanbul üzerine akına göndermesi

III. Defter

Hazret-i Hudâvendigâr efvâc-ı kûh-emvâcla deryâdan geçüp heybet ü şükûhla Mogalgara diyârına irdi....

Rûm-ili Beglerbegisi Lala Şâhîn'e ve sipeh-sâlâr-ı güzîn Evrenos Beg'e asker-i cerrâr-ı zafer-şi'ârı koşup buyurdu. ... Ol kenârda Terköz dirler bir berkoz varidi. Vardılar anuñ üzerine düşdiler,... (94a) şikest idüp aldılar.

Şehriyâr-ı kâm-kârî geldiler, Mogalgara diyârında buldılar. Şehriyâr-ı kâm-kâr oradan döndi, geldi. İncegiz üzerine kondı. ... (94b)

Oruç Beğ Tarihi

Ve andan dönüp gelüp Gelibolu'dan geçüp Mıgalkara'ya geldi. Ve Evrenos Beg ve beglerbegi Lala Şâhîn Rûm leşkeriyle varup Burkoz'ı (Manisa nüshasında: Terköz) feth itdiler. Andan gelüp girü pâdişâhıla buluşdılar. Murâd Gâzî Mıgalkara'dan göçüp agır leşker cem' idüp varup İncügez tarafına vardılar. (s. 27)

Çandarlı Kara Halil'in Kazasker olması anlatılırken

III. Defter

Çandırlı Kara Halîl'i, ki sâbıkâ Bilecik'de ve soñra İznik'de ve Bursa'da rây-ı metîni ve fikr-i rezîniyle mesned-i kazâ müşeyyed olmuşdı, askerine kâdı eyledi. (76b)

Âşık Paşaoğlu, *Tevârih-i Âl-i Osman*, haz. N. Atsız, *Osmanlı Tarihleri* I, İstanbul 1949.

“...Candarlı Halil Bilecük kadısıyidi. Ve hem İznik kadısı oldu. Ve Bursa kadısı dahı olmuş idi. Kendüyle âşinâ olmuş idi. Anı kadı-asker edindi.” (s. 126)

Sultan I. Murad'ın savaş meydanında şehid edilmesi

III. Defter

Kâfir basılıcak, yay yasılcak
ölüler arasında kendüyi gizleyüp
yaturdı. Sultân-ı cihân yanına geldigin
gördi. Ol la'în-i pür-kîn añsuzın
yerinden turdı. Üzerine hücum idüp
sikkîn-i mesmûmla urdı. Mecâl
virmeyüp fi'l-hal hayât atundan hâk-i
helâke yıkdı. Ol mâr-ı gürze bu şîr-i
şerzeyi magâk-i demâra tıkdı.

Anonim Tevârih-i Âl-i Osman,

nşr. Giese, haz. N. Azamat, İstanbul
1992.

Kana bulaşibeni tâ pâ vü ser
Bir keber yatur imiş anda meger
Gövdeler içinde olmışdur nihân
Lîk gâzî hâmı görürdi ıyân
Çün kazâ irdi yaturken turdı ol
Sıçrayıp hancerile şâhı urdı ol
Ol arada sultân-ı sa'îd
Cânı Hakk'a virüben oldu şehîd.
(s. 29)

Kemal Paşazâde, Tarihî Takvimlerden de istifade etmiştir. Bunun yanında bizim ulaşamadığımız veya günümüze ulaşmayan daha farklı kaynakları da kullandığı anlaşılmaktadır. Meselâ, Sırp Sındığı savaşı ve Bursa'da yapılan sünnet düğünü ve yapılan imaretler anlatıldıktan sonra Germiyanoglu ile yapılan (H. 769) savaştan bahsedilmektedir ki, (bk. *III. Defter*, 92b-93a) bu olaya karşılaştırdığımız diğer kaynaklarda –Tarihî Takvimlerdeki bir cümle hariç- rastlamıyoruz. 843 Tarihli Takvim'de:¹⁰⁶ “Germiyan ve Tatar leşkeri münhezim oldu ve Kûtâhiyye ve ba'zı kılâ'-i Germiyan ve Vilâyet-i Hamid feth oldu Murâd elinden. Altmış altı yıldur [Hicrî 777].” (s. 101) ifadesi yer almaktadır. Altı çizili cümleden bir savaş yapıldığı anlaşılmakta ise de *III. Defter*'e göre çok özet bir bilgi durumunda kaldığından sağlıklı bir değerlendirme yapılamamaktadır. Eserimize yakın hacimdeki kaynaklardan Neşrî ve Âşık Paşazâde'de bahsi geçen konudan sonra Germiyanogulları'nın teklifi ile düğün yapılması ve Hamidoğulları'ndan para ile alınan yerler anlatılır. *III. Defter*'de bu konu, Germiyanogulları üzerine sefere çıkılması ve Biga'nın tekrar alınması, İstanbul çevresine ve Balkanlar'a yapılan akınlardan sonra işlenir.

III. Defter'de Çandarlı Halil meselesi karşılaştırdığımız kaynaklara göre daha detaylı anlatılır. Bu konunun yazılışında farklı eserlerden istifade edildiği anlaşılmaktadır. Şöyle ki, İbn Kemal, Çandarlı Kara Halil'in Kadiasker olmasını

¹⁰⁶ *Osmanlı Tarihi'ne Ait Takvimler I*, s. 100-101.

anlattıktan sonra bu göreve nasıl getirildiğini ve vezir olmasını da ayrıntılı anlatır (bk. *III. Defter*, 76b-77b). Çandarlı Kara Halil'e ait bu detay bilgileri künyelerini yukarda verdiğimiz diğer kaynaklarda göremedik.¹⁰⁷ Vezir olmasını bir cümle ile geçirirler.

“... Hayreddîn Paşa, vezîr oldu.” (Neşrî, s. 92)

“... Dahı Cenderlü Halîl'e paşalık virdi. Cenderlü Halîl kim vezîr oldu. Adını Hayreddîn Paşa kodılar.” (Oruç, s. 25)

“... Halile paşalık verdi. Halil ki vezir oldu, Hayreddin dediler...” (Âşıkpaşaoğlu, s. 128)

Cenderelü Kara Halîl'e paşalık virdi. Kara Halil ki paşa oldu, adını Hayreddin Paşa kodılar.” (Anonim, s. 25)

Neticede, İbn Kemal'in *III. Defter*'de kullanmış olabileceği kaynakları şöyle derecelendirebiliriz:

Birinci derece: Neşrî, *Cihânnümâ*.

İkinci derece: *Oruç Beğ Tarihi*; *Anonim Tevârih-i Âl-i Osman* ve *Âşıkpaşazâde Tarihi*.

Üçüncü derece: *Tarihi Takvimler*; *Behcetü't-Tevârih* ve *Rûhi Tarihi*.

Dördüncü derece: İsimlerini bilmediğimiz diğer kaynaklar.

Aslında bu tarihçiler, kendilerinden önce yazılan eserleri kaynak olarak kullanmışlardır, yani o eserlerden istifade ile kendi eserlerini yazmışlardır. Meselâ, Neşrî'nin önemli kaynakları şunlardır: *Âşıkpaşazâde Tarihi*; Ahmedî'nin *Gazânâmesi*, *Anonim Tevârih-i Âl-i Osman*; *Rûhi Tarihi* ve *Tarihi Takvimler*.¹⁰⁸ Neşrî'nin, *Cihânnümâ*'sı, bu eserlerden derleme bir tarih olup¹⁰⁹ İbn Kemal'in *III. Defter*'de kullandığı kaynakların ilk sırasında gelmektedir. Ana konularda çok yakın benzerlikleri olan bu iki eser arasında ayrıntılara inildiğinde pek çok ayrılıklar ve farklılıklar olduğu

¹⁰⁷ Hayreddin Paşa'nın vezir olması ile ilgili bilgiler Mehmed bin Hacı el-Konevî'nin Farsça *Tarih-i Âl-i Osman* isimli eserinde bulunmaktadır. Bu eser Fatih Sultan Mehmed'in emri ile yazılmaya başlanıp Sultan II. Bayezid zamanında tamamlanmıştır. Özeti *Tarih Dergisi*'nde yayınlanan bu eserin tek nüshası Paris'te, Bibliothèque Nationale, Suppl. Pers. 1394, Schefer 86'da bulunmaktadır. (Robert Anhegger, “Mehmed b. Hacı Halîl ül-Kunevî'nin Tarih-i Âl-i Osman'ı”, *Tarih Dergisi*, 3-4, İstanbul 1952, s. 51-66.) Eserin künyesi verilen bu özetinden istifade ettiğimiz için İbn Kemal'in bu eseri kaynak olarak kullanmış olabileceğine tam kanaat getirilemedi.

“Hikâyet, Hayreddin Paşa-yı Cenderî nasıl vezir oldu?

Vezâretinin sebebi budur: Bir gün hazret-i şehriyâr memleketin işlerini ilerletebilmek ve hâkimiyetini tevsî etmek için tetkikten sonra Mudurnu şehrinde oturan ve Abdülkadir Geylânî'nin halifelerinden olan Mevlâna şeyh Fahrüddin Efendi'yi vezirliğe seçti. Fakat o zat bu gibi işlerden müstağni olduğu için bu yere en münasib Mevlâna Hayrüddin'dir diyerek tavsiyede bulundu. Böylece vezâret yüzüğü onun parmağına geçirildi. Din ve devlet işleri onun sayesinde arttı.” (27a-27b)

¹⁰⁸ Neşrî, *Cihânnümâ*, XXII- XXIII; Halil İnalcık, “I. Murad”, *DİA*, XXXI, 163; Afyoncu, *Tanzimat Öncesi Osmanlı Tarihi Araştırma Rehberi*, s. 25.

¹⁰⁹ Neşrî, *Cihânnümâ*, s. XXII.

görölmekle birlikte bu eserin diğerk kaynaklar arasında öncelikli yeri olduğu anlaşılmaktadır. Müellif, *III. Defter*'de Neşrî'nin *Cihânnümâ*'sını öncelikli olarak kullanmış ancak diğerk eserlerden de istifade etmiştir. Bazı noktalarda diğerk kaynakları tercih ederek Neşrî'nin metninden ayrılmış ve ondan farklı olarak yazmıştır. Ayrıca Neşrî'de olmayan bilgileri kaynağına almıştır.

İbn Kemal, Neşrî'den ayrıldığı yerlerde ikinci derece kaynakları olan *Oruç Beğ Tarihi*, *Anonim Tevârih-i Âl-i Osman* ve *Âşıkpaşazâde Tarihi*'ni tercih etmektedir. Müellifin *III. Defter*'de, ikinci derece kaynakları kullandığına dair örnekleri yukarıda vermiştik. Aslında ikinci ve üçüncü derecedeki kaynakların çoğu aynı zamanda Neşrî'nin de kaynakları arasında olması sebebiyle bu eserlerdeki çoğu bilgileri Neşrî'de bulabiliyoruz.

Üçüncü derece kaynaklar için müellifin bunlardan istifade etmediğini veya bunları görmediğini söyleyemiyoruz. Bu tarihler *III. Defter*'in yanında çok kısa, bazıları özet halinde kalmaktadır. İbn Kemal bu eserlerden bir cümle veya bir tarih almış olabilir.¹¹⁰

Dördüncü derece kaynaklar, isimlerini bilmediğimiz kaynaklardır. *III. Defter*'de olan bir olay veya bilginin karşılaştırdığımız eserlerde olmaması neticesinde hangi eserden istifade ile yazıldığı tespit edilememiştir. Yukarıda verdiğimiz örnekler ve benzeri diğerk olaylar ile satır aralarındaki detaylarda İbn Kemal'in başka kaynaklardan da istifade ettiği anlaşılmaktadır.

3.3 Kaynak Değeri ve Özellikleri

Kemal Paşazâde'nin yaşadığı devir ile I. Murad zamanı arasında yaklaşık bir buçuk asır vardır. Bu sebeple *III. Defter*'ini yazarken kendisinden önce yazılmış çeşitli kaynakları kullanarak daha mufassal ve kendine özgü bir eser ortaya koymuştur. Kullandığı bir kaynaktaki bilgiyi olduğu gibi aktarmayıp bir değerlendirmeye tabi tutarak bazen ondan ayrıldığı, kendisince daha doğru gördüğü diğerk bir kaynağı tercih ettiği olmaktadır. Kullandığı kaynaktaki ifadeleri aynen almamakta, kendi cümleleri ile yeniden yazdığı görölmektedir. Ayrıca diğerk kaynaklarda bir cümle ile anlatılan bir olayın ayrı bir başlık altında uzunca bir şekilde yazıldığı da olmaktadır. Aslında bu gibi yerlerde İbn Kemal'in kendine has üslubunu görmektediriz. Karşılaştırdığımız kaynaklardaki kayıtlarda rastlamadığımız bilgiler de vardır ki, muhtemelen günümüze

¹¹⁰ Şerafettin Turan: "İbn Kemal'de, kullandığı kaynaklardan aynen alınmış paragraflar değil, ancak birkaç cümle, daha doğrusu cümlecikler bulunabilir ve bunları tespit etmek için de, satırlar, hatta kelimeler üzerinde durmak gerekir." demektedir; İbn Kemal, *VII. Defter*, s. XLVII.

kadar ulaşamayan kaynaklardan istifade edilmiştir. Bu sebeplerle *III. Defter*'in bütün bu kaynaklardan alınan bilgilerin büyük bir ilim ve devlet adamı tarafından yeniden kaleme alındığı çok önemli bir eser olduğunu söyleyebiliriz.

İbn Kemal'in *III. Defter*'i siyasi bir tarih olmakla birlikte müellif eserinde, sadece tarihi vakaları zikretmekle kalmamış olayların sebep ve sonuçlarını da yazmıştır. Kültür tarihine ait olan cami, imaret gibi dini, sosyal ve sağlık binalarının yapımına dair bilgiler ile şehzade düğünleri ve sultanın kendisi hakkında bilgiler de vardır.

Eserin nüsha özellikleri belirtilirken bahsedildiği üzere müverrihten eserini Türkçe yazması istendiği halde metinde Arapça ve Farsça kelimeler ağırlık kazanmaktadır. Bununla birlikte Türkçe arkaik kelimeler de çok bulunmaktadır. Üslup açısından metinde oldukça ağdalı ifadeler yer verilmiş, edebî açıdan değerlendirmeye değer ölçüde seci, cinas ve tasvirler yapılmıştır. Bu ağır anlatımlar arasında çok akıcı ve anlaşılır Türkçe ifadeler de bulunmaktadır.

İbn Kemal'in şair kişiliğinin özelliği olarak metnin her sayfasında sıklıkla Türkçe ve Farsça beyitler, nazımlar ve mısralar bulunur. Bu şiirler, "Nazm-ı Türkî, Nazm-ı Fârisi, Beyt-i Türkî, Beyt-i Fârisî" gibi başlıklarla yazıldığı gibi mısralar (ع) işareti ile gösterilmiştir. Şiirler konu ile bütünlük arz etmektedir. Bazen nesir olarak yazılanların nazım olarak ifade edildiği olmaktadır. Ayrıca Arapça olarak ayet, hadis ve atasözleri bulunmaktadır.

III. Defter'de tarihlendirmeler Hicrî takvimi esas alarak genelde Arapça olarak "sene ihdâ ve sittîn ve seb'a-mi'e" verildiği halde, bir iki yerde Türkçe olarak "hicretüñ yedi yüz toksan biri" verilmiş bazen de tekrardan kaçınmak için "Gene ol senede Evrenos Beg'le Hayreddîn Paşa livâ-yı kişver-güşâ-yı gazâyı kaldurup..." diyerek bir önceki verilen tarihe atıfta bulunulmuştur. Bu dönemin kaynaklarında olayların anlatılışında olduğu gibi kronolojilerinde de tutarsızlıkların olduğu ve birçok yanlışların olduğu bilinmektedir. İbn Kemal'in verdiği kronolojide de yanlışların olması ve diğer kaynaklarla tutarsızlık olması muhtemeldir. Bununla birlikte yukarıda künyelerini verdiğimiz, karşılaştırma yaptığımız eserler arasında *III. Defter* on yaprak eksiğinin bulunmasına rağmen onlardan daha zengin bir kronolojiye sahiptir.

Daha önce bahsedildiği gibi *III. Defter*'in 81b'den sonra 82a'dan 91b de dahil olmak üzere yaprakları kayıptır. 81b ile 92a yaprakları arasında 10 yaprak eksik olduğundan tezimizde bu sayfalardaki konular eksik kalmıştır. 81b'de Dimetoka'nın

Hacı İlbegi tarafından alınması (762/1360-1361) anlatılırken “Gündüzün kendüzün virüp gelüp hisârına girüp karâr itmek olmazdı. Gicede uyku yüzün görüp bir lahza dârında ” dedikten sonra metin burada kesilmektedir. Sayfa altında reddâde denilen “turup” kelimesi bulunmaktadır. Karşı sayfa yani 92a’da “şarâb-ı nâbla levh-ı nefsdan nakş-ı ihtiyâtı yumuşken sâkî-i eyyâm elinden ol bed-fercâm-ı pür-sürûr...” diye Sırp Sındığı Savaşı (767/1365-1366) ile başlamaktadır. Aradaki dört beş yılın anlatılmayan olayları içerisinde Edirne’nin fethi, esirlerden beşte bir alınarak (Pencik kanunu) Yeniçeri ocağının kurulması gibi önemli olaylar vardır.

Metnin içindeki başlıklar Türkçe olarak genelde iki bölüm halinde verilmekte ve “beyân eyler” diye bitirilmektedir. Meselâ: “Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî livâ-yı gazâyı ref’ idüp Serf-ili tarafına gitdüğünü, ceyş-i nusret-kîş-i cerrârla adû-yı kîne-cûyî kahr idüp Nîş’i ve Şehrköy’i feth itdüğünü beyân eyler.”

3.4 Etkileri

İbn Kemal’in *Tevârih-i Âl-i Osman*’ını her nedense kendinden sonra gelen tarihçiler çok fazla başvurulmuş bir kaynak olarak kullanmamışlardır. Bu eseri tanıtanların verdiği bilgiler de tarihçiler arasında bir ön yargı oluşturmuştur. Çağatayca yazılmış bir kitap olduğu veya İdris-i Bitlisî’nin *Heşt Bihişt*’inin bir tercümesi olduğu zannedilmiştir.¹¹¹ Bu sebeple ismen bilinen bu eserin değeri muadillerine göre çok geç anlaşılmıştır. İlk olarak Osmanlı’nın son dönem tarihçilerinden Hayrullah Efendi ile birlikte eserin muhtevası gün yüzüne çıkmış ve *Devlet-i Aliyye-i Osmaniye Tarihi*’nde kullanılmıştır.¹¹²

Hayrullah Efendi’nin tarihinde Sultan I. Murad’ın saltanat yılları (761-791/1359,1360-1389) dördüncü ciltte anlatılmaktadır. Bu eser ile *III. Defter*’in konu başlıklarını karşılaştırdığımızda ufak değişikliklerle birbirini tuttuğu, konuların aynı sırayla takip ettiği görülmektedir. Hayrullah Efendi’nin eserini biraz daha derinlemesine incelediğimizde *III. Defter*’in yanında diğer kaynakları da kullandığını anlamaktayız. *III. Defter*’i konu olarak takip ettiğini söylediğimiz Hayrullah Efendi bazı yerlerde bu defterde geçmeyen konulara ve detay bilgilere de yer vermiştir. Bununla birlikte *III. Defter*’i iktibas denilebilecek kadar birebir kullandığı da olmuştur. Meselâ, Sultan Murad’ın Kosova Savaşı öncesi yaptığı dua bir iki kelime hariç aynen alınmıştır.

¹¹¹ İbn Kemal, *VII. Defter*, s. XCI-XCIV.

¹¹² İbn Kemal, *VII. Defter*, s. XCII; Hayrullah Efendi, *Târih-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye*, IV, İstanbul 1292.

III. Defter:

İlâhî! Bilmezlikle ben isâ'et itdimse, azm-i rezm ü masâff itmede hilâf-ı rızâñ üzere gitdimse sen şân-ı kerîme ve lutf-i amîme lâıyk olanı bilü[r]sin anı işle, ihsân kıl. Belâ-yı küffâr-ı bed-gümânı ki kazâ-yı âsmânî gibi Müslümanların üzerine nâzil olmuştur, redd için cânımı fedâ eyledim. Anlara zafer müyesser idüp ol 'îd-i sa'îde beni kurbân kıl. (112a)

Devlet-i Aliyye-i Osmaniye Tarihi:

İlâhî! Bilmezlikle ben isâ'et itdimse, azm-i rezm ü masâff itmede hilâf-ı rızâñ üzere gitdimse sen şân-ı kerîme ve lutf-i amîme lâıyk olanı bilürsin anı işle, ihsân kıl. İlâhî, belâ-yı a'dâ-yı bed-gümânı ki kazâ-yı âsmânî gibi Müslümanların üzerine nâzil olmuştur, redd için cânımı fedâ eylerim. Anlara zafer müyesser idüp ol 'îd-i sa'îde beni kurbân kıl. (s. 88-89)

Amasya Tarihi¹¹³ müellifi Hüseyin Hüsameddin Efendi de İbn Kemal'in *Tevârih-i Âl-i Osman*'ını kullanan müelliflerdendir. Hüsameddin Efendi, İbn Kemal'in Amasyalı olduğu iddiasındadır. Eserinde İbn Kemal'in detaylı bir biyografisini verir. *Amasya Tarihi*'nde *III. Defter*'i kullandığına dair şu örneği verebiliriz:

III. Defter:

“... Hazret-i Hudâvendigâr ferzend-i ercümendi Bâyezîd Han'ı mezkûr diyâra şehriyâr itdi. Dârü'l-mülk Amâsiyye'de ol tâcdârı koyup geldi. Taht-gâh-ı âsmân-ıştibâhına gitdi. Bûm-ı Rûm ol hümâ-yı hümâyûnuñ sâye-i sa'âdet-bahşında râhat oldu. Mezbûr kazıyye, târîh-i hicretüñ yedi yüz seksen beşinde vukû' ve şüyû' buldı.” (99a)

Amasya Tarihi:

Şehzâde Yıldırım Sultan Bâyezîd; Gâzî-yi müşâru'n-ileyh Sultan Murâd Han'ın mahdûmıdır. Kemal Paşa-zâde merhûmun târîha muvâfık vesîka-i şer'ıyyeye müstenid olan beyânı üzere Devlet-i Osmâniye tarafından Amâsiyye'ye ta'yîn idilen ilk vâlidir. (III, s. 142)

İsmail Hakkı Uzunçarşılı¹¹⁴ ve İsmail Hami Danişmend,¹¹⁵ aralarında *III.*

¹¹³ Hüseyin Hüsameddin'in *Amasya Tarihi* aslında on iki cilt olup İstanbul'da 1912 ile 1928 arasında dört cildi basılmıştır. VI-XII ciltleri ise Süleymaniye Kütüphanesi'ne emanet bırakılmıştır; Turgut Akpınar, “Hüseyin Hüsameddin Yaşar”, *DİA*, XVIII, 552. Süleymaniye Kütüphanesine bırakılan emanet nüshalar oradan alınmış olduğundan bu çalışmada eserin basılmış olan ciltlerinden ve daha önce eserden istifade eden müelliflerin çalışmalarından naklen istifade edilmiştir. Eser Amasya Belediyesi tarafından yayınlanmaya başlanmıştır. (Hüseyin Hüsameddin, *Amasya Tarihi*, I-VI, haz. Mesut Aydın, G. Aydın, Amasya 2008.)

¹¹⁴ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, I, Ankara 1988, s. 600.

Defter'in nüshası bulunmayan Fatih ve Nuruosmaniye kütüphanelerindeki İbn Kemal'in eserlerinden yararlanılmışlardır. Bu yazarların eserlerinde Sultan I. Murad devri incelendiğinde de görüleceği üzere *III. Defter*'den istifade etmedikleri anlaşılmaktadır.

3.5 Metnin Tesisi ve Transkripsiyon

III. Defter'in bilinen tek nüshası “İstanbul Fatih Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Tarih, nr. 30.” bulunmaktadır. Bu nüshanın yaprak numaraları transkribe metnimizde köşeli parantez içinde gösterildi.

Metnin imlâsına genelde sadık kalındı. Ancak üzeri çizilmiş kelimeler ile müstensih hatası diyebileceğimiz tekrar ve fazladan yazılmış olduğu açıkça anlaşılan kelimeler metne dahil edilmedi. Bunun yanında bazı yerlerde unutulmuş, metni bozmayacak (-vü, -yı) kelimeler metne alındı. Metinde 100a'dan sonra “pür” kelimesinin imlâsı (ber – بر) şeklinde yazılmış, meselâ, “ganâyim-i mevfûrla asker-i mansûr ber-sürûr oldu.” Buradan itibaren bu kelimenin imlâsı “pür” olarak yazıldı. Meselâ; “..pür-sürûr oldu.” (100a) “pür-heybet-i acîble.” (110b)

Müstensihin yazmayı unuttuğu beyit başlıkları köşeli parantez ile yazıldı.

Metinde, mısralar (ع) kısaltması ile gösterildiğinden bu harfin olduğu yerlerde *Mısra*‘ yazıldı.

Tek nüshanın getirdiği dezavantaj ile bir iki yerde okunamayan kelimeler ve farklı yazılmış kelimeler sayfa altında gösterildi.

Bazı şiirlerin mısralarında kelime eksiklikleri olup bunlar dipnotta belirtildi.

Metinde geçen ayet, hadis ve dua cümleleri italik yazıldı ve açıklamaları dipnotta gösterildi.

Metni yeni harflere aktarırken aşağıda gösterilen transkripsiyon işaretleri kullanıldı.

Arapça ve Farsça kelimelerdeki “elif-vav-ye” (ا - و - ی) “â-î-û” olarak gösterildi. Ancak “kaf ve gayın” (ک - غ) harflerinin transkripsiyon işaretleri gösterilmediği zaman “kâ-kû-kî ; gâ-gû-gî şeklinde yazıldı.

Türkçe kelimelerin sonlarındaki, b ve c’ler p ve ç olarak yazıldı.

Kelime ortasındaki “ayn” (ع) (‘) işareti genelde kullanıldı. Karıştırılma ihtimali

¹¹⁵ İsmail Hami Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, IV, İstanbul 1972, s. 674.

olan yerlerde (‘) işareti kelime başlarında da kullanıldı.

Nazal “n” ler (ﻥ) “ñ” şeklinde gösterildi.

Karıştırılma ihtimali olabileceği düşünülen bazı kelimelerin harflerinde aşağıdaki transkripsiyon işaretleri gösterildi.

ق : k

خ : h

ح : h

ض : d- z

غ : g

ع : ‘

ء : ’

^ : inceltme ve uzatma işareti

- : kalın seslerde uzatma işareti.

KEMAL PAŞAZÂDE

TEVÂRİH-İ ÂL-İ OSMAN

III. DEFTER

METNİN FİHRİSTİ

Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî evc-i âsmân-ı saltanata urûc idüp kûs-ı hurûcî çaldugını, a'dâ-yı bed-râyûñ sûr-ı şevketini bozup Engüri vilâyetini ve Sultân-öñi nâhiyetini aldugını beyân eyler.....	5
Sultân Murâd Han Gâzî sefîne-i cihâdı deryâ-yı gazâyâ salduğunu efvâc-ı bahr-emvâcla Rûm-ili yakasına geçüp Gelibolı'yı aldugını beyân eyler.....	7
Sultân Murâd Han Gâzî Çorlu'yı ve Misilli ve Burgaz'ı ve Eski['yi] aldugını tabl-bâz-ı cihâdı çaldugını ve hevâ-yı gazâda uçan pervâzîleri akına salduğunu beyân eyler	9
Evrenos Beg kûs-ı azmi çalup varup Kişen ilin aldugını, küffâr-ı bed-kirdârla rezm idüp dârü'l-küfr[e] akın salduğunu beyân eyler	12
Hacı İl-begi Edirne cânibine salındugını, İl-begi Burgazı didükler[i] kal'a alındugını beyân eyler	14
Dimetoka'nın tekvurı Hacı İl-begi'nün eline girdüğünü, ol bed-kirdâr kendüyi halâs idüp mezkûr hisârı virdüğünü beyân eyler	15
Sultân Murâd Han Gâzî dârü'l-mülk Bursa'ya avdet itdüğünü, sûr-ı sürûr-fezâyâ bünyâd urup şehzâdeleri sünnet itdüğünü beyân eyler	17
Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî Germiyan-oglı'nuñ nâr-ı şevketini germ olmuşiken tagıdup târ u mâr itdüğünü, nâr-ı kârzârla bagrını pür-dâg idüp ol tâgî-i bed-kirdârı hezîmet yazısında hâr u zâr itdüğünü beyân eyler	18
Hisâr-ı Biga'yı küffâr-ı bed-rây ugurlayup dâr-ı İslâm'a nâr-ı intikâmı salduğunu, Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî akdâm-ı ikdâm üzerine gelüp tekrâr [93b] ol diyârı aldugını beyân eyler	20
Sultân Murâd Han Gâzî livâ-yı cihân-güşâ-yı gazâyı kaldurup kûs-ı cihâdı çaldugını, Lala Şâhîn'le Evrenos Beg İstanbul civârında olan diyâr-ı küffâra akın salduğunu beyân eyler	22
Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî hayl-i cerrârla varup İstanbul havâlîsine seyl-i hasâreti salduğunu, Tañrı Yıkugı	

dimekle iştihâr bulan hisârı ve Kara-deñiz yalısında bir niçe pâre bâre dahı aldugını beyân eyler 24

Hayreddîn Paşa ile Evrenos Beg kûs-ı gazâyı çalup leşker-i kişver-güşâyı alup gitdüklerini, varup kolaylarına gelen diyâr-ı küffâra akın salup Kavala'yı ve Dırama'yı ve Çitroz'ı ve Zihna'yı feth itdüklerini beyân eyler 26

Delü Balaban hevâ-yı gazâda pervâz uran gâzîlerle kanat büküp gitdügini, gelüp gîrûdâr iden küffâr-ı bed-kirdâruñ kanın döküp varup Siroz'ı feth itdügini beyân eyler 27

Delü Balaban Sofya diyârını ve civârında olan hisârları aldugını, Lala Şâhîn Saruyar'da ve İhtiman ovasında deryâ-yı gazâyı daldugını beyân eyler 29

Hayreddîn Paşa ile Evrenos Beg Kara-Ferye'yi ve Manastır'ı alduklarını, küffâr-ı menhûsuñ dârını yakup yıkup Selânîk diyârına akın salduklarını beyân eyler 31

Germiyan-oglı kemer-i itâ'ati meyân-ı câna kuşanup âsitân-ı ubûdiyyetde kadem-i hıdmet üzerine turdugını, Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî'ye şi'âr-ı mütâba'ati izhâr idüp binâ-yı sarây-ı musâhereti urdugını beyân eyler 32

Hamîd-ili didükleri vilâyetüñ ba'zı nâhiyeti himâ-yı himâyet-i sultân-ı sa'îdde dâhil oldugını, ma'mûre-i mezkûre olan kurâyâ ve bilâda âsâr-ı envâr-ı adl ü dâd-ı Osmânî vâsıl oldugını beyân eyler 35

Sultân Murâd Han Gâzî'nüñ şemşîr-i cihângîrinden mülûk-i tavâyif hâyif olduklarını, nâ-çâr câdde-i inkıyâda sülûk idüp haşem-i hışm-ı kahramânîden halâs bulduklarını beyân eyler 36

Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî livâ-yı gazâyı ref' idüp Serf-ili tarafına gitdügini, ceş-i nusret-kîş-i cerrârla adû-yı kîne-cûyı kahr idüp Niş'i ve Şehr-köy'i feth itdügini beyân eyler 37

Sipeh-sâlâr-ı nâmdâr Temürtaş Beg hayl-i seyl-reftâra baş olup gitdügini, varup Arnavud vilâyetini gâret idüp Ohri nâhiyesini feth itdügini beyân eyler 40

Hazret-i Hudâvendigâr Karaman-oglı'nüñ [100b] şevk-i şevketini def'a ikdâm itdügini, ol hâr-ı bî-nef'i pîrâmen-i gülşen-i mülk-i Osmânî'den ref'a ihtimâm itdügini beyân eyler 42

Sultân-ı cihân-güşânuñ tedbîr-i âlem-gîrinden Karaman-oglı haberdâr oldugını, kişverinüñ leşkerin ihzâr idüp cüyûş-ı deryâ-cûşla sahrâ-yı Konya toldugını beyân eyler 45

Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî Karaman-oglı ile kârzâr itdügini, alayını târ u mâr idüp ol bed-gümânı sahrâ-yı hezîmetde hâr u zâr itdügini beyân eyler 49

- Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî Karaman-oglı'nı
Konya sûrında mahsûr idüp çeng-i cengle bogazını
sıkduğunu, mezkûr meksûr-ı bed-rây nâçâr kalup dâmân-ı
emâna yapışup pâ-yı ıztırârla hisâr-ı tugyândan çıkdüğünü
beyân eyler 53
- Şehriyâr-ı diyâr-ı Laz sâz-ı sulhı bozup çeng-i cenge
düzen virdüğünü, ol-bed-nihâd tâgînüñ dimâg-ı pür-
şürûrına bâd-ı gurûr girdüğünü beyân eyler 56
- Sipeh-sâlâr-ı güzîn Lala Şâhîn Bosna iline akın
saldüğünü, ol diyârüñ küffârı seyl-vâr gelüp hayl-i
cerrârüñ yolın aldüğünü beyân eyler 58
- Sultân-ı cihângîr ıyân-ı tedbîri diyâr-ı Bulgar'ıñ
teshîri cihetine döndürdüğünü, Ali Paşa-yı rûşen-rây[ı]
leşker-i kişver-güşâyâ baş idüp ol musâlahata
gönderdiğini beyân ider 61
- Hazret-i Hudâvendigâr [dâru]'l-mülk Burusa'dan göç
i[t]düğünü, asker-i cerrâr-ı nusret-şi'âr ezhâr-ı bahâr gibi
hurûc itdüğünü beyân eyler 64
- Samsanoz-ı bed-sîret ki diyâr-ı Bulgar'ıñ
şehriyârıydı, izhâr-ı itâ'at itdüğünü, Hazret-i
Hudâvendigâr[r]üñ âsitân-ı asmân-rif'atine baş indirüp
hıdmet itdüğünü beyân eyler 65
- Ali Paşa leşker-i kişver-güşâyâ Vulk iline
gitdüğünü, varup Tirebçe'yi ve Kös-ova'yı, Vulçitrin'i
feth itdüğünü beyân eyler 67
- Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî diyâr-ı Laz'ı teshîr
tedbîriyle asker-i nusret-şi'ârı ihzâr itdüğünü, ma'mûre-i
mezkûrenüñ şehriyârı etrâfındaki esnâf-ı küffârüñ
serdârlarından istizhâr itdüğünü beyân eyler 71
- Adû-yı kîne-cûy ilçî gönderüp sultân-ı kâm-kârı
meydân-ı kârzâra da'vet itdüğünü, Hazret-i Hudâvendigâr
gelen resûl-i mahzûle cebe gösterüp göçüp düşmen üzerine
gitdüğünü beyân eyler 73
- Emîr-i mu'azzam Evrenos Beg'le Paşa Yigid Beg
mukaddemü'l-ceyş olup ilerü gitdüklerini, hasm-ı bed-kîş-
i menhûsuñ karavulına buluşup çeng-i cengle yoluşup dâr
u gîr itdüklerini beyân eyler 76
- Şâhzâde-i kâmkârla ve sâyir ümerâ-yı nâmdârla
Hazret-i Hudâvendigâr'ıñ küffârla muhârebe ve mudârebe
husûsunda müşâveresin ve muhâveresin beyân eyler 79
- Ahşam irişüp hıyâm-ı zalâmla meydân-ı âsmân
büründüğünü, nâgehân tünd-bâd zâhir olup nişân-ı tûfân-ı
kavm-i Âd göründüğünü beyân eyler 82
- Pâdişahuñ arz-ı hâcât itdüğün, Hak Te'âlâ'ya
münâcât itdüğün beyân eyler 83

Ceyş-i mücâhidînle kîş-i câhîdîn mukâbele ve mukâtele itdüklerini, ol bed-râyıların yayları yasilup maglûb ve meslûb olup basılup gitdüklerini beyân eyler 84

Nefîr-i dâr u gîr urulup bâzâr-ı kârzâr kurulup savaş kumaşı satıldugını, bâd-ı hamle ile harekete gelüp efvâc-ı deryâ-emvâc biribirine katıldugını beyân eyler 87

Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî şeref-i şehâdete vusûl buldugını, tîr-i niyâzı hedef-i icâbete irüp hâceti kabûl oldugını beyân eyler 89

Merhûm ve magfûr Hudâvendigâr-ı Gâzî'nüñ me'âsir-i meşhûrını, elsine-i sikât-ı rûvâtta mezkûr olan mefâhır-ı me'sûrını beyân eyler 91

METİN

[76b] *Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*

Sipâs-ı bî-kıyâs ve hamd-i bî-endâze ol perverdigâr-ı bî-niyâza ki, celebe-i galebe-i a'vân-ı dîn-i mübîn ve ensâr-ı şer'-i metînle çâr-sûy-ı kûy-ı hâki ve dervâze-i hisâr-ı nüh-tû-yı eflâki pür-âvâze itmişdür. Şâhrâh-ı gazâya sâlik olan çâpük-süvârlarunñ âb-ı şemşîr-i sehâb-gûniyle sebze-zâr-ı pür-ezhâr-ı cihâdı bir vechile ser-sebz ü şâdâb kılmışdur ki, eşcâr-ı rimâh-ı guzât üzerinde dâyim berg ü bâr-ı ganâyim-i tâze bitmişdür. Ceyş-i mücâhidînle kîş-i câhidînün arasında nâr-ı peygârı yakup teşne-i¹ deşne-i gazâ ile anede-i abede-i esnâmuñ cânına od çakmışdur. Şühedâ-yı sü'adânunñ hûnından arûs-ı pür-nigâr-ı nusretün yüzüne gülgüne sürüp, küffâr-ı füccâr-ı bed-fercâmuñ kanından dâmâd-ı cihâduñ eline hınnâ yakmışdur.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Oldı nâzil çünki fermân-ı cihâd

Emr-i gazvi itdi her gâzî murâd

Ceyş-i cerrâr-ı guzâta oldı baş

Hazret-i sâhib-kırân Gâzî Murâd

Çün Sultân Orhan enâra'llâhü burhânehû nakd-i cânı hâzin-i cinâna teslîm itdi. Rûh-ı pür-fütûhı zindân-ı cihândan halâs olup, gülistân-ı rıdvânı seyrâna gitdi. Ferzend-i ercümendi Sultân Murâd ki, lisân-ı Türk ü Tâzî'de Hudâvendigâr-ı Gâzî adıyla iştihâr bulmuşdur. Râfi'-i râyet-i cihâd ve kâmi'-i mevâdd-ı fesâd olmagla selâtîn-i kâm-kâr arasında nâmdâr olmuşdur.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Gün gibi âfâkda meşhûrdur

Adı adl ü dâdla mezkûrdur

Baht-ı meymûn ve tâli'-i hümâyûnla serîr-i gerdûn-nazîr-i saltanata çıkup, hümâ-yı devleti evc-i bürûc-ı sa'âdete urûc eyledi. Tahtgâh-ı Bursa'yı dârü'l-mülk idinüp, sipâh-ı zafer-penâh ve nusret-şi'ârla diyâr-ı küffâr-ı bed-kirdârı gâret itmege

¹ Metinde اتشنه şeklinde imlâ edilmiştir. Aynı yazım için bk. 96b.

hurûc eyledi. Kadem-i ikdâm üzerine gelüp dest-i ihtimâmla cihâd alemini kaldırdı ve gazâ tablını çaldı. Leşker-i zafer-rehber-i İslâm'ı subh u şâm çeküp kişver-i Rûm'da olan dârü'l-küfre ale'd-devâm akın saldı. Ekâlîm-i küffârda şi'âr-ı şerî'atı izhâra tasmîm-i azîmet idüp, kümât-ı guzâtuñ cem'î ve ihzâriçün sîm ü zer saçdı. Esnâf-ı ibâduñ üstüne zulm ü sitem yollarını bağlayup etrâf-ı bilâdda yad u biliş üzerine dâd u dihiş kapusını açdı. Bezl ü cûdla cünûd-ı du'âyı ya'nî sulahâyı -ki fi'l-hakîka belâ-yı a'dâyı dâfi' anlardur- hoşnûd idüp, ulemâyı -ki livâ-yı dîn-i mübîni râfi'- olmuşlardır, râzı eyledi. Çandırılı Kara Halîl'i ki sâbıkâ Bilecik'de ve soñra İzniç'de ve Bursa'da rây-ı metîni ve fikr-i rezîniyle mesned-i kazâ müşeyyed olmuşdı, askerine kâdı eyledi. Mezkûr Kara Halîl ki soñra düstûr-ı [77a] celîlü'l-kadr olup, adı Hayreddîn Paşa olmuşdur. Sivrihisâr nâhiyesinde Çandırbüki demekle meşhûr karyeden zuhûr bulmuşdur.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Olup dîvân-ı sultânda vezîr ol

Fakîru'l-hâl iken oldı emîr ol

Hayreddîn Paşa'nın bahtı sâ'id ve devleti müsâ'id olup, ayakda kalmışken işi başa varmasına sebep ve pây-e sadârete çıkup mesned-i vezârete kadem basmasına illet bu oldu ki, çün mezbûr Hudâvendigâr-ı Gâzî diyâr-ı Rûm'da şehriyâr-ı kâm-kâr ve ol iklîm-i ma'mûrda sultân-ı azîmü's-şân olup, haşem-i haşmetiyle harem-i 'izzeti tolup şevk-i şevketi şiddet buldı. Nazar-ı sâyible im'ân kıldı. Fikr-i sâkıb muktezâsıyla bildi ki, Süleymân-ı zamân olan sultân-ı sâhib-kırâna bir vezîr-i Âsaf-nazîr lâ-büddür ki bârika-i hâtır-ı hatîri şem'-i şebistân-ı havâdis ü kürûb ola. Cemşîd-i âsmân-serîr olan tâcdâr-ı cihângîre bir müşîr-i hurşîd-zamîr lâzımdur ki, rây-ı münîri ve tedbîr-i savâbı mâhtâb-ı leyâlî-i hutûb ola.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Gerekdür emîr[e] vezîr-i müşîr

Ki tedbîr ü râyı ola dil-pezi

Çü devlet civân ola ve akl pîr

Olur berç-ı şemşîr-i âfâk-gîr

Menşûr-ı melik üzerinde tugrâ-yı rây-ı münîr-i müşîr-i rûşen-zamîr olmayınca i'tibâr bulmaz. Vüzerâ-yı kirâmuñ aklâm-ı kazâ-mezâsınuñ imzâsı inzımmâm bulmayınca ümerâ-yı 'ızâmuñ hüsâm-ı kader-eseri nâfizü'l-ahkâm olmaz. Kabza-i tedbîr-i pîr-i kâr-

azmây destyârlık itmeyince şemşîr-i civân-ı cihângîr te'sîr itmez. Ve licâm-ı rây-ı cihân-güşây vezîr-i Âsaf-ârâyûn elinde olmayıcak emîr-i saff-ârâya tevsen-i rûzgâr fermân-berdâr ve eblak-ı eyyâm râm olmaz.

Beyt-i Fârisî

Heme kâr-ı şâhân-ı gîtî-nükûh

Zî-rây-ı vezîrân pezîred şükûh

Ol sultân-ı sürûş-nişân gûş-ı hûş u iz'ânla izâ erâdea'llâhü bi-abdin hayran ce'ale lehû vezîran sâlihan² hadîsini işidüp diledi ki, bir refîk-ı tevfiqla hem-ser müşîr-i sâyib-tedbîr ve sâbî-nazîr kendü ile musâhib olup tarîk-ı hakka rehber ola. Ol Süleymân-ı zamân berîd-i fikr-i salâh-endîşin etrâf-ı bilâda gönderüp esnâf-ı ibâdı teftîş ü tefahhus idüp bir sâhib-i Âsaf-şân istedi. Tâ ki, meşakkat-i külfet-i saltanatuñ tahammüli vezîr-i huçeste-rây ve mübârek-tedbîrûñ mu'âvenetiyle müyesser ola. Ol rûzgârda mazhar-ı kudret-i Yezdânî muzhir-i esrâr-ı nihânî Hazret-i Şeyh Abdülkâdir-i Geylânî *kuddise sirruhu* silsilesinden Fahreddîn Efendi dirlerdi, bir dîndâr ve perhîzkâr azîz varidi. Muturnı diyârında sâkin olmuşdı. Keşf-i kerâmetle esnâf-ı benî Âdem içinde müşârün-ileyh-i bi'l-benân olup, envâr-ı âsâr-ı velâyeti etrâf-ı rub'-ı meskûnda ve eknâf-ı âlemde intişâr bulup, âftâb-ı âsmân-tâb gibi âfâk-ı cihânda iştiâh bulmuşdı. Anı yanına alup vezîr ve müşîr idinmege ragbet itdi. Ol tâcdâr-ı diyâr-ı ferâgat istignâ gösterüp eyitdi: “Biz, kabâ-yı gedâyı ihtiyâr kılup, kemer-i şâhî ve külâh-ı pâdişâhî terk idüp dururuz. Rişte-i ta'alluk-ı dünyâyı kat' idüp, âlem-i tecerrüdde kadem-i sebâtı berkidüp dururuz.”

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Tâc-ı vasluñ aslı çün kim çâr-unsur terkidür

Vâsıl olmaz ol ki dünyâyı ta'alluk berkidür

Ammâ bize irâdet getüren azîzlerden fazl-ı temîz ve fazîlet-i perhîzle mevsûf ve ma'rûf [77b] bir kişi var, anı aña diyelüm gönderelüm, varsun ol işi bitürsün. Sultân-ı cihâna düstûr olup mezkûr maslahata mübâşeret itsün. Mehâmm-ı saltanat ve pâdişâhî hüsn-i ihtimâmile tamâm olsun. Ve ahvâl-i ra'ıyyet ve sipâhî ri'âyet olup umûr-cumhûr-

² Bu hadisin Sünen-i Nesâî, Bey'at bahsindeki metni şöyledir:

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من ولي منكم عملا فأراد الله به خيرا جعل له وزيرا صالحا إن نسي ذكره وإن ذكره أعانه

Tercümesi: Rasûlullah sallalâhü aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Sizden biriniz bir iş başına geçer de Allahu Teala da o kimseye hayır murad ederse, ona sâlih birini vezir yapar. Unutursa kendisine hatırlatır, hatırlarsa yardım eder.”

ı enâm nizâm bulsun ve anuñ akdâm-ı ikdâmiyle vezâret hıdmeti yerine yitsün. Mezbûr haber Hazret-i Hudâvendigâr'a varup vusûl bulıcak şeyhüñ murâdı olan mürîd Kara Halîl idügi ma'lûm olıcak mesned-i vezâret, ol müşîr-i tîz-tedbîr ve hurşid-zamîrûñ rây-ı mülk-ârâyıyla müşerref ü müşeyyed oldu. Dîvân-ı Süleymân-ı keyvân-mekân ol vezîr-i Âsaf-ârâyûñ envâr-ı zükâ-yı fitnat ve zekâsıyla toldı. Ruûs-ı hademe ve sudûr-ı haşeme hüsn-i vechile nizâm virüp, tab'-ı yakzâmı tedbîr-i dil-pezîrle çeşm-i fitneyi uyutdı. Âyîn-i şâhî ve kavânîn-i pâdişâhî intizâm ve esâs-ı ahkâm-ı siyâset ihkâm bulup, binâ-yı sarây-ı riyâset sebât u karâr tutdı.

Nazm-ı Fârisî

Düstûr-ı nîk-hâh çü bâ-şâh yek-dilest

Akd-i umûr muntazam u adl şâmilest

Cevâhir-i zevâhir-ârâ-yı maslahat-ârâyıyla nev-arûs-ı memleket zînet bulup hüsn-i firâset-i kâmile si ve lutf-i kiyâset-i şâmile siyle makbûl-i hazret olup, ziyâde kurbet buldı. Zimâm-ı ahkâm-ı saltanatı keff-i kifâyetine alup zîn-i i'tibarla müzeyyen semend-i kadr-i bülende süvâr olup, inân-ı ihtiyâr-ı sultan-ı kâm-kâr dest-i iktidârınuñ kabza-i tasarrufunda oldu. Ra'ıyyetüñ ri'âyeti maslahatında ve kalb-i sipâhîñün celbi ve hıdmet-i pâdişâhiye rabtı emrinde tedbîr-i sihr-te'sîri i'câza karîb garîb eserler gösterüp zabt-ı mâl bâbında ve dahl ü harc hesâbında kalem-i mu'ciz-rakamı yed-i beyzâ izhâr itdi. Efnân-ı benânında fûnûn-ı beyân-ı bedî'uñ ezhâr-ı gûnâgûnı açılıp sebzezâr-ı sadâret zîb ü zînet buldı. Ve bostân-ı cinân-nişân-ı dîvân-ı sultân-ı cihân içinde nihâl-i hâme-i tûbâ-misâlinüñ ucunda gülzâr-ı vezâretüñ berg ü bârı bitdi.

Beyt-i Fârisî

Cihân vezâret-i o-râ be-tav' dâde inân

Felek sa'âdet-i o-râ be-feth geşte zamîn

Fahreddîn Efendi hazretlerinüñ nazar-ı iksîr-hâssıyyetinüñ eseri ydi ki, mis iken zer ve seng iken gevher olup, mesken-i meskenetde sâye-i bî-pâye gibi zelîl kalmış iken sadr-ı izz ü celâle çıkup bedr-i kadr-i celîlî kemâle irdi. Ol âftâb-ı âsmân-kerâmetüñ tâb-ı envâr-ı himmet ü terbiyetinüñ te'sîri ydi ki, bu zerre-i bî-mikdâra evc-i i'tibârda gün gibi işti hâr virdi. Kara Halîl iken Hayreddîn Paşa olup pelâs-ı fakırdan çıkıdı ve libâs-ı fahre girdi.

Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî evc-i âsmân-ı saltanata urûc idüp kûs-ı hurûcî çaldığını, a'dâ-yı bed-râyûn sûr-ı şevketini bozup Engüri vilâyetini ve Sultân-öñi nâhiyetini aldığını beyân eyler

Çün râfi'-i râyet-i dîn kâmi'-i tugât-ı bugât u câhidîn, sultânü'l-guzât ve burhânü'l-mücâhidîn hazret-i sâhib-kırân Murâd Han Gâzî gazâ kılıcın kuşanup cihâd atına bindi. Tâgîlerûn bâzâr-ı şevketi tagılup bâgîlerûn kâlâ-yı girân-bahâ-yı kadr u i'tibârı narhına indi. Kenâyis ve savâmi'-i Nasrânî ve cühûd ve sâyir erbâb-ı küfr ü cühûd cevâmi'-i ehl-i İslâm olup, çirk-i ashâb-ı şirkden içleri pâk oldu. Ve çârsû-yı hâk ve dervâze-i eflâk bâk-i âvâziyle [78a] tolup kurûm-ı Rûm'ün çañlarına ot tıklıldı. Ve anede-i abede-i asnâmın bütleri sındı. Zamân-ı fetretde ve rûzgâr-ı mihnetde esen gird-bâd-ı fesâd diñüp Gerede diyârında kopan gerd-i fitne sükûn bulup Karasi vilâyetinûn kurâsı ve bilâdı adl ü dâdla âbâd olup Koca-ili'nûn yigidi ve kocası bezl ü cûdla hoşnûd oldu. Cüyûş-ı deryâ-cûş-ı guzâtuñ hücûm-ı hecûm-eseri havfından Ak-deñiz'ün yalısındaki âklar mevc-i âb gibi ıztırâba düşüp Biga nâhiyesinûn havâlîsindeki bugâtuñ hânümânları gâret odıyla dutuşup dûdmânlarına hasâret dûdı toldı.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Guzâtuñ ceyş-i deryâ-cûşı akdı

Diyâr-ı küfri yıkdı oda yakdı

Tugâtuñ hırmenine saldılar od

Bugâtuñ dûdmânı oldu pür-dûd

Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî sene ihdâ ve sittîn ve seb'a-mi'ede ki arûs-ı cülûsı dahı ol âm-ı ferhunde-encâmuñ şuhûrunda cilve-gâh-ı zuhûra gelmişdi, Rûm-ili'ne gazâyâ gitmege, diyâr-ı küffâr-ı bed-kirdârı nâr-ı hasâretle yakup yıkup nehb ü gâret itmege tasmîm-i azîmet itdi. Etrâf-ı bilâda ahkâm-ı kazâ-mezâ-yı şâhî gidüp âzâd ve bende her kanda sipâhî varsa âgâh idüp, mezbûr, niyyet-i mebrûreyi imzâ ve ol azm-i kader-eseri tescîl içün ta'cîl üzerine asâkir-i gerdûn-me'âsiri âlât-ı gîrûdâr ve mühimmât-ı kârzârla ihzâr kıldı. Ve azîm cem'iyet.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Âb gibi cüyûş-ı cevşen-pûş

Cûş idüp toldı tâk-ı çarha hurûş

Sadâ-yı nidâ-yı gazâ ile gûş-ı hûş-ı karîb ü ba'îd, şakî vü sa'îd tolup Anadolu diyârında şehriyâr-ı İsfendiyâr-rezmüñ azm-i gazv [ü] cihâd itdüğü iştihâr bulıcak mülûk-i tavâyif ki anuñ heybetinden hirâsân ü hâyif olmuşlardı. Şevk-i şevketinden havf idüp gülzâr-ı mülkünün kenârından sülûk idemezlerdi. Ol kazıyyeden haberdâr olıcak ejder-i heft-ser gibi yer yer baş kaldurup bâzâr-ı gîrûdârı germ itmege savaş kumaşın ihzâr idüp leşker yaragın gördiler. Sultân-ı kişver-sitânuñ nehzati zamânına nâzır olup pâdişâh-ı vilâyet-penâhuñ gaybeti evânına muntazır turdılar.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Nâgehân bâd-ı şûr u şer esdi

Fitne seyli gazâ yolun kesdi

Çün Hazret-i Hudâvendigâr yakîn bildi ki, ırag ve yakın civârında olan bedkirdâr bâgîler izhâr-ı adâvet itmege fırsat gözlerler. Akdâm-ı ikdâm üzerine turmaga ve iline vilâyetine el urmaga kendünün nehzatine intizâr çeküp ol nâhiyeden gaybetin özlerler. Eyimme-i dîn-i mübînî ve ulemâ-yı ehl-i yakîni cem' idüp bir araya istiftâ itdi. Tugât-ı bugâtuñ tedbîrlerin ol bed-râyıların mekrlerin ve tezvîrlerin takrîr idüp eyitdi: “Diyâr-ı küffârı feth eyleyüp dâru’s-selâm-ı İslâm’a zamm itmege nasb-ı nefis idüp râyet-i nusret-âyet-i şerî’ati ref’ itmek mi yegdür, yoksa ceş-i cerrâr-ı zafer-şi’ârla şevket-i mütegalibeyi kesr idüp Müslümanlar üzerinden ol bî-emânların zulmün def’ itmek mi yegdür?” Ol cemâ’at icmâ’ idüp eyitdiler: “Ref’-i râyet-i cihâd farz-ı kifâyedür, ammâ vilâyetünde ikâmet iden re’âyâdan def’-i fesâd u bîdâd üzeriñe farz-ı ayındur. Himâ-yı himâyetünde olan ra’iyyetler pâymâl [78b] olup malları târâc ve ıyâlleri kût-ı yevmîye muhtâc olmak âhiretde müstevcib-i nâr, dünyâda mûcib-i âr u şeyndür.”

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Olur mı şehlere bundan büyük âr

Ki dâreyne suna el hasm-ı gaddâr

Hazret-i Hudâvendigâr gûş-ı hûşla bu cevâb-ı savâbı işidicek gazâ tedbîrini te’hîr itdi. Ol hâzır olan leşker-i zafer-şi’ârla cem’-i mütegalibeyi kam’ içün Ankara cânibine gitdi. Dâru’l-mülk Burusa’dan çıkup yola girdi, yürüdi. Hayl-i seyl-pûy ve kîne-cûyla rûy-ı hâmûnı bürüdi. Tef ü tâb-ı ni’âl-i huyûl ü bigâlle reh-güzârlardaki sebzezâr solup, sinân-ı rahşânla rûy-ı semâ pür-ahter olup nîze-i ser-tûzle püşti zemîn neyistâna döndi. Gerd-i hıng-i gerdûn-gerdle bisât-ı ahzar basît-i agber rengîn bulup,

na'l ü mîh-ı merâkibden yeryüzi hilâl ü kevâkible tolup, âsmân zemîne ve zemîn
âsmâna döndi.

Beyt-i Fârisî

Zi-sümm-i sûtûrân u gerd-i sipâh

Zemîn mâh-rûy[u] zemîn rûy-ı mâh

Ol zamânda Ankara vilâyetine Ahiler hükm iderlerdi. Sultân-ı cihânuñ kudûmunı ceş-i nusret-kîşle diyârlarına hücumunu ki işitdiler, leşker-i cerrâr-ı kişver-sitânla mukâbeleye kudretleri ve mukâteleye tâkatleri yogidi. Nâçâr câdde-i inkıyâda girüp itâ'at ihtiyâr itdiler. Refîk-ı şefîk-ı akla uyup fikr-i mekr ü gadri koyup, sebîl-i dalâle gitmeyüp, ömr ü bahâne itmeyüp, şehâne pîşkeşler ihzâr kıldılar. Ve Hazret-i Hudâvendigâr'a istikbâl eylediler. Ol iklîmi nüvvâb-ı cenâb-ı kâmyâba teslîm idüp, şehre giricek tarîk-i şöhret üzerine sîm ü zer nisâr kılup, süvâri ve piyâdesi karşıladılar. Hadden ziyâde ta'zîm ü iclâl eylediler. Ol vilâyet ehli himâ-yı himâyet-i pâdişâh-ı cihân-penâhda âsûde oldu. Âfât-ı sükkân-ı zemînden emîn olup, âhât-ı ebnâ-yı zamândan emân buldı. Şehriyâr-ı kâm-kâr leşker-i kişver-sitânla oradan sâlim ü gânim dönüp Sultân-Öyügi'ne geldi. Ol diyârnuñ dahı âteş-kirdâr serkeşleri fermânına baş indürüp her biri yükünü önüne geldi. Ma'mûre-i mezkûreyi dahı musahhar idüp mansûr ve muzaffer gelüp, dârü'l-mülkine gidüp, havâss-ı huddâm-ı sidre-makâmla taht-gâh-ı felek-iştibâhında karâr itdi. Sipâh-ı kişver-penâha destûr oldu. Serdârlar ve sipeh-sâlârlar yerlü yerine gitdi.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

İtdi begler yerlü yerinde karâr

Gitdi leşker kaldı şâh-ı kâm-kâr

Girdi dârü'l-mülkine oldu mukîm

İrdi hâss u âmma in'âm-ı amîm

Sultân Murâd Han Gâzî sefîne-i cihâdı deryâ-yı gazâyâ salduğunu efvâc-ı bahr-emvâcla Rûm-ili yakasına geçüp Gelibolı'yı aldığını beyân eyler

Âm-ı ferruh-encâm-ı isnâ ve sittîn ve seb'a-mi'e bahârında ki kıvâm-ı nemâ-yı kuvvet-i nâmiye-i ibret-nümâyıla reyâhîn-i sebzâr kıyâma gelüp, ezhâr-ı bâg u râg üzerine turdı. Eşcâr-ı pür-berg ü bâruñ hıyâm-ı gûnâ-gûniyle çârsû-yı gülzâr ordu-bâzâra dönüp, meyân-ı gülistânda yâsemenler sîmîn sâyebânlar dikdi. Ve kenâr-ı kûh-sârda lâleler la'l-fâm otaglar kurdı. Sultân Murâd Han Gâzî sâbıkâ cihâd niyyetini

takdîm idüp, Rûm-ili nâhiyesine geçüp gitmek, şemşîr-i cihân-gîrle ol iklîmî açup, gazâ itmek azîmetini ki tasmîm itmişdi, tecdîd itdi. Civârında olan tâcdârların gaddârlıklarından üşenüp [79a] ol hayır işi te'hîre komuşdı. Bu def'a anlarıñla bâb-ı musâlahayı açup dâr-ı müdârâyı yapup ta'mîr itdükden sonra azm-i gazvi tenfîz itdi. Hân-ı gazâyı yagmaya salâ-yı âmm eyleyüp, havâss u avâma sefer-i zafer-eserüñ haberin i'lâm kıldı. Diyâr-ı küffâra akın salınacağını, dârü'l-harbde nefîr-i dâr u gîr çalınacağını kâffe-i enâm bildi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Yeryüzünde çalınup kûs-ı gazâ

Kıldı tâk-ı âbnûsı pür-sadâ

Her taraftan saff-ârây emîrler neheng-âheng ve şîr-gîr dilîrlerle alem-i âlem-güşâyı kaldırdı ve yürüdü. Lala Şâhîn, ki şâhbâz-ı tûz-pervâz-ı semâ-yı vegâ idi, mukaddemü'l-ceyş olup, kerrenây-ı gazâyı çaldırdı ve yürüdü. Sultân-ı cihân-sitânın sancak-ı zafer-bayrakının dibinde ol kadar leşker dirildi ki, sıkletinden kürre-i arz harekete gelüp merkezi yerinden ayrıldı. Ol cem'îyyete nazar kılanlar şöyle sanurlardı ki, Âdem deminden berü ölenler, gûr-hâne-i zemîn içinde defîn olanlar sûr-ı rustehîz urulup gene dirildi. Şehriyâr-ı kâm-kâr efvâc-ı pür-uded-i emvâc-adedle dârü'l-mülk Burusa'dan çıkup küffârla rezm azmin cezm itdi. Dest-i himmetle bâdbân-ı rihleti kaldırdı lenger-i ikâmeti aldı. Ve fülk-i azîmeti deryâ-yı gazâyı gitdi. Bilesindeki mevâkib-i enbûh-ı kûh-şükûh, merâkib-i sehâb-şitâb ü şihâb-tâbla Ak-deñiz'i berü yakaya geçüp Rûm-ili karasına kondılar. Ceyş-i cerrâr-ı zafer-şi'âr Gelibolu hisârına düşüp, mûr-vâr ve melah-kirdâr her kenârından üşüp arûs-ı pür-nigâr-ı fethüñ dâmânına el sundılar.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Her taraftan cenge âheng itdiler

Yeryüzünü kâfire teng itdiler

Gûr-ı kâfir gibi tar oldu hisâr

Düşmenüñ başına dâr oldu diyâr

Birkaç gün muhkem harb eyleyüp darb-ı destle kal'ayı aldılar ve içinden bîh-i saht-ı draht-ı küfri kal' idüp çıkardılar. Dâr-ı küffâra cârûb-ı nehb ü gâreti çaldılar. Ve gîrûdâr iden bed-kirdârları kırıp kanlarını kara yire kardılar. Mezkûr hisâr-ı meşhûr alınıp içinde nevbet-i İslâm çalınup, ol diyâr tamâm feth olduktan sonra me'âbid-i

evsân mesâcid-i ehl-i î mân olup dârü'l-küfrüñ içi Müslümânlarla toldukdan soñra Hudâvendigâr-ı Gâzî göçdi, gitdi. Batnoz dirler bir hisâr vardı, anuñ üzerine vardı. Ol kûrenüñ tekvurı gördi ki cidâl ü kıtâle mecâl yok, dâmân-ı emâna yapışup yalvardı. Akd-i ahdi muhkem ve binâ-yı sarây-ı emânı mübrem idüp hemân-dem kal'ayı virdi. Ra'ıyyet olmaga ragbet gösterüp etbâ' ve eşyâ'ıyla himâ-yı himâyete girdi. Şehriyâr-ı kâm-kâr ol diyârdan me'ûnet-i gâreti ve zahmet-i hasâreti ref' idüp, ihtiyâriyle itâ'at iden ve şevkle tavk-ı hıdmete boyun tutan küffâra cizye-i şer'î vaz' itdi. Oradan Hacı İl-beg'i yanındagı yagmacılarla Edirne nâhiyesine ve Hacı Evrenos'ı bilesince eşen gâzîlerle Kişen vilâyetine gönderüp, kendü Çorlu tarafına gitdi.

**Sultân Murâd Han Gâzî Çorlu'yı ve Misilli ve Burgaz'ı ve Eski[']yi aldugını
tabl-bâz-ı cihâdı çaldugını ve hevâ-yı gazâda uçan pervâzîleri akına salduğunu
beyân eyler**

[79b] Çorlu ol zamânda dîvâr-ı sengîn ve sûr-ı metîn içinde mahsûr ve maksûr muhkem hisâridi. Tekvurı pür-kibr ü kîn idi. Yanında darb u harbe yarar bir niçe bek âdem varidi. Sultân-ı kişver-sitânuñ leşker-i nusret-kîşle kendünüñ üzerine azîmetin işidicek ol bed-endîşüñ nûş-ı ayşı pür-nîş oldu. Şâdîsi gama, sûrî mâteme, huzûr eleme mübeddel olup, vücûd-ı pür-sûdınıñ şehristânına ceyş-i endîşe ve teşvîş toldı.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Pür olup nûş-ı ayşı nîş-i teşvîş

Yıkar sûr-ı sürûrın ceyş-i teşvîş

Ammâ pâ-yı gayreti cây-ı hamıyyetden ırmadı. Zemîn-i zillete baş indürüp zebûnluk göstermedi ve tavk-ı itâ'ate boyun virmedi. Ol bed-sîret mahzûlüñ tabî'ati inâd ve fesâd üzerine mecbûl idi. Câdde-i inkıyâda sülûk itmedi. Ve sebîl-i sedâd-ı reşâda girmedi. Siper-i mukâvemeti yapınup kemân-ı husûmeti kurdı. Hademin ve haşemin ihzâr idüp hisâruñ kapusın yapıdı turdı.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Tâb-ı gayretle içi pür-cûş olup

Turdı âteş gibi âhen-pûş olup

Ab-ı tîg-ı mîg-rengle adû-yı seng-rûy ve âteş-hûyuñ nâr-ı germiyetini söyündürüp ocagina su koymagıçün çeng-i ceng ü minkâr-ı peygârla hasm-ı serkeş-i bed-kirdâruñ libâs-ı 'izzeti belki kabâ-yı bekâyı arkasından soymagıçün sultân-ı cihân-

cûy hayl-i seyl-pûyla revân olup, bâd-ı demân gibi vardı irdi. Nâgehân safîr-i nefir-i dâr u gîr hisâr içindeki tâgîlerûñ kulagina girdi. Başlarına kıyâmet kopdı sandılar, cânlarından bezüp cihândan usandılar. El sunmaga ve ayak salmaga tâkat ü mecâl yogıken kıtâle ikbâl kılup bâr-ı âr ve gayreti yerde komadılar ve hareketü'l-mezbûhı izhâr itdiler. Dest-i cebrle gâzîler bogazlarını dirdüklerine ve darb-ı harble kapuların yıkup göz göre dârlarına girdüklerine rızâ virmeyüp gîrûdâr itdiler. Bâzâr-ı kârzâr kurdılar. Savaş kumaşı satıldı, top ve tüfek çatıldısından at ve âdem biri birine katıldı. Tugât-ı bugât tîr-i hadengden çûb u sengden bulduklarını içerüden taşra kümât-ı guzâta gönderdiler. Pîrâmen-i sûrî gül sûrî ile müzeyyen gülşene beñzedüp, kenâr-ı hisârı lâlezâra döndürdiler.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Gören sanur kenâr-ı sûrî gülşen

Gül sûrî ile olmuş müzeyyen

Gâzîler küffâr-ı bed-kirdârûñ gözlerini açdurmayup taşradan içeri tîr bârân itdiler. Sehâb-ı gîrûdârdan azâb yagmurını yagdurup hisârûñ sokaklarını top tolu kan itdiler. Esnâ-yı dâr u gîrde nâgehân kemân-ı kazâdan bir tîr-i kader-te'sîr atılu tekvur-ı kûr-dilin gözüne tokundu. Ol bed-gümânuñ murg-ı nefsi kafes-i tenden uçup sultân-ı cân-ı şûr-bahtı taht-ı bedenden göçüp bi'se'l-makar-ı sakara kondı. Baş gidicek ayak pâydar olmadı. Serdârları düşicek hadem ü haşemûñ savaş yerinden kadem-i sebâtı ayrıldı. Ol tâgîlerûñ birisi halâs bulmadı. Ugraş duzagından uşagı ve irisi kurtulmadı. Kimi diri tutulup kimi kırıldı.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Akup şehir içine nehr-i hasâret

Diyâr-ı küfri yakdı nâr-ı gâret

Küffâr-ı bed-fi'âlûñ ehl ü ıyâlin esîr ve dest-gîr [80a] idüp dârlarında bulunan mâl ü menâli aldılar. Ol bed-kirdârlarûñ ocaklarını seyl-i hasâretle söyündürüp bucaklarına cârûb-ı gâreti çaldılar. Mez-kûr diyârûñ tekvur-ı bed-kirdârı makhûr olup istediğün buldukdan sonra, hisârûñ küffârı alef-i şemşîr-i hasâr ve hedef-i tîr-i demâr oldukdan sonra Hazret-i Hudâvendigâr leşker-i zafer-eser ve nusret-rehberle Çorlu üzerinden göçdi, gitdi. Civârında Misilli dirler bir hisâr dahı varidi. İnân-ı kişver-sitânı ol tarafa sarf itdi.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Akdı deryâ gibi ol leşker gine

Cûşa geldiler dilâverler gine

Tutdı sahrâyı kızıl börkiyle Türk

Lâlezâr oldı kenâr-ı Ergine

Mezkûr hisâruñ tekvurı şehriyâr-ı kâm-kâruñ ol diyâra teveccühini ki işitdi, şâhâne pîşkeşler ve melikâne belekler ihzâr itmişdi. Fi'l-hâl karşı gelüp istikbâl itdi. Sultân-ı âsmân-serîr ve âftâb-nazîr önünde sâye-kirdâr yir öpüp rikâb-vâr ayagina yüz urdı. Seyf-i hayfdan emân bulup sâyir huddâm gibi akdâm-ı tâ'at ve itâ'at üzerine makâm-ı hıdmetde turdı. Râ'î ri'âyete koşulup himâ-yı himâyete girdi. Belâ-yı gâretten ve âfet-i hasâretten emîn oldı. Etbâ' ve eşyâ'ıyla ra'ıyyet olmaga ragbet idüp hısn-ı hasîn-i zimmetde yerleşüp huzûr buldı. Sultân-ı cihân-bahş Misilli tekvurından vâsıl olan zer ü sîmi, ol kûrenüñ küffârından hâsıl olan genc-i bî-renc ve na'îm-i bî-bîmi beglere ve leşkere taksîm ve ta'mîm itdi. Oradan göçdi, togrı Burgoz üzerine gitdi. Gubâr-ı siyâh-ı sipâhla cihân büründi. Sinân-ı rahşândan sitâre seyyâre göründi.

Nazm-ı Fârisî

Direfş-i hümayûn-ı hâmûn-neverd

Be-zed çâk berten-i girîbân-ı gerd

Ser-ân beste her-sû rede ber-rede

Be-tabl u alem kûs-ı merdî zede

Ol diyâruñ tekvurı asker-i mansûruñ hücûmundan, cihândâr-ı muzaffer-ferûñ kişverine kudûmundan haberdâr olup cihân dârı başına târ ve rûşen nehâr gözlerine şeb-i târ oldı. Kışte-zâr-ı karârına od düşüp sarsar-ı havfla hırmen-i sabrı târ u mâr oldı. Ahmâl-i eskâli dökdi saçdı. Hisârın ve diyârın kodı kaçdı. Ol menhûslar çıkup kaçatururlar diyü câsûs gelüp haber virince ılgâra seçilen merd-i neberd bâd-ı bahâr gibi gerd-âlûd olup irince mezkûr dârü'l-küfri içindeki bed-kirdârlardan boşalmış gördiler. Haşem-i hışm-gîn nâr-ı hışm u kîni yakup ol diyârı oda urdılar. Sultân-ı hüma-sâye ve hümayûn-fer geldi gördi ki hâne-i düşmen-i şûm vîrâne-i bûm olmuş. Dîvâr-ı hisâr harâb ve dûr u kusûrı tûde-i türâb olup sûruñ içi seyl-âb-ı hasâret tolmuş. Ümerâ-yı rezm-ârây[1] iki kola, kimini saga ve kimini sola gönderdi. Kendü livâ-yı gazâyı çeküp inân-ı cihân-güşâ-yı azmi Eski'den yaña döndürdi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Toldı sahrâ içi âdem fevc fevc

Bahr-i pür-âşûb gibi urdı mevc

Ol kûrenüñ dahı tekvur-ı kûr-dil ve şûr-bahtı bu şîr-i dilîrüñ hamle-i sahtına döymedi. Bâr-ı karârı saçdı. Rûbâh-ı gümrâh gibi başın aldı, kaçdı. Üzerine varınca küymedi, latîf ve hafîf olan malını ve şerîf ıyâlini aldı, gitdi. Hisârında ve diyârında [80b] kalan sâyir terekeyi Türk'e terk itdi. Leşker-i gâret-ger irdiler, ol dârü'l-harbe yanar od gibi girdiler. Şehriñ içine nehr-i hasâreti salup dûrın ve kusûrın garka virdiler. Tîz-hîz tâzîlerle yazılara düşüp gezdiler, aradılar, yürüdiler, her kanda ki kâfir sezdiler, buldukları horyâd-ı bed-nihâdı alef-i şemşîr ve hedef-i tîr itdiler. Ol bed-fi'âllerüñ kızdan ve gelinden ele gelen ıyâllerini esîr itdiler. Aşaga ve yukaru giden sipeh-sâlârlar ıraga ve yakına akın iden serdârlar kenâr-ı kûh-sârda ve meyân-ı çengelistânda buldukları sevâyim-i behâyimi ki ezhâr-ı bahâr-ı ganâyimdir, dirdiler. Sâlib ü gâlib, sâlim ü gânim bilelerince bî-hadd ü add megânim döndiler, geldiler. Ordu-yı hümâyûn-pûy-ı sultân-ı cihân-cûya irdiler.

Evrenos Beg kûs-ı azmi çalup varup Kişen ilin aldugını, küffâr-ı bed-kirdârla rezm idüp dârü'l-küfr[e] akın saldugını beyân eyler

Sâbıkâ işâret olundugı üzerine Hazret-i Hudâvendigâr Rûm-ili'ne geçicek ol bûmda olan kurûm üzerine bölük bölük ılgar seçicek serdâr-ı guzât Hacı Evrenos'ı Kişen vilâyetine ve sâlâr-ı kümât Hacı İl-beg'i Edirne nâhiyetine göndermişdi. Hazz-ı vâfir ve safâ-yı hâtırla ol nâmdârlar dahı cân u dilden buyırulan hıdmete bil bağlayup her biri kendüye mütâbî' ve müşâyî' olan tâzî-süvâr gâzîlerle gazâ yazılarında yil gibi yelüp sil gibi çağlayup girdüğü dârü'l-küfrüñ altın üstüne döndürmüşdi.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Tîg gibi kanda salındı ise

Yüzlerin döndürmeyen sâlârlar

Nire vardılarsa gâret itdiler

Nîze gibi baş açık serdârlar

Emîr-i rezm-cûy Hacı Evrenos rûy-ı arûs gibi pîrâste pür-sâz u seleb-haşem ve çeşm-i hurûs gibi ârâste esbâb-ı müretteb-hademle Kişen didükleri ile ki azm itmişdi, şîr-i dilîr gibi öñüne gelenden bıkmayup hayl-i seyl-reftârla dönüp ardına bakmayup yil

gibi ta'cîl gitmişti. Ve ol diyârda küffâr-ı bed-kirdârûn dernegini bî-direng tagıtmışdı. Sehâb-ı bû-bahâr gibi görölüp berķ-ı tîg-ı âteş-bârla düşmen-i serkeşin hırmen-i mülkûn yakmışdı. Seyl-âb-ı kûh-sâr gibi çağlayup mevcler gibi pey-â-pey irer fevclerle dârû'l-küfrûn içine akmışdı.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Hayl-i seyl-âheng-i hâmûn-puy ile

Mevc urur deryâ gibi akmışdı

Berķ gibi hıng-i âteş-pây ile

Gezdigi sahrâları yakmışdı

Kişen nâhiyetine ki pür-genc bir künc ü şen vilâyetdür, müstevlî olup sinân-ı berķ-nişân ile tekvurunuñ bagrın göyündürdi. Ol kûrede olan bed-nijâd ve âteş-nihâd serkeşlerûn darb-ı harble burınların ovup, âb-ı tîg-ı mîg-tâbla odların söyündürdi. Hüsn-i rızâ ile hısn-ı hasîn-i emâne girmeye ragbet iden ra'ıyyeti ri'âyet eyledi. Mâlin ve menâlin, ehlin ve ıyâlin mahâfet-i âfet-i zamândan emîn idüp himâyet eyledi. El virmeyüp âlet-i darb u harbe yapışan bâgîlerûn, serkeşlik iden sarp daglara dagılıp giden tâgîlerin hayl-i seyl-refîârla yolların bagladı. Nâr-ı ılgarla cigerlerin dagladı. Zikr olan kişveri musahhar idüp melikinûn esâs-ı mülkûn zîr ü zeber idüp dest-i iktidârla ol diyârı tamâm zabt ve dârû's-selâm-ı İslâm'a rabt itdi. Ve etrâf u eknâfını keff-i kifâyetiniñ kabza-i himâyetine aldı. Leyl ü nehâr seyl-i bahâr gibi hayl-i tîz-hîzla turmadı, [81a] yakınında olan ile güne akın saldı. Civârında olan vilâyete cârûb-ı gâreti çaldı. Gördüğü şehri köyi urdı. Bulduğı ili boyı sürdi.

[Beyt-i Türkî li-müellifi]

Urdı, işletdi turdı ol ucu

Nehb ü vehb oldu işi ve güci

Yanıdagı ac ve akın kazancına muhtâc olan akıncınuñ gencine muhtâc âmâlin malla mâl-â-mâl idüp göñlin gözin toyurdu. Kişver-i gazâ sîm ü zer-kârânıñ kânı ve ol genc iklimüñ her künci genc-i bî-kerânûn mekânidigini guzâta tuyurdu. Etrâfdan leşker-i gâret-ger zembûr u mûr şehd ü şekere üşer gibi üşdiler. Diyâr-ı küffârûn her gice bir kenârını urup her gün bir hisârına düşdiler. Ha diyince bî-direng dernek idüp hıng-i cenge bindiler. Gâh İpsala salına salınup gâh Fire cânibine indiler. Kâfire huzûr komayup ol makhûrlaruñ başlarına kara gün getürdiler ve nâr-ı gâretle cigerlerine dögün urdılar. Âb-ı tîg-ı mîg-gûn üzerinde âsiyâ-yı gazâyı dâyir idüp adû-yı kîne-cûyun ilin

günün döne döne dögdiler, turdılar. Örilerinde buldukları davarı sürdiler. Ve sitem-i hârâ-şikâf-ı hıng-masâffla buzagılıklarını söküp natas itdiler. Biçine gelmiş ekinlerinüñ içine girdiler, atlar ayagınuñ oragıyla biçdiler ve hırmenlerini yile virdiler, tagıtdılar.

[Beyt-i Türkî li-müellifi]

Îl ü gün gark oldı gâret siline

Gitdi hırmenler hasâret yiline

Havâli-i Kişen ki şen diyâr idi. Alefi urza-i telef ve küffârı tır-i tedmîre hedef olup arsa-i hâlî kaldı. Ol mesâkinde sâkin olan bed-kirdârlar târ u mâr olup kâr u bârlar[1] gâret yili tagıtdı ve hasâret seyli aldı.

Hacı İl-begi Edirne cânibine salındığını, İl-begi Burgazı didükler[i] kal‘a alındığını beyân eyler

Bu tarafda emîr-i saff-ârây Hacı İl-begi dahı livâ-yı gazâyı kaldurup şîr-gîr dilîrlerden kendüye ittibâ‘ iden etbâ‘ıyla kerrenây-ı vegâyı çaldurup yürüdi. Edirne cânibine togru azm idüp öñüne gelen düşmenle rezm idüp gubâr-ı kârzârla rûşen nehârı şeb-i târa döndürdi. Ve gerd-i neberdle zemîn ü asmânı bürüdi. Reh-güzârında olan diyâr-ı küffâr-ı bed-kirdâra nâr-ı ılgarı salarak mîg gibi siyâh-dil gümrâhları berķ-vâr tîg-ı tâbdâr u âteş-bârla çalarak dârü‘l-harbi gâret ide, harbîlerüñ diyârına hasâret ide Edirne civârındaki adanuñ ucına irdi. Şehir yanında akan nehirler taşup bahre dönmüşdi, geçilmezdi. Ol sularuñ kenârında gice ile busuya girdi. O yörede bir hisârcık var ki şimdi ana İl-begi Burgazı dirler, feth oldukdan sonra mezkûr gâzînuñ yurdu olduğu sebebden ana nisbet iderler. Anı alup düşmen civârında me‘men ü mekmen idinmek istedi. Gündüz şikârın arayı gizüp gice orayı mesken idinmek istedi.

Beyt-i Türkî li-müellifi

İdüp göñlünde bu fikr[i] mukarrer

Dolandı durdı ol yiri mükerrer

Kemîn-gâhda kemân-ı kîni kurdı turdı. Aña dek ki seher vakti oldı. Hisâruñ kapısı açıldı. Küffâr işlü işine dagılıp avret ü oğlan kenâr-ı sebze-zârda ezhâr-ı bahâr gibi saçıldı. Tâzî-süvâr gâzîlerle nâgehân [81b] kenâr-ı âbdan buhâr-ı pür-tâb gibi çıkup taşrada bulunan bed-kirdârlaruñ dest-i gîrûdârla girîbânların sıkup bogazların dirdi. Ehremen-nihâd horyâdlaruñ burclar gibi bedenlerini seyl-âb-ı şemşîrle yâr gibi yıkup hisâruñ kapusın yapmaga mecâl virmedi. Yanar od gibi fi‘l-hâl içine girdi. Darb-ı destle

kal‘ayı alup esâs-ı dârü’l-küfri kal‘ itdi. Dizdârınuñ arkasından libâs-ı hayâtı ve hil‘at-i riyâseti hal‘ itdi. Avreti, oğlanı, kızı, gelini esîr ü rabt idüp yarag u yatıyla, esbâb u âlâtıyla ol hisârı zabt idüp oturdı. Gice içine girdi yatdı. Gündüz kenâr-ı enhârda gâzîleruñ pervâzîleriyle şikâre çıkdı. Kolayına geleni urdı, götürdi.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Gice ol hisâr içre idüp karâr

Çıkar taşra gündüz, iderdi şikâr

Sıkup çeng-i cengiyle buldugını

İder kâfire kâdir oldugını

Nâsıb-ı livâ-yı gazâyâ menzil olmaga ol arayı münâsib görüp mahmil-i rihleti anda indürüp binâ-yı sarây-ı ikâmeti urup bir zamân zikr olan mekânda yerleşdi, turdı. Hayl-i cerrârla seyl-i nev-bahâr gibi çıkup civârında olan diyâr-ı küffârı yâr gibi yıkup yakınında olan şehrüñ ve köyüñ; ilüñ ve boyuñ davarın sürüp eşmesin eşdi durdı. Gâh Edirne civârında şikâr itdi, gâh Dimetoka diyârına ılgar itdi. Hıng-i peleng-âhengle sahrâ-yı ganîmetde durmadı çapdı. Şâhbâz-ı tünd-pervâz gibi çeng-i gâretle buldugin kapdı. Bir müddet bu hâlet üzerine mukarrer oldu. A‘dâ-yı bed-râyüñ kişveri zîr ü zeber oldu.

Dimetoka’nın tekvurı Hacı İl-begi’nün eline girdüğünü, ol bed-kirdâr kendüyi halâs idüp mezkûr hisârı virdüğünü beyân eyler

Ol zamânda Dimetoka hisârında bir nâmdâr tekvur-ı magrûr var idi. Rûzgârında çâbü-k-süvâr-ı meydân-ı celâdet dirilürdi. Yüzin görse heybetinden şîr-i şerzenüñ endâmına lerze düşüp bî-karâr olurdu. Ve korkusundan mâr-ı gürze reh-güzârından ayrılurdu. Çınar gibi zeber-dest ve sanevber gibi saht-peyker bir niçe yüz, arkası düz yoldaşı var idi. Her birinüñ çînî siper gibi pûlâddan yüzi ve âhenîn migfer gibi demürden başı var idi.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Her birisi bir dilîr-i şîr-gîr

Kendi şîr ü bîşe-zârı dâr u gîr

Yüzleri kalkan u yumrukları gürz

Kolları şemşîr ü parmakları tîr

Hacı İl-begi hurûc idüp mi'râc-ı gazâyâ urûc idüp diyârınıñ civârında karâr idelden berü mezkûr tekvur bî-huzûr olup dururdu. Ol bed-kirdârıñ cihân dârı başına târ ve gözüne târ olup nâr-ı gayretle külhan gibi sînesi kızup tâb-ı hamiyetle içi tolup dururdu. Leyl ü nehâr yarag u yatıyla at arkasından inmeyüp hisârıñ kenârında gezer yürürdi. Vilâyetini himâyet idüp hayl-i cerrâr-ı gâret-gerden kişverinüñ etrâf u eknâfin korurdu. Gündüzin kendüzin virüp gelüp hisârına girüp karâr itmek olmazdı. Gicede uyku yüzün görüp bir lahza dârında [82a-91b eksik]

[92a] şarâb-ı nâbla levh-ı nefsdan nakş-ı ihtiyâtı yumuşken sâkî-i eyyâm elinden ol bed-fercâm-ı pür-sürûr [u] gurûrî nûş idüp yeyüp içüp serhoş olup kendüden gidüp huzûrla pister-i istirâhatde yatmış ve ser-i gafleti bâlîn-i ferâgate komuşken aînsuzın varup üzerin urup şebîhûn itdi. Cür'a-i hûnla arsa-i hâmûnı gül-gûn itdi. Bilesince olan gâzîler hevâ-yı gazâda uçan pervâzîleri üç bölük idüp dün yarusında irdi. Küffâr-ı bed-kirdârı bir tar yerde ki bir yanı kûh-sâr ve bir yanı cûybâr idi, avlayup amân virmedi, kıldı.

[Beyt-i Türkî li-müellifi]

Ne emân viridi ne direng itdi

Kâfirüñ dernegini tağıtdı

Her taraftan nefîr-i dâr u gîr ki sûr-ı nûşûrdan haber virirdi, çalınup sadâ-yı kerrenây tâk-ı âsmânı toldurdu. Saf-derlerüñ na'ra-i zehre-şikâfı meyân-ı meydân-ı masâffı pür idüp kûs-i harbüñ hurûşı şeş-kûşe-i cihânı toldurdu. Alâmet-i kıyâmet zâhir olduğın görüp kârzârıñ havfindan kendüyi Meric suyuna urup vâfir kâfir boguldu. Sâyiri dahı kimi diri tutuldu ve kimi ugraş yerinde öldi. Elli altmış biñ merd-i neberdüñ ekseri savaşıda yog oldı. Safâ-yı bezmle sürûrda iken gavgâ-yı rezm kopup aînsuzın ol makhûrlaruñ üzerlerine ki ugrandı, çınar gibi niçe zeber-destler ser-mest ü bî-haber yaturiken tîg u teberle hıyâr gibi dograndı.

[Beyt-i Fârisî]

Hadeng ü ciger geşte sîh u kebâb

Şüde dîde vü hûn habâb u şarâb

Sabâh olıcak küffâr-ı bed-kirdârıñ kaçanını, erkenden kâr u bâr-ı karârı saçanını gâzîler kova gitdiler. Orman arasında kendüyi çengelistâna urup, ol gürâzlaruñ azı kurtuldu. Tâzî-süvârlar çoğına irdiler yetdiler. Kimini esîr itdiler ve kimini kırdılar. Hırmen-i düşmeni hevâ-yı fenâyâ virdiler, döndiler geldiler. Ol bî-kerân ordu-yı adû-yı

kîne-cûyî ve içindeki hesâba gelmez esbâb-ı kârzârı ki Meric kırañunda dökülüp yaturdı, gâret itdiler. Ac ve muhtâc kalmadı, toyum oldu. Ezhâr-ı bahâr-ı ganîmet açılıp genc-i bî-nihâyet künc-i kûhsârda ve kenâr-ı reh-güzârda şöyle saçıldı ki rivâyet iderler, yılından sonra il eri ol yeri gezdükce kazanc buldı.

[Beyt-i Türkî li-müellifi]

Bulur ehl-i gazâ ol deñlü mâlı

Ki âmâlinüñ olur künci mâlî

Mezbûr vâkı‘a-i şâyî‘a ki illerde meşhûr olan gazâlaruñ biridür, sene seb‘ ve sittîn ve seb‘a-mi’e şuhûrında vâkı‘ oldu. Ol bed-rây harbîlere sarp yerde kolaylıkla singun olup mezkûr makâm elsine-i havâss u avâmda Serf Sındugı dimekle şöhet buldı. Lala Şâhîn hasm-ı bed-fercâmı def‘ ve a‘lâm-ı İslâm’ı ref‘ idüp ceyş-i nusret-kîşle göçdi. Filibe’den yaña gitdi. Dergâh-ı kîşver-penâha başlar ve dutsaklar gönderüp şehriyâr-ı kâm-kâra haber-i zaferi ve peyâm-ı fethi i‘lâm itdi.

Sultân Murâd Han Gâzî dârü’l-mülk Bursa’ya avdet itdüğünü, sûr-ı sürûr-fezâyâ bünyâd urup şehzâdeleri sünnet itdüğünü beyân eyler

Hazret-i Hudâvendigâr henü[z] deñizi beri geçmemişdi ki ceyş-i zafer-fercâm-ı İslâm’uñ nusreti ve kîş-i küffâr-ı nekbet-encâmuñ hezîmeti haberi vardı, irdi. Hâtır-ı âtırından gerd-i terah mâ-yı ferahla yunup sürûr [92b] [u] safâyla oradan girü Burusa’ya dönüp vardı, sarâyına girdi. Ve asker-i mansûra destûr viridi.

Beyt-i Türkî li-müellifi

Bend-i gamdan gonca-veş âzâd olup

Gül gibi geldi yüzi dilşâd olup

Dârü’l-mülkünde ikâmet idüp şehzâdeleri ki birisi Bâyezîd Çelebi ve birisi Ya‘kûb Çelebi idi, sünnet eyledi. A‘yân-ı memleketi ve erkân-ı devleti etrâf u havâlîde olan eşrâf u ahâlîyi da‘vet idüp azîm cem‘iyyet eyledi. Ta‘âm-ı in‘âm-ı vâfirî hâzıra ve gâyibe bahş olup, hân-ı ihsân-ı bî-kerânî emîre ve fakîre âmm oldu. Şehrîye ve garîbe hisse ve nasîb idüp gedâ ve bî-nevâ kalmadı. Kâse-i hırsları ve kîse-i azları teldi.

Beyt-i Türkî li-müellifi

Yenildi ve içildi bir niçe gün

Safâ âyîni olmadı diger-gûn

Çün pâdişâh-ı vilâyet-penâh mezkûr maslahatdan ferâgat buldı. İmâretler yapdurup memleketüñ ta‘mîri tedbîrine meşgûl oldı. Bir câmi‘ Bilecik’de ve bir dahı Yeñi-şehr’de bünyâd itdi. Evkâflarını tertîb idüp hâneleri âbâd itdi. Bir âsâr-ı envâr-ı kerâmeti gün gibi zâhir ü bâhir olmuş, âlem-i tecerrüdde kadem-i sıdkla teferrüd bulmuş, sâhib-i velâyet dervîşe dahı ki ol nâhiyede Postîn-pûş lakabıyla şöhret tutmuşdı, zâviye yapıvirdi. Burusa şehrinde sarây-ı âmire karşusunda bir câmi‘ ve Kapluca civârında bir imâret ve bir medrese, bir medrese dahı Edirne hisârınuñ içinde ki şimdi Halebî Medresesi dirler, yapup in‘âm-ı âmmı etrâf u eknâfa irdi.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Nire vardı ise dârü’l-harbde

Darb-ı şemşîriyle teshîr eyledi

Dâr-ı küfri yakdı vü yıkdı dönüp

Hüsn-i tedbîriyle ta‘mîr eyledi

Adl ü dâdıyla kurâ ve bilâd âbâd olup vilâyet ma‘mûr oldı. Sâye-i himâyet ü ri‘âyetinde ra‘iyyet râhat olup huzûr buldı.

Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî Germiyan-oglı’nuñ nâr-ı şevketini germ olmuşiken tagıdup târ u mâr itdüğünü, nâr-ı kârzârla bagrını pür-dâg idüp ol tâgî-i bed-kirdârı hezîmet yazısında hâr u zâr itdüğünü beyân eyler

Rûm-ili tarafında Serf diyârınuñ küffâr-ı bed-kirdârı cem‘iyyet idüp ol memleketde olan şehriyârlaruñ varı bir yerden Edirne üzerine hücum idicek hazret-i pâdişâh-ı hilâfet-dest-gâh şerer-i şerr-i düşmeni hırmen-i kişverden def’ içün Anadolu nâhiyesindeki leşkeri alup ol cânibe gidicek Burusa havâlîsi sipâh-ı vilâyet-penâhdan hâlî kaldı deyü, mevc-i âşûb başından aşup vâlîsini lücce-i hayret aldı deyü Germiyan-oglı ki Âl-i Osmân’a kadîm garîm idi, kadem-i tugyân üzerine durup ol bed-gümân kemîn-i kînde kemân-ı mekri kurup kemer-i adâveti meyân-ı câna berkitmişdi. Eyyâm-ı halvetde ve hengâm-ı fırsatda ol gürg-i sûtürg mecâl bulup, gazâl-i mülke dendân-ı tama‘ı tîz idüp dâmen-i kişvere çeng-i cengi urmaga âheng ü hîz idüp gitmişdi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Bulıcak fırsat demin ol pür-sitîz

Çeng-i cengi tîz idüp kılmışdı hîz

Mizâc-ı memleketden mezkûr ârıza def' olup şerbet-i şemşîrle ve darbet ü zencîrle azm-i rezm ü dâr u gîr iden küffâr-ı bed-kirdârûn dîvânelerine ilâc olıcak ümerâ-yı saff-ârây-ı Âsaf-ârâyûn tedbîr-i dil-peziyle ol maslahat nihâyet bulup haber-i zafer gelüp vâsıl olup Süleymân-ı zamâna ferâgat hâsıl olıcak sultân-ı cihân-gîrûn makâmına avdetin, ol şîr-i dilîrûn künâmına azîmetin bilüp Germiyan [93a] -oglınuñ bād-ı fesâdı sükûn bulup ol bed-nijâduñ sıklığı diñmişdi. Peleng-i hışm-gîn gibi kemîn-i kînden çıkup savaşa baş kaldurmuşken gene siñmişdi. Hazret-i Hudâvendigâr ol bed-sîretûn gaddârlığa niyyetini bilüp dârü'l-mülkini gârete azîmetini duyup dururdu. Ammâ sûr-ı sünnetiñ bünyâdı urulmuş ve cem'iyet yaragı görülmüş olmanın anuñ te'dîbi tedbîrini te'hîre koyup dururdu. Zikr olan ahvâl-i ferhunde-fâlden ferâg-ı bâl hâsıl olduktan sonra asker-i cerrâr-ı nusret-şi'ârı yarag u yatıyla, âlâtı ve atıyla ihzâr idüp Burusa'dan göçdi. Hasm-ı bed-kirdârı pâymâl idüp diyârını elinden alup mülkin şikâr itmek için şâhbâz-ı bülend-pervâz-ı himmeti perr-i müsâra'atla fî'l-hâl hevâ-yı vegâyâ uçdı.

Nazm-ı Fârisî

Ber-amed birûn hüsrev-i kîne-cû

Çü-hurşîd ber-ten şüde-eş tîg-ı mû

Be-gerdûn-ı gerdân alem ber-ferâht

Pes ü pîş leşker çü-sarsar be-taht

Germiyan-oglı Husrev-i Behrâm-ikdâm ve sultân-ı keyvân-kînûn haşem-i hışm-gînle kendünûn üzerine hücum itdüğünü işidicek hayl-i seyl-pûyla yürüyüp cüyûş-ı deryâ-cûşla sahrâları bürüyüp sadâ-yı kûsla tâk-ı âbnûsı pür-hurûş kıldugını gûş idicek ol itdüğü işe peşimân oldı. Nûş-ı ayşına nîş-i endîşe toldı. Bildi ki irtikâb itdüğü şenâ'atûn ve bî-irriyâb itdüğü gadrûn vech-i kabâhati hicâb-ı özürle örtülmez, âb-ı inâbeti saçmagla tâb-ı harâret-i husûmet söyünmez ve önünden kaçmagla hasmuñ elinden kurtulmaz. Nâ-çâr kalup cenge âheng kılup mukâbeleye ve mukâteleye ikdâm itdi. Etbâ' u eşyâ'ınuñ cem'inde ve hadem ü haşeminûn ihzârında ihtimâm itdi. Diyârunda piyâdeden ve süvârdan ne yerde neberde yarar merd-i gîrûdâr varise çağırdu bir yere dirdi. Kimine at kimine yarag u yat virdi. Civârında olan hayl-i cerrâr-ı Tatar'ı dahı ki Çuvarlarlı dimekle iştihârı varidi, ihzâr idüp hayl-i leşkerle geldi, kişver ucuna irdi. Orada şehriyâr-ı İsfendiyâr-rezmle uruşup gîrûdâr u ceng itdi. Ol zerre-i bî-mikdâr Cemşîd-i hûrşîd-azmle turuşup kârzâra âheng itdi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Turuşup uruşdı ol iki çeri

Mevc-i tîgile bürüdiler yeri

İki hayl-i kîne-cûy hayli zamân ol kenârda bâzâr-ı kârzârı kurdılar. Ve biri birine tîg-ı dü-rûyı urdılar, durdılar. Âhir-i kâr asker-i zafer-rehber-i Osmânî gâlib ü sâlib olup ceyş-i bed-kîş-i Germiyan'ı basdılar ve meyân-ı meydândan sürdiler. Cem'iyetlerin tagıdup ol bed-sîretleri deşt-i hezîmetde ser-geşte ve hayrân itdiler. Hasm-ı bed-kirdârı makhûr idüp sûr-ı şevketin yıkdılar. Ve hisâr-ı haşmetin vîrâne itdiler. Savaş kumâşını dökdi, saçdı. Ugraş yerinden başın aldı, kaçdı. Meyân-ı meydân-ı pür-mihnetden çıkup kenâr-ı kûh-sâr-ı selâmete vardı, durdı. Sultân-ı cihâna ilçî gönderüp i'tizâr u istigfâr idüp dâmân-ı emâna el urdı.

Hisâr-ı Biga'yı küffâr-ı bed-rây ugurlayup dâr-ı İslâm'a nâr-ı intikâmı salduğunu, Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî akdâm-ı ikdâm üzerine gelüp tekrâr [93b] ol diyârı aldugını beyân eyler

Mezbûr vâkı'a sene tis' ve sittîn ve seb'a-mi'e şühûrında vukû' buldı. Çün ol yılda şehriyâr-i kâm-kâruñ Germiyan diyârına teveccûhi şuyû' buldı. Deñiz yalısı hâlî olup küffâr-ı bed-rây fırsat bulup hisâr-ı Biga'yı ugurladı, aldı. Ol yörede olan ile ve boya, şehre ve köye nâr-ı gâreti ve nehr-i hasâreti saldı.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Gine dârü'l-küfr oldı ol diyâr

Kîne-cû küffâr toldı ol diyâr

Âb [u] cevvi emnile ser-sebz iken

Tâb-ı âfâtile soldı ol diyâr

Mezkûr hâdiseden Hazret-i Hudâvendigâr haberdâr olıcak Germiyan-oglı'nuñ i'tizâr u istigfârın kabûl idüp, haşem-i hışmından ol bed-gümâna emân virdi. Gülşen-i memleketüñ dâmeninden hâr-ı küffârı ayırmagiçün, kenâr-ı deryâda olan ilden, günden hasm-ı bed-kirdârıñ elin ırmagiçün geldi, dârü'l-mülkine irdi. Tekrâr leşker dirdi. Sîm ü zer virdi. Ol kış makâmında ârâm idüp turdı. Sefer-i zafer-esere yarak u yasak gördi. Hengâm-ı bahârda ki sipâh-ı giyâh ayag üzerine gelüp meyân-ı bâgda ve kenâr-ı râgda eşcâr-ı pür-ezhâr ordu kurdı. Niyyet-i gazâ ile livâ-yı azîmeti kaldurup kerrenây-ı rihleti

çaldurup yürüdi. Ezhâr-ı gülzâr gibi ârâste ve pîrâste sâz u selebi müretteb leşker, deşt ü deri bürüdi.

Beyt-i Türkî li-müellifihi

Yürüdi sahrâda ol deryâ çeri

Bürüdi efvâcuñ emvâcî yeri

Biga'nuñ hisârını alan bugâtuñ serdârı olan bed-kirdâr, sâlâr-ı guzâtuñ ol tarafa hücumundan haberdâr oldu. Ceyş-i teşvîş ü endîşe üzerine ılgar idüp kâr u bâr-ı sabr u karârın târ u mâr idüp, kîş-i kalbi sehm-i vehmle toldı. İstanbul tekvurından yardım istedi. Ol mahzûl dahı muvâfakat idüp zimâm-ı ihtimâmın cihet-i mu'âvenetine döndürdi. Leşkerinüñ sagın urdı. Yaragın yasagın gördi. Neheng-âheng ceng âdemi ile tolu bir niçe pâre kûh-şükûh gemi gönderdi. Deñiz yalısı ol bed-fi'âllerle mâlî oldu. Âlât-ı gîrûdârla hisâruñ içi toldı. Burclar üzerinde sengîn-beden ehremenler dizildiler, turdılar. Ol bed-gümânlar kemîn-i sûrda gizlenüp kemân-ı kîni kurdılar.

Mısra³

Ceyş-i deryâ-cûş u sahrâ-pûşla

Sultân-ı kişver-sitân kenâr-ı hisâra vardı, irdi. Mevc-i âhenînle deñiz yalısın bürüyüp ol havâlîde bulunan la'înleri garka viridi. Küffâr-ı bed-sîrete emân vermeyüp ol nâ-bekârlara mühlet ü zamân vermeyüp çeng-i cengle dâmân-ı sûrı çâk itdi. İçinde olan makhûrları helâk itdi. Küffâruñ elinden tekrâr hisâr-ı Biga'yı aldı. Hırmen bekâ-yı düşmene nâr-ı demârı saldı. Darb-ı harble kal'anuñ sûr-ı ma'mûr

Mısra'

Yıkılup tûde-i türâb oldu

Seyl-âb-ı gâret ü hasâretle içinde dûr u kusûr kalmadı, harâb oldu.

Beyt-i Türkî li-müellifihi

Dil-i düşmen gibi olup harâbe

Nişîmen oldu bûma vü gurâba

Ol vaktin eski Biga vîrân oldu, gitdi. Ba'de-zamânin yeni Biga ma'mûr oldu. Mezkûr hisâruñ tekrâr fethi sene seb'în ve seb'a-mi'e şühûrında zuhûr buldı.

³ Metinde, ayn (ع) kısaltması, transkribe metinde "Mısra'" yazılmıştır.

Sultân Murâd Han Gâzî livâ-yı cihân-güşâ-yı gazâyı kaldurup kûs-ı cihâdı çaldugını, Lala Şâhîn'le Evrenos Beg İstanbul civârında olan diyâr-ı küffâra akın salduğunu beyân eyler

[94a] Şehriyâr-ı kâm-kâr Biga'yı alan bed-râylara yardım itdügiçün İstanbul tekzurına incinüp dururdu. Ol bed-fercâmdan intikâm almaga ikdâm eyledi. Dâmen-i mülkine el sunmaga ve sûr-ı mülkinüñ pîrâmenine konmaga azmi cezm idüp âlât-ı rezmüñ ve mühimmât-ı cidâl ü kîtâlün cem'inde ihtimâm eyledi. Sene ihdâ ve seb'în bahârında ki arsa-i zemîn leşker-i kişver-gîr-i ezhârta toldı. Fezâ-yı cihân gülzâr-ı cinân-misâl pür-safâ olup mizâc-ı hevâ-yı sahrâ i'tidâl buldı.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Saçıldı rahmet âsârı zemîne

Nazîr oldu cihân bâg-ı berîne

Sipâh-i giyâh-şümâr harekete gelüp eşcâr-ı pür-ezhâr gibi hayme ve hargâh sahrâlara zîb ü zînet virdi. Hazret-i Hudâvendigâr efvâc-ı kûh-emvâcla deryâdan geçüp heybet ü şükûhla Mogalgara diyârına irdi. Huddâm-ı Hazret ol makâmda bâr-ı rihleti indirüp hıyâm-ı ikâmeti kurdılar. Devletle kendüsi ârâm itdi. İhsân-ı amîmi mukîme ve müsâfire ta'mîm eyleyüp in'âm-ı vâfirini havâssa ve avâma âmm itdi. Rûm-ili Beglerbegisi Lala Şâhîn'e ve sipeh-sâlâr-ı güzîn Evrenos Beg'e asker-i cerrâr-ı zafer-şi'ârı koşup buyurdu. Hayl-i seyl-kirdârı çeküp gideler. Deryâ gibi İstanbul'ıñ üzerine akup, havâlisinde olan vilâyeti yıkup yakup, adû-yı kîne-cûyuñ ilin, boyun gâret ve şehrin, köyin pür-hasâret ideler. Mezkûr serdârlar mezbûr fermân-ı vâcibü'l-iz'ân ve lâzımü'l-i'tibâra imtisâl itdiler. Küffârüñ leşkeri dirilmedin, il eri yoldan ayrılmadın varup irmekde isti'câl itdiler. Fi'l-hâl semend-i ılgara süvâr oldılar. Sehâb-misâl tâb-ı şitâbla toldılar.

Beyt-i Fârisî

Çü peyk-i ecel pîş-ter ez-zamân

Menâzil-i süpürde be-tayy-ı mekân

Küffâr-ı bed-ahterüñ defter-i ömrin ebter itmekiçün dest ü pâ-yı hayl-i seyl-pûyla tomarını dürdiler. Berķ-tâz gâzîler şimâl-misâl tîz-hîz tâzîleri yazılarda gark-ı arak idüp tâziyâne-i isti'câli urdılar.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Yıl gibi gitmekde ta‘cîl itdiler

Seyl-vâr ol ile güne yitdiler

Asker-i mansûr deryâ-yı gazâyâ taldılar. Vardılar, İstanbul civârında olan diyâr-ı küffâra akın saldılar. Mezkûr hisârûñ kenâr-ı sûrına yakın irdiler. Ve sûr-ı nüşûrî ya‘nî nefîr-i dâr u gîrî añsuzın çaldılar. Ol dârü’l-küfr içindeki bed-kirdârlarûñ başlarına kıyâmet kopdı. Serâsîme olup tîg-ı havf u bîmle yürekleri dü-nîme olup kendüleri virdiler. Cidâl ü kıtâle mecâlleri kalmadı. Kârzâra ve gîrûdâra iktidârları olmadı. Kâr u bâr-ı karârı saçdılar ve kaçdılar, kal‘aya girdiler. Taşrada kalanlarûñ mâlları ve menâlleri telef olup kendüleri ve ıyâlleri esîr ü dest-gîr oldu. Pîr ü civân bir iki biñ mikdârı küffâr-ı bed-gümân alef-i şemşîr-i dâr u gîr olup hedef-i tîr-i tedmîr oldu.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Tîr-i tedmîrûñ oldılar hedefi

Şîr-i şemşîr ü hancerûñ alefi

Kişver-i düşmende kişte-zâr u hırmen kalmadı. Nâr-ı hasâretle yandı, yakıldı. Nehr-vâr akan akıncı nehb ü yagma eliyle ol ilde günde bulduğunu gâret kıldı. Ol kenârda Terkoz dirler bir berkoz varidi. Vardılar anuñ üzerine düşdiler, içindeki savaşıcısınıñ başına [94b] seng-i cengi üşürüp göz açdurmadılar, üşdiler. Darb-ı destle burc-ı menâ‘atin pest ve dürc-i hasânetin şikest idüp aldılar. Bahr-i harbe küffâr-ı bed-kirdârı gark idüp nâr-ı gâreti ol dârü’l-küfre saldılar. Pîrâmen-i sûr-ı İstanbul’da kat kat devr idüp tekvur-ı mahzûlûñ dâmen-i mülkine döne döne el sundılar. Gâlib ü sâlib, kâhir u zâfir olup, vâfir ganâyim ve bî-hadd ü add sevâyim alup sâlim ü gânim döndiler.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Koynı koltuğı akıncınuñ tolup

Döndi gitdi kâhir u zâfir olup

Şehriyâr-ı kâm-kârî geldiler, Mogalgara diyârında buldılar. Hayl-i seyl-pûyla ordu-yı cihân-cûy u sahrâ-peymâyâ mülhak oldılar.

Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî hayl-i cerrârla varup İstanbul havâlîsine seyl-i hasâreti salduğunu, Tañrı Yıkuğı dimekle iştiyhâr bulan hisârı ve Kara-deñiz yalısında bir niçe pâre bâre dahı aldugını beyân eyler

Lala Şâhîn ve bilesince akına giden begler varup İstanbul nâhiyesini gâret iden leşker geldükden sonra Hazret-i Hudâvendigâr kûs-ı rihleti çaldurup Tûs-salâbet ve Kâvûs-şevket serdârlar öñünce livâ-yı gazâyı kaldurup yürüdi. Çâpük-süvâr nîze-dârlar alayıyla ki şecâ‘at-pîşe dilîrler şîrlerinüñ pîşesiydi, meyân-ı sahrâyı ve kenâr-ı kûh-sârı bürüdi. İncegiz’le Vize arasından geçüp diyâr-ı küffârı urmaga ılgar seçüp, saff-der serverleri ve dilâver serdârları taraf taraf gönderdi. İstanbul tekvurına müte‘allık olan kişverüñ altın üstüne dönderdi.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

İrdi çün kim leşker-i sarsar-eser

Eyledi ol kişveri zîr ü zeber

Emdirüp ol ilde gâret yilini

İçine saldı hasâret silini

Ol dârü’l-küfrde ugraduğı şehre, köye nâr-ı kahrı salarak hayl-i seyl-pûyla yolu üzerinde olan ili, boyı alarak kenâr-ı deryâyâ inüp Kara-deñiz yalısına vardı. Ol havâlîde birkaç pâre sûrı ma‘mûr hisâr var idi. Anları alup darb-ı harble burcların ve bârûların yıkup bozup sûrların ve dûrların harâb u yebâb itdi. Şemşîr-i âb-dârı küffârıñ odlarını pür-seyl-âb itdi. Mezkûr tekvur-ı makhûr cidâl ü kıtâl itmege mecâl bulmadı. Ol bed-kirdârıñ mukâbeleye ve mukâteleye iktidârı olmadı. Sûr içinde mahsûr oldu, kaldı. Seyl-i gâret ilin, vilâyetin aldı. Şehriyâr-ı kâm-kâr oradan döndi, geldi. İncegiz üzerine kondı. Mârlar gibi gârlar içinde gizlenen bed-kirdârları aradup buldurdı. Hayl-i hışm-gîn ve haşem-i pür-hışm u kîn sebîl-i dalâlete sâlik olan küffâr-ı la‘înüñ ol diyârda olan inlerine dahı seyl-i hasâreti toldurdi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Yıkdi nehr-i kahr küffârıñ inin

Tutdı ol dârıñ uzununu ve enini

Kuruya ve yaşa kaçup kurtulamayan, taga ve taşta tagı olup halâs bulamayan tâgîler İncegiz civârında dârü’l-küfrüñ kenârında meyân-ı kûh-sârda Pülinye dirlerdi, bir sarp hisâr var idi, vardılar aña girdiler. Erkenden mallarını ve menâllerini, ehillerini ve

ıyâllerini adû-yı kîne-cûyuñ cûybâr-ı ılgarınıñ reh-güzârından ayırdılar. Sultân-ı cihân-sitân leşker-i kişver-güşâ ile gelüp ol hisârıñ kenârına kondı. Ve etrâf u eknâfı piyâde ve süvârla büründi. [95a] Meyân-ı çengelistân tîz-çeng, pür-sitîz ü ceng, neheng-âheng pelenglerle tolup Türk'üñ kızıl börkünden fark-ı kûh-sâr lâlezârla büründi. Hayl-i cerrârıñ dilîrleri leyl ü nehâr küffâr-ı bed-kirdârla gîrûdâr itdiler. Bir niçe gün hûn-ı gül-gûnı ol dereler içinde seyl-i nev-bahâr gibi akıtdılar. İkdâm u ihtimâmda kusûr u fütûr olmadı. Ammâ hisârıñ yeri gâyet sarp idi. Dîvâr-ı sengîni metîn ü üstüvâr, içi tolu merd-i neberd ve âlet-i darb u harb idi. Dâmen-i sûrına çeng-i cengi ve çengâl-i cidâli sunmaga mecâl yogidi. Ve pîrâmeninde savaş kılmaga kâbil degildi. Ekser cevânibi uçurumidi. Konmaga mahal bulunmak muhâl idi. Ve yürüyiş itmege ve ugraş kılmaga mütehammil degildi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Savařile alınsa olmazdı

Zafer kûsı çalınsa olmazdı

Hisâr alınmayup nâçâr kalıncak, ferâgat olunup kûs-ı rihlet çalınacak, şehriyâr-ı zafer-şî'âr üzerine varup yirinüñ hasânetine ve dîvârınıñ metânetine nazar itdi. Ne mümkün ki bunıñ sûr-ı fethine âdem çıka, zûr-ı kahrla meger “Tañrı yıka”, didi ve göçdi gitdi. Bir iki ferseng yer gitmedin meyân-ı kûh-sârda kenâr-ı reh-güzârda bir kaba agac var idi, vardı anıñ dibinde kondı, oturdı. Kazâ ile mancınık-ı kaderden seng-i kudret atılup sûr-ı hisâra tokındı. Ve bir kenârındaki dîvârını urdı, götürdi. Geriden dündâra kalan çeriden âdem geldi, irdi. Ol garîb vâkı'ayı ve acîb hâdiseyi haber virdi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Şehriyârı kıldı dil-şâd ol haber

Nitekim gül gonçasın bâd-ı seher

Lala Şâhîn'e buyurdı. Döndi hisâr üzerine vardı. Sîm ü zerin zabt idüp ol diyârı dâr-ı İslâm'a rabt itdi. Kadîmü'l-eyyâmdan ol iklîmde mukîm olan küffâra emân virdi. Ra'ıyyet olup turmaga ragbet iden turdı, giden gitdi. Bî-kıyâs dirhem ü dînârdan gayri mezkûr hisârıñ içinde altundan taslar bulundu. Huddâm-ı südde-i sidre-makâm anları başlarına giyüp geldiler. Husrev-i Behrâm-gulâmuñ karşısına turdılar. Vüzerâ-yı Âsaf-rây ol zîneti ki müceb-i şevket idi, Süleymân-ı zamânıñ dîvân-ı pür-haşmetine mülâyim ü münâsib görüp, sâhib-i tasarruf üstâd zer-dûzlar buldurdılar. Ve altun üsküfler düzdürdiler.

Beyt-i Türkî li-müellifihi

Altun üsküf giyme andan kaldı

Âdet oldu ol zamândan kaldı

Mezkûr hisâr “Tañrı yıkdıgı” demekle ol diyâr içinde şöhret buldı. Mezbûr hâdisе meşhûr olup kalup ehl-i i’tibâra âsâr-ı ibret toldı. Ol agac ki tâcdâr-ı kâm-kâr anuñ dibinde otururken hisârûñ yıkılduğı haberin işitmişdi. Bunuñ adı, ‘Devletlü Kaba Agaç’ olsun dimiş ve halk dahı aña ol unvânla bakup i’tibâr itmişdi. Müddet-i medîd[e] pâý-dâr u ber-karâr ve pür-berg ü bâr olmuşdı, oldu. Mezkûr unvânla ilde mevsûf ve ma’rûf olup iştiâr buldı. Ugrayan yolcu dibinde konardı. Yakın zamâna dek âsârı var idi.

Hayreddîn Paşa ile Evrenos Beg kûs-ı gazâyı çalup leşker-i kişver-güşâyı alup gitdüklerini, varup kolaylarına gelen diyâr-ı küffâra akın salup Kavala’yı ve Dırâma’yı ve Çitroz’ı ve Zihna’yı feth itdüklerini beyân eyler

Hazret-i Hudâvendigâr İstanbul [95b] nâhiyesinde olan vilâyeti seyl-i hasâret ve nâr-ı gâretle yıkup yakdukdan soñra râyet-i nusret-âyet-i cihâdı ref’ idüp, birkaç pâre hisâr feth idüp cüyûş-ı deryâ-cûşla gazâ sahrâlarında akdukdan soñra sâlim ü gânim dâru’l-mülk Edirne’ye avdet buyurdı. Ol diyârda olan fukarâyı ni’met-i gazâ ile toyurdı.

Nazm-ı Türkî li-müellifihi

Gazâ hûnı çekildi hâss u âma

Cihâd adı irişdi Rûm’a Şâm’a

Ganîmet ni’metiyle toldı âlem

Döküldi kaldı yidi toydı âdem

Kendüsi devletle Edirne diyârında ikâmet idüp gazâ kılıcın salup Rûm-ili ucların açmaga himmet idüp ümerâ-yı saff-ârâyı Hayreddîn Paşa’ya koşdı ve Siroz tarafında olan vilâyetleri feth itmege gönderdi. Mezkûr düstûr dahı akdâm-ı ikdâm üzerine gelüp zimâm-ı ihtimâmı ol maslahatuñ temşiyeti cânibine döndürdi. Evrenos Beg’le ikisi ittifâk idüp kemer-i vifâkı meyân-ı câna berkidüp kûs-ı azîmeti urdılar, gitdiler. Vardılar, Kavala didükleri hisârı ki kulesinüñ ucu evc-i çarh-ı devvâra irişmişdi, muhâsara itdiler. Gird-â-gird kuşadup egirttiler turdılar. Top-ı muhâsarayı kurup darb-ı harbi urdılar. Dâmen-i zafere elleri irüp bâb-ı fethi açamadılar. Hırmen-i vücûd-ı bî-sûd-ı küffâra nâr-ı demârı saçamadılar. Nâçâr kalımcak sûruñ dîvârı dibinde bir delik var idi,

kal‘anuñ içinden su çıkar ve gelür, ayagı andan akardı. Birkaç şîr-gîr dilîrler ellerinde şemşîr-i âb-gûn dün yarusında oradan içeri girdiler. Burclar üzerindeki ehremen-beden bed-kirdârlar haberdâr olmadın hisâruñ kapusın açıvirdiler. Nısf-ı leyde hayl-i bî-meyl seyl-vâr içerüye akdılar. Sınıf-ı horyâd-ı bed-nihâdı nâr-ı kârzârla yakdılar.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Şehr içinde seyl gibi akdılar

Kahr odına hayl-i küfri yakdılar

Darb-ı destle hisârı feth idüp aldılar. Şehr içine nehr-i pür-kahr-ı harbi saldılar. Harbî kâfirden vâfir kırup ehl ü ıyâlin esîr ve emvâlin gâret itdiler. Geçdiler, Dırma ovasına vardılar. Ol nâhiyenüñ halkı itâ‘at itdiler. Delü Balaban dirler bir dilîr sancak begi var idi. Leşker-i kişver-gîrüñ ba‘zı ile anı Siroz’a gönderdiler. Ümerâ-yı rezm-ârâyüñ kalanı ‘inân-ı cihân-güşâ-yı azmi Çitroz tarafına döndürdiler. Vardılar, mezkûr ma‘mûreyi feth idüp tuzlasını ki meşhûr ve hâsılı mevfûr memlehadur, tamâm zabt eylediler. Andan sonra berüde Zihna’yı ve Vodina’yı alup ol diyârları dâr-ı İslâm’a rabt eylediler. Râyet-i nusret-âyet-i gazâyı ref‘ itdiler. Ümerâ-yı küffâr-ı bed-râyı ol aradan def‘ itdiler.

Delü Balaban hevâ-yı gazâda pervâz uran gâzîlerle kanat büküp gitdüğini, gelüp gîrûdâr iden küffâr-ı bed-kirdâruñ kanın döküp varup Siroz’ı feth itdüğünü beyân eyler

Bu yañada Delü Balaban kanat büküp sürüp söküp Siroz üzerine azm itdi. Vardı, ol diyâra irdi. Küffâr-ı bed-kirdârla mızımâr-ı gîrûdâra girdi, rezm itdi.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Hayl-i bî-meyl ü emânile irüp

Kâfirin ol kişverüñ vâfir kırup

Reh-güzârında komadı huşk ü ter

Yakdı yıkdı eyledi zîr ü zeber

Siroz’uñ üzerine düşüp kal‘asını muhâsara eyledi, turdı. Seng-i cengi urmagıçün dest-i ihtimâmla mancınık-ı ikdâmı kurdı. Hisârı egirdüp dâiresinde oturu tururken, dîvâr-ı fethe çıkmagıçün yarak u yasak görürken ol havâlîde olan iklîm-i Serf’üñ küffârı [96a] ki sırf harbe-gîr ü nîze-dâr idi, azîm cem‘iyyet itdiler. Âlât-ı kârzârı ihzâr idüp ceşş-i zafer-kîş-i guzâtla gîrûdâra tasmîm-i azîmet itdiler. Delü Balaban çün ol bed-

sîretlerüñ rezme azmin bildi, ukalâ-yı ümerâ-yı kâr-âzmâyla meşveret kıldı. Ru'ûs-ı hadem ve vücûh-ı haşem agız berkidüp eyitdiler: “Erkenden hisâr üzerinden göçüp gitmek gerek, küffâ[r] bizi araya almadın kenâr-ı selâmete çıkup lücce-i deryâ-yı mihnetden kâr u bârı halâs itmek gerek.” Bilelerince sâz u selebi müretteb hayli azeb var idi. Ol hayl-i guzâtuñ sâlârına Azeb Beg dirlerdi, bir nâmdâr idi.

[Beyt-i Türkî li-müellifi]

Hamlede şehbâz-ı rûyîn-çengidi

Azm-i ceng itse neheng-âhengidi

Takrîr olunan tedbîr-i hâma ol serdâr râzı olmayup eyitdi: “Hisâr dâma düşmüş şikârımızdur. Komazız ki ol nahcîr elimizden çıka. Hayli âr degil mi ki hayl-i küffâr üstümüze gelmedin gidevüz. Biz öñine düşevüz, kaçavuz. Ol ardımızca kova, bizi bucakdan bucaga tıka. Künc-i gâr-ı âra girmekden meyân-ı meydân-ı kârzârda cân virmek yegdür. Hâr-ı gayretle gonça-vâr pür-hûn ve dil-figâr olmakdan gülzâr-ı şehâdet gülün dirmek yegdür.” Bu rây üzerine olup ol merd-i neberd-âzmây âheng-i cengi tûz kıldı. Esbâb-ı kârzârı ihzâr idüp bâb-ı fethi açmaga dün yarusından hîz kıldı. Vâfir nerdübân hâzırlamışdı. Dîvâr-ı hisâra urturup kâfir duymadın etbâ’ ve eşyâ’ıyla yürüyüş itdi. Hayl-i kîne-cûy yıl gibi bedenler başından aşup seyl-vâr ol dâru’l-küfre koyuldu. Ve adû-yı tünd-hûyuñ cem’iyyetin tagıtdı. Şemşîr-i âbdârla küffârıñ nârını söyündürdiler. Nâr-ı kârzârla bed-kirdârıñ bagırların göyündürdiler. Hisârı feth idüp içine girdiler, oturdılar. Gîrûdâr iden nâ-bekârları aradan götürdiler.

Nazm-ı Türkî li-müellifi

Bîh-ı saht-ı dıraht-ı küffârı

Kal’ idüp kal’adan çıkardılar

Ceng iden kâfiri kırup vâfir

Kanların kara yire kardılar

Siroz ki Rûm-ili ma’mûresinde meşhûr olan şehirlerüñ pîridür, bu tarîkla feth oldu. Mezkûr u mezbûr olan fütûh sene selâs ve seb’în ve seb’a-mi’e şühûrında vukû’ buldı. Hisâr alındığını, kûs-ı feth çalındığını gûş idicek etrâfda cem’ olan küffâr târ u mâr olup ol bed-kirdâr tâgîler tagıldılar, gitdiler. İkd-i akd-i ihtimâmları kırılıp akdâmları ikdâm yerinden ayrılıp meyân-ı meydân-ı rezme âhengi koyup kenâr-ı kûh-sâra azm itdiler. Hayl-i cerrâr üzerlerine ılgar ide deyü seyl-i belânuñ yolundan

ayrıldılar. Kişt ü kâr ehli sarp kûh-sârlara tagılup darb u harbe yararlar hisârlara dirildiler.

Delü Balaban Sofya diyârını ve civârında olan hisârları aldugını, Lala Şâhîn Saruyar'da ve İhtiman ovasında deryâ-yı gazâyâ daldugını beyân eyler

Balaban Beg, Siroz'ı hisârını feth idüp şikârını alduktan sonra, yanındaki şâhînleri ırğa yakına toyunca akına salduktan sonra kal'anuñ mühimmâtı görülünce küyüp, içine dizdâr ve hisârlar erleri koyup, tâli'-i firûzla Siroz'dan göçti. Bâl-i ikbâlle hevâ-yı gazâda uçdı. Bir niçe derbend geçti ve Sofya cânibine azm itdi. Ol rûzgârda mezkûr diyâr-ı ma'mûruñ müstakill şehriyârı var idi. [96b] Gürûh-ı kûh-şükûhile bir sahrâda mukâbil olup rezm itdi.

Beyt-i Fârisî

Tef-i tîg u hancer çünân ber-fürûht

Ki der-çeşme-i çarh mâhî be-sûht

Leşker-i küffâr-ı bed-fercâm makhûr olup tagıtdılar, gitdiler. Asker-i İslâm mansûr olup ol kişveri tamâm musahhar itdiler. Sofya'yı ve önünde bir hısn-ı hasîn dahı varidi, darb-ı harble burclarını pest idüp seng-i cengle ol âhenîn dürcleri şikest idüp feth eylediler. Ve dâru'l-küfrüñ ocagına hayl-i cerrâr seyl-vâr akdılar. Kenâr-ı kûh-sârda Yörgüc Hisârı ve Fenerlik dirlerdi, iki sarp kal'a dahı varidi. Anları da alup bâd-ı cihâdla çerâğ-ı küfri söyündürdiler. Ve teşne-i deşne ile şem'-i dîn-i mübîni yakdılar. Mezbûr şehir-i meşhûruñ önündeki sahrâyâ nehr-i gazâyı akıtdılar. Kırılmayan dirilmeyen harbîlerinüñ her biri bir yire tagılup gitdiler. Ehl-i kişverüñ ekseri itâ'at eylediler. Ra'ıyyet olmaga izhâr-ı ragbet eylediler.

Beyt-i Türkî li-müellifihi

Ra'ıyyet olmaga ragbet kılurlar

Halâs olmaga oldur yol bilürler

Balaban Beg Sofya'da oturup ol kenârı uc eyledi. Lala Şâhîn dahı Filibe diyârından çıkup hurûc eyledi. Mezkûr serdâr hayli müddet idi ki, Sofya nâhiyesinde[n] geçüp akın itmek isterdi. Diyâr-ı Bulgar'ı gâret itmişdi, Laz vilâyetine kendüyi yakın itmek isterdi. Kapulu Derbend'den ki gâyetde tar ve reh-güzârı nihâyetde düşvâr kûh-sârdur, geçemezdi. Hayl-i küffârüñ bed-kirdârları yolunu bağlayup tururlardı. Ol tâgîler dereler içinde seyl-vâr akup, leyl ü nehâr nâr-ı kârzârı yakup, âteşin harbelerle

buldukları gâzînün cigerin daglayup yürürlerdi. Oradan bulmayıcak, ol cihetden bâb-ı zafer feth olamayıcak Samako tarafına tolaşmışdı. Köstence derbendinden, ki ol kûh-sâr dahı ubûrı düşvâr ve mürûrı asîr yirdür, öte yüze aşmışdı. Samako ovası cüyûş-ı deryâ-cûşla tolmuşdı. Ni‘âl-i huyûl ü bigâlle ol sahrâ âhen-pûş olmuşdı. Kışt ü kâr ehli tav‘an ev rav‘an itâ‘at ihtiyâr itmişlerdi. Gull-i züll-i harâca boyun tutup diyârlarında karâr itmişlerdi. Alâeddîn ovasında ve İhtiman sahrâsında mekân idinenler dahı câdde-i inkiyâda girmişlerdi. Ammâ Saruyar diyârında olan bed-nihâd agınlar kûh-sâr-ı tugyâna agup derbend-i inâda girmişlerdi. Ara yerdeki sarp kûh-sâruñ, ki tîgı mîga irmişdi, reh-güzârını âlet-i darb u harble gîrûdâra âmâde yürürler ve himâ-yı vilâyetlerini himâyet idüp korurlardı.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Harbelerle berķ gibi tâb-dâr

Top tolu olmuşdı fark-ı kûh-sâr

Tag bağlanmış idi tîg u kemer

Geçmege mîga komamışdı membr

Mezkûr sipeh-sâlâr mezbûr kûh-sâruñ reh-güzârını hüsn-i tedbîr ve darb-ı şemşîr ile açmışdı. Ol derbend-i meşhûruñ içindeki bed-kirdâr nâ-bekârlaruñ üzerlerine nâr-ı kârzâr saçmışdı. Öte yüze geçüp Saruyar’uñ üzerine cûybâr-ı ılgarı salmışdı. Ol ilüñ, günün başına kara gün gelüp küffâr-ı bed-rây deryâ-yı hûna talmışdı. Sofya diyârı feth oldukdan soñra Kapulu Derbend’üñ de yolu açıldı. Ol reh-güzârda turan serkeşlerüñ dahı üzerlerine âteş-i kârzâr [97a] saçıldı.

Lala Şâhîn evâhir-i ömründe pîr olup dâr u gîrden ferâgat idicek Saruyar’ı şehriyâr-ı kâm-kârdan isteyüp yurd idindi. Ol taga ki, içindeki tâgîleri tagıdup, sarp yerlerindeki harbîlerini darb-ı şemşîrle teshîr itmişdi, Lala Derbendi dindi. Şimdi dahı ol nâmla meşhûrdur, elsine-i enâmda mezkûrdur. Mezbûr vekâyi‘ sene erba‘ ve seb‘în ve seb‘a-mi‘ede vâkı‘ oldu. Zikr olan dâru’l-küfrüñ nârı söyündüğü her diyârda intişâr bulup şâyi‘ oldu.

Hayreddîn Paşa ile Evrenos Beg Kara-Ferye'yi ve Manastır'ı aldıklarını, küffâr-ı menhûsuñ dârını yakup yıkup Selânîk diyârına akın salduklarını beyân eyler

Gene ol senede Evrenos Beg'le Hayreddîn Paşa livâ-yı kişver-güşâ-yı gazâyı kaldurup kûs-ı ra'd-âvâ-yı cihâdı çaldurup cihân deyrini pür-sadâ itdiler. Diyâr-ı küffârı açmaga ve nâr-ı kârzârı saçmaga leşker-i cerrârı çekdiler, gitdiler. Ve ikâmet-i sünnet-i gazvi ki üzerlerine farz idi, edâ itdiler.

Beyt-i Fârisî

Alem-i âteş-i fitne ez-ser-girift

Ez-ân dâmen-i âl-i o der-girift

Dest-i himmetle inân-ı azîmeti Kara-Ferye nâhiyesine döndürdiler. Câdde-i itâ'at ve inkıyâda da'vet idüp ol vilâyetüñ ehline haber gönderdiler. Anlar dahı delîl-i hidâyete uyup sebîl-i dalâleti koyup il oldılar ve itâ'at eylediler. Himâ-yı himâyet-i pâdişâh-ı vilâyet-penâha dâhil olup cân u dilden ra'ıyyet olmaga ragbet eylediler. Kara-Ferye ve nevâhîsindeki karyeler emânla feth oldı. Ol diyârüñ küffârı gavgâ-yı vegâdan emîn olup huzûr buldı. Oradan vardılar, Manastır'ı aldılar ve küffârüñ çañına ot tıkdılar. Dâru'l-küfri harâb u yebâb idüp bütleri yakdılar ve büthâneleri yıkdılar. Bed-kîş keşîşler nâr-ı hasretle yandılar. Dûd-ı âhla ol gümrâhlar boyandılar.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Deyr-i küfrüñ cümle-i ruhbânları

Ol dalâlet yolunuñ rehbânları

Hasret odına dutuşup yandılar

Ol oduñ dûdı ile boyandılar

Hayl-i tîz-ğîz seyl gibi yürüyüp ugradukları yeri nâr-ı ılgarla yakdılar. Deryâ gibi sahrâları bürüyüp Selânîk civârındaki diyâr üzerine akdılar. Deñiz yalısındaki ilî⁴ günü urup, esîrin alup, tavarın sürüp, ele gireni gâret eylediler. Küffârüñ hirmenlerine ve kişte-zârlarına od salup hayl-i bî-meyl ol vilâyete hayli hasâret eylediler. Mezkûr şehr-i meşhûr ki, ol kenâr pâdişâhlarınuñ azîm taht-gâhı ve deryâ-bâr şehriyârlarınuñ kadîm dâru'l-mülkidür, sûr-ı muhâsara içinde mahsûr itdiler. Varup hisâr-ı üstüvârınuñ pîrâmenine konup, nigâr-ı fethüñ dâmenine çengâl-i cidâli sunup, her taraftan saff-

⁴ Metinde 'iki' şeklinde imlâ edilmiştir.

derler çeng-i cengle çekdiler ve ditdiler. Bir niçe gün üzerinde yatup turdılar. Seng-i cengi atup darb-ı harbi urdılar. Nigâr-ı zafer kenâra gelmege kâyil degil ve gücle arûs-ı fethûn yüzün açmaga kâbil degil, gördiler. Sovuk demür döğmeden ferâgat itdiler, göçdiler. Vardılar, küffârûn bir kenârını dahı urup dâru'l-küfrûn bir bucagını dahı silüp süpürüp bulduklarını gâret itdiler.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Saldılar ol dâra nâr-ı mihneti

Çaldılar cârûb-ı nehb ü gâreti

Cuyûş-ı Nîl-cûş ve pîl-hurûş birkaç yıl Rûm-ili'nün ol kenârlarında [97b] gezüp leyl ü nehâr seyl-vâr hüçûm eylediler. Mezkûr bûm-ı meşhûruñ ki, bî-kusûr ma'mûr idi ve nehb eli dâmeninden dûr idi, çok yerin vîrâne-i bûm eylediler. Selânik civârındaki deñiz yalısına mevc-i âşûb tolmuş ve ol ili seyl-i hasâret almış idi. Siroz'ûn havâlîsindeki vilâyete dahı gâret olmuş ve ma'mûre-i mezkûre yıkılup hâlî kalmış idi. Soñra ol diyâra Hazret-i Hudâvendigâr'ûn nazar-ı iltifâtı müte'allık olup etrâf u eknâfi ayn-ı inâyet ile manzûr oldu. Saruhân vilâyetinde hayli yörük evleri var idi. Anları göçürüp anda iletirdi. Ol nâhiye evvelkiden yeg âbâdân u ma'mûr oldu.

Germiyan-oglı kemer-i itâ'ati meyân-ı câna kuşanup âsitân-ı ubûdiyyetde kadem-i hıdmet üzerine turduğunu, Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî'ye şî'âr-ı mütâba'ati izhâr idüp binâ-yı sarây-ı musâhereti urduğunu beyân eyler

Hudâvendigâr-ı Gâzî Rûm-ili'nde birkaç yıl turup, ol diyârda kûs-ı cihâdı urup, kerrenây-ı gazâyı çaldukdan soñra hevâ-yı vegâ pervâzîlerini etrâf u eknâfa salup, küffâr şehriyârlarınun illerinden illerin günlerin aldukdan soñra Edirne'den göçdi, geçdi öte yakaya gitdi. Vardı, dâru'l-mülk Bursa'ya girdi, karâr itdi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Devletile irdi dâru'l-mülküne

Girdi zînet viridi dâru'l-mülküne

Rûm-ili geçesinde çaldığı kûs-ı gazânun âvâze-i pür-mehâbetile dervâze-i eflâk tolmuşdı. Anadolu yakasında olan mülûkûn dest-i gayretle gûşına ol sadâ irüp girîbânları çâk olmuşdı. Müdârâ dâminı kurmuşlar ve dâmen-i sulha muhkem yapışm[ış]lardı. Ol serkeşlerûn hâmlıkları gidüp âteş-i havfla tamâm bışmışlerdi. Husûsiyle Germiyan-oglı'nuñ, ki diyârı Bursa'nuñ civârında idi, nigâr-ı pür-zîb-i dil-firîbi mülki şehriyâr-ı

kâm-kâruñ kenârında idi. Nâgehân kaçan çeng-i cengi girîbân-ı vilâyetine suna deyü korkup yürürdi. Şâhbâz-ı bülend-pervâz-ı azîmeti aînsuzın üzerine kona deyüp siñüp tururdi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Nîşle nûş-ı cânı tolmuşdı

Ayşinuñ gülistânı solmuşdı

Şemşîr-i rezm-ârâ ile derdine çâre bulamayıcak, ol pîr-i pür-hazm ü rây girîbân-ı mülküni hasm-ı zeber-destüñ elinden kurtarmagıçün dâmân-ı tedbîre yapışdı. Husrev-i Behrâm-gulâmuñ ki, âsitânında keyvân pâsbândur, kemter çâkeri ve kemîne hıdmet-kârıyn deyü haberler gönderüp peyâm-ı sihr-te'sîrle füsûn-ı dil-gîre yapışdı. İklîminüñ ba'zı nâhiyesinde olan kılâ'ı ve bıkâ'ı ihtiyârla nüvvâb-ı cenâb-ı kâm-yâba teslîm itmeyince kalanını kurtarmaga çâre yogdugını bildi. Şâhzâde-i reşîd Bâyezîd Çelebi'yi dâmâd idinüp kızına cihâz virir adına birkaç pâre hisârı arûs-ı musâheretüñ yolına nisâr itmegi mukarrer kıldı.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Şöyle fikr itdi kim nisâr oluna

Nev-arûs-ı musâheret yolına

İli ve boyı ile niçe hisâr

Şehri ve köyi ile hayli diyâr

İshâk Fakih dirlerdi, bir sâhib-nazîr ü sâ'ib-tedbîr vezîri var idi. Ol mühimmüñ itmâmı ve binâ-yı sarây-ı muhabbetüñ ihkâmı masla[ha]tiçün anı dergâh-ı saltanat-penâha gönderdi. Mezkûr düstûr, vâfir belekler ve ağır pîşkeşlerle âsitân-ı sa'âdet-âşiyâna varup sultân-ı cihâna buluşdı. Ve rây-ı memleket-ârâyın cânib-i muvâfakate ve cihet-i musâdakate döndürdi. Bâyezîd Çelebi tarafından Germiyan-oglı'nuñ kızı Sultân Hatun'a bî-kıyâs mehr-i mu'accel varup esâs-ı sarây-ı musâheret uruldı. Cem'iyet esbâbına mübâşeret olunup beglerüñ irisi uşagı ve yakını ve ıragı da'vet olunup sûr-ı sürûr-bahşuñ [98a] yaragı görüldi. Karaman-oglı'ndan ve Hamîd-oglı'ndan ve Menteşe-oglı'ndan ve Saruhân-oglı'ndan ve İsfendiyâr atası Kötürüm Bâyezîd'den ve Sultân-ı Mısır'dan ilçiler gelüp saçular getürdiler. Âfâk-ı cihânda ve etrâf-ı âlemde olan mülûk-i 'ızâm ve selâtîn-i kirâm muktezâ-yı mekârim-i ahlâkı ri'âyet idüp merâsim-i hıdmet-i tehniyeti yerine yetürdiler.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Gelüp etrâfdan eşrâf-ı âlem

Kirâm-ı nâs içün iclâs oldu

Dirildi bir yere esnâf-ı âdem

Sürûr ehliyle dûr-ı sûr toldı

Selâtîn-i taht-nişînüñ ilçileri cümle bir yerde hâzır olmuşken, şehriyâr-ı tâcdâruñ huzûrunda şevket-i cem‘iyyete nâzır olmuşken, sipeh-sâlâr-ı nâmdâr Evrenos Beg’üñ ki adı âleme tolmuşdı, sadâ-yı kûs-ı azamet ü mehâbeti ile gûş-ı âsmân pür olmuşdı, pîşkeşleri çekildi. Görenler ta‘accüb kıldı. Yüz gulâm-ı sâde-rûy ellerinde altun tepsiler içleri akçe ile pür olmuş, yüz dahı câriye-i müşk-mûy ellerinde gümüş tepsiler içleri filori ile tolmuş. Hazret-i Hudâvendigâr cem‘iyyetine hâzır olan kirâm-ı enâma ikrâm idüp, sehâb u âftâb gibi bârân-ı ihsânın ve tâb-ı himmetin havâss u avâma âmm idüp ol dökilen gelen emvâl-i azîmi etrâf-ı ekâlîmden gelüp hâzır olan ilçilere ve beglere üleşdürdi. İl ü boy gönendi. Şehr ü köy tonandı. Bir niçe gün toy, düğün olup ol sûrda sürûr ehli giceyi gündüze ulaşırdı.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Sürûr içre olup sûr ehli düpdüz

Yenildi vü içildi gice gündüz

Çün vüzerâ-yı kirâm düğün maslahatını bitürdiler ve ümerâ-yı ‘ızâm tehniyet hıdmetini yerine yetürdiler. Burusa Kādısı Koca Efendi ve Emîr-i Alem Aksunkur-oglı ve Çavuş-başî Temür Han Beg vardılar, gelini getürdiler. Germiyan-oglı dergâh-ı pâdişâh-ı cihân-penâhdan varan kirâm-ı enâma gereği gibi ta‘zîm ü tekrîm eyledi. Ma‘hûd olan hisârları, Kûtâhiyye ve Simav’uñ ve Tavşanlı ve Egri-kesri⁵ idi, huddâm-ı sidre-makâma teslîm eyledi. Kendünüñ çağşnigîrbaşı Paşacık Aga’yı gelinüñ atın yedmek içün bile göndermişdi. Bâyezîd Çelebi anı yanında alı koyup ri‘âyet itdi, çağşnigîrbaşı idindi. Soñra oğlu Elvân Beg ve anuñ oğlu Sinân Beg dahı ol hıdmetde oldılar. Selâtîn-i Âl-i Osmân’uñ her biri, devrinde anlara ‘izzet itdi.

⁵ Kaynaklarda “Egri-göz” geçer. Bk. Neşrî, *Cihânnümâ*, s. 56.

Hamîd-ili didükleri vilâyetüñ ba‘zı nâhiyeti himâ-yı himâyet-i sultân-ı sa‘îdde dâhil olduğunu, ma‘mûre-i mezkûre olan kurâya ve bilâda âsâr-ı envâr-ı adl ü dâd-ı Osmânî vâsıl olduğunu beyân eyler

Mezkûr sûr-ı sürûr-fezâ ki hûn-ı bî-kerânî sofrâ-i zemîne tolmuşdı. Sene selâs ve semânîn ve seb‘a-mi’e şühûrunda vukû‘ bulmuşdı. Ol düğün esnâsında Hamîd-oglı Hüseyin Beg ilçî gönderüp hazret-i pâdişâh-ı saltanat-penâhla akd-i ahdi berkitmişdi. Taht-ı eyâletinde olan vilâyeti bey‘ ü şîrâ sûretinde nüvvâb-ı cenâb-ı kâmyâba virüp kıymetin alması mukarrer itmişdi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Berkidüp ol kavli gösterdi safâ

Eylemedi soñra ahbine vefâ

Urs-i hümayûn tamâm olup sûr-ı meymûn ihtitâm buldukdan soñra, sultân-ı kâmrân ol kayddan kurtulup fârigu’l-bâl oldukdan soñra Anadolu nâhiyetinde olan ceyş-i nusret-kîş-i cerrârî âlet-i rezmle ihzâr idüp semend-i azme süvâr oldu. Geriyan-oglı’ndan alınan hisârları gezüp görmek bahânesine Kütâhiyye’ye vardı. Hadem ü haşemle ol diyâr toldı. Hamîd-oglı sultân-ı sa‘îdüñ mezkûr ma‘mûreye kudûmun işidicek kendünüñ üzerine hücum ide sandı. Tengnâ-yı endîşeye düşüp cân-ı bedgümânı tarlıgandı. Cihândârlıktan [98b] bîzâr olup cihân dârından usandı. Dergâh-ı âlem-penâha âdem gönderüp eyitdi: ‘Ben ikrârımdan dönmez, şehriyâr-i kâm-kârla itdiğim ahd üzerine tururum. Câdde-i itâ‘at ve seccâde-i tâ‘atden bir kadem taşra basmayup sâyir hadem gibi bâb-ı sa‘âdet-me‘âbda âsitân-ı hıdmete yüz sürürüm.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Bir kemîne bende kemter çâkerim

Ne buyursa emrine fermân-berim

Hıdmet-i şehden yüzüm döndürmezim

Turmuşum ahde sözüm döndürmezim

Mezbûr haber gelicek Hazret-i Hudâvendigâr Kütâhiyye diyârında karâr itdi. Vekîl gönderdi. Vardı, mezkûr Hüseyin Beg’le sûret-i şer‘ üzerine satu-bâzâr itdi. Altı pâre şehri ki biri Isparta, biri Kara-agaç idi. Dördü dahı Ak-şehir ve Beg-şehri ve Seydi-şehri ve Yalavac idi⁶, bey‘ idüp kıymetini virdi ve kabz eyledi. Şer‘î huccet aldı. Hamîd

⁶ Metinde ‘idi’ mükerrer yazılmıştır.

vilâyetinüñ kalan nâhiyetleri Hüseyin Beg elinde kaldı. Bünyân-ı peymânı eymânla mübrem idüp akd-i ahdi bu kavlı üzerine muhkem itdi ki sultân-ı cihânüñ sâyir kulları gibi dâyim hıdmetinde kâyim tura. Cenâb-ı âftâb-menziletinden işâret-i pür-beşârete muntazır olup kişverinüñ leşkeriyle sefer-i zafer-esere hâzır olup ne kulluk düşerse göre. Bu kazıyye sene erba‘ ve semânîn ve seb‘a-mi’e’de semt-i husûl buldı. Vilâyet-i Germiyan ve Hamîd himâ-yı himâyet-i sultân-ı sa‘îde duhûl buldı.

Sultân Murâd Han Gâzî’nüñ şemşîr-i cihângîrinden mülûk-i tavâyif hâyif olduklarını, nâ-çâr câdde-i inkiyâda sülûk idüp haşem-i hışm-ı kahramânîden halâs bulduklarını beyân eyler

Çün Germiyan-oglı ve Hamîd-oglı muktezâ-yı rây-ı sedîdle âmil oldılar, sultan-ı cihân-sitânuñ hıdmetine bil bağlamaga cân u dilden kâyil oldılar. Aydın-oglı ve Saruhân-oglı ve Menteşe-oglı ve Teke-oglı yilleri diñüp âteş gibi serkeşligi kodılar. Âb-ı şemşîr-i cihângîrinüñ akışın, berķ-vâr hırmîni düşmeni yakışın görüp illerinden günlerinden el yudılar.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Bucaga girdi her biri siñdi

Odı söyündi ve yeli diñdi

İsfendiyâr atası Kötürüm Bâyezîd dahı çenber-i itâ‘ate boyun virdi. Ol bedkirdâr da nâ-çâr olup kadem-i ıztırârla dâr-ı müdârâya girdi. Ahkâm-ı sultânîyi gûş-ı iz‘ânla işitdi. Sefer oldukça leşker göndermege iltizâm itdi. Şehriyâr-ı muvafık-sâz u muhâlif-sûzuñ dostuna dost, düşmenine düşmen oldı. Nâ[r]-ı adâvetle içi külhan olmuşken ezhâr-ı sadâkatle gülşen oldı. Sâl-be-sâl ilçisi gelüp pîşkeş adına vâfir mâl getürdi. Merâsim-i itâ‘ati ikâmet idüp hıdmetin yerine yetürdi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Revândur cân gibi fermân-ı şâhî

Didi ve tutdı emr-i pâdişâhî

Defter-i sâbıkda beyân olundugı üzerine kişver-i Rûm Ertana öldükden soñra vâlf-i âlf-şândan hâlî kalmışdı. Kādı Burhâneddîn hükm-i mâzî ile Tokat’a ve Sivas’a müstevlî olup ol havâlîde olan hisârı ve diyârı almışdı. Ammâ Amâsiyye’ye ve nevâhîsinde olan şehre ve köye, ile ve boya eli ırmemişdi. Ma‘mûre-i mezkûrenüñ ekser yeri kabza-i tasarrufuna ve havza-i himâyetine girmemişdi. Her kenârda bir serkeş-i

bed-kirdâr baş çeküp, alem-i tугyânı izhâr idüp, kadem-i isyân üzerine tururdu. Âteş gibi sengîn hisâra girüp, yanına birkaç yüz merd-i neberd dirüp, etrâf u eknâfında olan diyârı korurdu. Birez müddet bu hâlet ol nâhiyetlerde istimrâr buldı. Çün Hazret-i Hudâvendigâr ziyâde şevket ü iktidâr buldı, şâhbâz-ı devleti evc-i semâ-yı himmetde pervâz urup bûm-ı Rûm'ı pençe-i himâyetine almagıçün hücûm itdi. Hümâ-yı sa'âdeti ol vilâyete de sâye salmagıçün kadem-i [99a] hümâyûnla Engüri nâhiyetine kudûm itdi.

Beyt-i Fârisî

Rede-der-rede şâh-ı gîtî-sitân

Firistâd leşker kerân-tâ-kerân

Hayl-i seyl-reftâruñ hücûmun görüp kurûm-ı Rûm şî'âr-ı itâ'ati izhâr itdiler. Ragbeten ev rehbeten hisârlarını ve diyârlarını teslîm idüp hıdmet ihtiyâr itdiler. Hazret-i Hudâvendigâr ferzend-i ercümendi Bâyezîd Han'ı mezkûr diyâra şehriyâr itdi. Dâru'l-mülk Amâsiyye'de ol tâcdârı koyup geldi. Taht-gâh-ı âsmân-iştibâhına gitdi. Bûm-ı Rûm ol hümâ-yı hümâyûnuñ sâye-i sa'âdet-bahşında râhat oldu. Mezbûr kazıyye, târîh-i hicretüñ yedi yüz seksen beşinde vukû' ve şüyû' buldı.

Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî livâ-yı gazâyı ref' idüp Serf-ili tarafına gitdüğini, ceyş-i nusret-kîş-i cerrârla adû-yı kîne-cûyı kahr idüp Niş'i ve Şehr-köy'i feth itdüğünü beyân eyler

Sene sitt ve semânîn ve seb'a-mi'ede Hudâvendigâr-ı Gâzî gene livâ-yı gazâyı ref'a ve küffâr-ı bed-kirdârı Rûm-ili'nden def'a ikdâm eyledi. Şâhbâz-ı himmeti hevâ-yı vegâda pervâz urmaga ve şehriyâr-i mülk-i Laz'ı dâru'l-mülkünden göçürüp, ol bûmı yuvasından uçurmaga ihtimâm eyledi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Çün oldu musammem gazâ niyyeti

Buyurdu görüldi sefer âleti

Düşmen-i bed-sîret fırsat bulup dâmen-i memlekete el sunmasun deyü ru'ûs-ı hademüñ sadrı ve vücûh-ı haşemüñ başı Kara Temürtaş'ı, ki ol zamânda Anadolu mülkünde melikü'l-ümerâ idi, tâcdâr-ı sa'îd Bâyezîd Han'la öte yakada kodı. Kendüsi dergâh-ı felek-iştibâhda bulunan mevâkib-i kevâkib-şümârla ya'nî bâb-ı sa'âdet-me'âbda her-gâh hâzır ve hıdmete nâzır olan piyâde ve süvârla Rûm-ili'ne geçüp ol nâhiyede turan ümerâ-yı rezm-ârâyı hûn-ı gazâyı okudı.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Her taraftan geldi begler fevc fevc

Urdı leşker Bahr-i Ahđar gibi mevc

Ceyş-i cevşen-pûşla toldı zemîn

Oldı perçîni siperden âhenîn

Kaysar-ı Sikender-der bilesindeki saff-derlerle sahrâ-yı hurrem-fezâ-yı Mogalgarâ'ya iricek, muhayyem-i mu'azzamıyla ol tarafa şeref ve makdem-i mükerreremiyle ol araya safâ viricek Rûm-ili çerisini Lala Şâhîn'le Evrenos Beg'e koşup Fire cânibine gönderdi. Kendüsi kûs-ı gazâyı çaldurup inân-ı cihân-güşâyı Serf-ili tarafına döndürdi. Vardılar, ol iki serdâr-ı muzaffer-fer Fir[e]'nün hisârını ve havâlisinde, Ak-deñiz yalısında olan diyârını ki henüz Fireng çenginden alınmamışdı, mezkûr kal'anuñ sûr-ı ma'mûrnuñ burclarında ki cevâhir-i zevâhir-i ganâyim-i vâfirle pür-dürceler idi, nevbet-i İslâm-ı nusret-encâm çalınmamışdı, darb-ı şemşîrle içindeki harbîlerini kırıp hüsn-i tedbîrle ol yiri teshîr itdiler. Maslahatı bitürüp, hıdmeti yerine yetürüp geldiler, ordu-yı gerdûn-pûyuñ ardından yetdiler. Hazret-i Hudâvendigâr asker-i cerrâr-ı zafer-rehberi çeküp vardı, Filibe'ye irdi. Kapulu Derbend'i aşup, serhad diyârı Bulgar'dan geçüp, Serf sınırına girdi. Umardı ki mezkûr diyâr-ı meşhûruñ şehriyârı Lazari, çerisin cem' idüp gele, mukâbele ide. Sofya önündeki sahrâda ki bâzâr-ı kâ[r]zârı kurмага mülâyim fezâdur, buluşup mukâtele ide. Birkaç gün ol makâmda ârâm idüp ordu kurdı, turdı. Hasım-ı bed-fercâm tarafından gelür gider kimse yok gördi. Bildi ki adûnuñ kîtâle ikbâli yok, ol kîne-cûnuñ cidâl itmege mecâli yok.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Askerine karşu tu[r]maz Lazari

Kendüzine pençe urmaz Lazari

Vüzerâ-yı pür-hazm ü râyla meşveret itdi. Ümerâ-yı rezm-ârâyı cem' idüp eyitdi: “Şimden gerü nicetmek gerek, ne tarafa gitmek gerek.” Cevâb-ı savâb virüp eyitdiler: “Diyâr-ı küffâr[a] nâr-ı kârzârı saçmaga ve dâru'l-küfrüñ bâb-ı fethin açmaga ikdâm itmek gerekiz. Ol kapunuñ âhenîn kilidi, [99b] Serf-ili'nün sedd-i sedîdi hisâr-ı Niş'dür ki hısn-ı hasîn-i hasım-ı bed-kîşdür, anı almaga ihtimâm itmek gerekiz.” Şehriyâr-ı kâm-kâr ol tedbîr-i dil-pezirle âmil olup Sofya nâhiyesinden göç buyurdi. Asker-i mansûrle kişver-i mezkûra dâhil olup hûn-ı ganîmete hadem ü haşemi toyurdi. Vardı, Niş hisârnuñ pîrâmenine kondı. Ceyş-i zafer-şi'âr dâmen-i fethe el sundı. Gerçi

ol kal'a nûş-ı ganâyimle memlû idi, ammâ içi nîş-i zenbûr-ı zenberekle tolu idi. Yaragı yasagı müheyyâ, âlet-i darb u harbi hâzır idi. Yeri sarp ve dîvârı üstüvâr, içinde harbî kâfir vâfir idi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Harbelerle harbe hâzır her biri

Ceng âhengine nâzır her biri

Asker-i cerrâr hisârı kemer-vâr kuşadup kondılar. Kulle-i kûh-sârı araya almış deryâya döndiler. Her taraftan çeng-i cengi sundılar. Ve peleng gibi sundılar. Gerd-i neberdûn gamâm-ı pür-zalâmıyla kûyuñ yüzi büründi. Gündüz giceye dönüp semâ-yı vegâda nîze yıldızları göründi. Kara Temürtaş-oglı Bahşı Beg'e ki hûn-ı kârzârda konan nasîb-i feth ol çapûk-süvâr-ı mızımâr-ı gîrûdârûn bahşıydı. Azm-i rezm itse baht-ı sâ'id müsâ'ididi. Ve nev-'arûs-ı zaferûn sâ'idinde sivâr-i pür-nigâr-ı zafer anuñ na'l-i rahşıydı.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Turamazdı şîr-i ner şemşîrine

Tutamazdı çarh kalkan tîrine

Cenâb-ı kâm-yâbdan işâret oldu ki bilesince olan tîr-endâzları ihzâr idüp sehâb-ı kemânla âsmân-ı meydânı bürüye, yagınuñ üzerine ok yagmurını yagdurup burclar üzerindeki ehremen-bedenlere göz açdurmaya ve ol esnâda hayl-i seyl-hücûm yürüye. Mezkûr serdâr-ı dilîr isti'câlle âlât-ı dâr u gîri ihzâr idüp, mezbûr fermân-ı vâcibü'l-iz'âna fî'l-hâl imtisâl itdi. Küffâr-ı bed-fi'âlûn üzerlerine bârân-ı tîri yagdurup seyl-âb-ı hûn-ı nâbla hisârûn sokaklarını mâl-â-mâl itdi. Perr-i 'ukābuñ gamâm-ı pür-zalâmıyla âfâk-ı cihân bürünüp, ne ferr ü tâb-ı âftâb zâhir olup, ne tâk-ı âsmân görünüp, rûşen nehâr düşmenûn gözlerine şeb-i târ olmuşken, küffâr dîvâr ardlarında gizlenüp nâ-bedîdâr olmuşken, asker-i mansûr ki pîrâmen-i sûrda hâzırlar ve âheng-i cenge nâzırlardı. Sûr-ı nüşûrı ya'nî nefîr-i kerrenây-ı vegâyı urdılar. Akdâm-ı ikdâm u ihtimâm üzerine turdılar. Sehâb-ı pür-şitâb-ı nev-bahâr gibi gürleyüp firak-ı küffârûn üzerine sürdiler. Ve berķ-vâr kılıçları sıyurup kenâr-ı dîvârda siñüp turan bed-kirdârlarûn farkına urdılar.

Nazm-ı Fârisî

Be-tevfîk-i Yezdân u tob-ı neberd

Be-gerdûn resîd ez-ser-i burc kerd

Musahhar şüd ân hısn-ı meh pâsbân

Ki her burc bûdeş selâsil-nişân

Nîrû-yı bâzû-yı himmetle bârû-yı hisârı pest itdiler. Darb-ı dest-i harble kufl-i bâb-ı dâru'l-küfri şikest itdiler. Şemsîr-i cihân-gîr-i cihâdla kal'ayı teshîr idüp içindeki bed-nihâd horyâdlarını kırdılar. Ol bed-sîretlerüñ mâlın menâlin gâret, ehlin ve ıyâlin esîr idüp hürmen-i düşmeni bâda virdiler. Oradan vardılar, Şarköy ve civârında olan ili, boyı aldılar. Ol diyârda ne şehir kodılar ne köy, içine nehr-i kahır saldı. Niş alınduğunu işidicek Lazari'nüñ kişver-i vücûd-ı bî-sûdına ceyş-i endîşe toldı. Ol fâsid-kîşüñ cân-ı bed-gümânı sehm-i vehme nişâne olup ayşî pür-nîş-i teşvîş oldu.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Çün işitdi ki gitdi kal'a-i Niş

Ayşınuñ nûşı oldu toptolı nîş

Gördi ki dâmen-i mülki düşmen-i kîne-cûyuñ eline girdi, ayruk koyu virse olmaz. Hayl-i bî-meyl ü emân girîbânına çeng-i cengi sundı, kaçmagla halâs bulmaz. Muztarr olup sultân-ı cihân-penâhuñ dergâh-ı âsmân-iştibâhına resûl irsâl eyledi. Tenezzül yüzünü tezellül toprağına sürmegi kabûl idüp ne buyruldıysa imtisâl [100a] eyledi. Sefer oldukça mu'âvenet masla[ha]tiçün sâz u selebi müretteb biñ süvâr-ı kârzâr irsâl idecek oldu. Andan gayri Hızâne-i Âmire'ye sâl-be-sâl bî-ihmâl ü imhâl elli vukıyye tamâm hâm gümüş îsâl idecek oldu. Bu kavîl üzerine akd-i ahd muhkem ve binâ-yı sarây-ı musâlaha mübrem olup dönüldi. Husûm-ı bed-fi'âlüñ hurûcî ihtimâlin def'îçün Rûm-ili'nde yer yer uc begleri konuldu.

Sipeh-sâlâr-ı nâmdâr Temürtaş Beg hayl-i seyl-reftâra baş olup gitdüğini, varup Arnavud vilâyetini gâret idüp Ohri nâhiyesini feth itdüğünü beyân eyler

Çün düşmen-i bed-kirdâr makhûr u musahhar oldu. Şehriyâr-ı kâm-kâr mansûr u muzaffer oldu. Gâlib ü sâlib, gânim ü sâlim geldi, dâru'l-mülküne gitdi. Anadolu diyârına geçüp vardı, Burusa'da karar itdi.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Devletile pâdişâh-ı kâm-kâr

Vardı kıldı taht-gâhında karâr

Toldı adı ile Rûm u Şâm anuñ

Gördi in‘âmını hâs u âm anuñ

Hayreddîn Paşa’nuñ oğlu Ali Paşa’yı ki emîr-i sâhib-i tedbîr ü sâyib-rây idi. Şîrâne ‘azmle civân-ı dilîr-i pür-tüvânken pîrâne hazmle cihân-ârây idi. Ayn-ı inâyet ü ri‘âyetle melhûz ve nazar-ı kimyâ-eserle manzûr kılup düstûr idindi. Atası henüz mesned-i vezâretten inmeden kendü dahı ol pâyeye çıkup semend-i sa‘âdete bindi. İkisi şirket üzerine vezâret maslahatını gördiler. Dîvân-ı sultân-ı âlemde kadem-i hıdmet üzerine turdılar. İttifâkla tedbîr idüp tâk-ı meşvereti ta‘mîr itdiler. A‘dâ-yı bed-râyı tedmîr idüp memleketlerin teshîr itdiler. Hazret-i Hudâvendigâr varup Anadolu nâhiyesinde karâr itdükden soñra serdâr-ı dilâver, sipeh-sâlâr-ı saff-der Temürtaş Beg’i kümât-ı guzâta baş itdi. Hayl-i seyl-hücûmı çeküp geçüp Rûm-ili’ne gitmek, hıng-i gazâyâ süvâr olup Arnavud diyârına akın itmek buyurup uc beglerinden birkaçını aña yoldaş itdi. Mezkûr emîr-i dilîr şemşîr-i azmi ve sinân-ı hazmi tîz idüp âlât-ı rezmi ihzâr kıldı. Haşem-i mansûrla berķ-ı âteşîn-dem gibi hîz idüp tugât-ı bugâtuñ diyârına ılgar kıldı.

Beyt-i Fârisî

Fütâdeş tekâver besî zîr-i rân

Cenîbet-keşân pür-dilân ez-girân

Semend-i pür-şitâbuñ na‘l-i âteş-tâbıyla taglar depesin yakup dagladılar. Hayl-i sehâb-şükûh dereler içinde seyl-âb-ı kûh-sâr gibi akup çağladılar. Arnavud vilâyetine irdiler. Ohri nâhiyesine girdiler. Gülzâr-ı pür-berg ü bâr-ı ganîmetuñ reh-güzârından hârın ayırdılar. Mezkûr şehir-i ma‘mûr alup harbîlerini nehr-i kahra gark itdiler. Ol diyârda olan bed-kirdârları nâr-ı kârzârla hark itdiler. Genc ü mâlla akıncınuñ künc-i âmâli toldı. Ganâyim-i mevfûrla asker-i mansûr pür⁷-sürûr oldı. Adû-yı kîne-cûyuñ şehrin ve köyin urdılar. Ekinliklerin yakup ilin ve boyun sürdiler. Dâru’l-küfre nâr-ı gâret ü hasâreti salup, ol vilâyeti yıkup, bî-nihâyet esîrin alup, kâhir u zâfir geldiler. Mekânlarına gitdiler. Esbâb-ı ganîmetle bir zamân ışret itdiler. Mezbûr gazâ dahı sâbıkâ mezkûr olan âm-ı ferah-encâmuñ şühûrunda zuhûr bulup üserâ ile dûr u kusûr-ı guzât

⁷ Metinde “ber” bulunan kelimeler buradan itibaren “pür” şeklinde yazılmıştır.

pür oldı. Kış irişüp Hazret-i Hudâvendigâr Bursa diyârında ikâmet buyurup huzûr-ı ferah-fezâsıyla sarây-ı sürûr toldı.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Girdi dâr-ı sürûra itdi huzûr

İrdi emn ü karâr u gitdi⁸

Ol yıl Sultân-ı Mısır'dan bir celîlü'l-kadr ve azîmü's-şân ilçî gelüp resm-i tehniyet-i gazâyı takdîm itdi. Sâhib-kırân-ı asr dahı şart-ı fart-ı musâdakati ri'âyet idüp gelen resûle ta'zîm ü tekrîm itdi. İki pâdişâhuñ arasında sebîl-i meveddet meslûk olup kasr-ı ittihâd yapıldı ve bâb-ı vedâd açıldı. Hezâr 'izzet ü i'tibârla nev-arûs-ı muhabbet cîlve-gâh-ı zuhûra gelüp her taraftan sîm ü zer saçıldı.

Hazret-i Hudâvendigâr Karaman-oglı'nuñ [100b] şevk-i şevketini def'a ikdâm itdügini, ol hâr-ı bî-nef'i pîrâmen-i gülşen-i mülk-i Osmânî'den ref'a ihtimâm itdügini beyân eyler

Hazret-i pâdişâh-ı vilâyet-penâh atası yirine hilâfet-penâhına geçüp serîr-i gerdûn-nazîr-i saltanata urûc idicek ki Ye'cûc-ı fitne sedd-i emân-ı İskender-i zamânı yıkup hurûc kılmaga ikdâm itmişdi, Anadolu diyârında olan bed-kirdâr tâcdârlar sultân-ı cihânı sâhib-kırân ola deyü üşenüp, meyân-ı vifâka kemer-i ittifâkı kuşanup, bir yerden üzerine yürüelim deyü her birisi akd-i ahdi berkitmişdi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Husûmuñ hücûmun görüp şehriyâr

İdüp durdı ba'zıyla sulh ihtiyâr

Karaman-oglı Alâeddîn Beg'le ki ol güvleyüp çıkan fesâd bîñarınıñ başidi. Varsak'da ve Turgud'da ne kadar fâsid-nihâd varise ol bed-kirdârıñ yâri ve yoldaşidi. Etbâ' u eşyâ'ı, hayl ü hademi hayli çoğalup haşem-i haşmeti vâfir ü zâfir olmuşdı. Mu'ârizları sürilüp gidüp, kendü sivrilüp çıkup zuhûr bulmuş ve sûr-ı şevketi ma'mûr olmuşdı.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Dirilüp yanına Turgud u Varsak

Olur baş anlara ol re's-i fûssâk

⁸ Beytin bu mısraında bir kelimenin eksik olduğu anlaşılmaktadır.

Bâd-ı fesâdı teskîn için dâr-ı müdârâyı yapup sarây-ı musâlahatı âbâd ve binâ-yı müzâhereti teşyîd eylemişti. Fehvâ-yı “ez-zarûrât tûbîhu’l-mahzûrât”la⁹ âmil olup ol bed-nijâdı dâmâd idinmiş ve bisât-ı musâhereti temhîd eylemişti. Ol âsâr-ı cehlîni izhâr eyledüğince bu mehl virüp tecâhül iderdi. Oranı bir cevrine tahammül idüp katılıklarına katlanur, tegâfûl iderdi. Sabr eyledi aña dek ki şemşîr-i cihan-gîr-i gazâyı Rûm-ili’nün ekser kişverini açdı. Ol bûmda olan kurûmı maglûb u menkûb idüp diyâr-ı Bulgar’a ve Serf’e nâr-ı ılgarı saçdı. Deryâ-bâr şehriyârlarınun üzerine su gibi fermânı revân olup Benî Asfar beglerinin asgarı ve ekberi emrine semî‘ u mutî‘ oldu. Berü yakada olan memleketinun dâmeninden düşmen-i bed-sîretün elini kesüp ma‘mûre-i mezkûrede olan maslahatlardan ferâgat buldı. Andan soñra akdâm-ı ikdâm üzerine turup ihtimâm-ı tâmla yaragın yasagın görüp Karamânîlerün ki fermân-ı üli’l-emre itâ‘atleri yogidi. Her zamânda ol bed-fercâmlarun kişver-i İslâm’a zararları çoğidi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Yogidi ehl-i gazve sûdları

Zarar-ı âmidi vücûdları

Cem‘ini kam’a ve beglerinin ki ne âyîn-i şerî‘ati gözler, ne kavânîn-i saltanatı beklerdi, def‘ine ikdâm eyledi. Ol hâr-ı bî-nef‘un ki gülzâr-ı diyâr-ı İslâm’un kenârını ve nigâr-ı mülk-i Osmân’un dâmânını tutmuşdı, ref‘ine ihtimâm eyledi. Sene semân ve semânîn ve seb‘a-mi’e¹⁰, bahârında ki eşcâr-ı pür-berg ü bârîla sahn-ı gülzâr ve arsa-i bostân ordu ve bâzâra döndi. Bâyr ü sâyir çadır çiçekile bürünüp yer yer lâleler kızıl otaklar gibi görünüp muhayyem-i mükerrrem-i şehriyâr-ı kâm-kâra döndi. Anadolu’da ve Rûm-ili’nde olan asâkir-i ferhunde-meâsirün yaragı ve yatıyla, atı ve sâyir âlâtıyla ihzârına emr-i vâcibü’l-i‘tibâr vârid oldu. Her taraftan nehr-i cûşân ve seyl-i hurûşân gibi gürleyüp saf saf gelen hayl-i cerrârîla Yeñi-şehr kenârında ve Bursa civârında olan ovalar ve yazıların varı toldı. Diyâr-ı İsfendiyâr’dan ve Germiyan’dan yarag u yatı, esbâb u âlâtı mükemmel asker geldi. Ahd-i mukarrer üzerine kişver-i Laz’dan dahı sâz u selebi müretteb bir mikdâr leşker geldi.

⁹ “Zaruretlar, işlenmesi yasaklanan bazı şeylerin yapılmasını mübah kılar.” manasında İslam hukukunda bir kaide.

¹⁰ Metinde “seb‘a-mi’ede” okunacak şekilde imlâ edilmiştir.

Nazm-ı Fârisî

Çü şeşper-gerân peyker ü kîne-hâh

Heme tîg-ı pehlûy âhen-külâh

Be-d-în-i hayl-i cengâver-i pür-şükûh

Ser-â-ser girifte sahrâ vü kûh

Şehriyâr-ı kâm-kâr hisâr-ı Niş'i ve civârındaki dâru'l-harbi darb-ı şemşîr-i cihân-gîrle musahhar idicek küffâr-ı bed-kîş-i Serf'i makhûr idüp, muzaffer ü mansûr sürûr-ı zaferle mesrûr gelüp Anadolu tarafına gidicek vezîr-i sâhib-nazîr Hayreddîn Paşa'yı dâru'l-mülk Edirne'de komuş gitmişti. Rûm-ili'nün himâyeti maslahatın ol [101a] sâhib-i sâ'ib-tedbîre tefvîz itmişti. Bu esnâda ki Karaman-oglı'nuñ üzerine gitmege, ol bed-kirdâruñ kâr u bâr-ı mülkini târ u mâr itmege yarak u yasak müretteb görülmüşdi. Ve dest-i ihtimâmla kemân-ı ikdâm kurulmuşdi. İttifâk mezkûr düstûr ölmüş ve peymâne-i ömri tolmuş bulundu. Hazret-i Hudâvendigâr, Ali Paşa'yı atasınuñ metrûkâtın zabt eylemege ve ol muktedâ-yı cumhûruñ vefâtıyla münteşir olan umûr rabt eylemege Edirne'ye göndermişti. Varup gelince sefer-i zafer-esere hurûc emri ve göç maslahatı te'hîr olundu. Ol vezîr-i Âsaf-nazîr geldükden soñra düşmen-i âteş-nihâd ve dîv-nijâduñ hırmen-i fesâdın bâda virmekişün Süleymân-ı zamân inân-ı cihân-güşâyı Karaman tarafına sarf itdi. Râyet-i nusret-âyeti kaldurup, kûs-ı ra'd-hurûşu çaldurup, licâm-ı azme tâb ve hüsâm-ı rezme âb virdi. Ve gürûh-ı kûh-sebât u seyl-âb-hareketle sehâb-ı pür-şitâb gibi gitdi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Akdı seyl-âb-ı pür-şitâb gibi

Bürüdi toz gögi sehâb gibi

Haşem-i hışm-ı sultânî harem-i hürmetini bozup yıkmagışün nâgehân üzerine hîz itdügini, âteş-i kahr-ı kahramânî Karaman serkeşlerini yakmagışün sinân-ı leheb-i gazabı tîz itdügünü hasm-ı bed-kirdâr işidince ceyş-i teşvîş sûr-ı sürûrın harâb idüp esbâb-ı ayşı berg-i gül gibi târ u mâr oldu. Ol cihândâr-ı gaddâruñ cihân dârı gözüne târ ve başına tar olup gonca gibi hâr-ı efkârla dil-figâr oldu. Ser-i bî-sâmânından buhâr-ı humâr-ı iğtirâr çıkup gidüp hemân-dem kadem-i i'tizârla üzerine turdı. Dergâh-ı cihân-penâha fi'l-hâl resûl irsâl idüp dest-i istigfârla halka-i bâb-ı inâbeti depretdi. Gördi, diledügi du'â kabûl olacaklayın degül, hayyiz-i icâbete vusûl bulacaklayın degül. Nâçar kalıcak gayret ayagınuñ üzerine turup, azîm cem'iyet yaragın görüp, iklîminde olan

peygâr-cûy-ı bî-kârları ihzâr idüp, cür'et ü celâdet izhâr eyledi. Ol bed-gümân kemân-ı hamîyyeti kurup, adû-yı kîne-cûya tîr-i tedmîri urmagıçün kuvveti bâzûya getürüp âheng-i ceng ü azm-i rezm ü kasd-ı kârzâr eyledi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Karaman'da ne deñlü varsa bî-kâr

Dirildi itdi azm ü rezm ü peygâr

Ol zamânda Âl-i Karaman'ın hisâr-ı haşmetleri üstüvârdı. Top-ı âşûb-ı kârzârla yıkılıp bozulmamışdı. Henüz dahı sûr-ı şevketleri bî-kusûr ma'mûrdı. Seyl-âb-ı şemşîr-i cihângîr-i Osmânî ile harâb u yebâb olmamışdı. Turgud'ın anûd-ı kîne-cûyları ve Varsak'ın beglerine âkķ olan boyları anlara ittibâ' idüp etbâ'ları ve eşyâ'ları çoğalmışdı. Hayl-i Türkman-ı bî-emândan ve cîl-i Tatar-ı bed-kirdârdan dahı yanlarına hayli haşem dirilmiş ve cümle-i hademlerinden olmuş kalmışdı. Baht-ı sâ'id ve tâlî-i sa'duñ müsâ'adesine magrûr idiler. Ve harem-i hürmetleri ma'mûr ve haşem-i haşmetleri mevfûr idi. Kaysar-ı Sikender-der ve Dârâ-şevkete itâ'atden âr iderlerdi. Ol pür-keyd mekkârlaruñ kendü râyında her birisi bir Fûr idi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Gûl-nefs itmişdi gümrâh anları

Tolmuşidi dîvle dîvânları

Sultân-ı cihân-güşânuñ tedbîr-i âlem-gîrinden Karaman-oglı haberdâr oldugını, kişverinüñ leşkerin ihzâr idüp cüyûş-ı deryâ-cûşla sahrâ-yı Konya toldugını beyân eyler

Çün Karaman-oglı Alâeddîn Beg, hazret-i sâhib-kırân-ı zamân sultânü'l-guzât ve'l-mücâhidîn Murâd Han Gâzî ile mukâbeleye ve mukâteleye ikdâm ü ihtimâm gösterüp cidâl ü kıtâle ikbâl itdi. Vilâyet-i Yunan'da ve nâhiye-i Türkman'da her kanda merd-i neberd ve süvâr-ı kârzâr [varsa] katına dirüp yarag u yat, esbâb u âlât virüp cüyûş-ı cevşen-pûş ve deryâ-hurûşla Konya sahrâsını mâl-â-mâl itdi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

[101b] *Ceyş-i cevşen-ver irişdi fevc fevc*

Cûş idüp âdem deñizi urdı mevc

Ulusun ulusu Teberrük Beg ki teber-i tîz-i sitîzine dıraht-ı saht-ı masâff ve seçer-i müşâcere ve hılâf döymezdi. Samagar-oglı Hızır Beg ki seferde ve hazaarda âheng-i

cenge hâzır u nâzırdı. Hamlesine peleng küymezdi. Dilenci-oglu Pîr Ahmed Beg ki hayl-i hâyille seyl-i sâyıl gibi husûm üzerine hücûm itse gürûh-ı kûh-şükûh-ı agyâr öñünden yar gibi oyulurdu. Bayık-oglu Ali Beg ki Haydar-ı kerrâr-ı rûzgâr geçerci. Her kaçan ki düşmen üzerine ılgar biçerci. Atı ayagından yerüñ bir katı soyulurdu. Hademleri ve haşemleri ile tabl-hâneleri ve alemleri ile alay alay ve gürûh gürûh ve fevc fevc her birinüñ alayı bir deryâ-yı âhenîn-mevc geldiler. Ordu-yı adû-yı kîne-cûya irdiler. Ol bed-sîreti öglendürüp kuvvet-i kalb virdiler.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Dediler urup hasma şîrâne çeng

İdelüm anuñla dilîrâne ceng

Çü biz hamleyi tünd idevüz neheng

Kaçar tîz olur kend-i çeng-i peleng

Karaman-oglu umardı ki hamle-i hîzânla hasmı korkudup gürîzân ideydi. Kendünüñ vefret-i hademin ve kesret-i haşemin işidüp âheng-i cengi koya, döne gideydi. Didügi olmadı, umdugun bulmadı. Berüden şehriyâr-ı İsfendiyâr-rezm hîz eyledi. Ol Erdşîr-i şîr-dil şemşîr-i azmi tîz eyledi. Hayl-i seyl-pûy ve bâd-pâyla sehâb-ı pür-şitâb-ı nev-bahâr gibi yürüyüp sipâh-ı giyâh-şümârla meyân-ı sahrâyı ve kenâr-ı kûh-sârı bürüyüp vardı, Kûtâhiyye'ye irdi. Nefîr-i sûr-ı saffîrûñ ki heybet-i yevm-i nüşûrı ve hey'et-i arsa-i mahşeri halka arz itmişdi, sadâ-yı hevl-nâki gûş-ı eflâki toldurup hasm-ı bî-bâkûñ kulagina girdi. Ol bed-rây bildi ki yaykara ile düşmen ürküp memleketinüñ dâmenini elinden koyası degildür. Sûz u tâb-ı nâr-ı kârzârdan korkup söze uyası, nakş-ı husûmeti âb-ı musâfâtla yuyası degildür. Âsitân-ı âsmân-mikdâra tekrâr ilçi gönderdi. Zimâm-ı ihtimâmı cânib-i salâh u¹¹ felâha döndürdi. Çarh-ı berîn-i tereffu'dan vech-i tehazzu' üzerine zemîn-i tezellüle tenezzül itdi. Kan bârânıyla sahn-ı meydân nem-gîn olmadın gerd-i neberd teskîn ola deyü tevakku' idüp eyitdi: "Sultân-ı zamânüñ ahkâm-ı vâcibü'l-ittibâ'ına mutî'iz, ol sedd-i İslâm'la husûmetimiz yok. Cemî' etbâ'ımız [ve] eşyâ'ımızla fermân-ı cihân-mutâ'ını semî'iz, emrine muhâlefetimiz yok.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Baş üzre buyrugını hâme gibi

Tutup döndürmezüz yüz nâme gibi

¹¹ Metinde "ve fesâda" var, üzeri çizilmiş olduğu için bu kelime ve metnin başka yerlerindeki bu gibi üzeri çizili kelimeler metne alınmadı.

Leşker-i cerâd-şümârla gelüp kişver-i âbâdımızı ki diyâr-ı İslâm'dur, harâb u yebâb itmek ol mefhar-ı selâtîn-i kirâmuñ âyînine sığmaz. Âftâb-ı âlî-cenâb ki ferr u tâbı aktâr-ı âleme tolupdur, zerre-i bî-mikdâruñ menziline nüzûl itmek olmaz, ejder-i heft-ser yılan inine sığmaz.

Beyt-i Fârisî

Eger be-güzerî kâr-ı mâ ceng nist

Fürû-destî ez-çün tûyi neng nist

Ve ger rây-ı salâhla rûy-ı felâh açılmazsa, âteş-i kîn üzerine âb-ı lutf saçılmazsa belâ-yı celâ-yı vatanı ihtiyâr ideceğimiz yok. Bâr-ı ârı götürüp bir diyâra dahı gideceğimiz yok. Üzerimize gelenle turuşuruz. Nâm u nengiçün çeng-i cengle uruşuruz. Ad u sanıçün ölünce çalışuruz. Bâzâr-ı kârzâra virişür alışırız. Peleng-i tîz-çeng-i pür-sitîz ü ceng gibi nîrû-yı bâzûya magrûr olma.

Mısra‘

Bilürsin bizde de şîrânedür dest

Ne deñlü darb-ı harbe katlanur zeber-dest iseñ de bâd-ı gurûrla tolma.”

Mısra‘

Olmazız bir urumda biz dahı pest.

Nazm-ı Fârisî

Çü bâ-kejdümî germ-i kînî küni

Şevî hurd eger hurde-bînî küni

Beyendîş ez-ân pîşe-i nîşdâr

Ki nemrûd râ güft ser-i pîşdâr

Ordu-yı gerdûn-gerd ü hâmûn-pûy [102a] Kûtâhiyye sahrâsına tolup tururken mezkûr resûl pâdişâh-ı cihân-penâhuñ dergâh-ı âsmân-iştibâhına vusûl bulup huzûr-ı pür-hubûrında mezbûr peyâmı i‘lâm itdi. Ol hatâsına i‘tirâf ve nehr-i lutf-ı şehriyârdan iğtirâf iden fâsid- kirdâruñ hitâblarına cenâb-ı kâm-yâbdan cevâb-ı savâb işidüp me‘mûl ü mes‘ûli mahsûl u makbûl olmayup me‘yûs ü menkûs döndi, gitdi. Hazret-i Hudâvendigâr bilürdi ki ol tâgî-i bâgînüñ seyl-âb-ı şemşîr-i âbdârla dâru’l-mülki harâb olup ocagina su koyulmayınca nâr-ı tugyânı ki âsmân-ı mülk-i Osmân’da şerârı intişâr bulmuşdur, söyünse olmaz. Hil‘at-i izzet pence-i pür-şikence-i mihnetle egninden hal‘

olmayınca ve libâs-ı şevket şevk-i nevk-i nîze-i ser-tîzle arkasından soyulmayınca ol bed-râyun dimâğı hevâ-yı ısyândan boşalmaz ve bâd-ı fesâdı sükûn bulmaz. Ol sebebdan inâbetine inanmayup darâ'atin işitmedi. *Rabbenâ zalemnâ enfüsenâ*¹² da'vetini icâbet itmedi. Hâme gibi ol hod-gâmenüñ peyâmına gûş urmayup nâme gibi yüzün döndürdükden soñra, bâb-ı izzet-me'âbdan ilçisini hakâretle sürdürüp geldiği yola gönderdükden soñra asker-i fırsat-rehber ve sipâh-ı nusret-penâhla Kütâhiyye'den göçdi. Şâhbâz-ı tîz-pervâz-ı himmeti pür-müsâra'at ve bâl-i isti'câlle uçdı. Üçüncü gün vardı, Kara-hisâr önündeki ovaya kondı. Efvâc-ı pür-şükûh-ı kûh-emvâcla ol sahrâ deryâya döndi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Cûş itmişdi çeri deryâ-misâl

Yiri cevşen-pûş itmişdi ni'âl

Hasm-ı pür-bâs u bîme ilçisi varup yas haberin virince içi havf u hirâs toldı. O le'imüñ keder-i hatarla gönli gözgüsünü pas tutdı ve düğünü yas oldu. Begleri yanına dirilüp lâf-ı güzâf urdılar ve kuvvet-i kalb virdiler. Ceyş-i teşvîş-i masâffı hezâr zahmetle ol bed-endîşüñ üzerinden ırdılar. Hasm-ı bî-emân zamân virmeyüp hayl-i bî-meylle seyl-i revân gibi gelüp il ucına irdüğün işitdi. Gayret eli ile hamiyet kemânını kurup isti'câlle düşmeni istikbâl idüp fî'l-hâl göç itdi. Kûh-şükûh gürûhlarla sahrâlar içini bürüdi ve yürüdi. Teff-i ni'âl ü tâb-ı isti'câlle deşt ü derüñ sebzeleri kurudı.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Örtülüp rûy-ı zemîn efvâcla

Yer büründi âhenîn emvâcla

Yazı yüzün bîşe-zâr eyler rimâh

Tozdan fark olmaz ahşam u sabâh

Sehâb-ı bahâr gibi şitâbla pür-tâb olup bunlar berüden vardılar, Fireng yazusu na girdiler. Seyl-âb gibi ugradukları sahrâya tolup, anlar dahı öteden geldiler, ol araya yakın ırdılar. İki çeri karavul çıkarup düşmen gelicek yolları bekletdiler, turdılar. Ol gice yatmadılar, seherden kurulacak bezm-i rezmüñ yaragın yasagın gördiler.

¹² “Ey Rabbimiz! Biz kendi nefsimize zulmettik...” (Kur'an, A'râf Suresi, âyet 23'ten)

Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî Karaman-oglu ile kârzâr itdüğini, alayını târ u mâr idüp ol bed-gümânı sahrâ-yı hezîmetde hâr u zâr itdüğini beyân eyler

Çin-seherden ki sultân-ı hâver livâ-yı cihân-güşâyı çeküp semend-i zerrîn-zîne süvâr oldu. Meydân-ı âsmânda asker-i Rûm'ıñ nâgehân hücumuna döymeyüp leşker-i zengibâr târ u mâr oldu. Hazret-i Hudâvendigâr buyurdi: Nefir-i dâr u gîr çalınup kûs-ı harb uruldu. Âsâr-ı sûr-ı nüşûr zuhûra gelüp atlar ayagıyla yerüñ tomarı dürüldi. Ümerâ-yı rezm-ârây hıng-i cenge süvâr olup saflar düzdiler. Taraf taraf turdılar, alaylar bağladılar ve sancaklar cözdiler. Kutb-ı âsmân-ı azamet ü celâl hazret-i padişâh-ı hilâfet-penâh kalb-gâh-ı sipâhda karâr kılup ezhâ[r]-ı bahâr gibi pür-zînet olmuş piyâde ve süvârla kenâr-ı meydânda olan bâyr ü sâyir [102b] pîrâste oldu. Ardında sancak-ı zafer-bayrak ki tâyir-i ikbâlûñ bâliydi, açılıp ol hümâ-yı hümâyûnuñ cenâhları olan meymene-i yümn-âsâr ve meysere-i yûsr-şî'âr ogulları ve kulları ve sâ'ir kul begleriyle ârâste oldu.

Nazm-ı Fârisî

*Çü tâvus râyet-i alem sâht-per
Zemîn-râ nihâl-i gül âmed be-ber
Zi-vâlâ vü mâh-i livâ her kerân
Pür ez-mihr geşt ü şafak-ı âsmân*

Sag kolda şâhzâde-i reşîd Ya'kûb Çelebi sâz u selebi müretteb hadem ü haşemiyle seyl-i hayl-i adû-yı kîne-cûyuñ öñünde sedd-i üstüvâr olup bilesince¹³ Kastamonı askeriyle pür-hazm ü rây emîrlerden İlyâs Beg ve Müstecib Subaşı ve İncecik Balaban turdılar. Sol kolda şâhzâde-i sa'îd Bâyezîd Han gürûh-ı enbûh-ı deryâ-şükûh ile kenâr-ı meydân-ı masâffda Kûh-ı Kâf gibi girân-lenger ü pâydâr olup yanında Laz leşkeriyle rezm-arây dilîrlerden Fîrûz Beg ve Hâce Beg turup kemân-ı kîni kurup hasm-ı bed-gümâna tîr-i tedmîri urdılar. Ru'ûs-ı hademüñ başı Saruca Paşa ki ol zamânda yeñiçeri agasıydı, ol fevc-i deryâ-mevc çeşm-i haşem-i pür-hışmuñ agı, ortalarında kendü karasıydı. Asker-i zafer-rehberüñ yayasıyla düşmen-i ye'cûc-hurûcuñ yolın bağlayup Kaysar-ı Dârâ-derüñ öñünde sedd-i İskender oldu. Leşker ardında saff-derlerüñ başı emîr-i dilîr Kara Temürtaş'ı kodılar. Püşt-i dürüş-ti sipâh-ı pür-şükûh kûh-ı siyâha hem-ser oldu.

¹³ “olan” kelimesinin üzeri çizilmiş olduğundan metne alınmadı.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Kûh-ı pûlâd-pûşa döndi ova

Bâng-ı kûsile içi toldı sadâ

Ol taraftan hasm-ı bed-endîş dahı ceyş-i fâsid-kîşine tertîb virüp Turgud'ıñ ve Varsag'ıñ atlusı ve yayası libâs-ı rezme girüp saflar düzdiler ve alaylar bagladılar. Hayl-i bî-meyl-i tatar-ı bed-kirdâr na'l-ı âteş-bârla yerüñ cigerin yakup dagladılar ve gürûh-ı enbûh-ı Türkman-ı bî-emân seyl-i kûh-sâr gibi akup çağladılar.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Ceyş-i bed-kîş itdi deryâ gibi cûş

Korkusundan kûs u nây itdi hurûş

Mısra'

Sarsar-ı berg-rîz-i bâg-ı hayât esüp gönder bayrakları hazân yaprakları gibi lerzân oldı.

Bâzâr-ı kârzâr kurulup savaşı kumâş-ı râyegân ve kâlâ-yı girân-bahâ-yı cân erzân oldı. Dâr u gîrûñ sehminden ve darb-ı şemşîrûñ vehminden kûs-ı harb sadâ-yı hurûş u figânı âsmâna ırgürdi. Tîr-i tîz-zebân ki peykânı peyk-i eceldür, dehân-ı sûfârdan nidâ-yı fenâyı gûş-ı hûş-ı ins ü câna ırgürdi.

Nazm-ı Fârisî

Ber-âmed figân-ı nây rûyîne-râ

İlm şüd bülend âteş-i kîne-râ

Zi-merg-i yelân-ı tavk be-küşâd mûy

Gûr ki çünançe hemîzed be-rûy

Fevc fevc saff-derler seyl-âb-ı kûh-sâr gibi cûş ve sehâb-ı nev-bahâr gibi hurûş idüp iki koldan yürüdiler. Sagdan ve soldan hayl-i cerrâr-ı seyl-reftâr hücûm idüp mevc-i tîg-ı mîg-gûnla rûy-ı hâmûnı ser-â-ser bürüdiler. Gerd-i neberdüñ gamâm-ı pür-zalâmı etrâf-ı cihânı ve âfâk-ı âsmânı tutup kân bârânı sahn-ı meydânı nem-gîn itdi. Yâreler agzından yerüñ yüzüne hûn-ı gül-gûn saçıldı. Ve sebzezâr-ı mızâmâr-ı gîrûdârda ter güller açıldı, tâze lâleler bitdi. Niçe serkeşlerüñ berķ-ı tîg-ı âteş-tâbla esbâb-ı hayâtı hark oldı. Sefîne-i vücûdı bahr-i harb içinde girdâb-ı kîneye düşüp gark oldı. Sâkî-i hüsâm ki bezm-ârây-ı meclis-i rezmdür. Kelleler kâsesin müdâm hûn-ı gül-gûnla

toldurup degzindürdi. Meyân-ı meydânda kerr ü ferle dönüp turan çarhacılar seyl-âb-ı şemşîri akıdup esbâb-ı dâr u gîri çegzindürdi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Âsyâb-ı harbi dâvir itdiler

Un gibi a'zâyı sâyir itdiler

Sagda ve solda turan kol begleri mukâbelelerinde olan husûmuñ üzerine hücum idüp mukâteleye meşgûl olmuşken gavgâ-yı vegâyıla çârsû-yı bâzâr-ı kârzâr pür-hurûş olup sadâ-yı gîrûdârla merd-i neberdüñ gûş-ı hûşı tolmuşken Samagar-oglı [103a] mâr-ı gâr gibi kûh-sâr-ı harb-gâhuñ bir kenârından nâgehân çıkup pâdişâh-ı cihân-penâhuñ üzerine yürüdi. Bilesindeki fevc-i deryâ-mevc-i habâb-sîrle yeryüzin örtüp lisân-ı ejder gibi sinân-ı âzer-feşânla rûy-ı âsmânı bürüdi. Temürtaş Beg'e ki, alayıyla çerinüñ gerisinde hâzır tururdu. Âheng-i cenge nâzır idi. Ve savaş kolayın gözedüp muntazır tururdu. Emr oldu yanındaki hayl-i Nîl-cûşla seyl-i pür-hurûş gibi çağladı. Karadag gibi yerinden kopup geldi. Ol tâgî-i bâgînüñ öñin bağladı. Berķ-ı tâbdâr sinân-ı âteş-bârla ol bed-kirdâruñ alayın sehâb-ı nev-bahâr gibi târ u mâr itdi. Hayl-i Rûm'la üzerlerine hücum idince rûcûm-ı nûcûm tavâgît-i afârît tagıdur gibi tagıtdı.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Tagıtdı hayl-i hasmı hayli kırdı

O kûh-ı pür-şükûhı yoldan ırdı

Anı görüp ceş-i bed-kîşüñ ulusu Teberrük Beg, Tatar u Varsag ulusuyla sag koldan demür tag gibi kopdı. Ve gerd-i neberdle meyân-ı meydân toldı. Bilesince olan bed-kirdârlar düşmen üzerine tîr bârân idüp per-i¹⁴ ukâb gök yüzine hicâb olup ferr u tâb-ı âftâb gidüp rûşen-i nehâr şeb ü târ oldu. Şâhzâde-i sa'îd Bâyezîd Han'a ki, hengâm-ı hamlede berķ-ı âteş-âheng ve eyyâm-ı cengde bâd-ı bî-direng idi. Buyruldu, hayl-i seyl-hücûmla üzerine gelen gürûh-ı enbûh-ı husûmı karşıladı. Sinân-ı cân-sitân u hûn-feşânla ve şemşîr-i sehâb-gûn ü âb-nişânla gubâr-ı kârzârı teskîn eyledi. Ve kan bârânıyla hevâ-yı vegâyı nem-gîn idüp arsa-i meydân-ı dâr u gîri suladı.

¹⁴ Metinde “ber-i” şeklinde imlâ edilmiştir.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Agdı yerden göge sehâb-ı siyâh

Kaldı toz içre âftâbla mâh

Yagdı yagmur yerine gül-gûn hûn

Lâle-reng oldı yerde sebz-i giyâh

Tîg-ı âteş-bâr ve sâ'ika-kirdârla mîg-ı nev-bahâr gibi hasm-ı bed-râyûn alayını târ u mâr ve kendüyi makhûr idüp yanındagı tâgî serkeşlerûn leşlerini lokma-i ziyâb ü zübâb, ol meredenûn mürdelerini tu'me-i mâr u mûr idüp şâhzâde-i gazanfer-fer mansûr u muzaffer oldı. Küşteler püşteleriyle deşt ü der ser-â-ser toldı.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Hûn ile olmuşdı gül-gûn küşteler

Küşteden tolmuşdı hâmûn püşteler

Şehriyâr-ı kâm-kârûn meymenesinde olan dilîr emîrlar dahı meydân-ı dâr u gîre şîrâne girdiler. Hasım-ı mahzûlûn sol kolun yerinden ayırdılar. Ve Turgud'ûn ve Türkman'ûn anûdlarını tîr ü şemşîrle kırdılar. Karaman-oglı'nuñ meymenesi ve meyseresi bozulup havâlîsi hâlî kalıcak hayl-i seyl-kirdârûn fevcleri şemşîr-i âbdârla iki yanını alıcak Temürtaş Beg karşusunda bulundu. Emân vermeyüp hemân ol gümrâhuñ üzerine hücum itdi. Kalb-gâhında olan sipâhı hevâ dûd-ı siyâhı, sabâ hırmınen-gâhı tagıdur gibi tagıtdı. Nâr-ı kârzârla kâr u bâr-ı karârı yanup dûd-ı derd ü mihnetle cân-ı bed-gümânı boyanup bâd-ı himmeti sükûn bulup ayn-ı hamıyyeti sogulup âteş-i germiyyeti söyündi. Ol fesâd-pîşe ve fâsid-endîşenûn ceş-i bed-kîşi, içine od düşmüş bîşe-zâra döndi. Hüsâm-ı intikâmla kimi kırıldı, kimi hengâm-ı dâr u gîrde esîr olup tutuldu. Ol serkeşler kumârâne-i meydânda utulup âteş-i kahrla yüzleri gözleri ütildi.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Kırdılar şöyle hayl-i Varsag'ı

Kalmadı içlerinde bir sagı

Saldılar nehr-i kahra Turgud'ı

Gitdi söyündi anlaruñ odı

Karamânîlerûn esâs-ı şevketini bozup ol bed-sîretlerûn arkasından libâs-ı 'izzeti soydılar. Nefs-i pür-udvânlarınuñ levhinde nıks-i tугyânla nakş olan ısyânı âb-ı tîg-ı fitne-nişânla yuydılar. Derneklerini bir vechile tagıtdılar ki ayrık ayrık kendüleri

diremediler. Bir dahı ol cem'ıyyeti idüp da'vî-i bî-ma'nâlarına sûret viremediler. Ol bed-kirdâr [103b] hâsidler zu'm-ı fâsidlerinde Osmânlu'ya hasm-ı gâlib dirilürlerdi. Şevketleri bâzârını kâsid idüp, memleketleri metâ'ına tâlib dirilürlerdi. *El-hasûd lâ-yesûd*¹⁵ ol tüccâr-ı füccâr sûk-ı fusûkda hiç sûd göremediler. Kavs-ı ictihâdı kurdılar. Ammâ kasd okunu nişân-ı murâda ırgüremediler. Her-bâr ki nâr-ı kârzârı yakdılar, ol odla kendü cigerleri göyündi. Âhir-i kâr hâne ve mânları harâb olup seyl-âb-ı kahrla ocakları söyündi.

Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî Karaman-oglı'nı Konya sûrında mahsûr idüp çeng-i cengle bogazını sıkduğunu, mezkûr meksûr-ı bed-rây nâçâr kalup dâmân-ı emâna yapışup pây-ı ıztırârla hisâr-ı tugyândan çıkdugını beyân eyler

Çün Karaman-oglı basılup ol bed-gümânun yayı yasılup başın aldı kaçdı. Ol getürdigi savaş kumâşını çar-sûy-ı bâzâr-ı kârzârda dökdi, saçdı. Gözi yaşıyla ve bagrı başıyla gitdi, vardı Konya hisârına girdi. Hezâr zôr zârla zevrak-ı hayâtını girdâb-ı pür-âfât-ı gîrûdârdan ayırdı.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Bezm-i gamda hûn-ı gûn-â-gûn yeye

Rezm[i] terk itdi vü gitdi Konye'ye

Bâr u bengâhı, hayme vü hargâhı alındı. Ol gümrâhuñ ordusına cârûb-ı gâret çalındı. Yarağı ve yatı, esbâbı ve âlâtı geldi, dirildi. Ol tecemmülât-ı şâhî Temürtaş Beg'e cüldî virildi. Sâyir beglere dahı ki savaşda hâzır olmışdı, her birinüñ gereği gibi yoldaşlığı zâhir olmışdı, ihsân-ı bî-kerân ve tahsîn-i firâvânla ri'âyetler olındı. Ordu-yı adûyı gâret itdükden soñra bâzâr-ı gîrûdâr savılup gitdükden soñra hazret-i sâhib-kırân-ı zamân emân vermeyüp, hemân düşmenüñ ardınca göçdi. Vardı, Konya'nuñ üzerine kondı. Darb-ı destle burclarınuñ dürclerini pest idüp kal'ayı teshîr itmek tedbîrin görüp dâmen-i fethine el sundı. Ammâ yasag itdi. Kol kol yasavul yürüdiler, hisârüñ civârında olan diyârı korudılar. Müslümânlaruñ hırmenlerinden bir dâne alınmadı. Kışte-zârları çignenüp içlerine at salınmadı.

¹⁵ “Hasetçi, seyyid yani efendi, hükmedici olamaz.” manasında Arapça bir söz.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Gâret elini uzadanuñ tîz

Başını keserdi tîg-ı hûn-rîz

Olurdu od ursa kişte-zâra

Hûşe gibi cismi pâre pâre

İttifâk yasak emrinden gâfil bulunup Laz çerisinden birkaç cerî kâfir bulunup çıkmışlar, ordudan hayli ırak gitmişler, varmışlar Müslümânlarla te‘âruz itmişler, gücle terekelerin almışlar ve söyleyelüm didükleriçün kendüleri incitmişler. Ol Türkler dîvân-ı sultâna gelüp şikâyet eylediler. Kendülere vâkı‘ zulmı hikâyet eylediler. Hazret-i Hudâvendigâr buyurdu. Ol bed-kirdârları ki ta‘addî itmişlerdi, ile güne tetâvül elin uzadup ra‘iyyeti incitmege tasaddî itmişlerdi. Meydân-ı siyâsete getirüp yasak emrin yerine yetürüp boyunlarını urdılar. Divân-ı riyâset içinde vücûd-ı bî-sûdlarınıñ defter-i ebter dürdiler. Bâzâr-ı siyâsetüñ bu vechile germiyyetin görüp ol Türkler safâ sürüp, yürekleri sovidi, odları sâkin oldu. Müslümânların malı ve iyâli masûn ve me‘mûn olup mesâkin-i re‘âyâ ve emâkin-i berâyâ emn ü emân oldu.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Zamân hâdisâtından ehl-i zemîn

Himâ-yı himâyetde oldu emîn

Konya’nuñ kenârında ordu kuruldu, on iki gün tamâm üzerinde turuldu. Hisâr dâire-i muhâsaraya çekilüp, subh u şâm tedbîr-i teshîr görüldi. Ammâ âteşne-i tîg u deşneyi çakup, savaş odını yakmadılar. Sûr içinde mahsûr olanları tennûr-ı darb u harbe bırakmadılar. Minkâr-ı tîr ve çeng-i şemşîrle kimsenüñ girîbân-ı hayâtı çâk olmadı. Bezm-i rezmüñ arbede-cûyları biri birine girüp ortada âdem helâk olmadı. Hemân hasm-ı bed-gümâna emân vermeyüp dört yanından nazar-ı hazeri ayırmayup kaçacak yollarını tamâm ihtimâm üzerine beklediler, turdılar. Ol pür-keydi sayd dâmına düşürüp, dâmenin ele getürmek için kayd gördiler. Karaman-oglu [104a] gördi ki sûrdan taşra olan diyârdan dest-i tasarrufı dûr oldu. Hisâr içinde gizlenüp turmagla olmaz, sultân-ı keyvân-mekânüñ sadâ-yı kûs-ı mehâbetini ki gûş-ı semâyı pür-tanîn itmişdi, işitmeze urmagla olmaz. Dergâh-ı âlem-penâha âdem gönderdi. Dâr-ı musâlahayı yapup hisâr-ı husûmeti yıkmak istedi. Dâmân-ı emâna yapışup lücce-i pür-âfât-ı deryâ-yı mihnetden kenâr-ı necâta çıkmak istedi. Tîr-i da‘veti nişân-ı icâbete irmedi. Haşem-i hışmın ayırup sultân-ı zamân emân virmedi. İtdüğü tedbîr-i tezvîr dest-gîr olmayup, dört

yanını esbâb-ı mihnet alıcak meyân-ı girdâb-ı hayretten kenâra çıkmaga hergiz çâre bulmayup âciz kalıcak hatunına ki cevher-i dürc-i saltanat ve ahter-i burc-ı hilâfet idi, yüz urdı. Gam-gîn ve nergis gibi gözleri nem-gîn karşısında turdı. Benefşe gibi boynın burdı.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Didi senden ger olmazise meded

Fitne seyline itmezisen sed

Hânumânumızı harâb eyler

Dûd-mânumızı pür-âb eyler

Mezkûr hatun sûrdan çıkdı. Ordu-yı hümâyûna vardı, atasına buluşdı. Erinüñ suçın diledi, yalvardı. Şâh-ı âsmân-bârgâh ve mâh-ı sitâre-sipâh ol mihr-i gerdûn-ı ismeti mahzûn ve gözlerini ki dürrey-i burc-ı letâfet idi, şafak-gûn göricek hûn-ı şefkat-i übüvvet cûşa gelüp merhamet itdi. Dileğini tutdı. Şefâ'atini hayyiz-i icâbete vâsıl eyledi. Sözüni red itmedi. Mes'ûlini makbûl ve murâdını hâsıl eyledi. Marziyyü'l-bâl ve makziyyü'l-âmâl haber-i hayrla vardı, menziline gitdi. Yarındası ale's-sabâh Karaman-oglu Alâeddîn Beg hisârdan çıkdı, geldi. Hazret-i Hudâvendigâr'ın elin öpdi. Sâye gibi ol mihr-i âsmân-pâyenüñ serîr-i gerdûn-nazîri önünde zemîn-i zillete yüz urdı. Sultân-ı hatâ-pûş ve atâ-bahş dâmân-ı afvla hefvi yüzini örtüp ol cânînüñ cânına hayl-i bî-meyl-i kahramânîñ kahrından emân viridi ve yanına aldı. Hurmetler ve 'izzetler eyledi. Hayli hoş gördi. Sâbıkâ taht-ı eyâletinde olan vilâyetde emâret emrini gene kendüye mukarrer itdi. Ol tâcdârı dârü'l-mülkünde koyup sipâh-ı nusret-penâhla göçdi, geldi, taht-gâhına gitdi.

Beyt-i Fârisî

Pür ez-heybeteş ez-semek tâ simâk

Ezve[y] ins ü cinn ü perî vehm-nâk

Karaman-oglu âsâr-ı tugyânını izhâr idicek vech-i adâvet mekşûf olup, hicâb-ı irtiyâb gidicek Teke-oglu dahı bir yañadan sultân-ı cihâna ısyân-ı pinhânın âşikâr itmişdi. Ol bed-fi'âl-i idlâle uyup sebîl-i hidâyeti koyup tarîk-ı dalâlete gitmişdi. Mezkûr bed-fercâmuñ emri tamâm olup kâm u nâ-kâm licâm-ı fermâna râm olup serkeşliği gitdükden soñra Karamânîlerüñ nâr-ı demârla cânları göyünüp, âb-ı tûgla

âteşleri söyünüp işleri bitdükden soñra Teke-oglı itdügi işe peşîmân oldu. Ol bed-kîşüñ cânı sihâm-ı evhâmla toldı. Fi'l-hâl bâb-ı sa'âdet-me'âba resûl irsâl idüp suçun diledi, i'tizâr u istigfâr eyledi. İklîminde olan hisârları nüvvâb-ı kâm-yâba teslîm idüp, itâ'at şî'ârın izhâr eyledi. Cenâb-ı âftâb-menziletten ol zerre-i bî-mikdâra pertev-i inâyet yetişdi ve tâb-ı ri'âyet irdi. Ber-karâr-ı sâbık dârü'l-mülküde turup diyârında ikâmet itmege ruhsat virildi, himâ-yı himâyete girdi.

Şehriyâr-ı diyâr-ı Laz sâz-ı sulhı bozup çeng-i cenge düzen virdüğünü, ol-bed-nihâd tâgînüñ dimâg-ı pür-şürûrına bâd-ı gurûr girdüğünü beyân eyler

Mukaddemâ takrîr u tahrîr olundugı üzerine Konya diyârında konulup otururken Laz kâfirlerine vâfir ihânet olmuşdı. Müslümânlaruñ terekelerine ve tavarlarına ta'addîleri [104b] zâhir oldugı sebebdan ol bed-kirdârlaruñ birkaçına siyâset olmuşdı. Hıdmet mukâbelesinde ri'âyet umarken ihânet oldugına ser-hayl-i küffâr hayli müteessir olup dururdu. Şerer-i şûr u şerri izhâr u âşikâr idememişdi. Ammâ sîne-i pür-kînesi leheb-i gazabla tolup dururdu.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Gayret odıyla cânı yanmışdı

Âr dûdı ile boyanmışdı

Derde gurbetde çâre idemedi

Sırrını âşikâre idemedi

Sefer-i zafer-eserden dönölüp, icâzet virildükden soñra vardı diyârına irdi, mâcerâyı hikâyet eyledi. İklîm-i Serf'üñ şehriyârına ki sultân-ı azîmü's-şân idi, buluşup pâdişâh-ı cihân-penâhdan şikâyet eyledi. Dil-i pür-sûzla yandı, yakıldı. Vâkı' olan vekâyi'üñ birine biñ katdı. Ol bed-rây-ı fitne-engîz sûzen gibi dilin tîz idüp, rişte-i şekvâyı uzatdı. Şol kadar söyledi, ta'yîr eyledi ki mezkûr serdâr-ı magrûruñ tedbîrini tagyîr itdi. İskender-i Dârâ-derle dâr-ı müdârâyâ girmişken çıkdı, azm-i rezm ü dâr u gîr itdi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Müdârâ dârın ol gaddâr yıkdı

Adû-kirdâr gîrûdâra çıkdı

Lih ve Çih, Rus'a ve Ungurus'a, Bulgar'a ve Macar'a, Arnavud'a ve Bosna'ya ve Mora'ya ve bi'l-cümle diyâr-ı Serf'üñ etrâf u eknâfında olan kefare-i fecereye

mensûb ma'mûreye âdemler gönderüp, sultân-ı âleme isyânını anlara i'lâm idüp, kûs-ı husûmeti çaldı. Ve âsâr-ı muhâlefeti alem-veş âşikâr eyledi. Zıkr olan kişverlerüñ beglerinden leşker isteyüp her birinden meded ü uded, sâz u seleb taleb itdi. Ve kendü dahı iklîm-i Laz'da azîm asker ihzâr eyledi. Ol âkğ-ı pür-nifâk sâyir kâfir begleriyle el bir idüp yarak u yasak göreyorurken Müslümânlarla tîr-i tedmîr urmak tedbîriyle kemân-ı ittifâkı kura tururken İskenderiyye tekvurı ki küffâr-ı Laz'la sâz-kârlık iden bed-kirdârlaruñ biri idi. Arnavud ucunda Ak-deñiz kenârında başkaca bir diyâr var idi, ol yirüñ müstakîl emîriydi. Mekk yolına yürüyüp hîle sebîline sülûk itdi. Dergâh-ı pâdişâh-ı kişver-penâha haber gönderüp eyitdi: Sultân-ı cihâna Bosna kralınuñ ki gaddâr-ı bed-fi'âldir, isyânı var, şehriyâr-ı diyâr-ı Laz'ı idlâl idüp ister ki kendüye dem-sâz ide. Ol neheng-i Nîl-i cengi kendünüñ âhengine uydurup sâz-ı kârzâra düzen vire ve Rûm-ili'nde olan Müslümânlaruñ üzerine gide.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Pây-mâl itmezse şâh ol serkeşi

Kaldurısar baş fitne âteşi

Ger söyündürmezse tîg-ı âbdâr

Bulısar şirk-i şerârı intişâr

Eger bu hıdmetkâr-ı bî-mikdâra ki cenâb-ı âftâb-menziletüñ bî-irtiyâb hevâdârıdır. Pertev-i inâyet irüp Hazret-i Hudâvendigâr cerî çeribaşlarından birini beri cânibe gönderüp birâz savaşı eri yarar yoldaş virüp, himmet iderse varayın ol bed-kirdârüñ kişverini zîr ü zeber idüp dâru'l-mülkünüñ altın üstüne döndüreyin. Üserâsını ve sevâyimini, sâyir ganâyimini alup âsitân-ı zafer-âşiyân-ı sultân-ı cihâna göndereyin. Mezbûr peyâma Husrev-ı Behrâm-gulâm magrûr olup mezkûr tekvur-ı bed-fercâmüñ ibrâmıyla sipeh-sâlâr-ı mikdâm, serdâr-ı zırgâm-ikdâm Lala Şâhîn'e buyurdi. Rûm-ili'nde olan gâzîlerüñ ol bûmda turup hevâ-yı gazâda uçan pervâzîlerüñ atı yiginini ve kendü güzînini çin idüp akın yaragını gördi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Salâ itdi kûs-ı gazâyı çalup

Sadâ-yı cihâdı cihâna salup

Şehriyâr-ı kâm-kâr mezkûr sipeh-büdi ki ser-âmed-i akrân u emsâl idi, mezbûr maslahata nâmzed idüp gönderdi. Kendüsi devletle Burusa'dan göçdi, geldi. Yeñi-şehr ovasına kondı. Ol sahrâ-yı hurrem-fezâyı cennetü'l-me'vâya dönderdi. Ol makâmda

hıyâm-ı ikâmeti kurup ili günü okuyup düğün yaragın görüp [105a] iclâs-ı azîm itdi. Ve etrâf-ı ekâlîmde olan eşrâf-ı nâsı bir yere dirdi. İstanbul tekvurıyla binâ-yı sarây-ı müzâhereti te'kîd için esâs-ı musâhereti teşyîd idüp, bir kızını kendü aldı, iki kızını iki oğluna alıvirdi. Mezkûr tekvur-ı bed-râyla ki deryâ-bâr serdârlarınıñ başıydı, vech-i hüsn üzre dâr-ı müdârâyı ta'mîr hüsn-i tedbîrden nâşıydı. Sultân-ı keyvân-mekân ve Utârid-fitnat selâtîn-i fecerenüñ ki şeyâtîn-i keferenüñ mâridleriydi, kemer-i ittifâkı meyân-ı vifâka kuşatduklarından haberdâr olmuş ve ma'îyyetle yerlerinden göç ideceklerini, azîm cem'îyyetle uclu ucundan hurûc ideceklerini bilmişdi. Cüyûş-ı pûlâd-pûş ve deryâ-cûşla ol bed-nihâdlar cânib-i berden hücum itdükleri hengâmda bu bed-fercâm dahı kenâr-ı bahrda olan bed-kirdârları âlât-ı gîrûdârla ihzâr idüp beriden yürimesün, mevc-i âhenînle Rûm-ili cezâfesini bürimesün deyü nâçâr bisât-ı irtibâtı bast kılmışdı.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Müdârâ eyledi geldi yüzine

İdindi dost anı kendüzine

Anuñ mekrinden oldı fârigu'l-bâl

Kalanıyla kıtâle kıldı ikbâl

Mezbûr sûr-ı sürûr-encâmda ki câm-ı sohbet bâde-i ışretle tolup mukîm ve müsâfir dirildi. Azîm cem'îyyet oldı. Sultân-ı sa'îd Bâyezîd Han'ıñ evlâd-ı emcâdından Ertugrul ve Emîr Süleymân ve Mustafa nâm şehzâde[ler] sünnet oldı. Elsine-i enâmda mezkûr ve havâss u avâm arasında meşhûr olan Yazıcı-oglı ki *Muhammediyye* unvânıyle iştiâr ve i'tibâr bulan kitâb-ı müstetâbuñ müellifi ve musannıfıdır. Diyâr-ı Mısır'a risâlete gitmişdi. Vardı hıdmet-i sefâreti yerine yetürdi. Ol esnâda ki düğün tutulmuş ve her kişi ayş u safâda idi. Geldi, sultândan Hazret-i Hudâvendigâr'a bî-kerân armaganlar getürdi. Zıkr olan sûr-ı meserret-bahş sene tis'a ve semânîn ve seb'a-mi'e şühûrında vukû' buldı. Sûr-ı şehir-i Kostantîniyye esbâb-ı sürûr u huzûrta tolup dûrı ve kusûrı pür-zînet oldı.

Sipeh-sâlâr-ı güzîn Lala Şâhîn Bosna iline akın salduğunu, ol diyârıñ küffârı seyl-vâr gelüp hayl-i cerrârıñ yolın aldığını beyân eyler

Gene ol senede idi ki sipâhsâlâr-ı güzîn Lala Şâhîn kerrenây-ı gazâyı çaldı. Yaragın yasagın ihzâr idüp hayl-i seyl-reftârla gidüp vardı, Bosna diyârına akın saldı.

Ol gazâ bu vechile oldu ki çün mezkûr emîr-i dilîr emr-i mezbûra imtisâl itdi. İsti‘câlle hademin ve haşemin dirtüp şimâl-misâl hıng-i tîz-âhengine bindi gitdi.

Nazm-ı Fârisî

Be-kûh u kemer tevsen-i o çü la‘l

Zedî der-dil seng-i âteş zi-na‘l

Süvâreş çü dîdî şüdü ez-şükûh

Arak çeşme çeşme ber-endâm-ı kûh

Ceyş-i cerrâr-ı bed-reftârı çeküp gidüp na‘l-i âteşinle rûy-ı zemîni pür-şerâr idüp Arnavud ucundan tolandı, vardı. Bosna serhaddine irdi. Sehâb-ı sâ‘ika-bâr gibi dereler içine akup diyâr-ı küffâr-ı bed-kîşe yanar od gibi girdi. İskenderiyye tekvurı geldi, buluşdı. Öñüne düşdi aldı, gitdi. Ma‘mûre-i mezbûrenüñ ortasında gülşen gibi bir şen yire iletđi. Ol bed-fi‘âl-i pür-mekr ü âlün Bosna kıralıyla muvâza‘ası var idi. Bunları alup onda iletceğini i‘lâm itmişdi. Dârına varup mihmân olacak müsâfirleri ziyâfet eylemek için yarak [u] yasak görmede ol bed-sîret tamâm ihtimâm itmişdi. Kışverinüñ leşkerini yarag u yatla yayagın yayan, atlusın atla ihzâr idüp dururđi. Akıncı dinc iken gözükmeyeyin deyü hayl-i seyl-pûy-ı kîne-cûyuñ reh-güzârından ırılup gidüp dururđi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Yol virdi bunlar girdiler maksûd olana irdiler

Gâret gülîni dirdiler hârını yoldan ırdılar

Çün varılacak yere varıldı irildi. Ol dâru‘l-harbün sarp diyârına girildi. Lala Şâhîn yanındagı tîz-pervâz [105b] şehbâzları şikâra saldı. Kendüsi biñ süvâr-ı kârzârla girüde dündâra kaldı. Ol esnâda nâ-gâh toz kopdı. Gerd-i siyâh-ı sipâhla çarh-ı tîz-gerdüñ yüzi büründi. Otuz biñ âhen-pûş ve ehremen-tûş bed-nihâd horyâdla kırâl-ı bed-fi‘âl geldi göründi. Cuyûş-ı seylâb-cûş ve sehâb-hurûşla meyân-ı sahrâ ve kenâr-ı kûh-sâr toldı. Âvâze-i nefîr-i dâr u gîrle dervâze-i hisâr-ı âsmân pür-sadâ oldu.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Ra‘d gibi çün hurûşa geldi kûs

Pür-sadâ oldu bu tâk-ı âbnûs

Lala Şâhîn ol kemîn-i kînden peleng-i hışm-gîn gibi çıkup âheng-i ceng iden pür-hışm u kîn la‘înleri ki gördi, neye ugraduğın bildi. Makâm turuşup mukâbele itmege ve mahal uruşup mukâtele itmege kâbil ve mütehammil degildi. Çekilüp gitmege ikdâm kıldı. Hengâm-ı asrdı kasd itdi ki ahşama dek önlerine düşe gide. Leşker-i şâm kişver-i Rûm’a tolicak döne, üzerlerine hücum ide. Bilesince olan dalîller muvâfakat eylemediler. Ol sebîl-i hidâyet-delîline murâfakat eylemediler.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Rây-ı hazm-ârâyına uymadılar

Leşker-i şâm irmege küymediler

Birkaç biñ azeb vardı onlar eyitdiler muhâlefet itdiler: Sâz u seleb-i harble bu deşt ü derde sarp yerde katı tutup çekilüp gidemezüz. Ol gümrâhların önlerince kaçarken nâ-gâh ayagumuz seng-i cenge tokuna, düşevüz ayruk tengnâ-yı gîrûdârdan kendümüzi halâs idemezüz. Sözüümüz bir ve arkamız düzdür. Düşmenden yüz döndürmezüz, turuşuruz. Her birimizün başı ne yüz düşerse dahı savaş ider uruşuruz. Lala Şâhîn çok iş görmüş puhte kişiydi. Ol fıkı-i hâm u tedbîr-i nâ-tamâmın serencâmunda hatar ve zarar varduğın bilürdi. Men‘ idegördi fayda itmedi. Âyîne-i bahtları tonmuş idi ve tâli‘-i bed-fercâmları dönmüşdi. Basar-ı basîretleri kör ve gûş-ı hûşları ker oldı. Ol pend-i sûd-mendi kimsesi işitmedi. Hasım-ı bed-gümânı görünce ol bî-emânlar hemân kemân gibi boyunların uzatdılar. Peykân-ı tîr gibi tîz nazarla şemşîr-i dâr u gîre el sunacak vakti gözetdiler. Dest-i cür’etle dâmen-i celâdeti himmet beline sokup tag eteginde bir sarp sırta arkalarını virdiler, turdılar. Cây-ı sebâtta pây-ı ikdâmı muhkem basup ihtimâm yayın kurdılar ve üzerlerine gelen tâgîlere hadeng-i cengi urdılar.

Nazm-ı Fârisî

Kemân-ı hum çü püşt-i sitem dîde şüd

Zırh-ı teng çün halka-i dîde şüd

Pey-i hûn be-meydân der-âmed sinân

Be-ta‘n-ı serân şüd ser-â-pâ zebân

Küffâr-ı bed-râyûn alayı ki deryâ-yı cihân gibi bî-kerândı. Kümât-ı guzâtûn nîze-dârlarını araya aldılar, ol gürâzlar gâzîleri dört yanlarından avlayup kendüleri ve bindükleri tâzîlerini seyf ü sinân azılarıyla çaldılar. Dıraht-ı çenâr gibi saht peykerlerini sanevber gibi ser-â-ser yâre yâre eylediler. Tenlerini pîrehen-i zırh gibi delik delik, beden-i cûş gibi pâre pâre eylediler. Ol mızâmâr-ı kârzârûn çâpük-süvârlarını târ u mâr

itdükden soñra kırılanı kırılıp kalanı meydân-ı gîrûdârdan ayrılıp gitdükden soñra yayayı araya aldılar. Azeb üzerine at saldılar. Hayl-i seyl-hücûmla her taraftan yürüdiler. Mevc-i âhenînle dört yanlarını bürüdiler. Ol miskînlerüñ sefine-i hayâtları girdâb-ı pür-âfât-ı gîrûdâra düşdi. Kâr u bâr-ı karârları külhan-ı pür-tâb-ı kîne-i düşmene düşüp dutuşdı.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Kimi kırıldı kimi tutuldu.

Düşdi tennûr-ı harbe utuldu

Ol bed-kirdârlar atluuyı ırup yayayı kırup hırmên-i bekâların hevâ-yı fenâyâ virdükden soñra kenâr-ı râga ve taga tagılıp târ u mâr olanlaruñ ardlarından irüp bogazların dir[d]ikden soñra düşvâr reh-güzârlarda tar yol ağızların alup kemân gibi kurdılar ve turdılar. Akından dönüp gelen kendü yorgun ve atı turgun akıncıya sihâm-ı intikâmı urdılar. Yayadan ve atludan eyüden ve yatludan ol diyâra iren dâru'l-küfre giren yigirmi biñ belki ziyâde vardı. Ammâ bir yerde degil târ u mârdı. Lala Şâhîn ile meyân-ı deryâ-yı mihnetden kenâr-ı sahrâ-yı selâmete beş biñ kişi ancak çıkdı. Kalanınıñ kimini şîr-i şemşîr pençe-i pür-şikence ile sıkdı. Kimini mâr-ı nîze gâr-ı demâra tıkdı. Birezi dahı diri tutulup dest-gîr oldu. Nerd-i neberdi oynarken **[106a]** utulup esîr oldu. İskenderiyye tekvurunuñ mekriyle bunca biñ kişi tîr-i tedmîre hedef oldu. Mezkûr mekkâr-ı big-kirdâruñ tezvîri ve tagrîriyle kayd-ı keyde düşüp telef oldu.

Sultân-ı cihângîr ıyân-ı tedbîri diyâr-ı Bulgar'ın teshîri cihetine döndürdüğünü, Ali Paşa-yı rûşen-rây[1] leşker-i kişver-güşâyâ baş idüp ol musâlahata gönderdiğini beyân ider

Hayl-i seyl-kirdârla akın sahrâlarında akmaga giden, nâr-ı gâretle vilâyet-i küffârı yakmaga âheng iden leşker-i cerrâr Bosna kişverinde sinduğı zâhir olıcak ol şerr-i şerer-eserüñ haberi illerde intişâr bulıcak Hazret-i Hudâvendigâr işidüp hiddet-i nâr-ı gayretle şihâb gibi pertâb oldu. Sehâb-ı sâ'ika-bâr gibi gönli kararup sîne-i pür-kînesi leheb-i gazabla toldı.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Boyanup gayret odı dûdına

Kararup döndi kış buludına

Diledi nâr-ı intisârı yaka

Dâr-ı küffâra seyl-vâr aka

Zâhir olan şerer-i şerr, kişver-i Laz'ûn sultânı Lazari'nûn âzer-i isyânınûn eseridüğinden haberdâr olup dururdu. Bosna'nûn ve Arnavud'ûn ve Bulgar'ûn pür-nifâk şehriyârları ol âkıla ittifâk itdükleri yanında âşikâr olup dururdu. Rûm-ili'ne geçüp gitmege leşker-i sarsar-hücûmla İklîm-i Serf'i yakup yıkup zîr ü zeber itmege tasmîm-i azîmet eyledi. Darb-ı harble evvel ol mahzûlûn kolın kanadın kırmaga ve mu'âvenet idecek bed-nihâdları yolundan ırmaga niyyet eyledi. Ali Paşa-yı pür-hazm ü râya buyurdu. Bezm-i rezm âlâtını ve sefer mühimmâtını göre. Asker-i zafer-şi'ârûn içinden neberde yarar nübûda süvâr otuz biñ için çin idüp ura. Kûs-ı gazâyı çaldurup alem-i âlem-güşâyı kaldurup mukaddemâ vara, diyâr-ı Bulgar'a nâr-ı ılgarı sala. Kara-deñiz yalısında Tuna havâlîsinde olan hisârları ki henüz Samsanoz dirler bir nâ-bekârûn elindeydi, ala.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Yıka yaka diyâr-ı Bulgar'ı

Sala ol yire nâr-ı ılgarı

Mezkûr düstûr, mezbûr fermân-ı vâcibü'l-iz'âna imtisâl itdi. Buyurulan emrûn itmâmında ihtimâm gösterüp isti'câl itdi. Anadolu beglerinden ol serdârlarûn yeglerinden koşulan ümerâ-yı rezm-ârâyıla hıng-i azme süvâr oldu ve gitdi. Seyl-âb-ı kûh-sâr gibi tîz-âheng tâzîlerle yazılara düşüp sehâb-ı nev-bahâr gibi bâd-ı şitâbla toldı ve gitdi. Gelibolu Bogazı'nı geçüp vardı. Dâru'l-mülk Edirne'ye irdi. Ol diyârda hâzır ve nâzır olan gâzîleri dahı yanına dirdi. Oradan inân-ı cihân-güşâ-yı gazâyı Samsanoz-ı bed-râyûn taht-ı eyâletinde olan diyâr-ı Bulgar'ı ki bir güvünç, pür-genc vilâyetdi, gâret itmege döndürdi. Prevâdi didükleri hisâr-ı üstüvârûn üzerine togrılup öñürdi ilin günün sebîl-i itâ'ate ve tarîk-ı hidâyete da'vet itmege âdem gönderdi. Ma'mûre-i mezbûrenûn merz-bânı fermân-ı vâcibü'l-iz'âna imtisâl eyledi. Sedd-i serhaddi dahı gelüp geçmeden sipeh-büd-i sultân-ı cihâna istikbâl eyledi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Getürdi nüzül ü ni‘met hayli vâfir

Ni‘am-ı seyline batdı hayl-i zâfir

Kamçı Suyu’nı geçicek paşa-yı kâr-fermây Temürtaş Beg oğlu Yahşi Beg’e buyurdu. Birkaç biñ merd-i neberdle rahş-ı azîmete süvâr olup yola girdi. Ol gelüp itâ‘at iden merz-bânı ki, hıl‘at-ı emânı giymiş ve zahmet-i hışm-ı pür-hışm u kînden emîn olmuşdı. Bilesince alup vardı diyârına irdi. Kış ortasıydı. Şitânuñ hıddeti eyyâmıydı. Bürûdet-i hevânuñ ziyâde şiddeti hengâmıydı.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Beden-i nerm-cûy olup sengîn

Âhenîn olmuşdı rûy-ı zemîn

Çün leşker-i nusret-şi‘âr Prevâdi civârına vardı. Hayl-i cerrâr seyl-vâr ol diyâra toldı. Sahrâda sovukdan turulmaz. Taşra hisâra girelüm deyü icâzet istediler. Küffâr râzı oldı. Bu tarîkle asker-i mansûr-ı zafer-refîk ki sû[r] içine girdiler. Ve menzil-i pür-sürûr-ı huzûra irdiler. Gücile kal‘anuñ kullisini ugurlayup tedbîr-i kişver-gîr gücile anda olan şûmları ol bûmdan ayırdılar. Suhûletle hisâr alınup içinde tabl-ı beşâret çalınup orduya haber-i feth gitdi. Yarındası paşa-yı muzaffer-fer ümerâ-yı zafer-rehberle seherden geldi, yetdi. Mezkûr hısn-ı hasînüñ ki bârû-yı berînine burc-ı Hayber, sûr-ı metînine sedd-i İskender hem-ser degildi. Eger hîle sebîline sülûk olunmasaydı darb-ı harble bâb-ı fethi açılmak mutasavver degildi.

[106b] Beyt-i Türkî li-müellifihî

Yer dibine esâsı girmişdi

Gök yüzine binâsı ırmışdi

Hıfzı mühimmâtını ve zabtı âlâtını kayurdu, gördi. Ol mühimmâtı itmâm eyleyince birkaç gün üzerinde turdu. İçine بجكه¹⁶ yarak [u] yasak koyup iş eri dizdâr ve cerî hisâr erleri koyup göçdi gitdi. Ol nevâhîde olan iki boy şehri köy[i] alup kimini lutfla ve kimini unfla feth itdi. Leşker-i kişver-güşâyla kangı hisâruñ üzerine togruldıysa miftâh-ı fütûhı karşı getirüp sulh u salâh kapusını açı virdiler. Ne diyâra azm eylediyse kimse rezm itmedi, ra‘iyyet olmaga ragbet kılanlar kaldılar, inâd iden bed-nihâdlar önünce kaçıvirdiler. Matara’yı ve Şumnı ki mezkûr bûmda iki meşhûr hisâr-ı

¹⁶ بجكه şeklinde imlâ edilen bu kelime okunamadı.

üstüvârdur, alup hadem ü haşem-i küffâr-ı bed-kirdârûñ kadem-i şûmını ol diyârdan ırdı. Sehâb-ı pür-azâb-ı gerd-i neberd gök yüzüne agmadın, gamâm-ı hüsâmdan matar-ı hatar üzerine yagmadın, ikisinüñ de dizdârı hısn-ı emâna girdi.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Elini sunmadı tîr ü kemâna

Îtâ‘at itdi sultân-ı zamâna

Virüp hüsn-i rızâyıla hisârın

Emîn oldı girüp hısn-ı emâna

Şitâ-yı sene tis‘a ve semânîn ve seb‘a-mi‘ede paşa-yı kâm-kâr ol diyârda kışladı turdı. Alınan hisârlaruñ kırın kayurup ehli itâ‘at iden vi[lâ]yetlerüñ himâyeti maslahatın gördi.

Hazret-i Hudâvendigâr [dâru]’l-mülk Burusa’dan göç i[t]düğini, asker-i cerrâr-ı nusret-şi‘âr ezhâr-ı bahâr gibi hurûc itdüğini beyân eyler

Sâl-i ferruh-fâl-i tis‘în ve seb‘a-mi‘e ki bahâr-ı ferhunde-âsârıla rûy-ı zemîn puthâne-i Çin gibi pür-nakş u nigâr oldı. Çârsû-yı gülzâr ordu-yı şehriyâr-ı kâm-kâr gibi zînet buldı. Ve hıyâm-ı eşcâr kıyâma gelüp içi leşker-i ezhârıla toldı. Hazret-i Hudâvendigâr sipâh-ı giyâh-şümârı harekete getürüp dâru’l-mülk Burusa’dan göç eyledi. Anadolu vilâyetinde ve Rûm-ili nâhiyetinde olan asker-i ye‘cûc-hücûma yerlû yerinden hurûc eyledi. Hayl-i seyl-mûr içinden ubûr itdüğü dereler iki delindi. Ve semm-i seng-reng-i hıng-i neheng-âhengle kalb-i sahr-sulb delindi. Livâ-yı cihân-güşâ-yı gazâ çekilüp Gelibolı ma‘berinden deryâ-yı zamân-gerd ü zemîn-peymâ geçilüp Edirne şehrine gelindi. Etrâf u eknâfda olan ümerâ-yı saff-ârây gelüp cem‘ olunca anda turuldu. Mezkûr makâm-ı pür-sürûrda birkaç gün hıyâm-ı ikâmet kurulup yarak görüldi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Hıyâm-ı ikâmet kuruldu, turuldu

Çerinüñ yarağı yasagı görüldi

Mevâkib-i kevâkib-‘adedüñ udedi müheyyâ ve sâz u seleb-i kârzâr müretteb oldukdan soñra ezhâr-ı bahârıla ârâste ve âlât-ı gîrûdârıla pîrâste leşkerle deşt ü der toldukdan soñra şehriyâr-ı kâm-kâr Edirne şehrinde göçüp, bâl-i ikbâlî açup, şehper-i zaferle uçup, Yanbolı’ya togru gitdi. Vardı, ol nâhiyeti dahı çârsû-yı Çin gibi müzeyyen olmuş orduyla rûy-ı arûs-ı nâzenîn gibi pür-zînet itdi. Sâbıkâ Lala Şâhîn’üñ himmetiyle

Zagra vilâyeti olıcak tâzî-süvâr gâzîlerle ol diyârda olan ovalar ve yazılar tolıcak mezkûr şehr-i meşhûr ve nevâhîsinde olan sevâd-ı âbâd ve kurâ-yı ma'mûr ragbeten ev rehbeten havza-i himâyet-i pâdişâh-ı hilâfet-penâha girmişdi. Aydos'ı ve Alusikesre'yi ve Süze-bolı'yı ki kûh-sâr-ı Balkan'ı ve Ağaç-deñizi didükleri ormanuñ kenârında hisârlardur. Tekvurları virmişdi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Gâzîler ol yerleri almışidi

Karın-ovası cânibi kalmışidi

Şehriyâr-ı kâm-kâr birkaç gün Yanbolı diyârında turdı. Şâhrâh-ı gaz[â] sâliklerinüñ yolu yine irer gördi. Ol tarafda sâlâr-ı guzât ve serdâr-ı kümât Ali Paşa Şumnı kenârında konup oturu tururken Varna nâhiyetinden iki kâfir gelüp ol hisâruñ tekvurinuñ itâ'ate ragbeti haberin virdi. Mezkûr düstûr, destûr-ı sâbık üzerine sâbık sevâyim-i ganâyim Temürtaş Beg oğlu Yahşi Beg'i rahş-ı ılgara bindirüp ma'mûre-i mezbûreye gönderdi. Bâd-ı bahâr, seyl-i kûh-sâr gibi vardı, irdi. Zıkr olunan kal'aya yakın varılacak ol kâfirler, siz bunda hâzır turuñ biz varalum tekvura haber virelüm, gelsün istikbâl itsün didiler. Ve şimâl-misâl isti'câlle gitdiler. Ayruk izleri tozları belürmedi. Yahşi Beg birez vakit turdı. Gördi gelür gider yok, akıncıya icâzet virdi. Deñiz yalısında, hisâruñ havâlfisinde olan vilâyete akın itdiler.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

İrdiler seyl-i nev-bahâr gibi

Girdiler [107a] ol diyâra nâr gibi

Ol ilde yıl gibi yildiler ve seyl gibi yügürdiler. Ele giren küffârı esîr itdiler. Tavarlarını sürüp kişte-zârlarını oda urup diyârlarını yakdılar, kara yir itdiler. Temürtaş Beg oğlu akından sâlim ü gânim dönüp geldükden soñra Ali Paşa Şumnı nâhiyetinden göçdi, gitdi. Hazret-i Hudâvendigâr Yanbolı diyârında ikâmet buyurmuşken vardı geldi. Ordu-yı hümayûna mülâkât itdi.

Samsanoz-ı bed-sîret ki diyâr-ı Bulgar'ıñ şehriyârıydı, izhâr-ı itâ'at itdüğini, Hazret-i Hüdâvendigâr[ı]ñ âsitân-ı asmân-rif'atine baş indirüp hıdmet itdüğini beyân eyler

Sâbıkâ zıkr olunân Samsanoz-ı bed-sîret ki henüz câdde-i inkiyâda girmeyüp dururdu. Âteş gibi serkeşlik ider yürürdü. Ve çenber-i itâ'ate boyun virmeyüp tururdu.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Husûmet yayını dahı yasmamışdı

İtâ'at yolına kadem basmamışdı

Ol bed-kirdâr gördi ki hayl-i cerrâr seyl-vâr pîrâmeninde akup yürür, dâmen-i mülk-i Bulgar'ı nâr-ı ılgarla her kenârından yakup yürür. Sultân-ı cihân-sitânuñ dahı leşker-i kişver-güşâyla hücûmunı işitdi. Ordu-yı hümâyûn ve kadem-i meymûnla Yanbolı yanına kudûmını işitdi. Memleketinüñ a'yânını, dîvân-ı devletinüñ erkânını bir araya dirüp cem'ıyyet eyledi. Serkeşligi koyup el virmek, kaysar-ı Dârâ-derle müdârâyâ girmek bâbında meşveret eyledi. Cümlesi ittifâk itdiler. Âmm u havâs dirilüp eyitdiler. Halâs tevakku'un koyup tâk-ı tereffu'u yıkmak gerek. Şehriyâr-ı âfâka izhâ[r]-ı tenezzülle vifâka çâre idüp şikâk kemîninden ve nifâk ininden çıkmak gerek.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Serkeş olursañ eger âteş-misâl

Hasm-ı zeber-dest kılur pâ-y-mâl

Samsanoz takrîr olunan tedbîr-i dil-pezi ihtiyâr idüp hisâr-ı ısyân u tугyândan çıkdı. Ve şâh-râh-ı tâ'at u itâ'ate girdi. Henüz hazret-i pâdişâh-ı hilâfet-dest-gâh Yanbolı taraflarlarına şeref vire tururken geldi, dergâh-ı saltanat-penâha irdi. Çarh-ı berîn-i rıf'atdan inüp sâye-i bî-pâye gibi zemîn-i zillete yüz urdı, turdı. Çemşîd-i hurşîd-menzilet ol tâcdâruñ ihtiyârla taht u bahtı terk eyledüğün gördi. Merhamet idüp hayli hoş görüp ri'âyet eyledi. Gene kişverinde mukarrer kılup inâyet eyledi.

Beyt-i Fârisî

Çü bâ-acz ü taksîr âmed be-râh

Emân yaft ez-şâh-ı âlem-penâh

Meyân-ı câna itâ'at kemerini kuşanmagla sultân-ı zamândan emân hil'atini giyüp 'izzet efserini urundı. Cenâb-ı âftâb-mikdâr u âsmân-iktidâruñ rikâb-ı kâmyâbında mülâzim olup sâye-vâr birkaç gün yanınca süründi. İklîm-i Bulgar'dan olan hisârları husrev-i Behrâm-gulâmuñ huddâmına teslîm idecek oldu. Ol şart üzerine icâzet virildi, mahall-i hatardan ayrıldı. Makâmına vardı, halâs buldı. Ali Paşa'ya buyuruldı ki ol bed-râyûñ ardınca gide, vara Tuna kenârlarında olan hisârları zabt ide.

Beyt-i Türkî li-müellifihi

Saldı çün anda şehriyâr anı

Oldı azm atına süvâr anı

Bilesince bir niçe beg atı yigin ve kendü güzîn süvâr-ı kârzâr alup, kerrenây-ı rihleti çalup, sefîne-i azîmeti deryâ-yı garrâya salup, inân-ı cihân-güşâyı togru Silisre cânibine döndürdi. Hisâr civârına yakın varıcak Samsanoz’a haber gönderdi, eyitdi: “Akd olunan ahd-i mukarrer üzerine kal’a[yı] virmek gerek, senüñ âdemüñ çıkup içine şehriyâr-ı âlemüñ dizdârı girmek gerek.” Mezkûr mahzûl-i bed-râya mezbûr peyâm varup vusûl bulıcak gûş-ı hûşla diñleyüp sem’-i iz’ân ü kabûlle işitmedi. İgvâ-yı iblîs-i pür-telbîse ve hevâ-yı nefis-i hod-gâm-ı bed-fercâma uyup muktezâ-yı akl-ı dûr-endîşle iş itmedi.

Beyt-i Türkî li-müellifihi

Çok nasîhat itdiler işitmedi

Muktezâ-yı râyla iş itmedi

Ol gaddâr-ı nâ-bekârüñ tekrâr tugyânına ve isyân üzerine ısrârına sebep buydı ki melik-i mülk-i Serf tarafından âdem gelmiş irmiş. Vulk-oglı didükleri bed-nijâd-ı pür-fesâd ki mezkûr fâsid-nihâduñ dâmâdıydı, leşker-i kişver-i Laz’la yardıma geliyor deyü haber virmişdi. Aña i’timâd idüp ol hâk-sâr-ı bâd-peymây pây-ı ısrârı cây-ı inâdda muhkem basup tururdu. Şi’âr-ı isyânı âşikâr ve inâd-ı tugyânı izhâr idüp salâh yayın [107b] yasup felâh defter-i tomarın dürdi.

Beyt-i Türkî li-müellifihi

Kal’asınuñ virmedi bir taşını

Bekledi turdı içini taşını

Paşa-yı rûşen-rây düşmen-i bed-sîretüñ peyâmını işidüp ol menhûsuñ itâ’atinden me’yûs olıcak döndi, gitdi. Geldi, Şumnı nâhiyetinde ârâm eyledi ve dergâh-ı âlem-penâha âdem gönderdi. Vâkı’ olan mâcerâyı i’lâm itdi.

Ali Paşa leşker-i kişver-güşâyla Vulk-ili’ne gitdüğünü, varup Tirebçe’yi ve Kös-ova’yı, Vulçitrin’i feth itdüğünü beyân eyler

Âsitâne-i âsmân-nişâna ol haber va[r]ıcak cenâb-ı kâm-yâb-ı sultân-ı cihân-mutâ’dan fermân-ı vâcibü’l-iz’ân ve lâzımü’l-ittibâ’ bu minvâl üzerine vârid oldı ki diyâr-ı Bulgar’da olan kılâ’ u bıkâ’uñ teshîri tedbîri te’hîr oluna, oradan togru Vulk-

oglu'nuñ üzerine varıla. Evvel ol serkeş-i âteş-kirdâr pâ-y-mâl kılınup hisârları ve diyârları alınup tîğ-ı dirîğla kalb-i sulbi iki delinüp çeng-i ceng ve minkâr-ı peygârla perr-i ferri ve bâl-i ikbâli yoluna. Emr-i kazâ-mezâ ve¹⁷ kader-iktizâ vürûd ve nüfûz bulınca leşker-i kişver-güşâ cûşa geldi. Efvâc-ı deryâ-emvâcuñ hareketinden erkân-ı cihân mütezil olup ins ü cân hurûşa geldi. Ali Paşa[-yı] hazm-ârây ümerâ-yı rezmi pîrâyüñ öñüne düşüp baht-ı meymûn ve tâli'-i hümayûnla Şumnu'dan göçdi, gitdi. Hayl-i seyl-hücûmla deşt ü deri, ara yerde olan kişveri geçüp asker-i gâret-ger-i ye'cûc-hurûc aldı, Vulk-ili'ne ilettdi.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Girdi dâru'l-küfre hayl-i seyl-pûy

Nehr-i kahra gark oldu şehir ü kûy

Gördi kim irdi adû-yı kîne-cûy

Hasm yayındı vü yandı il-boy

Âhenin mevclerle enbûh alaylar ve pür-şükûh gürûhlar ve fevcler sahrâyı ve kûhı bürüdiler. Tirebçe'nün ki mezkûr diyârda sûr-ı sengin ve metin içinde mahsûr, meşhûr hisârdur, üzerine yürüdiler. Diyârlarında bâd-ı nehb ü gâret esicek, şehriyârlarından imdâd ümîdini kesicek ol nâhiyetde olan küffâr itâ'at idüp dizdâr kal'anuñ kilidini karşı getürdi. Hayl-i pîşkeş hâzırlamışdı, paşaya ve sâyir ümerâyâ çeküp hadem ü haşeme vâfir nüzûl ü ni'met bezl itdi. Ve merâsim-i hıdmet-i ziyâfeti yerine yetürdi. Ol hisâr yaragı ve yasagıyla tamâm zabt oldukdan soñra, civârında olan diyâr dâr-ı İslâm'a rabt oldukdan soñra Kös-ova'yı ki meşhûr nâhiyet, ma'mûr vilâyetdür, hûne-i himâyete almaga azm idüp kûs-ı ra'd-âvây-ı rezmi çaldılar. Ehli itâ'at itmeyicek şahbâz-ı tünd-pervâz bâzârlu togânı biñ süvâr-ı kârzârla anları şikâr itmege saldılar. Bahâr yili gibi hurûşla ve kûh-sâr seyli gibi cûşla akdılar, vardılar, irdiler. Nâr-ı ilgarla ol diyârda olan ili günü yakdılar.

Beyt-i Fârisî

Der-ân bûm u kişver kemîn der-kemîn

Peygâmâ küşâdend bâzû-yı kîn

¹⁷ “ve” mükerrer yazılmıştır.

Sanevber gibi pür-dil ve saht-peyker ve çenâr gibi zeber-dest tâgîler darb-ı harble yıkılıp sebze-vâr pest oldılar. Sarp taglara tagılıp gidebilenler gittiler. Kalan serkeşler hâkister gibi pâymâl ve âteş gibi zîr-dest oldılar. Malların ve ıyâllerin alup erkek ve dişi bir niçe biñ kişi esîr itdiler. Ol diyârı yakup yıkup kara yir itdiler. Ve sâlim ü gânim geldiler gittiler. Kös-ova'da kûs-ı vegâ çalınup içindeki yagma olıcak, hurûş u figân-ı üserâyla gûş-ı âsmân tolıcak civârında olan ilüñ boyuñ, şehrüñ köyüñ küffâr-ı bed-râyı bir araya dirilüp cem'ıyyet eylediler. Ol dest-gîr olan esîrleri bend ü kemend-i esrden halâs itmek maslahatın tanışup meşveret eylediler. Âhir-i kâr,¹⁸ bu tedbîr[i] takdîr itdiler ki, Vulçitrin hisârını ki, Vulk-ili'nde olan şehriyârlaruñ dâru'l-mülkidür, vireler, ol zencîr-i mihnete giriftâr olan esîrleri kurtarup âfet-i gâret-i pür-mehâfeti vilâyetlerinüñ üzerinden ayıralar. Bu râyı mukadder eyleyüp Ali Paşa'ya haber gönderdiler. Ol dahı takrîr olunan tedbîri müvecceh gördi. Ol menhûslarla akd-i ahdi muhkem u mübrem idüp Kös-ova'dan alınan esîrler cem' olsun deyü buyurdu.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Her kimüñ varsa elinde esîr

Erkek ü dişi nev-civân u pîr

Alınup bir araya cem' oldu

Evc ü yiri esîrle toldı

Küffâr magrûr olup üserâyı almadın mezkûr hisârı teslîm eylediler. Ol bed-râyalar kabz-ı meb'î'i te'hîr idüp nakd-i semeni takdîm eylediler. [108a] Kal'a ele girdükden soñra Ali Paşa esîrleri virmedi, buyurdu, sâhibleri geldiler aldılar. A'dâ-yı bed-rây lücce-i deryâ-yı hasrete talup nedâmet dişiyle ellerini dişleyü kaldılar. Mezkûr düstûr hüsn-i tedbîr ve darb-ı şemşîrle mezbûr kişverüñ ekser yerin musahhar itdi. Hasm-ı makhûruñ binâ-yı sarây-ı mülkün zîr ü zeber eyleyüp mansûr u muzaffer döndi, gitdi. Hayl-i cerrâruñ seyl-i ilgârıyla dâru'l-harb-i Laz'ıñ dahı bir kenârın yıkdı. Kâhir u zâfir bilesince ganâyim-i vâfir geldi, yine diyâr-ı Bulgar'a çıkdı. Bu kerre kerrenây-ı pür-nevâ-yı gazâyı urup Tırnova'ya togrı yürüdi. Gürûh-ı deryâ-şükûhla kûh u sahrâyı örtüp ugraduğı beydâyı bürüdi. Mezkûr kişver-i ma'mûruñ küffârı tengnâ-yı gîrûdâra düşmedin, nûş-ı ayşları pür-nîş olup başlarına zenbûr-ı şerr ü şûr üşmedin hüsn-i rızâ ile itâ'at eyleyüp hısn-ı hasîn-i zimmete girdiler. Hisâr-ı Tırnova'yı virdiler ve gavgâ-yı vegâyı üzerlerinden ırdılar.

¹⁸ Metinde "Âhir-i kâr" mükerrerdir.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Girdiler hısn-ı hasîn-i zimmete

Sâlik oldılar sebîl-i tâ'ate

Zikr olan kal'anuñ hıfzı maslahatın gördükden soñra paşa-yı rezm-ârây kûs-ı azmî çaldı. Göçdi ve geçdi, vardı Çırnova'yı aldı. Dıraht-ı zimmet ol kişverde dahı bîh-ı saht saldı. Oradan hayl-i cerrârı çeküp seyl-vâr akdı, yürüdi. Efvâc-ı deryâ-emvâcla Tuna kenârını bürüdi. Hırsova'yı ve Silisre'yi ve bir niçe pâre hisâr dahı feth itdi. Akıncınuñ hırs-ı hırsın toyurup bûm-ı şûm-ı küffârnuñ yuvasın tagıtdı. Nigebolı'nuñ ki mezkûr nehrüñ kenârında sûrı ma'mûr şehr-i meşhûrdur, vardı üzerine düşdi. Deniz mevcleri gibi kûh-şükûh fevcler pey-â-pey dökilüp geldi ve dört yanından hisâra üşdi. Samsanoz ol kal'anuñ içindeydi. Gördi ki dıraht-ı bahtı kal' oluyorur, emâret kabâsı arkasından soyuldu. Hil'at-i bekâsı dahı hal' oluyorur, nâçâr kalup ol bed-kirdâr siper-i husûmeti salup haşem-i pür-hışm-ı sultân-ı zamândan emân alup ihtiyârıyla hisârı virdi. Akd-i eymânla ahd ü peymânı berkitdi. Câdde-i inkıyâda girdi, inâdı terk itdi.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Girdâb-ı belâda kalmışidi

Mihnet deñizine talmışidi

Dâmân-ı emân eline girdi

Yapışdı aña kenâra irdi

Ali Paşa-yı Âsaf-rây ol tarafları zabt itdükden soñra diyâr-ı Bulgar'ı tamâm dâr-ı İslâm'a rabt itdükden soñra Süleymân-ı zamândan işâret oldı. Dîvân-ı âsmân-mekâna da'vet oldı. Hazret-i Hudâvendigâr Yanbolı'dan göçmüş, Tavuslu didükleri nâhiyeye ki her kenârı rûy-ı arûs gibi pür-nigârdur. Hevâsı latîf fezâsı nazîf, sahrâ-yı dil-güşâsı şerîf, bahârı hurrem, sebze-zârı hoş-dem, her dârı pür-ni'am diyârdur, varmış ve birkaç ay idi ki hümâ-yı sa'âdeti ol araya sâye salmışdı. İn'âm-ı âmmından ol İklîmüñ mukîmi ve müsâfiri hazz-ı vâfir almışdı. Ordu-yı gerdûn-pûy ve cihân-peymâyı ol yerden göçmedin paşa-yı muzaffer-fer geldi, mülhak oldı. Bilesince olan mevâkib-i kevâkib-şümârla kenâr-ı kûh-sâr ve meyân-ı hâmûn toldı.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Sebze-zâr-ı bahâr gibi çeri

Yeri kapladı tutdı deşt ü deri

Mezbûr vekâyi‘ sene tis‘în ve seb‘a-mi’e şühûrında vâkı‘ olmuş ve âsâr-ı şevket ve savlet-i İslâm-ı zafer-encâm vilâyet-i küffâr-ı bed-fercâmda tamâm zuhûr bulmuşdı. Mezkûr sâl-i ferhunde ve ferruh-me’âlde serdâr-ı Tûs-salâbet Evrenos Beg hacca gitmişdi. Ol sefer-i mübârekden sag u selâmet gelmiş, ordu-yı hümâyûna vâsıl olmuşdı.

Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî diyâr-ı Laz’ı teshîr tedbîriyle asker-i nusret-şi‘ârı ihzâr itdüğünü, ma‘mûre-i mezkûrenüñ şehriyârı etrâfındaki esnâf-ı küffârüñ serdârlarından istizhâr itdüğünü beyân eyler

Sene ihdâ ve tis‘în ve seb‘a-mi’ede ki husrev-i hâver kışlagından göç eyledi. Sipeh-sâlâr-ı bahâr kişver-i gülzârı [108b] teshîr itmek tedbîrini görüp hurûc eyledi. Sipâh-ı giyâh kıyâma gelüp deşt ü der büründi. Hıyâm-ı eşcârı kûh-sâr ser-â-ser büründi. Sultân-ı l-guzât ve’l-mücâhidîn, kahramân-ı l-bugât ve’l-câhidîn semâ-yı gazânüñ şâhbâz-ı bülend-pervâzı Hazret-i Hudâvendigâr Murâd Han Gâzî kişver-i Laz’ı Lazari’nüñ elinden alup İklîm-i azîm-i Serf’i tamâm feth itmege tasmîm-i ikdâm ve cezm-i azm itdi. Mühimmât-ı gîrûdârı asâkir-i ferhunde-me’âsir hâzır olup defter-i şâhîde yazılı sipâhîden gayrı sâz u selebi müretteb öte yakadan on biñ yaya, berü yakadan on biñ azeb ve yigirmi biñ akıncı dirilüp yarag u yat virilüp her biri tertîb-i âlât-ı rezm itdi. Çün begler geldi, cem‘ oldu ve asker dirildi. Rûz-ı pîrûzda şâhrâh-ı gazâyâ girildi.

Nazm-ı Fârisî

Yekî âhenîn kulzüm âmed be-mevc

Nehengân der-ân cilve-ger fevc fevc

Heme gark huftân u cevşen şüde

Nihân hemçü-âteş der-âhen şüde

Cüyûş-ı deryâ-cûş ve ye’cûc-hurûcuñ hücûmundan Sikender-i Dârâ-derüñ Filibe’ye kudûmundan şehriyâr-ı diyâr-ı Laz haberdâr oldu. Hurûş-ı kûs-ı gazâyı gûşı toldı. Sâbıkâ beyân olundugı üzerine ol gümrâh-ı bed-fi‘âl bir niçe mâh u sâl idi, akdâm-ı ikdâm u ihtimâm üstüne gelüp tururdu. Sultân-ı cihân-sitânla mukâbele ve mukâtele niyyetin idüp nîrû-yı hamîyyeti bâzû-yı gayrete getürüp yarak [u] yasak görür yürürdi. Selâtîn-i taht-nişîn-i Benî Asfar’uñ sığârından ve kibârından civârında olan diyâr-ı küffârüñ tâcdârlarınun varından istimdâd u istincâd itmişdi. Ve ol bed-nihâdlardan dahı murâdına muvâfakat, belki ekserinden murâfakat olmuşdı. Kimi sîm ü zer ve kimi leşker göndermiş ve kimi hademi ve haşemiyle kendü gelmiş, her birinden

bir dürlü mu‘âvenet olmuşdı. Kendüsi dahı iklîm-i azîm-i Laz’uñ çerisini ki ba‘zı Serf ve ba‘zı Macar idi, ihzâr idüp dururdı. Hayl ü haşeminüñ yararını urup sâz u selebini müretteb görüp hayli kudret ü kuvvet izhâr idüp dururdı.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Urmuşıdi çerisinüñ sagın

Görmüşıdi yaragın ol agın

Bosna’nuñ ve Arnavud’uñ ve Hırvad’uñ ve Çesar’uñ ve Ungurus’uñ, Serf’üñ ve Bulgar’uñ ve Eflak’uñ ve Bogdan’uñ ve Çih’üñ ve Lih’üñ ve Rus’uñ ehremen-beden ve ‘ifrît-nijâd âdî bünyâda beñzer pûlâd-nihâd horyâdları cem‘ olup kiçileri uluları dirilmişdi. Gûyâ ki Âdem deminden berü âlem-i hudûsa kadem basan küffâr-ı bed-kirdâruñ varı bir yere gelüp ölüleri dirilmişdi. Sahrâlar âdem fevcleriyle mevc urur deryâya dönmüş ve kûh-şükûh gürûhlarla deşt ü der ser-â-ser tolmuşdı. Diyâr-ı Laz’uñ ovaları ve yazıları sâz u seleb-i kârzârla ve âlât-ı gîrûdârla pür olmuşdı.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Âlet-i harbi ile harbîlerüñ

Tolmuşıdi her bucagı ol yerüñ

Bu tarafda sultân-ı cihân ve Süleymân-ı zamân evlâd-ı emcâdın ve ecnâd-ı encâdın ihzâr idüp vüzerâ-yı Âsaf-ârâyın ve ümerâ-yı saff-ârâyın bir araya dirüp tururdı. Filibe öñündeki ovaya deryâ gibi tolup mevâkib-i kevâkib-şümârla ol diyâr pür olup fevc fevc hayl-i seyl-pûy mevc urur yürür ve ucı dönmez(?) ordu ile rûy-ı zemîni bürürdi.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Hayme vü hargâh tutup yer yüzün

Sâyebânlar kaplamış gökler yüzün

Ordunuñ giren içine ansuzın

Hayretinden yitürirdi kendüzün

Husrev-i Behrâm-gulâm ol makâmda birez müddet ikâmet buyurdı. Asker-i zafer-rehberüñ ardı gelüp irince tevakkuf itdi, turdı.

Adû-yı kîne-cûy ilçi gönderüp sultân-ı kâm-kârı meydân-ı kârzâra da‘vet itdüğini, Hazret-i Hudâvendigâr gelen resûl-i mahzûle cebe gösterüp göçüp düşmen üzerine gitdüğini beyân eyler

Çün hazret-i sâhib-kırân-ı cihân Filibe nâhiyesinde birez zamân turdı. Hıyâm-ı ikâmeti kurdı. Cebe gösterüp arz-ı ceyş-i [109a] zafer-kîş itmege ki sefere çıkıcak beglerüñ âdetidür, ol makâmı münâsib gördi. Adû-yı kîne-cûy hayliden cidâl ü kütâle hâzır olup tururdu. Hayl ü hâşemi, tabl u alemiyle âheng-i cenge nâzır olup tururdu. Hazret-i Hudâvendigâr’uñ Filibe’ye gelicek ikâmet ihtiyâr itdigün ki ol bed-kirdâr işitdi, begleriyle tanışup ‘yerimizde turalım mı yoksa kûs-ı azm-i rezmi uralım mı?’¹⁹ deyü meşveret itdi. Anlar eyitdiler: “Turmag olmaz, düşmenüñ üzerine yürümek gerek. Gözin açdurmayup gerd-i neberdle etrâf u eknâfın bürümek gerek. Neberdi te’hîr itmedin hasmuñ derdi yok, ordu-yı cihân-gîrûñ gür bînar ve suyu çok. Çeşme-sâr gibi işildükce ve öñi eşildükce ardı artar çoğ olur. Bizim dernegimiz direnge döymez, turdukca yaza kalmış kar gibi eksilür. Seyl-i bahâr gibi mededi kesilür. Az zamânda adedi ve udedi dükenür yog olur.”

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Devşürüp turgurmag olmaz leşkeri

Bî-direng olmak gerekdür ceng eri

Ol bed-kirdâr takrîr olunan tedbîri ihtiyâr itdi. Dâru’l-mülkinden göçüp âheng-i ceng ve kasd-ı gîrûdâr itdi. Eşcâr-ı pür-berg ü bâr-ı rimâhla sahrâlar tolup bîşe-zâra döndi. Ulu Morava didükleri cûybârı geçüp berü kenârına kondı. Orada turup dergâh-ı cihân-pe[n]âha ilçi gönderdi. Ve Nerîmân-ı zamânı ve İsfendiyâr-ı rûzgârı meydân-ı kârzâra ve mızmâr-ı gîrûdâra da‘vet eyledi. Hazret-i Hudâvendigâr dahı gelen resûle karşı usûl üzerine cüyûş-ı pûlâd-pûş ve Âd-tûş ve bâd-hurûş ve deryâ-cûşı arz idüp izhâr-ı şevket ü savlet eyledi. Ol deryâ-yı cihân-peymâ gibi sahrâlara tolan ve fevc fevc olup bahr-i pür-âşûb gibi mevc uran, siper ü migferle yüzün gözin bürüyüp zırha cevşene, başdan ayaga âhene gark olup turan çeri yüz biñden ziyâde idi. Kimi süvâr ve kimi piyâde idi. Atlusu ney gibi nîze-dâr ve yayası sûsen gibi nîze-gîr idi. İçlerinde bir yatlusı yogıdı. Hepsi safff-şiken ü dilîr idi. Bölük bölük alay alay ümerâ-yı rezm-ârây geldi göründi. Kûh-ı âhenîne beñzer gürûhlarla rûy-ı zemîn büründi.

¹⁹ Metinde “uralulım mı” şeklinde imlâ edilmiştir.

Nazm-ı Fârisî

Cebîn-i zemîn ez-zırh çîn be-çîn

Zırh-ı mevc-zen hemçü-deryâ-yı Çîn

Bebr-i kestüvân tevsen-i dîv-zâd

Çü der-ebr-i garrân şitâbende bâd

Sultân-ı Süleymân-heybet, dîv-i mehâbet-güsterin gösterüp ol asker-i mehîbin arzıyla ilçinüñ kalbin pür-nehîb itdükden soñra icâzet virdi, vardı gitdi. Akabince kendü dahı göçüp bâl-i isti‘câlle uçup Köstence Derbendi’ni ve Somako Tagı’nı geçüp İhtiman Ovası’na girdi. Ve ol makâmda üç gün ârâm itdi.

Sıraç-ili didükleri diyâruñ şehriyârı ki Hazret-i Hudâvendigâr’a itâ‘at iden etbâ‘u eşyâ‘ıyla himâ-yı pür-himâyet-i zimmete girüp ra‘iyyet olmaga ragbet iden beglerindendi. Kışverinüñ leşkeriyle geldi, vusûl buldı. Sultân-ı cihân-cûyuñ ordu-yı hümâyûn-ı hâmûn-pûyına mülhak oldu. Oradan Kös-ova’ya togru azîmet kûsı urulup sancak-ı zafer-bayrak açılup yoluñ tomarı dürlüp hayl-i seyl-pûy ile gidildi. Taguñ taşı yûñ gibi didildi. Köstendil banası unvâniyle il dilinde iştiḥâr bulan Ilıca civârına varılacak ol diyâruñ merz-bânı ki müstakıl ban ve başka başına şehriyâr idi. Köstendil dirlerdi, ma‘mûre-i mezbûreyi aña nisbet iderlerdi. Kemer-i itâ‘ati meyân-ı câna kuşanmışdı. Hazret-i Hudâvendigâr’a bî-minnet hıdmetkâr idi.

Beyt-i Türkî li-müellifihi

Mutî ‘olmuşdı sultân-ı cihâna

Baş indirmişdi ol âsitâna

Asker-i nusret-rehberüñ ol nâhiyeye ugrayacağın bilmişdi. Cidd ü cehd ve bezl-i cühd eyleyüp vâfir nüzül ve ni‘met [109b] hâzır kılmışdı. Ordu-yı cihân-cûy-ı mu‘azzamla ol taraf kadr ü şeref bulıcak makdem-i mükerrerem-i sultân-ı âlemle ol nâhiyet pür-zînet olıcak dergâh-ı hilâfet-penâha yüz urup vâfir pîşkeş getürdi. Hâzır itdüğü nüzülü bezl idüp şart-ı hıdmeti yerine yetürdi. Gâyeti yok arabalar, sürü ile koyunlar çâr-sû-yı muhayyem-i mu‘azzamla toldı. Nihâyeti yok arabalarla onlar ordu-yı gerdûn-azamete pür oldu.

Beyt-i Türkî li-müellifihi

Taşdı dökdi balı ve yağı

Akdı orduda ni‘met ırmagı

Kendüsi hadem ü haşemiyle rikâb-ı kâmyâbda mülâzim oldu. Zerre-vâr hevâdârlık gösterüp tâb-ı âftâb-ı himmetle zuhûr buldı. Ilıca'dan ki göçüldi, inân-ı cihân-güşâ Vulk-ili cihetine masrûf ve ma'tûf oldu. Leşker-i zafer-rehber Egri-dere içine ugramayup Vranba(?) nâhiyesine togruldı. Orada sultân-ı fermân-fermây Ali Paşa-yı pür-hazm ü râya eyitdi: "Ümerâ-yı rezm-ârâydan kim ola ki merdâne meydân-ı merdâna gire, hayl-i seyl-pûy u bâd-pâya süvâr olup ordu-yı adû-yı kîne-cûya berķ-vâr ire, küffâr-ı bed-kirdârdan bize dil getüre ve haber alıvire." Emîr-i dilîr ve server-i saff-der Evrenos Beg anda hâzır idi. Huzûr-ı pür-hubûrda turmuşdı. Ne buyrula deyü muntazır idi. Eyitdi: "Hazret-i Hudâvendigâr himmet iderse ben bende ol hıdmeti bitüreyin, küffârdan yarar dil getüreyin, şart-ı fart-ı cür'et ü celâdeti yerine yetüreyin.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Tâzî-i tîz-tâz ile ireyin

Gözcisinüñ bogazını direyin

Şehriyâr-ı kâmkâr eyitdi: "Eyü didiñ, hem fi'l-vâķi' ol hıdmete varacak sensin. Dinilen maslahatuñ itmâmında ikdâm ü ihtimâm idüp ol işi başaracak sensin. Himmet eliyle hamiyet kemânını kur. Erlik demidür, kadem-i gayret üzerine tur. Mezkûr serdâr-ı fermân-berdâr emr-i mezbûra imtisâl idüp fi'l-hâl yaragın yasagın gördi. Asker-i mansûruñ içinden atı yigin ve kendü güzîn kırk süvâr-ı kârzâr çîn idüp urdı.

Beyt-i Fârisî

Çü nâveg heme yek-dil ü dîde-bâz

Çü hancer-i zebân-âver cân-güdâz

Gündüzin siñüp gizlenüp gice ile yürüyüp perde-i zalâm-ı şâmla kendüyi bürüyüp adû-yı kîne-cûyuñ ordu-yı zemîn-peymâyınuñ ki bir deryâ-yı âhenîne beñzerdi, ucına irdi. Üsküb civârında Kara-tonlu didükleri kûhsârıñ kenârında orman arasında pusuya girdi. Hasım-ı bed-râyıñ alayından kolayına gelenleri şikâr itdi. Haber bilür birkaç kâfir alup âsitân-ı âsmân-mikdâra ilette. Düşmen-i bed-kirdârıñ ef'âlinden ve ahvâlinden istifsâr u istihbâr olunup sipâh-ı gümrâhınuñ adedi ve udedi ma'lûm u mefhûm olundu. Gelüp bir tar derbende girmek, arkasını sarp kuh-sâra virmek istedigini bilinüp kurdı ovada avlamagıçün sahrâda iken üzerine hücûm olındı.

**Emîr-i mu‘azzam Evrenos Beg’le Paşa Yigid Beg mukaddemü’l-ceyş olup
ilerü gitdüklerini, hasm-ı bed-kîş-i menhûsuñ karavulına buluşup çeng-i cengle
yoluşup dâr u gîr itdüklerini beyân eyler**

Çün Hazret-i Hudâvendigâr Kara-tonlu nâhiyesine varup kenâr-ı kûhsârda, civâr-ı diyâr-ı küffârda kondı. Ordu-yı hümâyûnuñ içindeki hıyâm-ı gerdûn-kıyâmla ol arsa-i gabrâ pür-zînet olup kubbe-i hadrâyâ döndi. Ümerâ-yı rezm-ârây-ı pür-hazm ü râyı bir araya cem‘ idüp müşâvere eyledi. Düşmenle mukâbele ve mukâtele emrinde anlaruñla muhâvere eyledi.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Olup emr-i “Fe-şâvirhüm”le²⁰ âmil

Müşâvir oldı çün sultân-ı kâmil

İder her birisi bir gûne tedbîr

Olur şâhuñ öñünde cümle takrîr

Emîr-i sâhib-i şemşîr ve dilîr-i sâyib-tedbîr Evrenos Beg ki pîr-i umûr-dîde idi, ittifâk-ı cumhûrla rây-ı rezm-ârâyı pesendîde ve kendü vech-i hazmda dîde idi, eyitdi: “Çin-seherden [110a] turup kûs-i ra‘d-âvâyı urup Kös-ova’ya ki bu diyârda bâzâr-ı kârzârı kurмага münâsib ve mülâyim sahrâ ol var, irden irmek gerek, tâ ki yirüñ dâr u gîre kolayını alup geñince düzenimizi kuravuz ve turavuz. Meyân-ı meydân-ı ma‘rekeye girmekde şimâl-misâl isti‘câl idüp kıtâle ikbâlde ve hasm-ı bed-fi‘âle hamlede mehl virmek gerek ki ol bed-sîret-i fâsid-rây mübâderet idüp alayını boza, andan soñra hücum idüp üzerine sürevüz. Zîra küffâr-ı bed-kirdâruñ kalb-i kûh-şükûhı demürden taga beñzer, germiyyet-i nâr-ı kârzârı kendü harekete gelüp debrenmeyince yerinden ayrılma olmaz. Ol tâgîlerüñ meymenesinde ve meyseresinde turan gürûh-ı enbûhı sûr-ı âhenîn içinde mahsûr bâga beñzer, darb-ı harble der ü dîvârı bozulup girilse olmaz.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Demür taga beñzer adûnuñ gürûhı

Kim ola ki yirinden ayıra kûhı

Cemşîd-i hurşîd-azm ol rây-ı hazm-ârâyı begenüp tahsîn kıldı ve Evrenos Beg’üñ fikr-i bıkırına âferîn itdi. Buyurdi, seherden göç oldı. Mezkûr emîr-i dilîr mukaddemü’l-ceyş olup asker-i zafer-kîşüñ öñüne düşdi, gitdi. Paşa Yigid Beg dirlerdi,

²⁰ “Müşavere yap” (Kur’an, Âl-i İmran Suresi, âyet 159’dan)

bir dilâver-i saff-der server dahı var idi. Şîr-gîr dilîrler ve şemşîr-zen emîrler arasında añılur nâmdâr idi. Hadem ü haşemiyle anı yoldaş koşdılar. Ol iki server tûg u hancer gibi baş koşdılar. Yanar od gibi tûz olup eser yıl gibi seher-hîz olup yola girdiler. Reh-güzârlarında bir tar derbend var idi. Hengâm-ı şâmda aña irdiler. Ol derbendüñ içinde düşmen-i bed-râyüñ çerisinüñ cerîlerinden bir alay hâzır kâfire tuş oldılar. Lazîleri görünce gâzîler sarsar-ı gayretle deryâ-yı hamıyyeti harekete gitürüp pür-cûş oldılar. Dilîr-i mikdâm emîr-i Behrâm-ikdâm Evrenos Beg ki şemşîri korkusından şîr-i merg-zâr şikârın terk iderdi. Eline kemân u tîrin alup kîş-i endîşeden sehm-i vehmi giderüp siper gibi gögsin gerüp önce giderdi. Küffâr-ı bed-kirdâr mukaddemine ki ol menhûs dahı hadem ü haşeminüñ önünce gelürdi, mukâbil oldu. Bir tîr-i kader-te'sîrle ki peykânı peyk-i ecel idi, gögsinde[n] urup düşürdi. Âvâze-i zihle cihân toldı.

Beyt-i Fârisî

Be-zed tîr râ ânçünân Evrenos

Ki çarh-ı felek dest-i ô dâd-bûs

Meydân-ı gîrûdâra bir bed-kirdâr dahı çıkdı. Emân virmeyüp anı da yıkdı. Birbiri üzerine beş altısın ol zehr-bâr mârlaruñ gâr-ı demâra tıkdı. Kalan gâzîler dahı bâd-ı seher-hîz gibi tîz-tâz tâzîlerle irdiler. Lazîlerüñ dernegin tagıdup hırmên-i düşmeni hevâ-yı fenâyâ virdiler. Nerd-i neberdi oynayup hasmı yutdılar. Birkaçını öldürüp sekizini diri tutdılar.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Darb-ı şemşîr ile diller dildiler

Zahm-ı tîr ile cigerler deldiler

Ol diri tutdukları kâfirleri

Aldılar dergâh-ı şâha geldiler

Şehriyâr-ı kâmkâr nesîm-i fethuñ tenessümünden gül gibi yüzi gülüp gonça-veş tebessüm itdi. Hayl-i cerrârla seyl-i nev-bahâr gibi derbende ugrayup berķ-vâr fark-ı kûh-sârdan geçdi, gitdi. Hezâr zahmet ü şiddetle ol tar reh-güzârdan mürûr eylediler. Kiçi Morova didükleri cûybârdan dahı ubûr eylediler. Ol gün zikr olan makâmda ki odlu sulu menzil idi, konup ârâm idüp yarındası Novaberde yanında yatup berisi gün irden göçüp gidüp Kös-ova'ya irdiler. Ol sahrâyâ girdiler. Düşmen-i bed-rây henüz gelüp irmemiş gördiler, kollarına kolay yerinde konup ordu kurdılar. Kös-ova ki içinde niçe kerre kerrenây ve kûs-âvâyla gûş-ı âsmânı almışdur. Etrâfındagı pür-şükûh

kûhlardaki sadâ ol âvâzelerden bir eserdür ki kalmışdur. Hengâm-ı zuhrda cilve-gâh-ı sipâh-ı zafer-penâh-ı pâdişâh-ı felek-destgâh oldu. Ol sahrânuñ bir kenârı dahı gürûh-ı enbûh-ı adû-yı gümrahla toldı.

Nazm-ı Farîsî

[110b] *Masâff-ı dü-leşker der-ân merz bûd*

K'ez âşûb-ı şân kûh der-lerze-bûd

Henüz er-be-cûyend ez-ân serverân

Tüvân yâften der-zemîn üstühân

Hasm-ı menhûsuñ dahı ordusu gelüp kondukdan soñra Hazret-i Hudâvendigâr-ı şehîd ferzend-i ercümendi Sultân Bâyezîd ile bir püşte üzerine çıkup küffâruñ leşkerine nazar saldılar. Ol deryâ-yı cihân-peymâ gibi enbûh gürûhları ve âhenîn-mevc fevcleri ve kûh-şükûh alayları ki gördi, bir zaman bahr-i hayrete taldı. Dendân-ı ta'accüble gayret barmagını ısırđı kaldı. Bir bî-aded leşker-i pür-uded gördi ki mevâkib-i kevâkible meydân-ı âsmân ârâste olaldan anuñ nazîri asker-i bî-kerân bir zamânda işidilmiş ve görülmüş degildi. Bir mu'azzam muhayyem gördi ki hıyâm-ı ezrak-fâm-ı sipihr-i amûd, şu'â' u kâç-ı zerrîn-i mihrlle pîrâste olaldan ancılayın ordu-yı girân bir mekânda kurulmuş degildi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Âhenîn sahrâya dönmüşdi ova

Mevc urur deryâya dönmüşdi ova

Bu hikâyeti rivâyet iden eydür: Asker-i Ye'cüc-hurûc-ı küffâr-ı bed-kirdâr ki Müslümânlar leşkerince üç var idi, beş yüz biñden ziyâde idi. Ol hayl-i bî-meyl ü emânuñ ki seyl-i kûh-sâr gibi cûş u hurûşla gûş-ı cihânı toldurmuşıdi, üç bahşı süvâr ve iki bahşı piyâde idi. Ol dîv-nijâd ve ehremen-beden serkeşler âteş gibi başdan ayaga âhen-pûş olup tururlardı. Dimâğlarındaki bâd-ı gurûr ile deryâ-yı pür-âşûb gibi içleri cûş u hurûş tolup tururlardı.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Cûş idüp ol cüyûş-ı cevşen-pûş

Gûş-ı eflâke irmişidi hurûş

Sultân-ı cihângîr-i Erdşîr-hazm ve peleng-çeng ü neheng-âheng-i şîr-azm adû-yı kîne-cüyuñ ordu-yı zemîn-peymâyını ve deryâ-yı âhenîn-mevce beñzer fevclerini ve

alaylarını gördükden soñra döndi, konagina gitdi. Devletle gelüp otagına girüp sâyib-tedbîr vezîrleri ve sâhib-i şemşîr emîrleri yanına dirüp ceyş-i bed-kîşle nice turuşalım, hadeng-i cengi atup nice uruşalım deyü tanışup işiñ öñin soñın sanışup meşveret itdi. Hasmla turuşacak ne kadar deve var ise katar katar getürüp asker-i cerrâr-ı zafer-şi‘ârûñ öñüne tutmak, küffâr-ı menhûsuñ atlarını ki ol vaz‘ u hey‘et-i garîb ve şekl-i pür-heybet-i acîble me’nûs degildi, korkutmak nicedür deyü müşâvere eyledi, begleriyle muhâvere eyledi.

Şâhzâde-i kâmkârla ve sâyir ümerâ-yı nâmdârla Hazret-i Hudâvendigâr’uñ küffârla muhârebe ve mudârebe husûsunda müşâveresin ve muhâveresin beyân eyler

Evvel ulu oğlu Sultân Bâyezîd’e ki azm-i şedîd ve hazm-ı sedîd ile ma‘rûf idi. Zât-ı melek-sıfâtı rây-ı cihân-ârâyyla ve tedbîr-i âlem-gîrle mevsûf idi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Zatı hazm u rây ile mevsûf idi

Rây-ı rezm-ârây ile ma‘rûf idi

Bu bâbda sen ne dîrsin deyü hitâb itdi. Ve ol dahı cevâb-ı savâb virüp eyitdi: “Hazret-i Hudâvendigâr buyurduğı üzerine bunca biñ katar cimâl üzerindeki ahmâl [ü] eskâlle eyü pek hisâr olur. Rûy-ı rezmd e cânib-i hazma nazar idicek o râyuñ vechi vardur. Ammâ darb-ı harble kalb-i sulb-i adûyı ve püşt-i dürüş-t-i hasm-ı kîne-cûyı şikest idegelen merdâne meydân-ı merdânda hisâr eyle idüp kîş-i küffâr-ı bed-endîşe ceyş-i nusret-şi‘âr-ı İslâm-ı zafer-encâmuñ za‘f-ı kalbin iş‘âr ider hâlet izhâr eylemek büyük ârdur.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Berķ-kirdâr hamleler kılıcı

Şîr-gîrûñ hisârıdur kılıcı

Hasmla rû-bâ-ru olıcak elimizdeki şemşîr-i âb-dâr, öñümüzdeki âhenîn hisâr yeter. Dest-i zûr-mend ü bâzû-yı pür-nîrû-yı iktidâr sûr-ı ser-bülend ü bârû-yı üstüvâr yeter.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Bize kal‘a şemşîr ü bâzû yeter

Beden cevşen ü bâre bârû yeter

Benim nazarımda vech-i [111a] rûşen budur ki düşmene göz açdurmayup berķ-
var kılıç uravuz. Sagından ve solundan hamle idüp dest-beste kılmagıçün iki kolını
ardına buravuz. Sehâb-kirdâr kararup turan kalbin ki sahr-ı sulbden katıdur, seyl-âb-ı
şemşîr-i âbdâr ile sîne-i sengîn-i kûhsâr gibi iki yaravuz. Sinân-ı şihâb-nişânla ki fetîl-i
kandîl-i zaferdûr, bezm-i rezmi rûşen idüp hancer-i tâbdâr ile şem‘-i cem‘-i kârzârı
uyaravuz.” Çün Sultân-ı cihân-güşây şâhzâde-i savâb-râyuñ cevâbın işitdi. Tahsîn ü
âferîn idüp döndi Ali Paşa’ya hitâb itdi. Ol dahı eyitdi: ‘Bizim mededimiz Rahmânî ve
udedimiz ‘inâyet ü himâyet-i Yezdânî’dür. Ceyş-i bed-kîş-i şeytânînüñ kesret-i
adedinden aslâ teşvîşimiz yokdur. Küffâ[r]-ı hâksârıñ zalâm-ı şâm gibi gerçi sevâdı
çokdur. Ammâ bizim sepîde-dem gibi ceng deminde yüzümüz ag, nâm u neng âleminde
alnımız açıkdur. Mihr-i cihân-güşânuñ ki meydân-ı sipihruñ şehsüvâr-ı nîze-güzârıdur,
mevâkib-i kevâkibüñ izdihâmından ne havf u hirâsı var. Şâhbâz-ı tîz-pervâzuñ ki elmâs-
ı minkârı libâs-ı hayât-ı tuyûruñ mikrâzıdur, ördek ve kaz cem‘iyyetinden ne pervâsı
var?

Beyt-i Fârisî

Eknâf-ı bîşehâ zi-gürâzân şüd tehi

Ber-Rahş çünki Rüstem-i destân şeved süvâr

*Kem min fi’etin kalîletin galebte fi’eten kesîraten bi-izni’llâh*²¹ hadîs-i sahîhde
vârid olmuş haber-i sarîhdür ki, ceyş-i mücâhidîn kîş-i câhıdîn ile turuşıcak, a‘vân u
ensâr-ı dîn-i mübîn-i İslâm meydân-ı gîrûdârda sinân u hüsâmla çalışup uruşıcak
felekler üstündeki melekler kâzî’l-hâcâta münâcât iderler, eydürler ki: ‘Yâ Rab! Bizim
önümüzde olan hicâbları gider, görelim bezm-i rezm içinde şem‘-i cem‘-i gazâ
pervâneleri nâr-ı kârzâra ne vechile yanarlar, tâzî-i cihâda süvâr olan gâzîler seyl-vâr
cûş idüp, hayl-i küffârıñ üzerine nice akarlar ve şühedâ-yı sü‘adâ şerbet-i şahâdeti nûş
idüp ol taleb-i zülâl-i visâl iden teşne-lebler âb-ı tîg u deşneye nice kanarlar.’ Ol demde
ki âlem-i gaybuñ a‘yânı saff saff her tarafda hâzır ola, bezm-i kîtâle ikbâlimize ve cenge
âhengimize nâzır ola. Dâmâd-ı cihâdı arûs-vâr perde ardına geçürüp nikâbla yüzün gözin
bürümegiñ ne vechi vardur. Yerle gök arasında hicâb kalmamış ref‘ olmuşken orta
yerde biz taleb-i ihticâb itmek sebab-i ârdur.’

²¹ “Nice az bir topluluk, çok topluluklara Allah’ın izniyle galip gelmiştir.” (Kur’an, Bakara Suresi, âyet 249’dan)

Nazm-i Türkî li-müellifihî

Şâhrâh-ı gazâ mesâlikine ...²²

Sâlikiñ yolına hicâb olmaz

Neder imiş hicâbı merd-i cihâd

Rûy-ı dâmâdda nikâb olmaz

Süleymân-ı zamân vezîr-i Âsaf-nazîrûñ de sözün gûş-ı hûşla diñleyüp iz‘ân itdi. Andan dönüp emîr-i saff-ârây Evrenos Beg’i söyledüp anuñ dahı râyın imtihân itdi. Ol dahı sâbıkâ takrîr olunan tedbîri savâb görmeyüp redd eyledi. Vech-i rûşen üzerine hatâsını beyân idüp ol bâbı sedd eyledi. Eyitdi: ‘Kazâ rızâya muvâfık gelüp dest-i takdîr zimâm-ı merâmı hılâf-ı savb-ı tedbîre sarf itmezse, hükm-i ezel emele mutâbık düşüp ol devalerüñ mehâr-ı ihtiyârı kabza-i iktidârdan çıkup gitmezse attığımız tîr-i murâd garaz-ı maksûda vâsıl olur. Diledüğimiz ele girer, istediğimiz hâsıl olur. Ve eger *ne‘ûzü billâh* ahmayacak olursa ki ol devaler nefîr-i dâr u gîrden ürküp döne, bizi çigneye alayımız bozulur. Rây-ı Fûr-ı Hind gibi tedbîrimiz sebeb-i tedmîr olur. Ve ıkd-i sufûfumuzuñ akdi kendü elimizle, sû’-i amelimizle çözülür.

Mesel: *Rubbe ümniyyetin netecet meniyyeten²³*

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Gerek âkıl olanlar ide hazer

Ol işden ki soñunda vardur hatar

Mızmâr-ı gîrûdârda küffâr-ı bed-kirdâruñ topuna ve tüfegine, okuna ve zenberegine karşı etden hisâr ne kadar pâydar olur. Peykân-ı tîz-i tîr-i perrân ki şerâr-ı nâr-ı kârzârdur, hevâ-yı vegâda [111b] intişâr bulıcak zâhir budur ki ol devaler ürker târ u mâr olur. Bâzâr-ı kârzârda assı isterken ziyâna ugrarız. Gürûh-ı enbûh-ı düşmen-i pür-şükûh kûh gibi girân lengerdür. Biz deryâ-yı kînede sefine gibi bâd-pây olmak gerekiz. Karşusunda bünyâd-ı karârı kurmak, topına tüfegine göğüs gerüp turmak olmaz. Gâh solına savulmak gerekiz. Adedinüñ kesretinden udedinüñ vefretinden kayırmazız. Niçe azlar çoğı basup mansûr olurlar. Çoklar okın atmadın yayın yasup aza makhûr olurlar.

²² Burada bir kelimenin eksik olduğu anlaşılmaktadır.

²³ “Nice istekler vardır ki ölümle neticelenir.” manasında Arapça söz.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Şimdi mi olduğu var aza basılmak çoklar

Pencesine düşüp açuñ âciz olmak toklar

Çün vezîr-i Âsaf-rây ve emîr-i saff-ârây cevâb-ı şâhzâdeyi savâb add itdiler. Develerden cüyûş-ı deryâ-cüşuñ öñüne sedd itmegi ittifâk-ı ârâyile redd itdiler. Küffâr-ı bed-kirdârla mızmar-ı gîrûdâra girüp yüze yüz turuşmagı ve ölünce ya muzaffer olunca duruşup uruşmagı mukarrer kıldılar. Yarın seherden bâzâr-ı kârzâr kurulup savaş olacağı hâss u âmma i‘lâm olındı. Nöker ve kul yollu yolın, baş baş begler kolli kolın bildiler.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Seherden savaş olacağı bilindi

Yaragı yasagı müheyyâ kılındı

İki leşkerden dilâver begler karavula çıkup biri birine nâzır oldılar ve yolları beklediler, turdılar. Nâgehân düşmen hing-i rezme süvâr olursa hadeng-i cengi urmaga hâzır bulunmagıçün kemân-ı hazmı kurdılar.

Ahşam irişüp hıyâm-ı zalâmla meydân-ı âsmân büründüğünü, nâgehân tünd-bâd zâhir olup nişân-ı tûfân-ı kavm-i Âd göründüğünü beyân eyler

Çün hengâm-ı şâm irişdi. Ahşam olup kurd u kuş, tuyûr u vuhûş yurdunda ve yuvasında huzûr itdi ve ârâm buldı. Asker-i ahterle muhayyem-i mu‘azzam-ı âsmân tolup ordu-yı sipâh-ı Rûm menzil-gâh-ı leşker-i şâm oldı. Âsmân başına duhânı imâme urundı. Ve pîrezen-i devrân zulmânî çadır büründi. Gögi bulud yiri tuman tutup ne çarh-ı berinde hargâh-ı mâ[h] ne zeminde çadır-ı siyâh göründi. Gamâm-ı pür-zalâm-ı şâm bûm-ı Rûm’a sâye salup cihân sâyebân-ı sehâb ve hayme-i zabâb altında kalup *zulûmâtün ba‘zuhâ fevka ba‘zîn*²⁴ bir vechile karañlık oldı ki göz gözi göremez oldı. Küre esîr-i kîr-i haddâd gibi yille tolup ol esnâda nâgehân bâd-ı kavm-i Âd zâhir olup evtâd-ı hıyâm-ı gerdûn-kıyâmı kopardı. Hargâh ve otag ayag üzerine turamaz oldı.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Oldı peydâ nâgehân bir tünd-bâd

Zâhir oldı sandılar tûfân-ı Âd

Bir vechile toz kopdı ki kimse gözlerin açamazdı. Yatagında oturamaz ve ayagın turup kaçamazdı. Bir demde bâd bu âlem-i kevn ü fesâd ocagınuñ külün göge savurmalı

²⁴ “Öyle zulûmat ki, bir biri üstüne.” (Kur’ân, Nur Suresi, âyet 40’dan)

oldı. Eczâ-yı hâki hevâya tozutdı. Ve kıbâb-ı eflâk gubâr-ı müsârıla toldı. Külhan-ı zemînüñ odı söyündi. İçinde göz kadar işler ahker kalmadı. Gülşen-i berîni bulud dûdı kapladı. Envâr-ı derârîden eser kalmadı. Halk-ı âlem ol alâmeti görüp kıyâmet kopar sandılar. Ve korkularından niçeler bî-hûş oldılar. Seyl-i pür-cûş gibi hayl ü haşem sahrâları toldurı tururken deryâ gibi dip diñiz olup hâmûş oldılar.

Pâdişâhuñ arz-ı hâcât itdüğün, Hak Te‘âlâ’ya münâcât itdüğün beyân eyler

Ol karañu gicede halk eñü yañu olup turur iken Hudâvendigâr-ı Gâzî rûy-ı niyâzı acz topragına urdı. Bülbül-i seher gibi sabâha dek cân u dilden Hakk’a nâliş idüp gül-i ter gibi yüzi, gözi yaşıyla nemnâk olan hâke sürdi. Eyitdi: “İlâhî! Bu bâd-ı hışmı ki haşem-i Âd’ı bir dem içinde hevâ-yı fenâya virüpdür, ehl-i İslâm’uñ üzerinden sen def eyle. Gamâm-ı in‘âmdan bârân-ı bî-kerân-ı rahmeti yagdurup gubâr-ı müsârı sâkin eyle ve zabâb-ı pür-azâbuñ zulmetini âlemden ref eyle.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Gül-i subh açılsun cihân gülşen olsun

Gidüp dûd içinden bu külhan şen olsun

[112a] Tünd-bâd-ı kahrıla şem‘-i gazâyı söyündürüp ashâb-ı cihâdı kam‘ idüp cem‘-i guzâtı tagıtma. Seyl-âb-ı azâbla sedd-i İslâm’ı harâb idüp nâr-ı demârıla bunca biñ Müslümân’uñ cânın pür-dâg itme. Ceyş-i mücâhidîni muzaffer ve mansûr idüp, kîş-i câhîdîni musahhar ve makhûr eyle. Seyyid-i evlâ[d]-ı Âdem’uñ ki sened-i evtâd-ı âlemdir, rûh-ı pür-fütûhını mesrûr eyle. İlâhî! Bilmezlikle ben isâ‘et itdimse, azm-i rezm ü masâff itmede hılâf-ı rızâñ üzre gitdimse sen şân-ı kerîme ve lutf-i amîme lâıyk olanı bilü[r]sin anı işle, ihsân kıl. Belâ-yı küffâr-ı bed-gümânı ki kazâ-yı âsmânî gibi Müslümanların üzerine nâzil olmuşdur, redd için cânımı fedâ eyledim. Anlara zafer müyesser idüp ol ‘îd-i sa‘îde beni kurbân kıl. Hudâvendigâr-ı Gâzî unvânıyle adımı âlemde alem idüp, dem-i safâyı beni kadem-i sıdk üzerine cihâd yolında sâbit kıldıñ. Umarım ki dem-i âhirde şehîd idesin, cânımı Müslümânlara fedâ etmekle anları dirgirüp bu gazâda şehâdet rûzî idüp beni murâdıma ırgürüp dünyâda sa‘âdet virdiñ idi, âhiretde dahı sa‘îd idesin.”

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Çeküp himmet kemânın âşıkâne

İrişdürdi du‘â okın nişâne

Tîr-i da‘veti hedef-i icâbete irüp hâceti makbûl oldu ve şeref-i kabûle vusûl buldı. Bâd-ı pür-âfet sâkin olup sehâb-ı zulmet götürüldi. Ve fezâ-yı semâ nûr-ı subh-ı safâyla toldı. Hemân-sâ‘at aktâr-ı âsmânda rahmet buludları zâhir olup kıtâr-ı emtârla arsa-i zemîni nemgîn itdi. Sakkâ-yı ebr meydân-ı neberdi sulayup bâd-ı tîz-gerdûn kopardığı gerdi teskîn itdi. Göğün yüzinden toz silindi, gitdi. Ol leyl-i pür-veyilde ki hirmen-i âlem bâda ve dâne-i âdem fesâda varmalı olmuşdı. Küffâr serdârları menzil-i ferâgatda gâfil yaturlardı. Ol vâdî-i dalâletde kalan bed-sîretler ki seyl-âb-ı bâde esâs-ı havâsların harâb itmişdi. Şarâb-ı gurûr ile pür-sürûr olup mest ü lâ-ya‘kıl yaturlardı. Sabâha karşı ki bâd sükûn buldı ve gubâr teskîn oldu, ol bed-nihâdlar ayıldılar. Buhâr-ı bâde başlarından gitdi, kendüleri bildiler, humârları yazıldı, yayıldılar. Kasd eylediler ki sevâd-ı sipâh-ı şâmla kişve[r]-i Rûm’uñ yüzi henüz siyâh iken asker-i İslâm’uñ üzerine hücûm idüp şebîhûn kılalar. Sehâb-ı azâbı göge agdurup kan bârânın yere yagdurup kenâr-ı mızmar-ı âsmân gibi meyân-ı meydân-ı cengi hûn-ı şafak-rengle gülgûn kılalar.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Hayl-i bî-meyl seyl-i leyl gibi

Gireler yola nâgehân ireler

Tünd-bâd-ı fesâdı esdüreler

Hirmen-i düşmeni yele vireler

Bu azîmet musammem olmuşiken küffârûn mukaddemlerinden birisi, ol bed-kirdârlarûn hadem ü haşemi çok mu‘azzam serdârlarınûn irisi Türk’i ürküdürsüz, savaşı terk ider, taga ve taşa tagılır kaçır. Başın kurtarmak ardınca olur. Kâr u bâr-ı karârı döker, saçır. Dün karañusıdur, bârûsı ele girmez deyü mâni‘ oldu. Ol bed-gümânûn sözün begenüp kalanı dahı aña tâbi‘ oldu. Efkâr-ı nâ-tamâmlarında hasmı dâma düşmüş şikâr bilürlerdi. Tedbîr-i hâmlarında bend-i kemend-i gîrûdâra giriftâr bilürlerdi. Bir dürli dahı olmak hayâllerine gelmezdi. Ol ihtimâl fikr-i bî-me’âllerine gelmezdi.

Ceyş-i mücâhidînle kîş-i câhîdîn mukâbele ve mukâtele itdüklerini, ol bed-râylarûn yayları yasilup maglûb ve meslûb olup basilup gitdüklerini beyân eyler

Seherden ki husrev-i hâverûn kudûmundan leşker-i ahter târ u mâr oldu gitdi. Asker-i rûz-ı Rûmî-şi‘âr hücûm itdi ve hayl-i zengî-seleb-i şebi tagıtdı.

Beyt-i Fârisî

Der-efkend Şebdîz zulumât-ı na‘l

Be-pûşîd hurşîd huftân-ı la‘l

Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî subh-ı sâdıkda namâzı ve niyâzı edâ idüp sıdkla tâzî-i cihâda süvâr oldı. Tâl‘at-ı cihân-tâbla âftâb-vâr âsmân-ı meydânda zuhûr idince **[112b]** envâr-ı yümn ü yüsrlle yemîn ü yesâr toldı. Ümerâ-yı saff-ârây taraf taraf turup alayların bagladılar ve tugların dikdiler ve sancakların çözdiler. Kalb ü cenâhı rûy-ı arûs ve bir tâvus gibi ârâste ve pîrâste idüp meymene ve meysereyi düzdiler. Pâdişâh-ı cihân-penâh ki devrânında dâire-i hilâfetüñ medâriydı, âlem-i âlem-güşâ dibinde karâr eyledi. Mevâkib-i kevâkib-şümârı harekete getürüp ortalarında kendüsi kutub-vâr pâydâr olup sebât ihtiyâr eyledi. Şâhzâde-i reşîd Bâyezîd Han ki

Mısra‘

Görse yüzin pûr-ı destân eymene

nökeri ve kuluyla sag kolda turup

Mısra‘

Buldu zînet anuñile meymene

Şâhzâde-i sa‘îd Ya‘kûb Çelebi ki hadem ü haşemi

Mısra‘

Gark-ı âhen olmuşidi yeksere

sol kolda sancagın çözüp saz u seleb-i bezm-i rezmi düzüp

Mısra‘

Tutdu şevket anıñile meysere

dilîr-i şîr-azm ve emîr-i Erdşîr-hazm Evrenos Beg sag cenâhda ve saff-derlerüñ re‘îsi ve serverlerüñ başı sipeh-büd-i ser-âmed Eyne Beg Subaşı sol cenâhda lenger-i ikâmeti salup siper-i mukâvemeti ele alup turdılar. Temürtaş oğlu Yahşi Beg ve Şâhîn ve Îsâ Beg ve Kara Mukbil ve Saruca Paşa ve Taruca Balaban ve İncecik Balaban veyâ şîr-merd her birisi niçe biñ merd-i neberdle kimi sadrda ve kimi kafada bünyâd-ı rezmi kurdılar.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Turdılar mîrler olup saff saff

Urdılar gürze dest ü kabzaya saff

Ola giçdi yeñiçeri ve azeb

Arz idüp dürlü dürlü sâz u seleb

Öte tarafda düşmen-i dîv-nijâd-ı bed-nihâd dahı cüyûş-ı deryâ-cûş ve pûlâd-pûşın alay alay idüp saflarına tertîb virdi. Siper ü migfer ü cevşenle yüzi ve gözi, tamâm endâmı ser-â-ser bürünüp ehremen-beden serkeşler âteş gibi âhene girdi. Serdâr-ı küffâr-ı kişver-i Serf ve sipeh-sâlâr-ı leşker-i Laz, gürûh-ı enbûh-ı kûh-şükûhunun sahr-ı sulb gibi kalb-gâhında turdı. Üç yüz biñ sâz u selebi müretteb süvâr-ı kârzârı ve iki yüz biñ aheng-i cenge âmâde piyâdeyi ardında ve önünde turgurdu. Yegenini ve güyegüsini ki Vulk-oglı'ydı, sag kolunda kodı. Bosna kralını ve Yund-oglı didükleri bed-fi'âli solında kodı. Arnavud ve Eflak ve Ungurus ve Bulgar, Kara-bogdan ve Çih ve Lih ve Rus ve Çesar çerisiyle gerisin ve önün bağlayup cenâhların düzdi. Borısını añırdup köslerini çaldı ve sancaklarını çözdü.

Beyt-i Fârisî

Dü-leşker ne-güyem dü-deryâ-yı hûn

Be-bisyârî ez-rîg deryâ füzûn

Birbirine mukâbil iki hasm-ı mukâtil turdılar. Dilîrler tîg-ı tîze ve nîze-i hûn-rîze el urdılar. Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî'ye Ali Paşa eyitdi: 'Yârî-i Bârî bizimledür. Ol cenâb-ı 'izzet-me'âbdan cidâl ü kîtâle icâzet alâmeti zâhir oldu. Sabâh namâzını kıldukdan soñra Kur'ân-ı Azîm'den ve Furkân-ı Kadîm'den fâl açdım idi. *Yâ eyyühe'n-nebiyyü câhidi'l-küffâra ve'l-münâfikîn*²⁵ âyeti zâhir oldu. Buyuruñ, mübârizler merdâne meydâna girsünler ve cenge âheng itsünler. Cihândâr-ı küffâr-ı bed-kirdârıñ cihân dârını târ u teng itsünler.' Sipeh-sâlâr-ı kümât-ı guzât Evrenos Beg dahı ilerü gelüp eyitdi: 'Vaktidür ki kîtâle ikbâl oluna, çeng-i ceng ve çengâl-i cidâl ve minkâr-ı peygârı hasm-ı menhûsuñ kolu kanadı sınıp perr ü bâli yolına.' Şehriyâr-ı kâmkâr, 'Maslahat sizüñdür, görüñ' didi. 'Gayret demidür, kadem-i himmet üzerine yürüñ' didi.

²⁵ "Ey yüce Peygamber! Kâfir ve münâfiklara karşı cihadda bulun." (Kur'an, Tevbe Suresi, âyet 73'den)

Nefîr-i dâr u gîr urulup bâzâr-ı kârzâr kurulup savaş kumaşı satılduğını, bâd-ı hamle ile harekete gelüp efvâc-ı deryâ-emvâc biribirine katılduğını beyân eyler

Çün süvâr-ı kârzârla meydân-ı gîrûdârûñ varı toldı, sultân-ı cihân-sitândan fermân-ı vâcibü'l-iz'ân vârid oldu; biñ tîr-endâz ki atdukları okun biri yire düşmezdi, emîr-i dilîr Malkoç'la sag kola turdılar. Biñ dahı Hamîd-oglı Mustafa Beg'le sola turup iki biñ merd-i neberd bir yerden el oka ve yaya urdılar.

[113a] Beyt-i Türkî li-müellifihî

*Oldı peykândan hevâ çün jâle-bâr
Kanla meydânı kıldı lâle-zâr*

Pûlâddan katı ve elmâsdan iti peyâm-ı hüsâmı ve haber-i hanceri lisân-ı sinândan sefîr-i tîr alâ-ru'ûsi'l-enâm takrîr ide başladı. Dârû'l-mülk-i ebdândan ma'zûl olan cânlaruñ erkâm-ı azlin aklâm-ı sihâm-ı hidâd, midâd u mâ ile kefûbe defterinde tahrîr ide başladı. Hevâ yüzüne ok şol kadar çok atıldı ki per-i ukâb ferr-i âftâba hicâb oldu. Penbe-i sehâb yerine girde-bâliş-i âsmânuñ içi kuş yünleriyle toldı.

Beyt-i Fârisî

*Zi-pûlâd peykân-ı peyker-şiken
Ten kûh-lerzende ber-hîşten*

Adû-yı kîne-cûyuñ gürûh-ı kûh-şükûhununuñ üzerine ok bârânı yagdukca deryâ gibi lertzân oldu. Nefs-i nefis bir peykâna alınıp bâzâr-ı gîrûdârûñ kumaşı ki ol bed-kirdârlaruñ cânı ve başı idi, erzân oldu. Nâgehân tûfân-ı bârân-ı tîr zâhir olunca hayl-i küffâr seyl-vâr hurûşa geldi. Ol toñuzlaruñ alayı dip diñiz olup tururken Kara-deñiz gibi çalkanup cûşa geldi.

Beyt-i Fârisî

*Zi-zenbûrek merd ki âmed be-zûr
Be-zenbûr-hâne der-üftâd şûr*

Sehâb-ı nev-bahâr gibi gürleyüp seyl-âb-ı kûhsâr gibi çağlayup akdı. Bir yerden kopup sol kolda turan tîr-endâzlaruñ üzerlerine at bıraktı. Ol kolı pençe-i kahrla burup ardına kañırdı, yerinden kopardı. Oradan kalbe hamle kılıp tünd akar cûybâr gibi ol kûhsârı yardı. Safları biri birine tıkdı, alaylar bozdı ve sancaklar yıkdı. Leşker-i deryâ-şükûh u kûh-peykeruñ öñünden girdi ardından çıkdı. Kenâr-ı mızmâr-ı gîrûdârda bir

bîşe-zâr var idi. Asker-i İslâm-ı zafer-encâm arkasını aña virmişdi. Ordu-yı şehriyârda olan bigâl ü cimâl-i bâr-dâr katar katara bağlanup ol bîşelerüñ içine girmişdi. Küffâruñ alayı vardı oraya tayandı, giremedi. Ol seddi ki yolu şedd itmişdi, öñünden ıramadı. Dönüp girüsine dahı gidemedi. Deryâ-yı vegâya taldı ve girdâb gibi cigzindi turdı. Sehâb-kirdâr gerd-i neberdle âsmân-ı meydânı bürüyüp berķ-var turmadı, kılıç urdı. Başla savaş yeri toldı. Kan gövdeyi götürmeli oldu. Şâhzâde-i sa‘îd Bâyezîd Han ki hengâm-ı sehâda ebr-i bârân gibi cûşân ve eyyâm-ı vegâda hizber-i garrân gibi hurûşân idi. Berķ-ı cihângîr gibi şemşîr-i hûn-feşânı cûybâr-ı cengde neheng-i âteş-âheng ve şihâb-ı tâbdâr gibi sinân-ı cân-sitânı neyistân-ı meydânda ejder-i âzer-feşân idi.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Eline alıcak yaluñ kılıcı

Yıldırım gibi hamleler kılıcı

Hâceti yok ki ala tîg eline

Darb vaktinde tîg ne alına

Sag kolda alayını dahı bozmayup tururdu. Bağlanan saflarını henüz çözmeyüp tururdu. Gördi ki hasm-ı bed-kirdâr mızmar-ı gîrûdâra²⁶ girdi, bâzâr-ı kârzârda diledügi gibi aldı virdi. Sipâh-ı zafer-penâhuñ sol kolını götürdi gitdi. Bu kere dönüp cümle bir yerden kalb-gâha hamle itdi. Gürûh-ı pür-mehâbet ve kûh-salâbeti harekete getirüp yürüdi.

Hayl-i Nîl-cûş ve seyl-hurûşı gök gibi güröldeyüp yerinden kopunca kendi öñlerince yıldırım gibi irdi. Hasım-ı bed-râyüñ gamâm-ı pür-zalâm gibi kararup turan alayına berķ-vâr tîg-ı âteş-bârla girdi. Her kimi ki bir kez depere çaldı, ayagın salmadı, ayırık nefes almadı.

Mısra‘

Tîgının yalmanın ol kim yalmadı

Ejder-i âteşîn-dem gibi sinân-ı âzer-feşânla hırmen-i düşmeni yakdı. Gürz-i Elbürz-nişânla urup atı ve âdemi biri biri üzerine bıraktı. Evrenos Beg dahı ki sag koluñ kenârında cenâh-ı necâh-âsârda tururdu. Bâl-i ikbâlî açup uçdı. Minkâr-ı peygârı tîz idüp hasm-ı pür-sitîzüñ üzerine kondı. Her ne saffa ki tokundu, ol taraf göçdi. Sâ‘ir ümerâ-yı rezm-ârây ve bezm-pîrây dahı rahâ-yı darb u harbi dâyir itdiler. Pervîzen-i zırh u

²⁶ Metinde “gîrûdâra” kelimesi mükerrerdur.

cevşenden [113b] eczâ-yı a‘zâ-yı düşmeni elenmiş un gibi tâyir itdiler. Gırîv-i nerredîv-i Kâf-ı masâff ya‘ni ki na‘ra-i zehre-şikâf-ı merd-i neberd kûşe-i bâm-ı felege irüp gûş-ı melege toldı. Çînî siperüñ sînesine ve pûlâd migferüñ kubbesine tokunan gürz-i Elbürz-peykerüñ tarâkı tâk-ı lâciverdî-nitâka peyveste oldı.

Beyt-i Fârisî

Tarâkî ki ez-gürz ber-hâste

Birûn reft ez-în tâk-ı ârâste

Ser-âmed-i meydân-ı şecâ‘at çâbü-k-süvâr-ı mızâmâr-ı celâdet şâhzâde-i muzafferferüñ esnâ-yı kerr ü ferde kazâyı tekâver-i bâd-pây altında düşdi. Ol mihr-i sipihr-i şeref-sâye gibi yere berâber olunca her taraftan hadem ü haşem üstüne üşdi. Hayl-i bîmeyl-i adû-yı kîne-cûy seyl-i hâsıf u rîh-ı âsıf gibi hücum ideyim deyince yedegin çekdiler. Berķ-ı hâtıf gibi süvâr oldı. Eline şemşîrin alup şîr-vâr hamle itdi. Cem‘iyyet-i husûmı tagıtdı. Kurd öñünden koyun kaçar gibi küffâr-ı bed-kirdâr târ u mâr oldı. Serdârlarunuñ kimi savaşıda tutuldu, kimi ugraşıda düşdi. Âteş-i kârzârla ol serkeşlerüñ kâr u bârları dutuşdı. Ol bed-fercâmlarüñ yayasunuñ ve atlasunuñ, eyüsünüñ ve yatlusunun işi tamâm oldı. Süvârınuñ onda biri diri kurtulmadı. Yayagı hod atlar ayakıyla çignenüp hurd u hâm oldı. Ol savaş olan ovanuñ içi başdan başa kanla yundı. Gıyâh-ı sebzi lâle-reng olup seng-i siyâhı mercâna döndi.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Püştelerden olmuşidi küşteler

Küştelerden tolmuş ol pür-püşteler

Hazret-i Hudâvendigâr-ı Gâzî şeref-i şehâdete vusûl bulduğunu, tîr-i niyâzı hedef-i icâbete irüp hâceti kabûl olduğunu beyân eyler

Hudâvendigâr-ı Gâzî leyl-i pür-veylde Hazret-i Hakk’a itdügi niyâzı hayyiz-i kabûle vusûl bulduğunu bilüp dururdu. Hâcetlerinüñ ikisi hâsıl olup üçüncüsü ki menzile-i şehâdete vâsıl olmagidi, eglendüğine ta‘accüb kılup tururdu. Âmme-i haşem tagılup kimi tırâşa meşgûl olup kimi kaçıları kova gideyorurken, kendüsi havâss-ı hademle az âdemle savaş yerinde gezüp temâşa ideyorurken küffârüñ nâmdârlarından Miloş Kovur dirler bir bed-kirdâr ki gâyetde²⁷ cerî ve nihâyetde dilîr idi. Çeri begleri bir yere dirilüp lâf-ı güzâf urdukları vaktin Türk’üñ begini ben öldürsem gerekdür dir idi. Kâfir

²⁷ Metinde “gâyete” mükerrerdır.

basılıcak, yay yasılıcak ölümler arasında kendüyi gizleyüp yaturdı. Sultân-ı cihân yanına geldigin gördi. Ol la‘în-i pür-kîn aîsuzın yerinden turdı. Üzerine hücum idüp sikkîn-i mesmûmla urdı. Mecâl virmeyüp fi‘l-hal hayât atından hâk-i helâke yıkdı. Ol mâr-ı gürze bu şîr-i şerzeyi magâk-i demâra tıkdı.

Beyt-i Fârisî

Besâ şîr-i derende-i sehm-nâk

Ki ez-nûk-i hârî der-âyed be-hâk

Hakk’a niyâzı kabûl olup gazâ yolında öldi. Gâzî-i sa‘îd idi, kâfir elinde şehîd oldu. Dâm-ı ten çeng-i vefâtla yırtılıp mûrg-ı nefis ol bagdan kurtılıp ravza-i kudsde ârâm buldı. Câm-ı beden seng-i âfâtla şikest olup bâde-i gül-reng-i rûh-ı hayvânî yerler kanı oldu.

Nazm-ı Türkî li-müellifihî

Mûrg-ı nefse dâm olup durur beden

Râh-ı rûha câm olup durur beden

Cünbiş ol mûrguñ durur dâmuñ degil

Bâdenüñdür reng-i rû câmuñ degil

Bilesindeki ashâb-ı ahhâb ve hadem-i harem tîg-ı dirîgla sînelerin çâk eylediler. Ol fettâk-i bî-bâke kılıç üşürüp, kimi kolın kimi başın düşürüp orada helâk eylediler. Şehriyâr-ı sa‘îdüñ üzerine çadır kurup ölüsini gizlediler. Âmme-i enâmuñ kiçisi ve ulusu bilmediler. Tâcdâr-ı cedîd sultân-ı cihân Bâyezîd Han tahta geçince ol hâl-i musîbet-me’âlden sipâhı âgâh kılmadılar. Arûs-ı cûlûsuñ zîneti keyfîyyeti yerinde takrîr olunsa gerek. Mezkûr kaysar-ı magfûruñ siyeri defterinde tahrîr olunsa gerek. Merâsim-i ta‘ziye ve tehniye yerine yetdükden soñra suhûletle mevânî‘ mürtefi‘ olup aradan gitdükden soñra [114a] Hudâvendigâr-ı Gâzî’nüñ namâzını kılup aldılar, Bursa’ya iletdiler. Kapluca kenârında imâret-i âmiresinüñ civârında defn itdiler.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Rahmetüñ kıl nasîb ilâhî aña

Rahmet aña ki anı hayrla aña

Otuz bir yıl saltanat itdi. Müddet-i hayâtı altmış sekiz yıl oldu. Bu vâkı‘a-i fâci‘a hicretüñ yedi yüz toksan birinde vukû‘ buldı.

Merhûm ve magfûr Hudâvendigâr-ı Gâzî'nün me'âsir-i meşhûrını, elsine-i sikât-ı rûvâtda mezkûr olan mefâhır-ı me'sûrını beyân eyler

Himmet-i felekî ve azîmet-i melekî ile cihânda nişâne idi. Hey'eti ve sûreti melikâne, sîreti ve serîreti melekâne idi. Sâhib-i velâyetdigi ma'rûf ve meşhûr idi. Kerâmeti illerde ve dillerde mezkûr idi. Ol hısâl-i hamîde ile mefhar-ı dûdmân-ı Âl-i Osmân ki sıdkda Ebû-bekr ve adâletde Ömer ve şecâ'atde Haydar idi. Rivâyet iderler²⁸, ikâmet-i salâta niyyet eylese tekbîri bir iki idüp komazdı. Üçe dek mükerrer iderdi. Halk anuñ sırrın bilemezlerdi. Bir gün kendüsi keşf itmiş, imâmına ve yanında hâzır olan cemâ'ate eyitmiş: “Sizüñ ne hoş hâliñüz var. Bir tekbîrde Mekke'yi *şerrefehallâhu* müşâhede idersiz, gözleriñüz açıktur. Ben idemezim, ol yola ki siz gidersiz ben gidemezim. Varise benim Hakk hıdmetine yaramaz ef'âlim çoktur.”

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Bârekallâh ancak ola hüsn-i zan

Kâmil iken naksı sana kendüden

Anuñ sa'y-ı cemîliyle sarây-ı muhkem-binâ-yı saltanat-ı Osmânî'nün devri bî-kusûr ve kusûrı noksândan dûr olupdur. Envâr-ı adl-şâmiliyle deycûr-ı cevri ü zulm âlemde götürilüp âsâr-ı hayr-ı cezîliyle diyâr-ı Rûm ma'mûr olupdur. Ol kişverüñ ekseri anuñ şemşîr-i cihân-gîriyle açılıpdur. Nakd-i ömr-i azîzi gazâ yolına ve cihâd sebîline sarf kılıpdur.

Beyt-i Türkî li-müellifihî

Nakd-i vakti gazâyâ eyledi sarf

Tîgı ile açıldı kişver-i Serf

Üç oğlu var idi. Birisi ki Savcı dirlerdi, atasına ısyânı ucundan nazardan dûr ve mehcûr olup dururdu. Kendüyi görüp magrûr oldugı, menşe'-i şerr ü şûr oldugı sebepten gözlerini çıkarmışlardı, kör olup dururdu. Hamza Beg oğlu Mustafa Paşa ki anası tarafından Osmânîler aslındandır. Mezkûr şâhzâde-i mehcûruñ soñuna bir kızı kalmış idi, anuñ neslindendir. Kalan şâhzâdelerüñ hikâyetlerinüñ rivâyetleri yerinde tafsîl olursa gerek. Şükürden ve şikâyetden her birinüñ hissesi beyân kılınup kıssa tekâmül olursa gerek. *Vallâhü'l-müste'ân ve aleyhi't-tüklân.*

²⁸ Metinde “iderler” mükerrerdur.

DİZİN

ABDÜLKÂDİR-İ GEYLÂNÎ, 3
Agaç-deñizi, 65
ahiler, 7
Ak-deñiz, 5, 8, 38, 57
akıncı, 13, 23, 41, 59, 61, 65, 70, 71
AKSUNKUR-OGLI, 34
Ak-şehir, 35
ALÂEDDÎN BEG, 42, 45, 55
Alâeddîn ovası, 30
ALÎ BEG, BAYIK-OGLI, 46
Âl-i Karaman, 45
Âl-i Osmân, 18, 34, 91
ALÎ PAŞA, 41, 44, 61, 62, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 75, 80, 86
Alusıkesre, 65
Amâsiyye, 36, 37
Anatolı, 6, 18, 32, 35, 37, 40, 41, 42, 43, 44, 62, 64
Ankara, 6, 7
Arnavud, 40, 41, 56, 57, 59, 62, 72, 86
Aydın-oghı, 36
Aydos, 65
azeb, 28, 60, 61, 71, 86
AZEB BEG, 28
BALABAN BEG, 29
Balkan, 65
Batnoz, 9
BÂYEZÎD ÇELEBİ, 17, 33, 34

BÂYEZÎD HAN, 37, 49, 51, 58, 85, 88, 90
BÂYEZÎD, KÖTÜRÜM, 33, 36
BAYIK-OGLI ALÎ BEG, 46
Beg-şehir, 35
Benî Asfar begleri, 43
Biga, 5, 20, 21, 22
Bilecik, 2, 18
Bogdan, 72
Bosna, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 72, 86
Bosna kralı, 59
Bulgar, 29, 38, 43, 56, 61, 62, 65, 66, 67, 69, 70, 72, 86
Burgaz, 9
Burgoz, 11
Bursa, 1, 2, 17, 32, 42, 43, 90
Bursa, 6, 8, 17, 18, 19, 32, 34, 40, 57, 64
câmi‘, 18
Çandırbüki, 2
ÇANDIRLU KARA HALÎL, 2
çâşnigîrbaşı, 34
çavuş-başı, 34
Çesar, 72, 86
Çırnova, 70
Çih, 56, 72, 86
Çitroz, 26, 27
Çorlı, 9
Çorlu, 9, 10

Çuvadarlu, 19
dâru'l-küfr, 28, 29, 30, 31, 32, 38, 40, 41, 61
DELÜ BALABAN, 27, 29
Devletlü Kaba Agaç, 26
Dırama, 26, 27
DİLENCİ-OGLI PÎR AHMED BEG, 46
Dimetoka, 15
EBÛ-BEKR, 91
Edirne, 9, 12, 14, 15, 18, 26, 32, 44, 62, 64
Eflak, 72, 86
Egri-dere, 75
Egri-kesri, 34
ELVÂN BEG, 34
EMÎR SÜLEYMÂN, 58
emîr-i alem, 34
Engüri, 5, 37
Ergine, 11
ERTANA, 36
ERTUGRUL, 58
esîr, 10, 12, 15, 16, 23, 27, 40, 52, 61, 65, 69
Eski, 9, 11
EVRENOS BEG, 12, 22, 26, 31, 34, 38, 71, 75, 76, 77, 81, 85, 86, 88
EYNE BEG SUBAŞI, 85
FAHREDDÎN EFENDÎ, 3, 4
Fenerlik, 29
Filibe, 17, 29, 38, 71, 72, 73
Fire, 13, 38
Fireng yazusu, 48
FÎRÛZ BEG, 49
GÂZÎ MURÂD, 1
gâzîler, 10, 65
Gelibolı, 7, 8, 62, 64

Gerede, 5
Germiyan, 20, 36, 43
Germiyan-oglu, 18, 19, 20, 32, 33, 34, 35, 36
HÂCE BEG, 49
HACI EVRENOS, 9, 12
HACI İL-BEG, 9, 12, 14, 15, 16
Halebî Medresesi, 18
Hamîd-ili, 35
Hamîd-oglu, 33, 35, 36
HAMÎD-OGLI MUSTAFA BEG, 87
HAMZA BEG OGLI MUSTAFA PAŞA, 91
HAYREDDÎN PAŞA, 2, 4, 26, 31, 41, 44
Hırsova, 70
Hırvad, 72
hızâne-i âmire, 40
HIZIR BEG, SAMAGAR-OGLI, 45
HUDÂVENDİGÂR, 1, 2, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 17, 18, 19, 20, 22, 24, 26, 32, 34, 35, 37, 38, 41, 42, 44, 47, 49, 53, 54, 55, 57, 58, 61, 64, 65, 70, 71, 73, 74, 75, 76, 78, 79, 83, 85, 86, 89, 90, 91
HÜSEYİN BEG, 35
Ilıca, 74, 75
Isparta, 35
İhtiman, 29, 30, 74
İl-begi Burgazı, 14
ilçi, 20, 33, 34, 35, 36, 42, 46, 48, 73, 74
İLYÂS BEG, 49
imâret, 18, 90
İNCECİK BALABAN, 49, 85
İncegiz, 24
İpsala, 13
ÎSÂ BEG, 85

İsfendiyâr, 6, 19, 33, 36, 43, 46, 73
İSHÂK FAKİH, 33
İskenderiyye tekvurı, 57, 59, 61
İslâm, 2, 5, 6, 8, 13, 17, 20, 25, 27, 29,
38, 43, 46, 47, 68, 70, 71, 79, 80, 83,
84, 88
İstanbul, 22, 23, 24, 26
İstanbul tekvurı, 21, 22, 24, 58
İzniç, 2
KÂDİ BURHÂNEDDÎN, 36
Kamçı Suyu, 63
Kaplucu, 18, 90
Kapulu Derbend, 29, 30, 38
KARA HALÎL, 2, 4
KARA MUKBİL, 85
KARA TEMÛRTAŞ, 37, 49
KARA TEMÛRTAŞ-OGLI BAŞI
BEG, 39
Kara-agaç, 35
Kara-bogdan, 86
Kara-deñiz, 24, 62, 87
Kara-Ferye, 31
Kara-hisâr, 48
Karaman, 44
Karamânîler, 43, 52, 55
Karaman-oglı, 33, 42, 44, 45, 46, 49,
52, 53, 54, 55
Karasi, 5
Kara-tonlu, 75, 76
Karın-ovası, 65
Kastamonı, 49
Kavala, 26
Kiçi Morova, 77
Kişen, 9, 12, 13, 14
kişver-i Laz, 43, 62, 67, 71
KOCA EFENDİ, 34

Koca-ili, 5
Konya, 45, 53, 54, 56
Kostantîniyye, 58
Kös-ova, 67, 68, 69, 74, 76, 77
Köstence, 30, 74
Köstendil, 74
KÖTÛRÛM BÂYEZİD, 33, 36
küffâr, 10, 14, 16, 21, 22, 27, 39, 60, 63,
69, 77, 82, 84
Kütâhiyye, 34, 35, 46, 47
Lala Derbendi, 30
LALA ŞÂHÎN, 8, 17, 22, 24, 25, 29, 30,
38, 57, 58, 59, 60, 61, 64
Laz, 29, 37, 49, 54, 56, 57, 69, 71, 72,
86
Laz çerisi, 54
Lih, 56, 72, 86
Macar, 56, 72
MALKOÇ, 87
Manastır, 31
Matara, 63
medrese, 18
Mekke, 91
Menteşe-oglı, 33, 36
Meric, 16, 17
Mısır
diyâr-ı Mısır, 58
MİLOŞ KOVUR, 89
Misilli, 9, 10, 11
Mogalgara, 22, 23, 38
Mora, 56
Muhammediyye, 58
MURÂD HAN, 5, 45, 71
MUSTAFA BEG, HAMÎD-OGLI, 87
MUSTAFA PAŞA, HAMZA BEG
OGLI, 91

MUSTAFA, Bâyezîd Han'ın oğlu, 58
Muturnı, 3
mülk-i Osmânî, 42
Müslümânlar, 53, 54, 56, 57, 78
MÜSTECİB SUBAŞI, 49
Nigebolı, 70
Niş, 37, 38, 40, 44
Novaberde, 77
Ohri, 40, 41
Osmânlu, 53
ÖMER, 91
Pâdişâh, 83, 85
PAŞA YİĞİD BEG, 76
PAŞACIK AGA, 34
PÎR AHMED BEG, DİLENCİ-OGLI,
46
Postîn-pûş, 18
Prevâdi, 62, 63
Pülinye, 24
Rûm, 26, 41, 51
asker-i Rûm, 49
bûm-ı Rûm, 37, 82
diyâr-ı Rûm, 2, 91
kişver-i Rûm, 2, 36, 60, 84
kurûm-ı Rûm, 5, 37
sipâh-ı Rûm, 82
Rûm-ili, 5, 7, 8, 12, 18, 22, 26, 28, 32,
37, 38, 40, 41, 43, 44, 57, 58, 62, 64
Rus, 56, 72, 86
saltanat-ı Osmânî, 91
SAMAGAR-OGLI, 51
SAMAGAR-OGLI HIZIR BEG, 45
Samako, 30
SAMSANOZ, 62, 65, 66, 67, 70
sarây-ı âmire, 18
SARUCA PAŞA, 49, 85

Saruhân, 32
Saruhân-oglı, 33, 36
Saruyar, 29, 30
SAVCI, 91
Selânik, 31, 32
Serf, 17, 18, 27, 37, 38, 43, 44, 56, 62,
67, 71, 72, 86, 91
Serf Sındugı, 17
Serf-ili, 37, 38
Seydi-şehri, 35
Silisre, 67, 70
Simav, 34
SİNÂN BEG, 34
sipeh-sâlâr, 22, 40, 58, 71, 86
Sıraç-ili, 74
Siroz, 26, 27, 28, 29, 32
Sivas, 36
Sivrihisâr, 2
Sofya, 29, 30, 38
Somako Tagı, 74
Sultân, 3, 6, 7, 8, 9, 11, 20, 21, 25, 45,
46, 55, 57, 58, 61, 66, 71, 74, 78, 80,
90
SULTÂN BÂYEZÎD, 78, 79
SULTÂN HATUN, 33
SULTÂN MURÂD, 1, 7, 9, 17, 22, 36
SULTÂN ORHAN, 1
Sultân-ı Mısr, 33, 42
Sultân-öñi, 5
Sultân-Öyügi, 7
sünnet, 17, 58
Süze-bolı, 65
ŞÂHÎN BEG, 85
Şâm, 26, 41
Şarköy, 40
Şehr-köy, 37

şehzâde, 17, 58
Şumnı, 63, 65, 67, 68
Tañrı yıkdugı, 26
Tañrı Yıkuğı, 24
TARUCA BALABAN, 85
Tatar, 19, 45, 51
Tavşanlı, 34
Tavuslu, 70
TEBERRÜK BEG, 45, 51
Teke-oglı, 36, 55, 56
TEMÜR HAN BEG, 34
TEMÜRTAŞ BEG, 40, 41, 51, 52, 53, 63, 65
Terkoz, 23
Tırnova, 69
Tirebçe, 67, 68
Tokat, 36
Tuna, 62, 66, 70
Turgud, 42, 45, 50, 52
Türk, 1, 11, 12, 25, 84, 89
Türkler, 54
Türkman, 45, 50, 52
nâhiye-i Türkman, 45
Ulu Morava, 73

Ungurus, 56, 72, 86
Üsküb, 75
Varna, 65
Varsag, 50, 51, 52
Varsak, 42, 45
Vize, 24
Vodina, 27
Vranba, 75
Vulçitrin, 67, 69
Vulk-ili, 67, 68, 69, 75
VULK-OGLI, 67, 68, 86
YA'KÛB ÇELEBÎ, 17, 49, 85
YAHŞÎ BEG, 63, 65, 85
Yalavac, 35
Yanbolı, 64, 65, 66, 70
YAZICI-OGLI, 58
Yeñi-şehr, 18, 43, 57
Yörgüc Hisârı, 29
yörük, 32
Yunan
Vilâyet-i Yunan, 45
YUND-OGLI, 86
Zagra, 65
Zihna, 26, 27

SONUÇ

Yüksek lisans tez konumuz, Osmanlı tarihçilerinin en büyüklerinden biri olan Kemal Paşazâde (ö. 1534)'nin, on defterden ibaret *Tevârih-i Âl-i Osman* adlı eserinin Sultan I. Murad dönemini (761-791/1359-60-1389) anlatan *III. Defter*'idir.

İbn Kemal *III. Defter*'de istifade ettiği kaynakların isimlerini vermemekte, "...rivâyet iden eydür" ve benzeri bazı ifadeler kullanmakla yetinmektedir. Yapmış olduğumuz kaynak karşılaştırmasındaki tespitlerimize göre, başta XV. yüzyılın ciddi tarihçilerinden Neşrî olmak üzere kendinden önceki tarihçilerden istifade ettiği anlaşılmaktadır. Müellifin bu eserinde, yararlandığı kaynaklarda bulunmayan bazı bilgiler ve konular yer almaktadır. I. Murad devrini anlatan onun bu eseri hacminde, başka bir eseri şimdilik bilmiyoruz. Bu durum, yazarın günümüze kadar ulaşmayan bazı kaynakları kullandığını göstermektedir. Ayrıca Kemal Paşazâde'nin bu *Defter*'i karşılaştırma yaptığımız kendisinden önceki tarihçilere göre, üslup ve olayların anlatılışı bakımından da farklı özellikleri olan bir eserdir.

III. Defter'de, karşılaştırma yaptığımız Âşık Paşazâde, Neşrî, Oruç Beğ tarihlerinden daha zengin bir kronoloji söz konusudur. On yaprak eksik olmasına rağmen *III. Defter*'de 16, Âşık Paşazâde'de 6, Neşrî'de 8, Oruç Beğ'de 7 kronoloji verilmektedir.

Önemli noktalardan biri de, *III. Defter*'in, Hayrullah Efendi'ye kadar pek ilgi çekmemiş, adeta unutulmuş bir eser olduğudur. İbn Kemal'in *Tevârih-i Âl-i Osman*'ından istifade eden günümüz tarihçileri, içinde bu defterin yer almadığı, diğer defterlerin bir arada bulunduğu nüshadan yararlandıkları için *III. Defter*'i görmedikleri anlaşılmaktadır. Kısaca, Sultan I. Murad dönemi tarihinin incelenmesi veya yazılması söz konusu olduğunda bu *Defter* göz ardı edilmemelidir.

III. Defter'in tek nüshasının olması ve daha önce bahsedilen on yaprağının (82a-91b) kayıp olması, kaynak neşri açısından bir eksiklik olarak görülebilir. Ancak bu durumun, muhteva bakımından defterin kıymetinden bir şey eksiltmeyeceği, dönemin olaylarının yazılıp değerlendirilmesinde müracaat edilmesi gereken önemli bir kaynak olduğu kanaatindeyiz.

ÖZGEÇMİŞ

1981 yılında Hatay’da doğdu. İlkokulu ve ortaokulu Hatay’ın İskenderun ilçesine bağlı Denizciler ve Bekbele kasabalarında okudu. Lise öğrenimini İskenderun Lisesi’nde 1998’de tamamladı. 1999’da kazandığı İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünden 2003’te mezun oldu. Mezuniyeti müteakip İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde başladığı Tezsiz yüksek lisansı 2004’te bitirdi. 2005 Nisan-Ekim aylarında kısa dönem olarak Kütahya ve Eskişehir’de askerliğini yaptı. 2006 yılında, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Anabilim Dalı Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı’nda yüksek lisansa başladı. Özel bir yayınevinde çalışmakta olup evli ve iki çocuk babasıdır.

TIPKIBASIM

مجلس

بسم الله الرحمن الرحيم

سپاس بی قیاس و حمد بی اندازه اولی بروردگار بی نیاز که جلوه غلبه اعدایان دین حسین
و انصار شرع نمیکند چار سوی کوی خلکی و دروازه حصار نه نوی افلاکی بر آوازه ایستند
شا هراه غزایه سالک اولان چاکسوار برک آب شمشیر سحاب کوبیده سپهر زار بر ازار جهادی
بر وجهه سر سبز و شاداب فکند که انبار ریح غزاه اوزرنده دایم برک و بار غنایم تازه
بمستند جیش مجاهدین کیش جاهدینک ارانده ناریکاری یا قوب انشئه دشنه غزایه
عنده عبده اصنامک جاننه اود چاکند ز شهادی سعادتمند غنودن عروس بر کار نصرانک
یوزنه کلکونه سوروب کفار بخار بد فرجامک فائیدن داماد جهادک الله حقا باقمشدر
بیت ترک الوافه اولدی نازل چون که فرمان جهاد . امر غزوی ایندی هر غازی مراد .
جیش جوار غزاه اولدی باش . حضرت صاحبزادان غازی مراد . چون سلطان اورخان انار
ایده بر نه فخر جانی خازن جاننه تسلیم ایندی روح بر فتوحی زندان جهانن خلاص اولوب گشت
رضوانی سیرانه کندی فرزند ارجمندی سلطان مراد که لسان ترک و تازیده خداوند کار غازی
اولیده انشمار بولشدر رافع رات جهاد و فافع مواد فساد اولمخله سلاطین کامکار ارانده
نامدار اولشدر **بیت ترک الوافه** کون کبی آفاده مشهور در آوی عدل و دادله . مذکور در
بخت میمون و طالع های یونله سر بر کردون نظیر سلطنته چوب های دولتی اوج بروج سعادت
مروج ایندی تخنکاه بورسای دارالملک اید یوب سپاه طغریناه و نصرت شعار که دیار کفاله
بد کرداری غارت ایکنه خروج ایندی قدم اقدام اوزرنه کلوب دست انما له جهاد علمنی فالدر
و غزایه طبعی چالیدی لشکر طغریناه اسلامی صبح و شام چکوب کشور روده اولان دار الکفره علی
الدوام افین صالیدی اقلیم کفاده شعار شریعی اظهاره بضمیمه غنیمت ایدوب کاه غزاکت
جمع و انصار چون سیم و زر صاجدی اصناف عباد که اوسته ظلم و ستم بولیری باطلایوب
اطراف بلاده باد و بلیش اوزرنه داد و دانش قابوسی آجیدی بدک و جودله جنود عابلی یعنی
صلحایی که فرقه خفیه بلای اعدایی دافع انگر در خشود ایدوب علمایی که لوای دین مبینی رافع انوشکر
راضی ایندی چاندلور فرقه خلیفه که سابقا بلکده و صکره ازینجهه و بورساده رای متبئی
و فکر رزیده مسند قضائیه اولندی عسکره قاضی ایندی مذکور قاره خلیفه که صکره دستور

جلیل القدر اولوب آدی خیرالدین پاشا اولمشدر سوری حصار ناجیه سنده جاندر بوکی
 ویکلمه مشهور قریبه دنی ظهور بولمشدر **بیت** ترک لوله اولوب دیوان سلطانه وزیر اول
 نصیرالحال ایکن اولدی امیر اول . خیرالدین پاشا تک بجی صاعده و اولنی مساعد اولوب ایاقده
 قالمکن اشنی باشه وار ماسنه سبب و پایه صد ارده جنوب سنده و زارده قدم با صفا سینه عکس
 بو اولدی که چون مزبور خداوند کار غازی دیار روده شهر بار کا کار و اول اقلیم معروده
 سلطان عظیم الشان اولوب چشم چشمه حرم عزتی طلوب ترک کوکئی شدت بولدی
 نظر صلیله ایمان قلدی فکر ثاقب مقتضایه بیلدی که سلیمان زمان اولان سلطان صاحب
 بر وزیر اصف نظیر لایه در که بارقه حیا طر خطیری شیخ شمسان حوادث و کروب اوله
 چشمه ایمان سر بر اولان تاجدار جهانگیره بر مشیر خرم شد نصیر لازمه که رای منبری وزیر
 جوانی که ماتب لیلی خطوب اوله **نظم** ترک لوله کر که در امیر وزیر مشیر که بدیر و رای اول اولدی
 چو دولت جوان اوله و عقل بر . اولور برش شمشیر تقی کیز . غنیمت ترک اور زنده طغرای رای
 منبر مشیر روشن ضمیر اولما بجه اعتقاد بر لمار و زرای کر که اقام قضا مضامین مضای
 انضمام بولما بجه امرای عظمی که حاکم قدر انزلی قضا الامام اولماز بقضه بدیر بر کار از رای
 دستیار لایق اینجه شمشیر جوان جهانگیره تا شیر اینتر و جام رای جهانگشی وزیر اصف را یک
 الله اولما بجه امیر اصف تارایه توسن روز کار فرمان بردار و این ایام رام اولماز
بیت فایده همه کارشایان کیتی کوه . زرای وزیران بدیر دنگوه . اول سلطان سر و نشانی
 کوش موش و او غایه اذ اراد الله بعد خیر جعل له وزیر اصف حقیقی استبداد ولادی که
 بر رفیق توفیق هم سر مشیر صاحب بدیر و صافی نظیر کند و ایله صاحب اولوب طریق حقه رهبر اوله
 اول سلیمان زمان برید فکر صلاح اندیش اطراف موده کوندوب اصناف عبادی نقیض
 و تفحص ابدوب بر صاحب اصف نشان استدی تا که مشقت کلفت سلطنت محلی وزیر حجه
 و مبارک تدبیرک معاد نیکه بیه اوله اول روز کار ده مظهر قدرت بر ذی مظهر اسرار بنانی حضرت
 شیخ عبدالحق در کلماتی قدس سره سکه سدن فی الدین افندی دیر لادی بر دیندار و بر میر کار
 عزیز وار بدی موطنی دیار زنده ساکن اولمشدی کشف کرامت اصناف بی آدم ایچده مشا رالیه
 بالینان اولوب انوار انار و لایق اطراف ربع مسکونه و الکاف عالمده انتشار بولوب افتاب
 ایمان ماتب کیتی اخاف جهانده استشار بولمشدی اتی با نند اولوب وزیر و مشیر ایدیکه رغبت ایندی
 اول تاجدار دیار فراغت استغنا کوسر و ب ایندی بر بقای کدای اختیار طوب کبر شاهی
 و کلاه پادشاهی ترک ایدیدرز رشته تعلق دینیای قطع ابدوب عالم بخزده قدم شانی
 بر کید و بدرز **بیت** ترک لوله تاج و صلی جویم جاد معطر کر که . واصل اولماز که دنیا
 تعلق بر کیدره . مایه ارادت کورن عزیز لردن فضل بیز و فضیلت بر هیله موصوف و معروف

برکنی و ادانی که دنیا لوم کند و در لوم و ارسون اول ایستی بوسون سلطان جهان دستور
 اولوب مذکور مصلحت مباشرت ایستون مهتم سلطنت و پادشاه حسن اتمایله تمام اوسون و احوال
 رعیت و سپاهی رعایت اولوب امور جمهور را نام نظام بوسون و ایک اقدام ایله وزارت
 خدمتی بر نه بوسون مزبور حضرت خداوند کاره واروب وصول بولجی شجک مرادی اولای
 مرید قاره خلیل ایدوکی معلوم اولجی مسد وزارت اول مشیر تیر تدبیر و خورشید ضمیرک رای
 ملک اربابله مشرف و مشید اولدی دیوان سلیان کیوان مکان اول وزیر اصف آرا ایک
 انوار دکای خلعت و دکا سید طودی رؤوس خدمه و صدور حشمه حسن و جمله نظام و دیوب
 طبع بقضائی تدبیر دلبذیرله چشم فتنه بی ادبوندی آیین شاهی و قوانین پادشاهی انتظام و اساس
 احکام سیاست احکام بولوب بنای سزای ریاست ثبات و قرار بوندی **نظم فارسی**
 دستور نیکوگاه چو پادشاه یکدست . عدا مور شطرنج و عدل شالست . جواهر زو اهرارای مصلحت ایله
 نوز و س ملکیت زینت بولوب حسن فرست کلامی و لطف کبایت شایسته قبول حضرت
 اولوب زیاده قربت بولدی زمام احکام سلطنتی کف کفایت الوب زین اعتبارله مرتین سمند
 قدر بلند موار اولوب عفاف اختیار سلطان کار دینت اقتدار تک قبضه تصرفه اولدی
 رعیت رعایتی مصلحتده و قلب سپاهی یک جلوی خدمت پادشاهی به ربطی امر نه تدبیر سحر آمیزی
 اعجازه قرب غریب اثر کر کوسر و ب صفا مال باینده و دخل و خرج شایسته قلم مجری بی
 بضاعت اظفار بندی افغان بنانده تون بیان بدلیک از مار کونای اجلوب سبزه زار صدارت
 زیب و زینت بولدی وستان جهان نشان دیوان سلطان جهان انجیده نهال خامه طوطی متنا
 اوچنده کلزار وزارت یک برک و باری بندی **بیت فارسی** جهان وزارت او را بطوع داده عیان
 ملک سعادت او را بفتح کشته ضیق . فی الدین افتدی حضرت نیک نظر اکبر خاصیتک اثر بیری که
 پس اکین زر و سنگ اکین کوهر اولوب سکن نیکنده سایه بی باکیکی دلیل قاشش اکین صدر عز
 و جلالت چوب بدر قدر جللی کماله ایردی اول آفتاب آسمان کرامتک تاب انوار امت و برنگ
 تاثیر بیری که بود زده بی مقدره اوج اعتبارده کون کبی استخار و بریدی قاره خلیل اکین خیر الدین
 پادشاه اولوب پلاس خردون جندی و لباس خیره کیدی **حضرت خداوند کار غازی اوج آسمان**
سلطنته عروج ایدوب کوس خروچی جالد غنی اعزای جبر ایک سور نوکنی بوزوب کون
ولایتی و سلطان اوکی ناجستی الله غنی بیان البر چون رافع راجت دین قانع طغاة بجا
 و جاحدین سلطان العزاة و برائی المجا بدین حضرت مهاجرتان مرادخان غازی غرا فقیهین
 فوئناوب جهاد اتنه بیدی طاعنیک بازار سوکتی طاعنیک باغیدرک کالای کر اینهای قدر
 و اعتباری نرخته اندی کبابس و صوامع انصاری و جهود و سایر باب کفر و جود جماع مال
 اسلام اولوب چرک اصحاب شرکدن انجیری پاک اولدی و چار سوختی شک و دروازه افکاک و ازبله

طولوب فروم روک جاکلرینه اوت طعلدی دغنده عیده اصنامک بنری صندی
 زمان فترده و روزگار نمونده اسن کرد باد فساد کوک کرده دبارنده و بان کرد فتنه
 سکون بولوب فراسی و لاینگ فراسی و بادی عدل و دادله آبا داولوب فوج ابلنک
 یکیدی و فوجاسی بدل و جودله ششود اولدی جوشش در باجوش غرامک هجوم هجوم انری
 خوفدن ان دکرک بالیسنده کی عاقر موج آب کی اضطرابه دونوب بغا ناجیه سنک
 حوالیسنده کی بغاک خان و مانری غارت اودیله دونوتوب دودمانرینه خنارت دودی
 طولدی **نظم برک الملوفه** غرامک جیش در باجوشی اقدی • دبار کفری بقدی اوده باقدی
 طغانک خرمیننه صالده اوده • بغاک دودمانی اولدی بر دود • حضرت خداوند کار غازی
 سنه احدی و ستم و سبانه ده که عروسی جلوسی دخی اول غام فرخته انجا مک شهونده
 جلوه کاه ظهوره کلندی روم ابلینه غرایه کلمه دبار کفار بد کرداری مار خنار نه باقوب
 یعوب نهب و غارت اینکه نصیم غنیمت ایندی اطراف جلاده احکام قضا مضای شاه کید
 آزاد و بنده هر قنده سبایی و ارسه اکاه ایدوب مزبور نیت مهر و بی امضا و اول عزم قدر
 تسخیر انجان • نجیل اوزر نه عا کر کردن مائری آلات کبر و دار و موات کار زار له احضار
 قلدی و عظیم جمیع **بیت برک الملوفه** اب یکبی جوش جوش پوش • جوش ایدوب طولدی طغان
 چرخه خروش صدای ندای غرایه کوش کوش قریب و بعید شفی و تبعه طولوب اناطلی دیار نه
 شهر یار اسفند بار رزمک عزم غزو جهاد ایندی استنبار بولجج ملوک طایف که انک میسن
 هراسان و خائف اولشردی شوک شوکتندن خوف ایدوب کلزار ملک کنار ندن سلوک
 ایده مرلردی اول قضیه دن خبر دار اولجج از در هفت سرکی برر باش فاله روب بازار کبر
 و داری کرم اینکه صواش فاشن احضار ایدوب لشکر بر اغن گوردنر سلطان کشور سناک نصی
 زمانه ناظر اولوب پادشاه و لایب بناک غنیمتی اوانه منظر طور دیر **بیت برک الملوفه**
 مانکمان باد شور و شراسدی • فتنه سیلی غزایون کسدی • چون حضرت خداوند کار بعضی بدی که
 ابراهیم و بعضی جوارنده اولان بد کردار با غیلر اظهار عداوت اینکه فرصت کوز لرلر اقدام
 اوزر نه طور معنه و ابلنه و لایتنه ال اور معنه کند و یک نهضت انتظار چلوب اول ناجیه دیر عین
 اوزر لر اینه دین مبسبی و علای اهل بعضی جمع ایدوب برار اید استنایندی طغانه بغاک
 بد بر لرین اول بر را بلرک کمر لرین و تر و بر لرین نظر بر ایدوب ایندی دبار کفاری فتح ابلوب
 دار السلام اسلام ضم اینکه نصیب نفس ایدوب رایت نصرت آیت شریعتی دفع اینکمی بکدر
 یوسف جیش جرات نظر شکار له شوکت مغنیه کبر ایدوب مسلمانر اوزر ندن اول به امانک ظلم
 دفع اینکمی بکدر اول جماعت اجماع ایدوب ایندی بر رفع رایت جهاد و قرض کما به در آما و لایتنه
 اقامت ایدون رعایا دین دفع فساد و بیداد اوزر که قرض عبندر خای حاکمده اولانر عیتر با بال

اولوب ماللری تاج و عیالری فوت بوی به محتاج اولن ایزنه مستوجب ناردینده موجب
 عار و شند بیت **ترکی مولفه** اولور می سوله بوندن بویک عار که دارینه صولال ختم عدار
 حضرت خداوند کار کوش هوشله بوجواب صوابی اسید ییگ غزانه بیرنی ناهیر ایزدی اول حاضر
 اولان لشکر نظر شعار له جمع متغلبه منع ایچون انقاره جاننه کندی دارالملک برونده دهم جنوب
 بوله کیردی بوریدی خیل سیل بوی و کینه جو بوله روی بامونی بوریدی قف داب نعل خول
 و بغاله دکنار لوده کی سبزه زار صولوب سنان رخشا نه روی سمار اختر اولوب نیره نیر نه
 پشت زمین بنساخت دوندی کرد خنک کردون کردله بساط اخضر بسط اغیر رنگین بولوب نعل
 و میج مرا کیدن بر بوزی هلال و کوا کبله طولوب اسمان زیننه وزین اسمانه دوندی **بیت فارسی**
 زسم سوزان و کرد سپاه زین ماه روی زمین روی ماه اول زمانه انقاره ولا یسته
 اخیره حکم ایدر لودی سلطان جهانک قدومنی جیش نصرت کشته دبار لره بهیمنی که اشده لره
 لشکر جبار کشور سمانه معالیه به قدرت لری و معالیه به طاقتری بو عجدی ناچار جاده انقیاد
 کیروب اطاعت اختیار ایزدی رفیق شفیع عسکه او بوب کلر کلر و غدیری قلوب سیل صلاله
 کتایوب عذرو بهانه ایتمایوب شهبانه پیشکش احضار قلدی لر و حضرت خداوند کاره استقبال
 ایلدی لر اول اقلبی نواب جناب کامیا به تسلیم ایدوب شیره کیر ییگ طریق شهرت اوزرنه سیم
 وزر نثار قلوب سواری و پیاده می فارسولا دیر حدون زیاده نطقیم و اجلال ایلدی لر اول
 ولایت ایلای حامی حایت بادشاه جهان باده آسوده اولدی آفات سکان زمیندن ایز
 اولوب عیالات انبای زماندن امان بولدی شهر بار کامکار لشکر کشور سمانه اورادیم سالم
 و غنم دونوب سلطان او بولکنه کلدی اول دبارک دخی آتش کردار سر کشری فرمانده باش ایدوب
 هر بری بولکونی اوکنه کلدی معموره مذکورنه دخی مسخر ایدوب منصور و منظر کلوب دارالملکنه
 کیدوب خواص خدام سدره معالیه تختگاه ملک استبانده قرار ایزدی سپاه کشور پناه دسوز
 اولدی سردار لر و سبجی لار لر برلور برینه کندی **نظم ترکی مولفه** ایزدی بکلر برلور برینه قرار
 کندی لشکر قلادی شاه کامکار کیردی دارالملکنه اولدی مقیم ایزدی خاص و عامه انعام عظیم
 سلطان مراد خان غازی سفینه جهادی دریای غرابه صالده غنی افواج بحر مواجله روم ایل **نقشه**
 کجوب کلیدی الدغنی بیان ایلر عام قریح انجام انشی وستین و سبانه بهارنده که قوام نای فوت
 نامه عبرت غایبه ریا حین سبزه زار قیامه کلوب از بار باغ و راغ اوزرنه طور دی استیاری بر برک
 و بارک خیم کوما کونیه چار سوی کلزار اوردو بازاره دونوب میان کلستانه با سمنلر سیمین
 سیانر دیکدی و کنار کوهسارده لاله لر لعل فام او تا غر قوردی سلطان مراد خان غازی
 سابقا جهاد منینی تقدیم ایدوب روم ایلای ناهیه سنه کجوب کتمک شمشیر جهانبگیر اول اقلبیر اوجوب
 غزایک غریمنی که نصمیم ایزدی تجدید ایزدی جوارنده اولان ناهیدار لک عدار لکریدن اوشانوب

اول خیزاشنی تاخیره قومندی بود فقه انزکله باب مصالحی اجوب داردارایی بابوب
 تعمیر اینکدن صکره عزم غزوی تنقید ایندی خوان غزایی بجایه صلاهی عام ایلیوب خواص
 وعواوه سفر ظفر انزک خبرین اعلام قدی دیار کفاره افین صالنجی غن دار انکرده بقیر دار
 و کیر چالنجی غن کافه امام بلدی بیت ترکی لولفه بر بوزنده چالوب کوس غزا
 قدلی طاق آبنوسی بر صدا هر طرفدن صف لای امیر لرننگ آتک و شیر کیر دلیر لره
 علم عالم کشتی فالدردی و بوریدی لالا شاهین که شاه از نیز پرواز سهای و غایبی
 مقدم الجیش اولوب کره نای غزایی چالدردی و بوریدی سلطان جهان سنگ سنج
 ظفر بر تنک دنده اولقدر لشکر دیرلدی که نقشن کوره ارض حرکت کلوب مرکزی بریدن
 ایرلدی اول جمعیه نظر ظفر شویله صانور لردی که آدم دمندن پرو اولنر کور خانه زمین
 ایچنده دغین اولنر صورر سنجیز اور یوب کنه دیرلدی شهر بار کمار افواج بر غده
 امواج غده دار الملک بر و سادن چنوب کفاره روزم غنم جوم ایندی دست همینه
 بادبان رحلتی فالدردوب لشکر اقامتی الدی و کلک غنمتی در بای غزایه کنده بله سنده کی
 موکب انبوه کوه شکوه مراکب سحاب شتاب و شهاب نایله افی دگرزی پرو بجایه کوب دوم
 قاراسند فندی لر جیش جوار ظفر شعار کلیسای حصار نه دو شوب موروار و بلج کردار هر
 کنار دن او شوب عروس بر کنار تنک دامانه ال صوند بر منظم ترکی لولفه هر طرفدن جمله
 آتک ایندی بر بوزینی کافه تنک ایندی کور کار کچی نارا اولدی حصاره و تنک شنبه
 طار اولدی دیاره بر فاج کون محکم حرب ایلیوب ضرب دسته قلعه بی الیبر و ایچندن بیج
 سخت درخت کفری قلع ابدوب حصار دی لر دار کفاره چاروب نب و غانی چالدردی و کیر
 و دار ابدن بد کردار لری قبردوب قانرینی قاره بیره قار دیر مذکور حصار مشهور الینوب ایچنده
 نوبت اسدلم چالوب اول دیار تمام فتح اولد قدن صکره معابد اوفان مساجد اهل ایمان اوکوب
 دار انکره کبایچی مسلمانله طوله قدن صکره خداوند کار غازی کوجدی کنده بطور دیر لر حصار
 واردی آتک اوزرنه واردی اول کوله کنه کوری کوردی که جلال و قباله مجال بوق دانا
 امانه بایلیوب یواردی عهده عهدی محکم و بنای سهای امانی مبرم ابدوب همانم قلعه بی و بزر
 رعیت اولمعه رعیت کوسر دوب اتباع و اشیا عیله حمای حایبه کیردی شهر بار کمار اول
 دیار دن موت غازی و رحمت خسارتی رخص ابدوب احتیاج به الطاعت ابدن و کور قلعه
 طوق خدمت بوبون طومان کفاره جزیه شرعی وضع ایندی اورادن حاجی ایلیکی بانه غی
 یغا جیر لاده نه ناجیه سنده و حاجی اور نوسی به سنجی اش غازی لره کیش ولایت کوندر دوب
 کند و جوری طرفه کنده سلطان مراد خان غازی چور لوبی و سلمی و بر غازی و اسکی
 الی غنی طبل باز جادی چال غنی و هوای غزاده او جان پرواز لیری اقبه صالده غنی بیان الی

چو راولو اول زمانه دیوار سکین و سور منین ایچده محصور و مقصور حکم حصاریدی کوردی
 بر کبر و کین ایدی بانه ضرب و حربه بار بار برینجه یک آدم واریدی سلطان کشور سناک
 شکر نصرت کشته کند و منک اور زنه جریتمن اشید یک اول بد اندیکش نوش عیشی برینش اولوی
 شاد بی غم سوری مانه حضور ایله مبدل اولوب وجود پر سودنک شهر ستانه جیش اندیشه
 و تشویش طولی **بیت ترکی المولفه** بر اولوب نوش عیشی عیش تشویش بصر سور سرورین
 جیش تشویش آتاپای غیرتی جای حبیدن ایزدی زمین ذلته باش اندروب زنونق
 کوستردی و طوق اطاعت بوبون و بریدی اول بد سیرت مخذولک طبیعتی غناد و فساد اوزنه
 مجبول ایدی جاده القیاده سلوک ابدی و سبیل سدا در شاده کیردی سپهر معاد منی با بوب
 مکان خصوصیتی قوردی خدمن و چشمه احضار ابدوب حصارک قابوسن یادی طوردی
بیت ترکی المولفه ناب غیرتک ایچی بر جوش اولوب . طوردی آتش کبی آمن یوش اولوب .
 اب تیغ تیغ رنجه عدوی سنگ روی و آتش فویک مار کریمتی سو بوندروب او جانغنه صوفیا غون
 جنگ جنگ و منفار یلغار لهضم کیش بر کردارک لباس عزتی بلکه بنای بقایی ار فاسنه صوفیا غون
 سلطان جهانجوی خیل سبیل بولبله روان اولوب بادمان کبی واردی ایزدی ناکمان صغیر
 نصیر دار و کبر حصار ایچده کی طغیلرک قولاغنه کیردی با شکر نه قنات قوردی صاندیلر
 جانمندان برزوب جهانان او صاندیلر ال صومعه و ابان صامعه طاق و مجال بوغیلکن قتاله
 اقبال قلوب بار عار و غیرتی برده قونادی لر و حرکه المذبحی اطلهار اینه بلر دست جبرله
 غازیلر بو غازیلر دیر دکلر نه و ضرب حربه قاپولرین یعقوب کوز کوره دار لرنه کیر دکلر نه رضا
 و بر مایوب کیر و دار اینه بلر بازار کارزار قوردیلر صواش فاشی صامدی طوب و تنک
 چاند بندن آت و آدم بری برنه فامدی طغاة بغاة سیر خد کندن چوب و سکلن بولمقلر
 ایچار و دن طاشره کلمه غزانه کوندر دیلر پیرامن سوری کل سوری ایلد مرتین کلشنه بکزدوب
 کنا حصار لاله زاره و دندر دیلر **بیت ترکی المولفه** کورن صانور کنا سوری کلشن .
 کل سوری ایلد اولمش منین . غازیلر کفار بکردارک کوزلر فی اجدد مایوب طاشره دن ایچی
 نیر باران اینه بلر سحاب کیر و دار دن عذاب یغمورنی با عذر و ب حصارک سوقا قلمر
 طوب طوفان اینه بلر اثنای دار و کیرده ناکمان کمان قصادن بر نیر قدر مایوب کوز
 کور دکل کوزنه طوقندی اول بد کاکمک میغ نفی قفس نندن او چوب سلطان جان شور بخنی
 تخت بندن کوزوب بس المهر سفره قوندی باش کیدیک اباقی بار اولدی سردار لری و چیک
 خدم و شملک صواش بندن قدم شاکری ایلدی اولط غیلرک بر سبی خلاص بولدی او غراش
 دوزا غنمدن او شاعی و ابرسی قور تولدی کمی دیری طوقلج کمی قیرلیدی **بیت ترکی المولفه**
 اقوب شهر ایچده نر حشارت . دیار کفر باقدی نار غارت کفار بد فاک اهل و عیال اسیر و دستگیر

۸۰ ایدوب و دار لر زده بولمان مال و منالی الدیر اول بدکر دارلرک اوجا فکری سبیل رخ زده سوره
 بوجا فکری نه چاروب غاوی چالیدر مذکور دبارک کتور بدکر داری حضور اولوب استند و کن بولنده
 صکره حصارک کفاری علف سیمیه حصار و هف نیز دمار اولد فدن صکره حضرت خداوندگار
 لشکر طغیان و نصرت رهبرله چورلو اوزرندن کوجدی کند ی جوارنده بستی دیرلر بر حصار دخی
 واریدی عثمان کشور سمانی اول طرفه صرف ابتدی **نظم** ترکی لولنه اقدی دریا کبی اول
 لشکر کنه جوشه کلدی لر دللور لر کنه طوندی صحابی قزل بر کیده لرک لاله زار اولد کنی راز کنه
 مذکور حصارک کتوری سحر بار کا مکارک اول دبارده یو جینی که استندی شاهانه بیگش و بیگانه
 بیکلر احصار اینته دی فی الحال قار شو کلوب استقبال ابتدی سلطان امان سرور و آفتاب نظیر
 او کنده ساید کردار میر ایدوب رکاب وار ایا غنم بوز اوردی سبف جفدن امان بولوب
 سایر خدام کبی اقدام طاعت و اطاعت اوزر نه مقام خدمنده طوردی راعی رعایه فو شولوب
 حمای حمایه کیردی بلای غارندن و آفت حصارندن امین اولدی انبای و استیلا عید رعیت
 اولمده رعیت ایدوب حصن حصین ذمده یو لشوب حضور بولدی سلطان جهان بخش
 بستی کتورندن و اصل اولان زر و سیمی اول کوره نک کتورندن حاصل اولان کینج بی ریج
 و لغیم بی سیمی بکله و لشکره تقسیم و لغیم ابتدی اوردن کوجدی طوغری بر غوز اوزر نه کند ی
 غبار سیاه سپاهله جهان بوز وندی سنان رخشان ساره ساره کور وندی **نظم** فارسی
 درفش همایون با سون نورد بر دجاک بر تن کربان کرد سران بسته هر سوره بر رده
 بطل و علم کوس مردی زده اول دبارک کتوری عسکر منصورک جمو مندن جهاندار مظهر و ک
 کتور نه قد و مندن خبر دار اولوب جهان داری با سفته طار و روشن ماز کوز لر نه شب بار
 اولدی کشته زار قرار نه اود و دوشوب صرصر خفته خرمن صبری ناز و مار اولدی احمال انشالی
 دو کدی صاجدی حصار دن و دبارن قودی قاجدی اول منحوسر جنوب فاجه طور لر دبو
 جاسوس کلوب خبر و بر بجه الغاره بچیلن مرد بند باد بهار کبی کرد اولد اولوب ایر بجه مذکور
 دار الکفری ایچنده کی بدکر دار لر دن بو تاملش کور دیر خشم خشمکین ناز خشم و کبی با قوب اول
 دباری اوده اور دیر سلطان هما سایه و همایون فر کلدی کوردی که خانه دشمن سوم و برانه
 بوم اولش دیوار حصار خراب و دور و مقصوری نوده براب اولوب مورد کایچی سبب
 خارت طولش امرای رزم ارای ایکی قوله کنی صاعده و کنی صوله کوزدی کند ولای غرابی
 چکوب عثمان جهان کنشی عزیمی اسکیدن با که دوزدی بیت ترکی لولنه طولدی صحرای اوم
 فوج فوج بحر بر آتوب کبی اوردی موج اول کوره نک دخی کتور کور دل و سوز بخی نو شیر
 دلیک حمله سخته دویدی بار داری صاجدی روبا که کبی باشن الدی قاجدی اوزر نه
 وار بجه کویدی لطیف و خفیف اولان مالنی و شیر یف عبانی الدی کند ی حصار نه و دبار نه

قلات سابر تکه بی تکه ترک ابندی لک غار کوا بردی لرا اول دار الحربه بانار او دکی کبر دیر
 منکر ایچنه حصار فی صالوب دورین و مقصورین غزاه ویر دیر نیز نیزه تا نیزه بار نیزه و دو شوب
 کر دیر اراد دیر بور و دیر هر فانه کافر سر دیر بوله فکری حو با وید نهادی علف شمشیر و هدیه
 نیزه ایله اول بد فخالرک قزوین و کلندن اله کلن عبالر فی اسیر ایله نیزه اشاعه و یوقار و
 کیدن سبب لار لر ابراعه ویدینه آقین ایدن سردار لر کنار کومارده و میان چنگل نمانده
 بوله فکری سواجم بیایمی که از بار بهار غنا بدر دیر دیر سلب و غالب سالم و غام بله برجه پیچ
 و عه معام دوند دیر کلند لرا و روی هابون بوی سلطان جها بخوبه ایر دیر اورنوس بک کت
 عرخی جالوب واروب کشن امین الدغنی کفار بکر دارله رزم ابدوب دار الکفر اقبین صالحه غنی
 سابقه اشارت اولوند غنی اوزر نه حضرت خدا مذکار روم ایلی نه چچیک اول بوده اولان قزوم
 اوزر نه بولک بولک الفار سچچیک سردار غزاه حاجی اورنوس کشن ولایتیه و سالار کاه حاجی ایلی
 اوزر نه ناجسته کوند مشدی خطا وافر و صفای خلاصه اول نامدار لر دخی جان و ولدن بورون
 خدمت بیل با غلبوب هر بری کند و به منابع و منابع اولان تازی سوار عاز دیر غزایا بر نه بیل کج
 بلوب بیل کبی چا غلبوب کیر دوکی دار الکفر الکین اوسته دوند مشدی نظم ترکی لولفه
 تیغ کبی فانه صالحه ایسه یوز لرین دوند برین سالار لر . نیزه وار ویر سه غارت ایله بولر .
 نیزه کبی باش اچوق سردار لر . امیر رزم جوی حاجی اورنوس روی عروس کبی پیراسنه بوساز
 و سلب چشم و چشم خروس کبی ارسته اسباب مرتب خدمت کشن وید کلری ایله که عزم ایستدی
 شیر دیر کبی اوکته کلندن بقا بوب جیل سبل رفتار له و دوند آردنه باقا بوب بیل کج بچیل کندی
 و اول دیار ده کفار بکر دارک در کبی نه در تک طاعتندی سحاب بو بهار کبی کور بوب بر فتنه
 انهار له دشمن سر کت خرمن ملکن بافتندی سیداب کومار کبی چا غلبوب موجر کبی بیایمی
 ابرو فخر له دار الکفر ایچنه افندی نظم ترکی لولفه جیل سبل آتک با موی بوی بله . موج اور
 در با کبی ایستندی . برق کبی جنگ آتش بای بله . کر و کبی صحرا لری بافتندی . کشن ناجسته که
 بولک بر کنج و شش و لا بد مستولی اولوب سنان برق نشان ایله کور بک با غرین کوبوند روی
 اول کورده اولان بد نژاد و آتش نهاد سر کت که ضرب حربه بور بیلرین اووب آتک تیغ تیغ ناله
 اود لرین سوبوند روی حسن رضا ایله حسن حصین امانه کیر که رغبت ایدن رعیتی رعایت ابدی
 مان و مانلن ایلن و عیالین محافه آتک زماندن ایلن ابدوب حایت ابدی ال ویر با بوب
 آتک ضرب و حربه با پشان با غلرک سر کتک ایلن ضرب طاعنه طاعنه بولک کیدن طاعنه جیل
 سبل رفتار له بولکین با غلادی نار الفار له جکر لرین داغادی و کر اولان کشوری سحر ابدوب
 فیکتک اساس ملکن زبرد زرا ابدوب دست انداز له اول و بار فی مضط و دار السلام اسلام ربط ایستدی
 و اطراف و اکافنی کف کف بک فتنه حمایته الدی لیل و نهار سبل بهار کبی جیل تبر خیز له طور دیر

یا قسند اولان ابد کونه ابقین صالیدی جوارنده اولان ولایت جادوب غارتی جالیدی
 کوردی شتری کوی اوردی بولدغی ایللی بوی سوردی اوردی ایلندی
 طور دی اول اوجی نهب و دهب اولدی ایتنی و کوچی باندغی اچ واقین قازانچینه محتاج
 اولان اقبجک کجینه محتاج آتالان مالله مالامال ابدوب کوکلن کوزن طور دی کسور غرایم
 و زر کایک کانی و اول کج اقبجک هر کجی کج بکر ایک مکانیکینی غزانه طور دی اطرافدی
 لشکر غارتگر زبور و مورد سنده و سکره او شکر کبی او شکر یلر دیار کفارک هر کجی برکمانی اوردوب
 هر کون برحصارنه دوشدیلر با دینجه بیک درنگ ابدوب جنگ جنگه بندیلر کاه اقباله
 صالنه صالوب کاه قره جاننه اندیلر کافره حضور قوما یوب اول حضور لرک با شکره
 قره کون کسور دیلر و نار غارتنه جکر لینه دوکون اوردیلر آب تیغ تیغ کون اوردنده اسبای
 غزایی دابر ابدوب عدوی کینه جوبک ایلن کون دونه دونه دوکون طور دیلر اوردیلر بولدغی
 طواری سوردیلر و ستم خارا کخاف جنگ مصافحه بوزا غیلطری سوکوب لظاس ایلدیلر بیجه
 کشتن اکثر ایک ایچنه کیر دیلر اکر ایا غیلک اوردانجه بیدیلر و خر منلری بیلد ویر دیلر طاعتیلر
 ایل و کون غرق اولدی غارت سیلنه کندی غارت حشرات بیلنه
 حوالی کیش که سن دیار ابدی علفی عرضه تیغ و کفاری تیرنه میره هف اولوب عرضه خلی
 قالدی اول مسکنده ساکن اولان بکر و ارلر و ایلر اولوب کار و بار لر غارت بیلر طاعتی
 و حشرات سبلی الدی حاجی ایلکی ادرنه جاننه صالندغنی ایلکی بر غازی دیر ککر قلعه
 المذغنی بیان ایلر بو طرفده امیر صف ارای حاجی ایلکی دخی لوی غزایی قالدوب
 شیر کیر دیر لدن کندوبه اتباع ایدن انا عیله کره نای و غانی جالدوب بورودی ادرنه
 جاننه طوع و عزیم ایدوب او که کلن دشمنه رزم ایدوب غبار کار زار لر روشن بناری شب
 ناره دوشودی و کر دنده زین و اسلحای بورودی رکهارنده اولان دیار کفار بکر داره
 نار الغازی صالارق تیغ کبی سیاه دل کراهری برق واریج تا بدار و انتشارله جالارق
 دار الحربی غارت ایدوب هر بیک دیارنه حشرات ایدوب ادرنه جوارنده کی اده یک اوجنه اوردی
 شهر باندغه اقان نهر طر شوب جره دوشندی کجکزدی اول حصارک کنارنده کجه ایلدوب سوبه
 کزدی او بوراده بر حصار جی وار که شندی که ایلکی بر غازی دیر لر فتح اولدقن صکره مذکور
 غارتیک بورودی اولدغی سبدن که سبت ایدیلر انی الوب دشمن جوارنده ماسن و مکن ایدیک
 استدی کوندر سکارین ارای کیزوب کجه اوری مکن ایدیک استدی بیت ترک لولفه
 ایدوب کوکلنده بو فکر مقرر طولاندی طور دی اول بیری مکرر کیسکا ده کان کینی فوردی
 طور دی اکادک که سحر و قنی اولدی حصارک قاپوسی اجلدی کفار آشوباشنه بلا غیلوب
 عورت و اوغلا کیر سبزه زارده از بار بهار کبی صالیدی غازی سوار غازیله ناکمان

کن رآیدن بجای در تاب کبی جنوب طشه ده بولان بد کردار لک دست گیر و دار لک که با لک
 صغوب بوعاز لک دیردی اهرمن نهاد و بد کردار لک بر جلگه کبی بد لک سبب تنه لک بار کبی
 بقوب حصارک قاپوسن با پانه محال دیردی با مارا و دگبی فرحال ایچنه کیردی ضرب مسته
 قلعه بی کوب اساس دارا لکفری قلعه ابندی در دار لک ارقا سنده لباس حیاتی و خلعت
 ریاستی خلق ابندی عورنی اوغلانی نری کلنی اسیر و ربطا بدوب براغ و با تنه سبب لک
 اول حصاری ضبط ایدوب او نوردی کچه ایچنه کیردی باندی کوند کنارا بنارده عاز لک
 بروازی لوله سکاره جندی قولانه کلنی او ردی کوندی
 کچه اول حصار ایچره ایدوب قرار جوت طشه کوندزا بدردی سکاره صغوب جنگ جنگیده بود
 ایدر کافزه قادر اولدوغنی ناصب لوی غرابه مثل اولما غده اول ارای مناسبت کوروب
 محل دلقی انده اندروب بنای برای افمنی او ردوب بر زمان ذکر اولان مکانده بر لندی
 طور دی خیل جوار لک سبل نو بهار کبی جنوب جوارنده اولان دیار کفاری بار کبی جنوب
 با قینه اولان شکر و کوبیک ابک و بوبک طوارین سوروب اشه سن اشدی طور
 کاه ادر نه جوارنده سکار ابندی کاه دیمونه دیارنده افار ابندی جنگ جنگ آهنگ
 صحرای غنیمته طور مادی چاپدی شاه باز تند پرواز کبی جنگ غارتله بولد غن قاپدی
 بر دست بو حالک اوزنه مقرر اولدی اعدای بد را بک کشوری زیر و زبر اولدی
 دیمونه **کک توری حاجی ایلمکی تک الینه کیردکنی اول بد کردار کندوبی خلاص ایدوب**
 مذکور حصار دی و بر دکنی بیان ابر اول زمانده دیمونه حصارنده بر نادر کور مغرور
 و ارا بدی روز کارنده چابک سوار میدان جلالت دیر طور دی یو دین کور مه هسند
 شیر نرزه تک انامنه لره دوستوب بی قرار اولوردی و قورق سنده مار کوزه بکذا
 ابر طور دی چار کبی زبردست و صبور کبی تحت بکر ریخه پوز بولد انی و ارا بدی هر
 بر تک چینی سیر کبی بولا دن پوزی و آهمن متغیر کبی دمرودن باشی و ارا بدی
نظم ترک لوله هر بریسی بر دلیر سیر کیر کندی شیر و بیته زاری دار و کیر پوز لری
 قلغان و بوم قاری کوز قولری شمشیر و بر مغاری بنر حاجی ایلمکی خروج ایدوب
 معراج غرابه عروج ایدوب دیار تک جوارنده قرار ایدلن بروند کور کور بی حضور
 اولوب ردی اول بد کردار ک جهان داری با سنده طار و کوزنه نار اولوب نار غیر نه
 کلنج کچه سینه سی قیزوب تاب چمنه ایچی طو لو بدردی لیل و بهار براغ و با تنه است
 ارقا سندن ایتموب حصارک کنارنده کوز پوز ردی ولایتی حایت ایدوب خیل جوار
 غار مخردن کشور تک اطراف و کانفن قور ردی کوند و زین کند و زین دروب کلوب
 حصار نه کیروب قرار ایلمک اولما ردی کچه ده او بوز بوزین کوروب بر خطه دارنده

ارقا سی دوز
 ۲

۸۲

شراب ناله لوج نغس نغس احتیاطی بوسکن ساقی ایام النذر اول بد فرجام بر سر و غودی
نوش ایدوب بوب ایچوب سر خوش اولوب کند و دن کیدوب حضور له بستر استراحت
یا تمش و سر غفلتی بالین فراغت قوسکن اکسوزین واروب اوزرین واروب شیشون ابتد
جرعه خوند عرصه با مونی کلکون ابتد بله سنج اولان غازیله هوای غزاده اوچان پرواز
اوج بولک ایدوب دون بار و سنده ایردی کفار بد کرداری بر طار برده که بر بانی کونسا
و بر بانی جو بار ایدی اولوبوب امان و بریدی قیردی زمان و بر در نه درنگ اندر
کارک در کیننی طاعتی هر طرفدن نغیر دار و گیر که صور نشور دن خبر و بریدی چالوب
صدای کره نای طاق آسمانی طولدردی صفدر لرک لغره زهره سگافزیمان میدان مصافی بر ایدوب
کوس حرکتی خوشی شش کوشه جهانی طولدردی علامت قیامت ظاهر اولدین کوروب کفار
خوفدن کند ولی برج صوبه اوروب و افرا کفر بو غولدی ساری دمی کی دیری طولولدی
وکی اوغراش بریده اولدی الی التیش یک مرد بندرک اکثری صوانده بوغ اولدی صفای
بر ناله سرورده ایکن غوغای رزم قویوب اکسوزین اول مقهور لرک اوز لر نه که اوغرا ندی
جبار کی بنجه زبرد سر مست و بنجه با تو کین تیغ و تبر له جبار کی طوغ اندر
خلف و جگر کشته سچ و کباب شده دبه و خون جاب و شراب صباح اولنج کفار بد کردارک
قاچانی اکندن کاروبار قزازی صاچانی غازیله قوا کند بتر اورمان ادا سنده کند و بی جکست
اوروب اول کرار لرک ازی قور تولدی نازی سوار لر جو غنه ایدوب بیدلر کینی اسیر ایدوب
و کینی قیر دیر خرمن دشمنی هوای فتابه و بر دیر دو نیدلر کلدر اول بکران اور دوی عدوی
کینه جوی و ایچنده کی حساب کلنر اسباب کار زاری که برج فراگنده دو کولوب با نوز دی غارت
ایدوب اوج و محتاج قالدی طوبوم اولدی ازهار بهار غنیمت اچلوب گنج بی نهایت گنج کوهر
و کنار دیکندارده شوبله صاحب دی که روایت ایدوب لر بیلدن صکره ایل ایدی اول بری کردجه
فرنج بولدی بولور ایل غزا اول دکلمالی که ایا لیک اولور کینجی مالی منور واقع
واقع شایعه که ایلدره مشهور اولان غزالر کبر بدر سینه سب و سبن و سجان سوزنده واقع اولدی
اول بد رای صربله صرب برده قولایعله صغون اولوب مذکور مقام الله خواص و عوام
سرف صغنی و یکله شهرت بولدی لالا شاهین حضم فرجامی دفع و اعلام اسلامی رفع ایدوب
جیش نصرت کیشنه کوچدی فیه دن بجا کندی درگاه کسور بابه باشلر و دوستلر کو نروب
شهر بار کا مکاره خبر ظفری و پیام فخری اعلام ابتد **سیدن مراد خان غازی دار الملک پور سیه**
عودت ایدوبنی سور سرور قزابه بنیاد اوروب **شهراده لری سنت ایدوبنی بیان الملک**
حضرت خداوند کارمند دگری بری بکشتی که جیش ظفر فرجام اسلام نصرتی و کیش کفار
نصرت انجی یک هریتی خبری واردی ابردی خاطر خاطر بن کردیج می فرجه بونوب سرور

۷۶۷

صفایه آوردن کبر و بر وسایه دولوب و اردی سران کبردی و عسکر منصوره دستر و وزیر
بیت ترکی لولاه بنده عین غنچه و سن ازاد اولوب . کل کبی کلدی بودی دلشاد اولوب . دارالملکند
 اقامت ابدوب بنده لری که برسی با برید چلبی و برسی لیبوب چلبی ابدی است ابدی و عیاله
 ممکنه و ارکان دولتی اطراف و حوالیه اولان استراف مالیه دعوت ابدوب عظیم جمیع ابدی
 طعام انعام و اقوی حاضره و غایبه بخش اولوب خوان احسان بی کرانی امیره و فخره عام اولدی
 شهری به و غریبه حصه و نصیب ابدوب که او بی نوافالمدی کاسه هر صلدی و کسب از لری طولدی
بیت ترکی لولاه بندی و ایلکدی بر نیچکون صفایستی اولمادی او کون چون پادشاه ولایت پناه
 مذکور صلحتن فراغت بولدی عمارتکریا ابدوب ملک تعبیری بدیرنه مستول اولدی بر جامع
 بجکده و بردی یکیشده بنیاد ابدی اوقافلری ترتیب ابدوب خانه لری آباد ابدی بر اثار
 انوار کرامتی کون کبی ظاهر و باهر اولش عالم بخزده قدم صدقه تفرد بولش صاحب ولایت در ولایت
 دخی که اول ناجیه ده پوستین پوشن بقبله شهرت بولندی زاویه با بی و بردی بوروسا شهرده
 ساری عامه فارسیوسنده بر جامع و قاپلوج جوارنده بر عمارت و بر درسه بر درسه دخی ادرنه
 حصارک ایچده که بندی چلبی مدرسه سی دیر لری با یوب انعام عامی اطراف و اکانه ابدی نظم
لولاه نبره و اردی ابدی دار لهر ده . ضرب تمثیر به تسخیر ابدی . داری کفری باقدی و بقدی
 حسن بدیرنه تعبیر ابدی . عدل و داد به قرا و بلا و آباد اولوب ولایت محمود اولدی سبایه حاجت
 و رعایتده رعیت راحت اولوب حضور بولدی **حضرت خداوند کار غازی کریمیان او غلبک نازکونی**
 کرم اولشکن طغنده ب ناز و مار ابدی کبی نازکار زار که باغری برداغ ابدوب اول طاعی بد کرداری
نیزت بازینده خاور و زار ابدی کبی بیان ناز روم ابدی طرفنده سرف دیار کتک بر کرداری جمیع
 ابدوب اول ملکند اولان شهر بار لک واری بر بردن ادرنه اوزنه هجوم ابدی یک حضرت پادشاه
 خلافت دستگاه شتر شتر دشمنی خمن کشور دوز و قیچون اما طولی ناجیه سنده کی لشکری الوب
 اول جانب کبد یک بروسا و البسی سبایه ولایت پناهن خالی قالدی دبو موج آشوب باشند
 آشوب و البسی لجه جبریت الدی دیو کریمیان او غلی که ال عثمانه قدم عزیز ابدی قدم طغیان اوزنه
 طوروب اول به کان کمن کبنده کان کمری قوروب کمر عداوتی میان جان به کتندی ایام حلوته
 و منکام فرصنده اول کرک سترک حال بولوب غزال عکده دندان طبعی تیز ابدوب دامن کشوره جنگ
 جنگی اورینه آملک و خیز ابدوب کتندی **بیت ترکی لولاه** بولجی فرصت دین اول پرستبر
 جنگ جنگی تیز ابدوب قلندی خیز مزاج ملکند مذکور عارضه دفع اولوب شربت شیرله و ضربت
 وز خیرله غنم رزم و دار و کیر ابدن کفار به کردارک دیوانه لرنه علاج اولجی امرای صفای
 آصف آرایک بدیر و لیدر به اول مصلحت نهایت بولوب خضر ظفر کلوب و اصل اولوب سلیمان نامه
 فراغت حاصل اولجی سلطان جهانبگیر که مفا منه عودتن اول شیر دلبر کبی منه غریبتن بول کریمیان

او غلنگ باد فساد سکون بولوب اول به نژادک صفاتی دگشتی بملک خملین کبی کین کین
چقوب صواسته باش قلندر مسکن کنه بگشتی حضرت خداوند کار اول به سیرت خداوند بختی
بلوب دار الملکنی غار غریبته دیوبو بدردی اما سورسنگ بنیادی اورولش و جمعیت
براعنی کورولش اولماعن اک نادیبی بدجری ناخیزه قویو بدردی ذکر اولان احوال
فرخنده فالان فراغ بال حاصل اولدقن صکره عکر جوار نصرت بخاری براغ و با بنده
آلاتی و آتیده احضار ایدوب برو سادن کوچدی خضم بدکرداری پایال ایدوب دیارنی
الذین الوب ملکن سنگار ایلکچون شهابز بلند پرواز همتی بر سار غنله فرحال هوای وغایه
اوچدی **نظم فارسی** برآم برون خمر و کینه جو . چو خورشید برش شدش تیغ نموه بگردون
کردان علم بر فراخت . پس و پیش شکر جو صرصر بناخت . کر میان اوغلی خمر و بهرام اقدام
وسطن کیوان کینک ختم ختمکننده کند وک اوزرنه هجوم ایدکینی استبدادک خیال سیل بوبله
بود و بوب جویوش دریا جوشه صحرای بوریوب صدای کوسله طاق انوسری بر خروش
قدغنی کوش ایدیک اول انکی ایشه پشیمان اولدی نوش عبثه بنش اندیشه طولدی
بدی که ارتقاب ایدکی شناعک دی ارنیاب ایدکی عذرک وجه بناجی حجاب عذر له
اورنولمز آب انابی صاجا غله ناب حرارت خضوت سو بونمز واکدن فاجا غله ختمک
الذین قورنولمز ناچار فالوب جنگه آتک قلوب مقابله به و مقابله به اقدام ایدکی اتباع
و استبا عتک جمعده و خدم و ختمک احضارنده امنام ایدکی دیارنده پیاده دن و سوارده
نبرده نبرده بارار مر دگیر و دار و ارببه جزدوب بربره دیردی کی ذات کی نه براغ و پش
و بردی جوارنده اولان جیل جوار نازی دخی که جواد لودیمکله استناری و اربدی
احضار ایدوب خیل لشکر کله کله کسور اوچنه ایددی اوراده شهر بار اسفند بار رزله اورونوب
کیر و دار و جنگ ایدکی اول ذره بی مقدار جیشده خورشید غرله طردنوب کارزاره
اتک ایدکی **بیت ترکی** طردنوب اوروشدی اول ایچی بی . موج بیخبله بورد
ایکی جیل کینه جوی جیلی زمان اول کنارده بارار کارزاری قور دیر دیری برین تیغ ذوروی
اور دیر طور دیر احضار عکر ظفر مهر عثمانی غالب و سالب اولوب جیش بکیش کر میانی
باصدی لرو میانی میداندن سور دیر جمعکین طغندوب اول بدسیرتری دست هر بنده
سرکشته و حیران ایدیلر خضم بدکرداری مقهور ایدوب سورنوکین بعدیلر و حصار ختمن و لرام
ایدیلر صواش فاشنی دوکدی صاچدی اوغراش بریدن باش الی قاجدی میان
میدان بر مخندن چقوب کنار کوسار سلامنه واردی طوردی سلطان جهان ایچی کوندروب
احمد آرواستغفار ایدوب دامن امانال اوردی **حصار بغالی** کنار برای او غور لایوب
دار اسلامه نار انتقامی صالده غنی حضرت خداوند کار غازی اقدام اوزرنه کلوب کرا

لوری

اول دباری الدغنی **بیان امر** مزبور واقعه سنه تسع و ستین و سبعه شهور زده وقوع بولدی
 چون اول بیلده شهر یار کا مکارک کر میان دبار نه توجیهی شیعی بولدی و کربالیسی خالی اولوب
 کفار بر رای فرصت بولوب حصار بغابی او غور لادیکلا الدی اول بوراده اولان ابله و بویه شهر
 و کویه نار غارنی و نه خسانی صالیدی **نظم** **ترکی مولفه** کینه دارا کفر اولدی اول دبار
 کینه جو کفار طولدی اول دبار آب جوی امینده سر سبز اکین ناب آفا تله صولدی اول دبار
 مذکور حادثه دن حضرت خداوند کار جبار اولجن کر میان او غلنگ اعتدال و استغفارین قول
 ایدوب خشم خشنیدن اول بدکانه امان و برودی کلشن ملکک و امنندن خار کفاری ابر میخون
 کفار در ماده اولان ایلدن کوندن خشم بکر دارک الین ابر میخون کلدی دارا ملکک ابردی
 کزار لشکر دبردی سیم و زر و برودی اول فیش مقامنده ارام ایدوب طور دی سفر نظر ارزه
 برای و بی کوردی هنگام بهارده که سپاه کلاه اباغ اوزر نه کلوب میان باغده و کنار
 راغده انجار بر ازار اور دو قوردی بنت غزا ابله لوی غزیمتی قالدروب کره نای رحلتی جالده
 بورودی ازهار کلزار کبی اراسته و پیرسته ساز و سلمی مرتب لشکر دشت و دری بورودی
بیت ترکی مولفه بورودی صحرا ده اول دریا جوی بورودی افواجک امواجی بری بختک
 حصارنی لان بختک سرداری اولان بکر دار سالار غزاک اول طرفه هجومدن جبار اولدی
 جیش متوش و اندیشه اوزر نه الفار ایدوب کار و بار صبر و قرارین نار و مار ایدوب کیش قبی
 سهم دله طولدی استمبول کورندن بادم استدی اول محمدول دخی موافقت ایدوب زمام
 اهناسن جیت معاونتند دوزدی لشکرکف ساغن اوردی براغن میاغن کوردی نهنگ اسنگ
 جنگ لوی ابله طولوب بر نیجه باره کوه سکوه کی کورندی و کربالیسی اول بدغالرله مالی اولدی
 آلات کبر و دارله حصارک ایچی طولدی بر حصار اوزر نه سکین بن اهرنلر دیرلری لوطور دیر
 اول بدکانه کین سورده کیزلنوب کانی کیمر فوز دیرلر جیش دریا جوشن و صحرایوشنه
 کینورستان کنر حصاره واروی ابردی موج امینله و کربالیسی بور و بوب اول حوالیده بولما
 لغیرلی غرقه و برودی کفار بدسیرنه امان و بر بوب اول نابکار لره مهلت و زمان و بر بوب
 جنگ جنگه دامن سوری چاک ابدی ایچده اولان مقهور لری هلاک ابدی کفارک لندن کزار
 حصار بغابی الدی ضمن بغای و شمنه نار دمار صالیدی ضرب حربه قلعک سور معمری غلبه
 نوده نزاب اولدی **سبک** غارت و خسارت ایچده دور و قصور قالدی ضرب اولدی
بیت ترکی مولفه دل دشمن کی اولوب خرابه سنه اولدی بویه و غلبه اول وقت اسکی
 و بران اولدی کندی بعد زمان کی بغا معمر اولدی مذکور حصارک کزار فتحی سنه سبین
 و سبعه شهور زده ظهور بولدی **سلطان مراد خان غازی لوی جاکانشی غازی قالدوب**
کوسل جادی چالده غنی لاکش امینده در نوسن کب استبول جوارنده اولان دبار کفار باقی

۹۴
 ۸۷
 شهر یار کا مکی بختی الای بد را یله یار دم ایندی کچون استانبول کورنه اینجیوردی اول
 بد فرجادی انتقام المذاق اقام ایندی دامن ملکنه ال صومعه و سور ملکنک پیر امنه قونعه غنی
 جرم ایدوب لالت رزمک و مهات جدال و قناتک جمعده اتمام ایندی سنا حدی
 و سبعین بهارنده که عرصه زمین لشکر کشور کبر از بارله طولدی فضای جهان کلزار جهان مثل
 بر صفا اولوب مزاج هوای صحرا اعتدال بولدی **ترکی مولفه** صاحب جلدی رحمت آناری زمین
 نظیر اولدی جهان باغ بوینه سپاه کباه شمار حرکت کلوب انجار پراز ابر کبی خیمه و صحرکا
 صحرالره زیب و زینت و بردی حضرت خداوند کار افواج کوه امواجله در بادن کجوب
 بیست و شکوایه موصوفه دیارنه اوردی خدام حضرت اول مفاده بار حلقی ایندی روب
 خیم اقامتی قوردی لرد و لکنه کند و سی ارام ایندی احسان عمیمی مضیه و مسافره نعیم ایلوب
 انعام وافر فی خواصه و عوامه عام ایندی روم ایل کجور کسی لالاش اینده و سبب لارگزین
 اورنوس کجه عکس جراحی نظیر سفاری قونوب بولور دی خیل بیل کرداری کجوب
 کیدالر دریا کبی استانبولک اوزر نه آقوب حوالی بنده اولان ولایتی بوقوب یا قوب عرو
 کینه جو یک ایلین بوین غارت و شهرین کوبین پر حشرات ایدالر مذکور سردار لر مزبور
 فرمان واجب الادغان و لازم الاستباره امثال ایندی بلر کفار کسری در لمان این ایلاری
 بولدن ابر لمان دین واروب ابر مکده استیقل ایندی بلر فی الحال سنده الفاره سوار اولدی بلر
 سحاب امثال تاس شامله طولدی بلر **ترکی بیت** فاری جو یک اجل پیشتر از زمان منارل سپرده
 بطی مکان کفار به اخترک دفتر عمرین ابر اینکچون دست و پای خیل بیل بولدی طوماری
 دور دیر برق ناز غازی بلر شمال امثال نیز خیز غازی بلر شمال ناز بیری باز بیده عرق عرق اورد
 ناز بانه استیقلی اورد بلر **ترکی مولفه** بیل کجه کنگده بقیل ایندی بلر سبل وار اول ایله کونه بند
 عکس منصور در بای غازی بلر وار دیر استانبول جوارنده اولان دیار کفاده افین صالد بلر
 مذکور حصارک کنی سورنه باقین ابر دیر و صور نشوری یعنی نصیر دار و کیری ال کسورین چالده بلر
 اول دار الکفر ایچنده کی بد کردار لرک با شکر نه قیامت قوبدی سر اسب اولوب تیغ خوف و بیمه
 یور کجری دو نیمه اولوب کند ولری ویر دیر جدال و قتاله مجالری فالمدی کار زاره و کیر و داره
 افتد ارلری اولدی کار و بار قزازی صاحب بلر و قاجد بلر قلعه به کیر دیر طائره فالانک مالری
 و منالری غف اولوب کند ولری و عیالری اسیر و دستگیر اولدی پیر و جوان بر اکی یک مقداری
 کفار به مکان علف شمشیر دار و کیر اولوب به فیر نیر اولدی **ترکی مولفه** نیر نیرک اولدی بلر
 شمشیر شمشیر و خنجر علفی کشور دهنده کشته زار و خرمن فالمدی مار حشرات باندی یا قلدی
 نیر و اراقان افین نیر و یغما بیل اول ایله کون ده بولدی غنی غارت قلدی اول کمارده نر قور
 دیر لر بر قور و اوردی و اوردی لر انک اوزر نه دوشد بلر ایچده کی صواغی سکن باشند

سنگ جنگی است و در کوز آید و در بلر او سنبه بر ضرب و سنگه برج مناعت است و در ج حصان
 سنگ ایدوب الد بر بحر صحره کفار بکر داری غرق ایدوب نار غارتی اول دار الکفره صالحه بلر برام
 سور استانبوله قات فاث دور ایدوب کتور مخدولک دامن مکنه دونه دونه ال صوند بلر غالب
 و سالب قاهر و ظافر اولوب و انر غایم و بی حد و عد سوایم الوب سلم و غایم و دونه بلر **بیت ترک المولفه**
 قوی قوتی انجیک طلوب و دونه کندی قاهر و ظافر اولوب شهر بار کماکاری کندی لرمو غلغره
 دیارنده بوله بلر خیل سبل بوله اور دوی جهان جوی و صحرایه بلر **حضرت خداوندگار**
غازی خیل جلاله واروب استانبول و البینه سبل خسارتی صالحه غنی کتری یعقوبی و بیکه شهنار
 بولان حصار و قاره دکر **باب سنده بر نیجه باره باره دخی الد غنی بیان الیر** لالاش هین و بله سنجه
 اینه کیدن بکر واروب استانبول ناجیه سنی غارت ایدوب ککر کلد کدن صکره حضرت خداوندگار
 کوس رحمتی چالدروب طوس صلابت و کادوس شوکت سردار لرا و کچه لوای غازی قالدروب
 بورودی چایک سوار نیره دار لرا الایله که شجاعت پسته دلیر لرا شکر کتب پسته سیدی میان
 صحرا بی و کرا کوساری بورودی ۱۱ بجکر لره و نیره ارا سندن کجوب دیار کفاری اور نه
 انکار سچوب صفدر سرداری و دلاور سرداری طرف طرف کوز دوی استانبول کتور نه متغیر
 اولان کتورک التی اوسنه دونه دوی **نظم ترک المولفه** ایدوبی چونیم ککر صحرار
 ابدی اول کتوری زیر و زبر ایدوب اول المیده غارت سینی ایچنه صالده خسارت سینی
 اول دار الکفره او غزا دینی شهره کوبه بار قری صالارن خیل سبل بوله بولی اوزرنده
 اولان ایلی بولی آلاق کنار دریا به انوب قاره دکر بالینه و اردی اول حوالیده بر قاج
 باره سوری معمر حصار و ایدوب انری الوب ضرب صحره بر جلیر و بار و لیرن یعقوب بوند
 سور لیرن و دور لیرن خراب و بیاب ایدی شمشیر ایدوب کفار ک و ادر لیرن بر سبک ایدی
 نکور کتور معمر جدال و قتال ایچنه حال بولدی اول بکر دارک مقابله به و مقابله به اقداری
 اولدی سور ایچنه محصور اولدی قالدی سبل غارت ایلن و لایق الدی شهر بار کماکار اودان
 دونه کندی ایچکر اوزرنه قوندی مار لرا کبی غار لرا ایچنه کیز لران بکر دار لری ارا دوب بولدر
 خیل شکستن و حشم پر حشم و کین سبل ضلالت سالت اولان کفار لیکن اول دیارده اولان
 این لرنه دخی سبل خسارتی طولدردی **بیت ترک المولفه** یغدی خضر قهر کاکرک این
 طوندی اول دارک اوزوننی و این • قوز و به و باشته قاجوب قوز و لا میانه طغنه و طاش
 طغیوب حفاص بولا میانه طغیر ایچکر جوارنده دار الکفره کتور کنارنده میان کوس رده
 پسته دیر لردی بر صرب حصار و ایدوب وار دیر لکه کیر دیر ار کندن مال لیرنی و من لیرنی
 ایلر نی و عیال لیرنی عدوی کینه جو یک جو بار غار کتور دیکذا رندن ایدوب سلی جهانش
 لشکر کتور کتن ایدوب اول حصار کتور نه قوندی و اطراف و کن فریاده و سوار لره بورودی

میان چنگستان نیز چنگ بر سینه و چنگ نهنگ آتش بر کمر طوب نرنگ قزل بر کندن فوق
 کوس را لاله زار له بوروندی جل جوارک دلیری بل و نهار کفار بکر دار له کبر و دار ابدی لر برینچ
 کون خون کلکونه اول دره لرا بجهه سبل لبهار کبی اقتدر اقدام و اتمام ده مقهور و فتور اولمادی
 آنا حصار کبری غایت صربایدی دیوار سکنی متین و استوار ایچی طومر و بنزد و الت ضرب و جری
 دامن سورینه چنگ جکی و چنگال جدالی صوماعه جمل بوغندی و پیرامنده صوماش قلماعه قابل دکلدی
 اکثر جوانی او جور و میدی قوماغه محل بولمق محال ایدی و بور ویش انیکه او غراشی قلماعه محل
 دکلدی **بیت نرنگه لولافه** صواشید النسه اولمزدی ظفر کوسی چالنده اولمزدی حصار النابوب
 نایار قلیچاق فراغت اولوب کوس رحلت جالبی شهربار ظفر شفا و وزنه واروب
 بیرنگ حصانته و دیوارنگ مناشنه نظر ابدی نه مکن که بونک سورنجه ادم چنه زور قمر له مکر
 مکر یقه دیدی و کوچدی کنده بر ایچی فرسنگ بر کینا دین میان کوس رده کار و بکنار د
 بر قباغاج و ارایدی و اردی انک دبنده قوندی اولمزدی قضا ایلینچ قذر دم سنگ قدرت
 انبوب سور حصاره طوقوندی دبر کنار نه کی دیوارنی اوردی کونوردی کوبیدن و ونداه قالا
 جردین ادم کلدی ایدی اول غریب واقعه بی و عجیب حادثه بی خبر ویدی **بیت نرنگه لولافه**
 شهر باری قلدی دلت اول خبر نینه کم کل غنچه سن باد سحر لالاش اینه بولوردی دوندی
 حصار اوزنه و اردی سیم و زرر صنبط ایدوب اول دیاری دار اسلاید ابدی قیم الی اید
 اول عقیده معین اولان کفاره امان و پردی رعیت اولوب طور ماعه رعیت ابدن طوردی کبد
 کنده بی قیاس درهم و دیار دن غیر می مذکور حصارک انجینه النون طاسلر بولندی حدام
 سینه مقام انگری با سکر نه کوب کلدی بر خمر و بهرام غلامک فارنوسه طور دیر و زرای
 آصف رای اول زبنی که موجب شوکت ایدی سلیمان زمانک دیوان بر خسته ملایم و مناسب
 کوروب صاحب تصرف استاد و زور کوبولدر دیر و النون اسکو فلز و زور دیر
بیت نرنگه لولافه النون اولکوف کیم اندن قالدی عادت اولدی اول زمانل قالدی
 مذکور حصار کتری یقده بی و بلکه اول دیار انجینه شهرت بولدی مبرور حادنه مشهور اولوب
 قلوب اهل اعتباره آثار عبرت طولدی اول آغاج که نایدار کامکار انک دبنده او تورکن
 حصارک یقده بی خبرین استندی بونک ایدی و لتوقبا آغاج اولسون دیش و خلق
 دخی آول عنوانه با قوب اعتبار ایشدی مدت مدید بایدا و برقرار و بربرک و بار
 اولمشدی اولدی مذکور عنوانه ایلده موصوف و موصوف اولوب مشهور بولدی او غرایبان
 بولمی دبنده قوناردی با قین زمانه دیک آتاری و ارایدی **خیر الدین پاشا ایلد اورنوک**
 کوس غرایبی چالوب سکر کسور کشت بی الوب کنه کلری واروب و لایله کلن دیار کفاره اقیوم
 سلاوب قولابی و در بانی و جهوری و زنجانی نایاب کلری بیابانلر حضرت خداوند کار استانبول

ناحیه سنده اولان ولایتی سبل خسارت و نادر غارت که بقوب باقدن صکره رابت نصرت است
 جهادی رفیع ابدوب بر فوج باره حصار فتح ابدوب جموش در باجوشه غار الرنه اقدن صکره
 سلم و غار دار الملک ادرنه به عودت بپوردی اول دبارده اوله فقرانی لغت غار ایلطوردی
نظم ترکی المولفه غار خونی چکدی خاص و عامه جهادادی ایرشدی رونه شانه غنیمت غنیمت طوله عالم
 دوکلدی قالدی بیدی طوبی آدم کندوسی دولته ادرنه دبارنده اقامت ابدوب غار فلیج صلاب
 روم ایللی او جلین اچا غنیمت ابدوب امرای صف ایللی خیرالدین پاشا به قوشدی و سیر و زطر فنده
 اولان ولایتی فتح انجکه کوندزدی مذکور دستوردی اقدام اقدام اوزنه کلوب زمام امنانی
 اول مصلحتک ششبقی چابنه دوندزدی اورنوس کلکه ایکیسی اتفاق ابدوب کبر و فاقی میان چابنه کبر
 کوس غنیمتی اور دبلر کندی وار دبلر قوله دبلر کلری حصاری که قوله سنگ اوجی اوج جرح دواره ایرشدی
 محاصره ابدیلر کردا کرد قوش دوب اگر نه دبلر طور دبلر کلوب محاصره بی قوروب ضرب حربی اور دبلر
 دامن ظفره الری اربوب باب فتحی اچا مادبلر حرمی وجود بی سود کفاره نارداری صابا مادبلر
 ناچار قانقین سوزک دیواری دهنه بردلک و ارادی قلعه کنگل چندن صوچر و کلور ایاغی اندن
 افاردی بر فوج شیر کبر دلیله الرنه شمشیر اکون دوتن بار و سنده اورادیم اچاری کبر دبلر بر جلر
 اوزنده کی اهرمن بدن بد کردار لر خیر دار اولما دین حصار که قانوس اچی و بر دبلر نصف بیلده چیل
 بی سبل سبل و ارا اچا روبه اقدیلر صنف خرابه نهادی مار کار زار له باقدیلر **بیت ترکی المولفه**
 شهر اچنده سبل کسی اقدیلر قهر اودینه چیل کفری باقدیلر ضرب دستله حصاری فتح ابدوب الدبلر شهر
 اچینه نبر بر قهر حربی صالده بلر حربی کافردن وافر قیروب اهل و عیالن اسیر و اموال غارت ابدیلر
 کجبلر درامه اواسنه وار دبلر اول ناحیه ک خلقی اطاعت ابدیلر دلونکیان دبلر لر بر دبلر سخی
 کبی و ارادی لیکر کتور کبر بعضی ایلله اتی سیر و زه کوندزدی لر امرای رزم آرا بک قالدی عنان جهان کبر
 عری جتر و زطر فنده دوندزدیلر وار دبلر مذکور مهوره فتح ابدوب طوله لاسی که مشهور و حاصلی موفور
 فکده در غام صفا ابدیلر اندن صکره بروده زخمتی و وودینه بی الوب اول دبارلری دار اسلام ربطا
 ابدیلر رابت نصرت است غرابی رفیع ابدیلر امرای کفار بدرایی اول ارادن دفع ابدیلر
 دلو بیلان هوای غراده پرواز اورن غار دبلر له قنات بوکوب کند کئی کلوب کبر و دار ابدوب **کفار بکدارک**
قاف دوکوب واروب سیر و زنی فتح ابدیلر بیابانلر بویکاده دلو بیلان قنات بوکوب سوزوب
 سوکوب سیر و زاورنه عزم ابدی واردی اول دباره ابدی کفار بکدارلر مضار کبر و داره کبر در
 رزم ابدی **نظم ترکی المولفه** چیل بیس و امانیه اربوب کافون اول کتورک وافر قیروب رکله ادرنه
 قوامی شکست باقدی یغدی ابدی زبر و زبر سیر و زکاورنه دوشوب قلعه سخی محاصره ابدی
 طوزدی سنگ چکی اور ماچینون دست امنانه مخفی اذامی قوردی حصاری اگر دوب دانه سنده
 اولوز و طور کن دیوار فخره چقا غنیمت یزاق و یساق کورکن اول حوالی ده اولان اعظم سیر کفاری

۹۶
 ۸۶ که صرف عریه کبر و نیزه دار ابدی عظیم جمعیت ایندلی آلات کارزاری احضار ایدوب حبش ظفر کش
 غزائیکه کبر و داره تقسیم غنیمت ایندلیر دلو بیلان چون اول بدسیرت لک روزه غنیمت بیلدی
 عقلای امرای کار از مالیه مشورت قلدی رؤس خدم و وجود چشم اغر بر کیدوب ایندلیر
 ارکندن حصار اوزرندن کوچوب گنک کرک کفازری ارایه المادین کنار سلامته جنوب لجه دریا
 مجتهدن کاروباری خلاص اینک کرک بدله لجه ساز و سبلی مرتب جلی غرب و ارایه اول
 خیل غزائیکه سالارنه عرب یک دیرلردی بر نامه ارایه حمله ده شهباز وین حمله
 عزم جنگ ایستاد اینکیدی تقیر اولنان بدیر خامه اول سردار راضی اولیوب ایندی
 حصار داه دو شمش سکار مزدور قوماز که اول نخجیر المزدن چنه جلی عار دکلمی که خیل کفار
 اوستره کلمه دین کیدوز بر او کینه دوشاوز قاجاوز اول اردم نه قوازی بوجا قادن بوجا نه
 طقه کتج عار عاره کیر مکدن میان میدان کارزار ده جان ویر یک بکدر خار غیر نه غنچه وار
 بر خون و دلعکار اولمندن کلزار شهادت کلن دیر یک بکدر بورای اوزر نه اولوب اول مرد
 نبرد آزمای آتک جلی نیز قلدی اسباب کارزاری احضار ایدوب باب فنی اجماعه دوبا
 خیر قلدی وافر زده بان حاضر لشکر دیوار حصاره اور طوروب کافز دوبا دین اتباع و استیلا
 بور ویش ایندی خیل کینه جوی بل کی بدلیر با شندن مشوب سبل دار اول دار الکفر قوبولدی
 و عدوی نه خوبک جمعیت طاعتی شمشیر ایدار لکه کفارک ماری سو بوزدی لک مار کارزار لکه
 بد کردار لک باغ لری کوبوز دیر حصار فنی ایدوب ایچنه کیر دیر اوزر دیر کیر و دار ایدوب
 نابکار لری ارادن کونوز دیر **نظم ترک لک** پنج سبب در حین کفاری قلع ایدوب قلعه در چهار دیر
 جنگ ایدوب کافری قهر وافر قانیرین قاره بره فار دیر سیر و زکرم ایدوب مسموره سنده
 مستور اوله شهر لک بریدر بوطر طبعه فنی اولدی مذکور و موز اوله فنی سنده
 و سبعین و سبعمه سنده وقوع بولدی حصار المذنی کوس فنی جالنه غنی کوش ایدوب
 اطرافه جمع اوله کفار نار و مار اولوب اول بد کردار طاعتی طاعتی بد کردار عقد عفت افتخار
 قیر یوب اقدام برندن ایدوب میان میدان رزمه امکنی قوب کوار کوسه
 عزم ایندلیر خیل حصار اوزر لکه الفار ایدوب دوسبل بلانک بولدن ایدوب کشت و کارایی
 صرب کوسه لکه طاعتی غنیمت ضرب و حربه بار ایدوب حصار لکه دیر لک دلو بیلان صوفیه و یاری
 و جواد نه اوله **حصار لری الذی لاله** این صار و یارده و اخیمان او اسنده در بای غزایه طالع
 بیانه
 بیانه یک سیر و زک حصار فنی ایدوب سکار فی الدفن صکره با نه غنی شایلی اراغه یاقینه
 طوبیجه اینه صکره قدن صکره قلعه یک معانی کور و لجه کوبوب ایچنه دزدار و حصار لک لری
 قوبوب طالع فیروز لک سیر و زکرم کوجدی بال اقباله هوای غزاده و جدی بر یچه در بندگی
 و صوفیه جانه عزم ایندی اول روز کارده مذکور دیر سحر مستعمل شهر بای و ارایه

کرده که در حقیقت باقی بخت لشکر کفار بد فرجام مقهور اولوب طاعت بکنند بر عسکر اسلام
 منصور اولوب اول کسوری تمام مسخر اند بر صوفیانی و او کنده بر حصن حصین دخی و ابدی ضرب
 حربه بر جلری است ابدی سکن جنگه اول آئین در جلری سکن ابدی فتح ابدی در دار الکفر
 او جاعنه چیل جوار سبیل و اراقد بر کنار کوسارده بود کوچ حصاری و فکار لک در بر لردی ایکی
 صرب قلعه دخی و ابدی انگری ده الوب با جهاده جراع کفری سو بودردی لروا نشد و نشد ابد
 شمع دین بسنی باقد بر مزبور سحر مشهور کوننده کی صحرا به منبر غزالی اقد بر قیر لیان دیر لیان
 حربه بر کف هر بری بر پیره طاعت بکنند اهل کسور کثری اطاعت ابدی بر رعیت اولغه
 اظهار رعیت ابدی بر بیت **نکه الملقه** رعیت اولغه رعیت قلور لر خلاص و الملقه اولد بر بول بلور لر
 بیان یک صوفیه ده اولور و اول کناری اوج ابدی لالانشا بین دخی قلبه دیار نین چو تب
 خروج ابدی مذکور سر در جلری دت ابدی که صوفیه حاجه سنجوب ایتین ایست استردی
 دیار بلعاری غارت ایتشدی لاز و لایته کندی ایتین ایست استردی قابولو در بندن که غایبه
 طار و کندی نهانیده دشوار کوسار در کجی مزدی چیل کفار ک بد کردار لری بولنی با غلابوب
 طور لردی اول طاعت دره لرا بجهده سبیل و ارا قوب لیل و نهار نار کار زاری یا قوب
 آئین حربه لرله بولد قری غارت بک جکرین دا غلابوب بودر لردی اورادون بولیا بجن
 اول چندن باب نظر فتح و لایا بجن سما قو طرفه طولاشندی کوسجه در بندن
 که اول کوسار دخی عبوری دشوار و مردی عبیر بر در او تا بوزه اشندی سما قوا و ای
 جوش در با جوشه طولاشندی بغل خبول و بالله اول صحرا آئین پوش اولشندی کشت و کار
 اهل طوغا و اوروعا اطاعت جنبه بار ایتشدی غل ذل خواجه نبون طوبوب دیار لریده
 قرار ایتشدی علماء الدین او اسنده و آئینان صحرا اسنده مکان ابدی نامزد دخی جاده انجا
 کبر شدی اما صار و بار دیارنده اولان بد نهاد آغندر کوسار طعنه انغوب در بند عتاده
 کبر شدی ارا برده کی ضرب کوسار که تنقی میغه ابر شدی رکبذارنی آلت ضرب و حربه
 کبر و داره آماده بودر لردی ولایت لری حمایت ابدی بودر لردی **نظم نکه الملقه**
 حربه لرله برقی کبی نابدار طوب طولوا و اشندی فرق کوسار طاع با غلشش ابر تنق و کر
 جگله میغه قوامشندی ممر مذکور سبیل لار مزبور کوسار رکبذارنی حسن تدبیر و ضرب
 شمشیر ایلچ شدی اول در بند مشهور کبچنده کی بد کردار ناکار لکر اور لرنه مار کار زاری
 صاحبشندی او نه بوزه کجوب صار و بارک اور زرنه جوبار الفاری صالشدی اول ایست
 کونک باشنه فرا کون کلوب کفادرای در بای خونه طالشندی صوفیه دیاری فتح اولد ندن
 صکره قابولو در بندک ده بولی ایلچدی اول رکبذارنی طودان سر کشک دخی اور لرنه آتش کار زار

صاحب دلی لالاش بن اواخر عمر مذہب اولوب دار و کیردن فراغت ایدیک صاردیاری شہر بار
 کا مکار دن اسبابوب پور دایدندی اول طاعنه که ایچند مکی طغیری طغندوب صرب
 بر لرنده کی صربلری ضرب شمشیر له شمشیر ایتمندی لالادر بندی دبدی بندی دخی اول نامہ شہر
 السنہ امانده مذکور در مژبور و قایع سنہ رجب و شعبین و سبهاره و قایع اولدی ذکر اولام
 دار الکفرک ناری سوبوندی ہر دیار دہ انتار بولوب شایع اولدی خیر الدین پاشا اید
 اورنوس بک قارہ فریہ بی و مناسرتی الد فکری کفار مخمک دانی باقوب بقوب
 سلطانیک دیار نہ اقبین صالہ فکری بیایا ایلر کنہ اول سنہ دہ اورنوس بک خیر الدین پاشا
 لوای کشورکتی غزایی قالدروک کوس رعدا وای جمادی جالروک جنان دیری بر صدا
 ابدیلر دیار کفاری اجماعه و مارکار زاری صاچا غنہ لشکر جاری چکدیلر کندیلر واقامت سنت
 غزوی کہ اور زکرنہ فرض ایدی ادا ابدیلر بیت غازی علم النش فتنہ از سر گرفتہ ازان دامن الیاد
 در گرفتہ دست ہمتکہ عثمان غنمی قارہ فریہ ناجیہ سنہ دومر دیلر جادہ اطاعت و اقیادہ
 دعوت ایدوب اول ولایتک اہلینہ جنر کوندر دیلر انور دخی دلیل ہا ایدوب سبیل ضلالتی
 قوبوب ایل اولدی لر و اطاعت ابدیلر حمای حمایت بادشاہ ولایت ہا ہ داخل اولوب
 جان و دل دن رعیت اولمغہ رغبت ابدیلر قارہ فریہ و نواجبندہ کی فریہ لرا مانہ فتح اولدی
 اول دیار ک کفاری غوغای و غادہ امین اولوب حضور بولدی اورادم وار دیلر مناسرتی ابدیلر
 و کفارک چاکنہ اوت طغیدیلر دار الکفرکی خواب و بیاب ایدوب بکری باقدیلر و تجانہ لری بقیدیلر
 بکیش کشمشیر نار حشر کہ باندیلر دو دایمہ اول کمر ایلر بوباندیلر نظم ترک اولمہ دیگر کفرک حیلہ رہبانلری
 اول ضلالت بولنک رہبانلری حضرت اودینہ دو تو توبیت باندیلر اول اودک دودی ایدوب باندیلر
 خیل تبر خیر سبیل کی پور و بوب او غراد فکری بری نار الغار لہ باقدیلر دریا کی صحرا لری
 پور و بوب سلطانک حوارندہ کی دیار اوزرنہ اقدیلر دکر بالیسنہ کی ایکی کولی اوزوب
 اسیرین الوب طوارین سوروب الہ کیرانی غارت ابدیلر کفارک خرمینہ و کشتہ نار لرنہ اود
 صالوب جیل بے میل اول ولایتہ خلی خسارت ابدیلر مذکور شہر مشہوری کہ اول کنہ بادشاہلرنک
 عظیم تختکای ددر یا بار شہر بار لرنک قدیم دار الملکیدر سور محاصره ایچندہ محصور ابدیلر واروب
 حصار استوارنک بیر امنہ قوبب نکار فحاک دانسنہ جنگال جدالی صوب ہر طرفدن صفدر لر
 جنگ جنگلہ چکدیلر و دیندیلر برنجہ کون اوزرنہ باقوب طور دیلر سسک جنگلی توب ضرب ہر
 اور دیلر نکار نظر کنارہ کلککہ قابل دکل و کوجکہ عروس نکات بوزین اجماعہ قابل دکل کور دیلر صوب
 دمور دو کا دن فراغت ابدیلر کوجیدیلر وار دیلر کفارک برکناری دخی اوروب دار الکفرک بر بوجایی
 دخی سیلوب سوبوروب بولد فکری غارت ابدیلر بیت ترک اولمہ صالہ بول اول دارہ نار محنتی
 چکدیلر جاروب نہب و غارتی جوش نیل جوش دیلر خروش بر قایع سبیل روم ایکی نک اولکن لرنہ

کز بیل و ندر سیل و از هجوم ابله بلر مذکور بوم مشهور که به قصور معمور ابدی و نوبالی و امنندن
دور ابدی جوق برین و برانه بوم ابله بلر سلطان جوارنده کی فکر بالیسنه موج اشوب طولش
و اول ابدی سیل خسارت المشر ابدی سیر و زک جوابسنه کی ولایت دخی غارت و طولش و معموره مذکوره
یعقوب خالی قالمش ابدی صکره اول دباره حضرت خداوندگار که نظر الغافی متعلق اولوب اطراف واکانه
عین عنایت ابدی منظور اولدی صار و خفا و لایسنه خلی پورک اولری و ارایدی المکر کو جور و ب
انده الهی اول ناجیه اولکی در یک آبادان و معمور اولدی کر میان و ادغلی کراطاعنی میان جان و قون
استان عبودیتنه قدم خدمت اوزرنه طور و غنی حضرت خداوندگار غازی به شغارتا یعنی اظهار ایدوب بنای
سرای مصاهره ادر و غنی بیان ابلر خداوندگار غازی روم ابلننه بر قاج سیل طور و ب اول دباره
کوس جهادی اور و ب کوه نای غزالی جالده قتل صکره هوای و غار و از بیل اطراف واکانه
صالح کفار شهر یار لکن ابلر نندن ابلرین کونترین اله قتل صکره ادر نه دخی کوجده کیمر کیدی اونه
یعاقبه کندی و اردی دار الملک بوسا به کیمدی قرار ابدی بیت ترک لک لک دولتی ایددی دار الملکته
کیمدی زینت ایددی دار الملکته روم ابدی کجه سنده جالده یعنی کوس غرانک اواره بر مهابتیه در واره
افانک طولش اناطولی یقاسنده اوله ملوک دست غیر که کوشنه اول صدا ابر و ب کریم ایلری چاک
اولمش دارا دامنی قور مشر و دام صلیه حکم یا پشردی اول سرکش که خا طری کیده و ب انش خوفه
نام پشردی خوض صید کر میان او غلیک که دیاری بروسانک جوارنده ابدی شکار پرزیب و لفریب مکی شهر یار
کامکار که کناره ابدی ناکمان فتن چکن چکن کر میان ولایت صونه دیو قور قوب یوروردی شاهزاده
عزمتی اکوزین اوزرنه قون دیوب سکوب طور و ردی بیت ترک لک لک نیشه نوش جان طولش
عیشک کلته صولش شمشیر رزم ارا ابله در نه چاره بولایمیجی اول پیر جرم و رای کریمه ملکینی
حضرم زبردست اللذن قور تر میخون دامنه بدیره یا پشردی خسرو بهرام غلام که استانده کیوان با سبزه
کمز جاکری و کینه خدمتکارین دیو خبر کو ندر و ب پیام بحر با نیر له فسون دلگیره یا پشردی اقبینک بعضی ناحیه
اولان قلمی و بقاعی اختصار له ثواب جناب کامیا به سلیم ایتمیخه قالاتنی قور تار مخه چاره بوعد و غنی
بیلدی شاهزاده رشید با بزرید چلیق داماد ایدوب قیرینه چهار وزیر ادر بر قاج باره حصار عروس
مصاهرک بولنه نار ایکی مقرر قلدی نظم ترک لک لک مشویه فکر ابدی کیم نثار اولنه نوع و مصاهره
بولنه ابدی دیو یله اید بچه حصار شهری و کویله اید جنی دبار اسحاق فقیه دیر لردی بر صاحب نظیر
و صاحب تدبیر و زیری و ارایدی اول ملک انامی و بشای سزای محبت احکامی مصیبتی انی درگاه
سلطنت با هر کونردی مذکور دستور وافر بلکر و اغریب کشر له استقامت سعادت استانه وار و ب
سلطان جهان بولوشدی و رای ملک آراین جانب موافقه و جهت مصداقته دوندردی با بزرید چلیق طرند
کر میان ادغلی کف قری سلطه خانونه به قیاس مهر معجل وار و ب اساس سزای مصاهره اوردی
جمعیت اسبابه مباشرت اولوب بکر ابرسی او شغنی و با قینی و ابر اغنی دعوت اولوب سورس و بکش

برای کورلدی فرمان او غلند و حمید او غلند و منت او غلند و صاروخان او غلند و اسفند یارانی
 کوترم با بزریدن و سلطان مصر و ایلیچیکر کلوب صاچور کوز دیر آفاق جهانده و اطراف عالمه اوله
 ملک عظم و سلطان کرام مقتضای مکارم اخلاقی رعایت ابد و براسم خدمت تهنیتی برینه بتور دیر
فصل ترک اوله کلوب اطراف انشرف عالم کرام ناسر چون اجلاس اولدی دیرلدی بریره صنف دم
 سرور امید دور سور طولدی سلطان تخت نشین ایلیچیکری جمله بربرده حاضر اولسکن شهر یارانه
 حضورنده شوکت جمعیت خاطر اولسکن سبب لار نامدار اولوسن کج که ادی عالمه طولمشدی صدای
 کوس عظمت و مهابتی ایدیکوش آسمان پراولمشدی پیشکشی چکلدی کورنر نجیب قدی یوز علم ساده روی
 اللرنده النون پسر ایلیچیکری انجیله بر اولوش یوز دخی جاربیه مسکوی اللرنده کوش پسر ایلیچیکری
 فوری ایدیه طولمش حضرت خاوند کار جمعیت نه حاضر اوله کرام نامه اکرام ادوب سحاب و آفتاب کی باران
 احسان و تاب همن خواص عوام عام ادوب اول دو کین کلن اموال عظیمی اطراف اولوب کلون کلوب حاضر
 اوله ایلیچیکره و بیکره اولشردی ایل دیوی کوماندی شهر و کوی طوماندی بریچ کون طوی دو کون اولوب
 اول سورده سرور ایل کجه کوزنده اولشردی **بیت** ترک اوله سرور ایچره اولوب سور ایل دیوی دور
 یکلدی و ایچکلدی کجه کوزنده چون وزرای کرام دو کون مصلحتی بتور دیر و امرای عظم تهنیتی
 برینه بتور دیر بر و ساق صیسی توجه افندی و امیر علم اق سفور اوغلی و جادوش باشی تورخان بک
 وار دیر کلنی کوز دیر کر میا اوغلی درگاه پادشاه جهان بنادهن واران کرام نامه کر که کی تعظیم و مکرم
 ابدی معبود اوله حصار لر کوماندیه و سماوک و طوط ملو و اگری کشری ابدی خدام سدره معافه نسیم
 ایلدی کند و تک چاشنی کبری باشی پاشا حق غالی کلنک اتن یه بکچون بکوزنده مشدی بایز به جللی الی
 یاننده الی قریوب رعایت ابدی چاشنی کبر باشی ایدندی صکره اوغلی الوان بک و انک اوغلی سنان بک
 دخی اول خدمته اولدیر سلطان ال عثمانک هر بری دورنده انره عزت ابدی **حمید ایل دیوی کلری و لایک**
بعضی حاجتی های رعایت سلطان سعیده داخل اولد و غنی معمره مذکور اوله قزاق و بلاده انار انوار عدل
و داد عثمانی و اصل اولد و غنی بیایر مذکور سور سرور فر که خون بک کرانی صفه زمینه طولمشدی سنه
 ثقت و ثمانین و سبعا و ده شتورنده و قریب بولمشدی اول دو کون اثنا سینه حمید اوغلی حین بک ایلیچیکر
 حضرت پادشاه سلطنت پناهله عقد عهدی برکتشدی تحت بالنده اوله و لایق بیع و شرا صورنده نواب
 جناب کامیاب و یروپ قیمن المانی مقرر ایشدی **بیت** ترک اوله برکیدوب اول قوی کوسر دی صفا
 ایما دی صکر عهد بند و عرس همایون عام اولوب سور سمون اختتام بولقدن صکره سلطان کامران
 اول قیدون قورنولوب فارغ المال اولدقدن صکره اما طریع نایبنده اوله جیش نصرت کیش جرایالت
 رزقه احضار ایدوب سینه عزمه سوار اولدی کر میا اوغلی و غلند الیه حصار لر کوزب کور مک بهانه سنه
 کوماندیه به واردی خدم و حشمه اول دیار طولدی حمید اوغلی سلطان سبک مذکور معمره به قدوس شید بک
 کند و تک اوزر نه هجوم ایدیه صاندی شکستنی اندیشه به دوستوب جان بدکانی طار فاندی جهاندر لعدن

بیزار اولوب جهانداردن اوصافندی درگاه عالم پناه آدم کوندر دبا بندی بن قراریدن دوغازدن
 شهریار کا مکارله ابد و کم عهد اوزرنه طورورم جاده اطاعت و سجاده طاعتدن بر قدم طاشره
 با صایوب سایر خدم کبی باب سعادت باده استان خدمته یوز سورورم **نظم ترک لولوه**
 بر کینه بنده کمتر چاکرم نه بویورسه امر نه فرمان برم خدمت سهند یوزم دوندرم طرشم عهد یوزم
 دوندرم مزبور خبر کلچک حضرت خداوند کار کونامیه دیارنده قرار ابدی دکل کوندری وادی
 مذکور حسین بکله صورت سرخ اوزرنه صا تو بازار ابدی الی پاره سهری کبیری اسپرنه بری قاراج
 دوردی دخی اق شمر و یک سهری و سیدی شری قیلواج ابدی بیج ایدوب قیمتی و بردی و قیقن
 ابدی شری حجت الی حمید و لا ینک قاله ناجیتری حسین بک الله فالدی بنیان بیانی ایمانه مبرم ایدوب
 عهد عهدی بوقول اوزرنه محکم ابدی که سلطان جهانک مبارق لوری کبر و ایم خدمته قائم طورده جناب آفتاب لورده
 اشارت برش رت منتظر اولوب کنورک لشکر به سفر نظر اثره حاضر اولوب نه قولقن دوسر سهره کوره بوضفیه
 سنه اربع و ثمانین و سبعمائه ده سمت حصول بولدی ولایت کرمان و حمیدهای حمایت سلطان سعبده دخول
 بولدی سلطان مراد خان غازی یک شمشیر جهانگیر بن ملک طلائف خایف اولد قری ناچار جاده انصیاده
 سکو ایدوب چشم چشم قهر مایندن خلاص بولد قری بیان ایلم چون کرمان اوغلی و حمید اوغلی مقتضای
 رای سیدله عامل اولدیلر سلطان جهان ستانک خدمته بیل باغلی غنه جان و دلدن قایل اولدیلر آیدین
 اوغلی و صار و حنا اوغلی و منت اوغلی و کله اوغلی بیلیری دیکوب آتش کبیر سرکشکی قودیلر اب شمشیر
 جهانگیر بیک آفتابین برق وارضمن دشمنی یا قشبن کوروب بیلرندن کونرندن ال بودیلر بیت ترک لولوه
 بوجه کبردی هر بری سکدی اودی سوبوندی و بیلی دکلدی اسفند بار اتاسی کورم بایزر دخی جنبر اطاعنه
 بویون و بردی اول بدکر دارده ناچار اولوب قدم انتظار له داردار ایدیردی احکام سلطان بنی کوشش
 اذغانه استندی سفر اولد قله لشکر کوندر که التزام ابدی شهریار موافق ساز و مخالف سوزک دوستنه
 دوست دشمنه دشمن اولدی ناعدا و تله ای کلچک اولشکن ازما رصد اقله کلشن اولدی سال سال الجیحی
 کلوب پیشکش اونه وافر مال کوردی مراسم اطاعتی اقامت ایدوب خدمت برونه بنوردی **بیت ترک لولوه**
 رواند جان کبی فرمان شاهی دیدی و طوبی امر پادشاهی دفتر سابعده بیاه اولدغی اوزرنه کشورورم
 ارش اولد کدن صکره والی عالیش ند خلی قاشندی قاضی بران الدین حکم ماضی ایله توقاته و سبواسه
 مستولی اولوب الخوالیده اولان حصار و دباری المندی اما اما سیه به و لوا حینه اولان شهره و کوبیه ایل
 و بویه الی ابرمندی محموده مذکوره نک اکثر بری قبضه نصرته و حوزة حمایتنه کبرمندی هر کنارده بر سرکش
 بدکر دار باش کلچک علم طغیان اظفار ایدوب قدم عصیه اوزرنه طورردی آتش کبیر سکنین حصاره کوروب
 یاننه بر فاج یوزم و بنرد و یروب اطراف و کنگرند اولان دیاری قوردی برزندت بوحالت اولی جیلکله
 استمر بولدی چون حضرت خداوند کار زباده شوکت و اقتدار بولدی شاهباز دولتی اوج سهای همده
 پرواز ایدوب بوم روی پیچیه حمایتنه الما همچون هجوم ابدی بهای سعادت اولی و لایته ده سابه صالمی همچون قدم

بهما بودند انکوری ناهجسته قدم بندی **بیت فارسی** رده در رده شاه کیتی سته فرسند کنگر لانه ماران
 حبیل سبل رفناک همچون کوروب قوم روم شکار طاعتی اظهار ایندیلر رغبت اور بهیه حصار لانه و دیوار
 ستیم ایدوب خدمت اختیار ایندیلر حضرت خداوند کار فرزند ارجمندی بایزید خانی مذکور دیاره شهریار
 ابتدی دارالملک اماسیه اولی اجداری قویوب کلدی تختگاه آسمان استنانه کندی بوم روم اولهای
 هما بونک سایه سعادت بخشیده راحت اولدی مزبور قضیه تاریخ جوک بیوز کسین شده وقوع و شیوع
 بولدی حضرت خداوند کار **غازی لوی غازی** برقع ایدوب **سرف** ای طرفه کنده و کنی جیش نصرت کیش
 چهارله عده دی کنده جوئے قهر ایدوب **بنی** و شهر کوئی فتح ایندکنی بیان ایدر مسندت و ثابین و سبیه ده خداوند کار
 غازی کنده لوی غازی رفعت و کفار بگرداری روم ایندن دفعه اقدام ایلدی شاهباز منی هوای وغاده
 پرواز اورا ماعه و شهر بار ملک لازی دارالملکین کوجوروب اول بومی بواسطه اوچور ماعه تمام ایدوب
بیت ترکی لوله چون اولدی مصمم غازی بنی بووردی کوردی سغالی دشم بر سیرت فرصت بولوب ان
 مملکت ال صونما سون دیوروس حد تک صدی و وجوه جنگ بی قاره تورمانی که اول زمانه انا طوطی
 مکنده ملک الامرایدی تاجدار سید بایزید خالک اونا یغاده قودی کنده سی درگاه فلک شنباه ده بولنا بونک
 کواکب شمارله یعنی باب سعادت مآبده هرگاه حاضر خدمت ناظر اوله پیاو و سوارله روم اینده کوجب اول حیره
 طوران امرای رزم اراپی خون غازی اوقودی **نظم ترکی** لوله هر طرفدن کلدی بکلر فوج فوج اوردی لشکر
 بحر اختیر کبی موج جیش جوشن پوشه طولدی زمین اولدی بر جیش سپردن امین قیصر کندر در سینه
 صفدر لوله صحرای حرم قضای موغال غازی ابریک مجیم مصلحه اول طرفه شرف مخم مکر سید اول رایضا
 و بریک روم ای چرینی لالان اینده اوروس که قوشوب فره جانینه کوندی کنده سی کوس غازی جالدر
 عنان جهان کنی سرف ای طرفه دوندردی وار دیر اول ای سوار مظهر فرنگ حصار و حواسینده
 اق دکر یا سینه اوله دبارنی که هنوز فرنگ چکندن النامشدی مذکور قلعه یک سور مهور یک بر جلنده که
 جواهر و اهر غنیم و افرله بر در جلرایدی قوت اسلام نصرت انجام چالنه مشدی ضرب شنبه لایحه کی جبر سیری
 قیروب حسن تبر لوله اول پیری بنجیر ایندیلر مصلحتی بتوروب خدی برنه بتوروب کلدی اوردی کردون بونک
 اردنن ایندیلر حضرت خداوند کار عسکر جبار مظهر بهری چکوب وار دی قلبه پایدی قابولودر بندر استوب
 سرحد دیار بلغار هم بکوب سرف صوره کیردی اواردی که مذکور دیار مشهور ک شهر باری لازری چرسین
 جمع ایدوب کله مقابله اید صوفیه اوکنده کی صوره که بازار کار لازری قور ماعه ملایم فضا در بولوشوب
 مقابله اید بر قیچ کون اول مقابله ارام ایدوب اورد دو قوردی طور دی حضم به فرجام طرفندن کلور
 کیدر کسه یوق کوردی بلدی که عدونک قتاله اقبالیون اول کینه جوک جدال اینکه جالی یون **بیت ترکی** لوله
 عسکرینه قار شوط مزل لازری کنده زینه پنجه اور مزل لازری و زرای بر حرم و رایحه مشورت ابتدی
 امرای رزم اراپی جمع ایدوب ابتدی شمشیر و جنگ کرک نه طرفه کنگر که جواب صواب و یروب ایندیلر
 دیار کفار نار کار زاری صاچ ماعه و دار الکفر باب فتن اچا عده اقدام اینک کرکر اول قابونک امین کلدی

سرف ایلی تک سد سیدی حصار بند که حصن حصین خضم بد کشید رانی الماعنه اهتمام ایستگ کرگز شهریار کامکا
 اول تدبیر دلبند برله عامل اولوب صوفیه ناحیه سنه کوچ بو بودی عسکر منصوره کشور مذکوره داخل اولوب
 خون غنیمته خدم وحشی طوبوردی واردی بیش حصار یک پرامنه قوندی جیش ظفر شکار دامن فتحال صودی
 که چاول قلعه نوسن غنایه ملوایدی اما ایچی بیش بنور زبر کله طولوایدی براغی سیاهی مهابا آت ضرب و جرب
 حاضر ایدی بری صرب و دیواری استوار ایچده حرب کا فوافرا ایدی **بیت** که **ملو** صرب لوله صرب حاضر
 چک ایستگینه ناظر بری عسکر حصار ایدی که وار قوشادوب قوندر قله کوسا سارایه الماش دریا بدوندیلر
 هر طرفدن جنگ جنگی صوبه بر و پلنگ کی سوندیلر کوندر ک غام پر ظلمت کویک بوزی بوزی کوندر
 کجه بد و دلوب سمای وغاده نیزه بلدر لری کوروندی فاره مورتاش اوغلی جیشی که کون کارزار ده قونا
 نصیب فتح اول چابک سوار رضا کریم و دارک جیشیدی عزم رزم استه جت صاعد مساعدیدی و نوز و س ظفر
 مساعدده سوار پر ظفر کف بغل جیشیدی **بیت** که **ملو** طوره مردی شیر ز شیرینه طونه مردی جرج
 قاتلانه تیرنه جناب کامیابدن تاشرت اولدی که بله سجد اولان تیر انداز لری حصار ایدوب سحاب کمانه اسماء
 میدانی بوروبه یا عینک اوزرنه اوق یا غمورنی یا غموروب بر جلا اوزرنه کی اهر من بد نره کوزا چدر میه
 و اول شام خیل سبل هجوم بوروبه مذکور سردار دلیر استی که آلات دار و کیری حصار ایدوب موز و فرما
 و جب الاذغانه فرحال امثال ایدی کفار بد فاک اوزرنه باران تیری یا غموروب سبب خون باده حصار ک
 سوفا فکر نه مال مال ایدی بر عتقا ک غام پر ظلمت افاق جهان بورونوب نه فر و تاب قتاب ظاهرا و کوا
 نه طاق اسماء کورونوب روشن بنار دتمک کوزرنه شتابار اولمکن کفار دیوار در لرنه کیز لرنوب
 نابیدار اولمکن عسکر منصوره که پیرام سورده حاضر لره و آهنگ جنگه ناظر لردی صور نشوری یعنی نصیر
 کوه نامی و غلای اور دبلر اقدام اقدام و اهتمام اوزرنه طور دبلر سحاب پر شتاب نوها یکی کور لوب فرق
 کفار ک اوزرنه سور دبلر و برق وار قلیجری صیوروب کنار دیوار ده سیکوب طوران بد کردار لک فرق
 اور دبلر **نظم فارسی** بتوفیق بزدام و طوب بند بگردون رسیده سر بر ج کرد مسخر شانه حصن بسپا
 که هر برج پوشش سیل سفت نیروی بازوی استه باروی حصاری پست ایدیلر ضرب دست بره قتل باب
 دارا کفری سکت ایدیلر شمشیر جهاکیر جهادله قلعه یه استیجا ایدوب ایچده کی بد نهاد حربا دگر نه قیر دبلر
 اول بد سیر نک مالن مثالن غارت اهن و عیان اسیر ایدوب خمن دشمنی باده و پر دبلر اورادن وار دبلر
 شاکوی و جوارنده اولان ایلی بویله دبلر اول دیارده نه شهر قوندر کوی ایچنه نه قهری صالده بر بیش
 اندیغی ایشدیک لازری تک کشور وجود بی سودنه جیش ایدیلر طولی اول فاسد کسبک جان بد کانی سهم
 و همه نشانه اولوب عیشی پریش نشون اولدی **بیت** که **ملو** چون استی که کندی قلعه بیش
 عیشک نوشی اولدی طوبو لیش کوردی که دامن ملکی دشمن کینه جو یک استه کوردی ابرق قویو پرده اولان
 خیل بی میل و اما کربانه جنگ جنگی صودی قاچا غله خلاص بولماز مضطر اولوب سلطان جهان پایک درگاه
 اسمان استهانه رسول ارسال ایدی نزل بوزون نزل پیرا غنه سورملی قبول ایدوب نه بور و دلبسته مثال

[illegible]

شکر شوکتی و فقه اقدام ابتدائی اول خاربه نفی بر اتم شکر عثمان بنی و فقه اهتمام ابتدائی بیان ایلر
 حضرت پادشاه ولایت پناه اتامی سیرت خلافت پناهت کجوب سر بر کردون نظیر سلطنته عروج اید بجک که
 با جوج فتنه سدا مان اسکندر زمانه یعقوب خروج قلمغه اقدام استبدادی اناطولی دیارنده اولایه بدر دار
 تاجدار لر سلطان جهانی صاحبزوان اولاد یواشلوب میان وفاته کمر اتفاتی قوشلوب بر بردن اوزرنه
 یوز یالیم دوهر برسی عهده عهدی بر گشتی بیت ترک لوله حضور کجوب منور کوروب شهر یار اید و پردی بعضی
 صلح اختیار قرمان اوغلی علاء الدین بک که اول کولوب چغان فساد بکار نک با شنیدی و رسافده و طوغود
 نه قدر فاسد نهاد و اربسه اول بدر دارک یاری و بولد شنیدی انتاع و اشباعی خیل وحشی خیل چوغالوب
 حشم حشمتی وافر و ظفر اولمشدی معارض لری سور یوب کیدوب کند و سور یوب چوغوب ظهور یوبلش
 و سور شوکتی معمور اولمشدی بیت ترک لوله در یوب پاننه طور غود و ورسای اولور باش انزله اول ایس ق
 بادف دی سکین ایچون دار مدارای یابوب ساری مصالحتی آباد و بنای مطهرت تشبیه ایستدی غوی
 الضرورات تنج المخطوراته عامل اولوب اول بد نژادی داماد ایدیش و بساط مصاهره تمهید ایستدی
 اول انار جهلنی اطلای را یکد کجوب ویرد بخت ایل ایدردی اورای بر جور نه تخیل ایدوب قایتلکرنه قایتلور
 قافل ایدردی صبر ایدری اکادک که شمشیر جاکیم غرا بیدوم ایلیک اکثر کشورنه اجدی اول بوده اولایه قرونی
 مغلوب و مغلوب ایدوب دیار بخاره و غیره نازالغاری صاحبی در یابار شهر یار لرنک اوزرنه صریح فکری روان
 اولوب بنی اصغر بکر کت اصغری واکبری ام نه سمیع و مطیع اولدی برویاده اولایه ملک کت فاشمند و شمر بد سیر کت
 المی کسوب معموره مذکوره ده اولایه مصلحتی دن فرغ بولدی اذن حکمره اقدام اقدام اوزرنه طوروب اهتمام
 نامد بر اعن ب شمر کوروب قرمانیک که فرمان اولی الامر اطل غلری بو عیدی هر زمانه اول بیفر جاک کت کشور کلام
 ضرر لری بو عیدی بیت ترک لوله بو عیدی اهل غزوه سوداری ضرر عامیدی وجود لری جمعیتی فقه و بکر کت
 نه این شریعتی کوزلرنه قوانین سلطنتی بکر دی و فقه اقدام ابتدائی اول خاربه تفک که کزار دیار اسلامک کنی
 و خار ملک عثمانک دمانتی طومندی رفته اهتمام ایددی سنده نما و ثمانین و سجاه ده بهارنده کلا شجر بر برک
 و باره صحن بکار و عرصه بستان آورد و باره دوندی بایر و سایر جادر چچکله بود و نوب یوز لاله لر
 قزل او نادر کجوب و نوب خیم کرم شهر یار کاکار دوندی اناطولی و دوم ایلیده اولایه عاکر فرخنده تاترک
 براغی و یاتنه ایل و سایر لایله احصا نه امر و نوب لایه باردار اولدی هر طرفدن نه خوشخ و سبیل خزان
 کبی کورلوب صف صف کل خیل حواله کجوب شهر کن رنده و بوس جوارنده اولایه اولر و یاز لیک واری طولدی
 دیار اخنه بار دوز کرمیاندن براغ دیان سبب و آلائی ملکی عک کله دی عهده مقرر اوزرنه کشور لازم و نوب سار
 و سبب مرتب بر مقدار لشکر کله دی نظم فارسی جوشن بر کوان بکر و کینه خواه همه تیغ بیلوی این کلاه
 برین خیل جلب و دیر شکوه سیر سر کشته صحر اکوه شهر یار کاکار حصار نیخی و جوارنده کجوب دار کجوب ضرب
 شمشیر جاک کجوب سحر اید بک کفایت کیش هر فرقه منور ایدوب مظهر و منور سر و نظر کجوب اناطولی طرفنه
 کجوب و بزرگوار نظر خیر الدین پاشایه دار الملک ادرنده قوش گشتی روم ایلیک حاجتی مصلحتی اول

صاحب صاحب میره نقویض امیندی بوانند که فرمان او غنی کند او زنده کند اول بکر دارک کار و بار کند
 و رومار ایکنه براق و بساق مرتب کور و لشندی و دست امانت کند اقدام فور و لشندی اتفاق مذکور دستور
 اولش و بیانه عمری طلش و لشندی حضرت خداوند کار علی پاشا به اسبک متروکان منبسط ایکنه
 و اول مقتدای جمهورک و فایله منتشر اوله امورای ربط ایکنه ادر نه به کوزر مشندی و ارب کلنجی سفر
 نظراته خروج امری و کوچ مصطفی ناخیر و لشندی اول وزیر آصف نظر کلکدن صکره دشمن آتش بناد و دیوینرا و ک
 خرمن فسادین باده و بر یکجیون سید زما و عثمان جهانکشی فرمان طرفه صرف بندی رایت نصرتیابی
 خاله روب کوس رعد خروشی چال روب لجام عمر نه ناب و جسم رزمه آسپردی و کرده کوه نبات و سیلاب حرکت
 سیلاب پرشتا بکر کند **بیت ترک لوله** اقدی سیلاب پرشتا بکی بودی تو ز کوه سیلاب کی
 حشم خشم سلطانم هم حرمی بوزوب یقینچون ناگهان اوزر نه خیرا بندگی آتش فیه نه مانه فرمان کفر کفر
 یا قایمچون سنان لب غضبی تیرا بندگی حشم بکر دارا شید خجیش تنویش سور سر در خراب ایدوب
 اسباب عینی برک کل کچه ناره مار اولدی اول جهاندار خدا رک جهان داری کوزنه مار و کسنه طار اولوب غنچه
 کبی خا خا رله و لکرا اولدی سر نه سامانندن بخار خارا خزار جتوب کیدوب همان دم قدم اعتدال اوزر نه
 طوردی درگاه جهان بیا هر فصل رسول ارسال ایدوب دست استغفار حلقه باب امانتی و برندی کوردی
 دیلا دوک و عاقبول اولاجیلین دکل چیزا جانه وصول بولاجیلین دکل ناچار قایلجی غیرت یا غنک اوزر نه
 طور روب عظیم جیبت بر ارض کور روب اقلیمنده اوله بیکار جوی بیکار لری جبار ایدوب جرات و جلالت
 انظار ایلدی اول بدکان بکان جمعی قور روب عدوی کینه جویه نیرنه میری اوریا غنچون قوتنه بازو به کور روب
 آهنگ جنگ و حرم رزم و قصد کارزار ایلدی **بیت ترک لوله** فرمانده مذکور و اراده کار دیر لری ایدوب
 حرم و رزم و بیکار اول زمانه ال فرمانک حصار خشمندی استواری طوب آتوب کارزار لک لکوب
 بوزر مشندی هنوز دخی سور شوکتری به مقور معور دی سیلاب شمشیر جهانگیر عثمانی ایدوب خراب و بیابان
 طور غودک غود کینه جو بلری و اور ساکت بکوزنه عاق اوله بولیری انزه اتباع ایدوب ابا علری و اشعار
 جو غالمشندی خیل بر تکان به اماندن و جیل ناره بکر داردم دخی یا نیرنه جینی حشم دیر لش و حمله خد ملر نه
 اولش فاشندی بخت صاعده و طالع سعدک مساعده سینه مغرور ایدوب حرم حرمی معور و حشم خشمندی
 موغور ایدی قیصر کند در و دارا شوکته اطاعتدن عار ایدوب لردی اول بر کیه بکار لک کند و راننده هر بری
 بر فور ایدی **بیت ترک لوله** غل نفس امیندی کمره انری طو مشندی دیر لری
 سلطان جهانکشی **بیت ترک لوله** عالم کبر نه فرمان او غنی خبر دار اولدی کنور ملک لکترین حصار ایدوب جیون
 در با جوشه صحای قویه طو غنی بیانه ایملر چون فرمان او غنی علا الدین بک حضرت صاحب فرمان زمانه
 سلطان الفراه و الحاکمین مراد خان غازی ایدوب مقابله به و مقابله اقدام و اتمام کوسر و جلال و قباله اقبال
 ایدی ولایت بومانه و ناجیه ترکانه هر فانه مردنرد و سوار کارزار فانه دیر روب بلوغ دیات اسباب
 و آلات ویر روب جوشن جوشن پوشت دریا خروشک قویه صحاسی مالا مال بندی **بیت ترک لوله**

چنین جوشتن در ابرندی فوج فوج جوش ابد و آدم دگر باری اوردی موج المومنان و لوسی نهر که
 نهر تیر سینه درخت سخت مصفا و نهر مشجره و خلاف دو میزدی صفحار او علی حضرت بک سفره و حمزه
 آهنگ جنگ حاضر و ناظر دی جمله سینه بک کو میزدی دلخجی او علی پیر احمد بک خیل با بله سیل سایل که
 خصوم او زنده اجوم اینده کرده که شکوه بخیر او کند یارگی او بولوردی باین او علی عک بک که جدر کرار
 دود کار کردی هر جن که دشمن او زنده الفار سجدی آتیه ایا غنای یک بر فای صوبه لوردی خدمت علی و شمری
 طبل خان لری و علمری ایله آتیه آتیه کرده و فوج فوج هر بر بک آتیه بردنای آهمنین موج کله لری
 اوردی عدوی کینه جوید ایدیر اول بد سیرت او کله روبر وقت قلب بر دیر **نظم** ترک لوله
 ددیر اوردی جبهه شیرین جنگ ایلام انکه دلیران جنگ جو بر حمله تدا اید اوز نهنگ قاجار تیر اورد
 که جنگ بک فرمان او علی اوردی که حمله جیزانده حتمی قور قور و ب کر بزان ایدیدی کند و کدورت
 خدمت و کثرت حتمی اشد و بک جنگی قویه دونه کبدیدی دید که اومادی او مدو عن بولمادی برود
 شربار اسفند یار زرم جیز ایدی اول اید شیرین دل شیر عزمی تیر ایدی خیل سیل پوی و باد پایله سیل
 پرشتاب نو بهار کی یور و یوب پناه کیه شمار له میان صحرایه و کنار کی کوساری یور و یوب و اوردی کویا
 اوردی نصیر صور صفیک که هیبت یوم نشوری و هیبت عرصه مخشری حلقه عرض امتندی صدای هولنا که
 کوش افلاک طوله روبر خصم به باگ قول غنای کیدی اول برای بلدی که یا بقوه اید دشمن او کوب ملکست
 دامنی الذین قویا سی دکل در سوز و تاب مار کار زار دن قور قوب سوز و ابیاسی نقش حتمی اصحاب فایه
 یو باسی دکلر استار اسما نهاده نکر از ایچی کونزدی زمانم اهتمامی جانب صلاح و فساد و فلاح و دوزخ
 جوج برین ترفعدن وجه خضع اوز ز زمین نکلد تزل ایدی فان بارانده صحن میدان کلین اومادین کرد
 نبرد کلین اوله دیو توقع اید و ب ایدی سلطان زمانک احکام و جبالاتا عنه مطیع اول مد اسلام
 حصو منقرون جمیع ابا عمر استیا عمر له فرمان جهان مطاعنی سمیع امر نه مخافه منقرون **بیت** ترک لوله
 باش اوزره یور غنی خانه کبی طوب و دوزخ زور نایه کبی لشکر جبر او شمار له کوب کشور اباد دمی که
 دیار اسلام رخاب و بیابانک اول مختر سلاطین کرانک آینه صفحار افتاب عاجلجانب که فرو تبه
 افطار عالمه طول و بر دوزخ مقدار که منزله نزول اینک املار از درخت سر ملایم آینه صفحار
بیت فارسی اگر کبیری کار با جنگ نیست فرودستی از چون تو به ننگ نیست و کردای صلاحه روی
 فلاح اجازمه انشکین اوز ز ناب الفصا چکارمه بلای جلای وطنی خنیا راید اجک من باری کار
 کونوز و ب برداره دخی کیدا اجک من باری اوز ز ناله طوره شور نام و نیکی و جنگ جنگه اوز و شور
 اوصا چون اولنج چالیشور بازار کار زاده ویر شورالیشور بک تیر جنگ پرستیز و جنگی
 نیردی با زوبه مخروا و طمع بلورسن بر زده و شیرانه در دست نه دکل ضرب حربه قی تلوز زبردت
 با دوزخ و طمع اولوز بر اوردیده بر دخی لب **نظم فارسی** جو با کزدی کرم کبی کنی شوی خرداگر
 خرد و بی کنی بندیش زانم پشته نیش دار که فرود را گفت برشت دار اوردی گردون کرد و با منو پوی

کونا به صحرا است طولوب طور دکن مذکور رسول بادشاه جهان بنایک درگاه استنای منتهی وصول طولوب
حضور بر جورنده غرور بیامی اعلام ایندی اول خط سینه اعتراف و نه لطف شهر یار دین اعتراف این
فا سکر دارک خطا بر نه جناب کا میانه جواب صلب استندوب مامل و مملی محصول و مقبول اولوب
ما یوس و مشکوس و دندی کنیدی حضرت خداوندگار بطور دگر که اول طایفی با عینک سبب شمشیر آید ارله دار
خواب اولوب اوجا غنه صوقو یولما یخمار طبعی که اسمان ملک عثمانده شتراری انت را بوشه رسولوبینه
اولما ز خلعت عرت پنجه بر سکنجه مخته اکسته خلع اولما یخمار و لباس تنگ تنگ توک نیزه سرتیزله
ارقه سندنه صوقو یولما یخمار اول برایک دماغی هوی عصیانم بوشه لمر و باد فادی سکون بولما ز اولوب
انابه انایوب صراعت استندوبی **ربنا ظننا انفسنا** دعوتی اجابت ایندی خانه کی اول
خودگاه ملک بیامنه کوشا و رموب نامه کی یوزین دوند دکن صکره باب عزت آیدنم ایچینی حتره
سور دوروب کلکه یوله کوند دکن صکره عکر نصرت رهبر و سپاه نصرت بیامنه کونا به دمنه کوجدی
شاه جهان تیز پرواز بهمنی بر مساعت و بال استماله اوچکه اوچنی کون وادی قاره حصار اوکنده کی وایه
قوندی افواج بر سکو کوه امواجله اول حصار دریاه دوندی **بیت** **لله** خوش اینندی جری در تال
یری جوشن بوش اینندی فعال خضم بر باس و بهی ایچینی واروب باس خبرن ویرجه ایچی خوف و هراس
طولدی اولنگ که در خطر که کلک کوز کوسی باس طودی و دو کون باس اولدی بکری یانه دیر یوب
لاف کراف و دیر و قوت قنیه ویر دیر جیش توش مصافحه هزار و حمله اول بر اندیک ووزنم ایر دیر
خضم به امان زمان ویر رموب خلع بیکه میل وانی کی کلوب ایل و جنه ایر دکن استندی غیرت ایل
حمیت کمانی قوروب استیله دمنی استقبال ایردوب فرحال کوچ ایندی کوه سکوه کوه ویرله حصار ایچی
بورودی و بورودی قنیه فعال و تاب استیله دمنه و در کسره لری قورودی **نظم** **ترکه لوله**
اورتولوب روی زمین افواجله بر بورودی آهین امواجله یازی یوزین جینه زار ایر ریح
توزدوم فراق اولمرا حشام و صباح سحاب بهار کی ششامه بر تاب اولوب بولمردنم وار دیر قنیه
کیر دیر سبب کی اوغز قری صحرا به طولوب انردخی اوما دیم کلک بر اول ارایه یعتن ایر دیر ایکی جری
قراول چهاروب دشمن کلک بولری بکلده بر طور دیر اول کچه یا دیر سحرده قور بلاجی بوم و رنگی اغ
بیاغ کور دیر **حضرت خداوندگار غازی فرمان اوغز** ایلک کارزار ایندی کنی الایخی نارد مارا به اول
به کافه صحرای همنده خوار و زار ایندی کنی بیانه لیر چین سحرده که سلاطین خادولای جهانکشیه کلوب
سمند زمین زینه سوار اولدی میدان اسمانه عسکر و ملک ناکما هجومه دویمایوب سکرونگار تار و مار
اولدی حضرت خداوندگار بورودی نصیر دار و کیر چالوب کوس جرب اورودی انا صور نشور ظهوره
کلوب انرا به عینک برک طوماری دورودی امرای رزم ارای خنک بکله سوار اولوب صکره دوز دیر
طرف طرف طور دیر لایله با غلا دیر و سحره جود دیر قطب اسما حطکت و جلال حضرت بادشاه خلعت
قل کا بهاره قرار قب ازها بهار کی بر زینت اولمش پیاده و سوار که رسیدانه اولام با بر و سایر

براسه اولی اردنده سخن نظر برق که طار اقلک بالیدی اجلوب اولی های هابونک جاعلی اولی
 مینه یزمار و میده یسرخار او غولدی و قولدی و سائر قول بکریه اراسته اولدی **نظم فارسی**
 جوطوس رایت علم صاحب زین رانها کل آتیه بر زوالا و ماه لولاهر کران بر از نه گشت و شوق ایما
 صاع فوله شاهزاده رسید یعقوب چلر ساز و صلی مرتب خدم و حشمه میل خیل عدوی کینه جو یک او کده سد
 استوار اولوب به سجده اولدی و قطعه عسکر به بر حرم و زای امیر لردن ایلیس یک و مسجوب بانی و اچاک
 بیانه طور دیلر صول فوله شاهزاده معبد بازید خان کرده انبوه در با سکو ایل کسار میدان مصافده کوه قاف کبر
 کران لکر و یار اولوب یا نده لازت کیری رزم رازی دیلر دیم فیروز یک و خواجه یک طور و یک کانی
 قوروب ختم به کانه تیرنه میری او ردیلر رؤوس خدمت بانی صار وجه باشت که اول زمانه یکجیری انجاس
 اول فوج در با موج چشم چشم بر خشمک ای اورتارنده کینه قزاسی عسکر نظر به یک یا یا سیده دشم با جوج
 یولن با غلبه قیصر دارا دیک او کده سد سکندر اولدی لشکر اردنده صفدر لکر بانی امیر دیلر قاره نور بانی
 قوریلر پشت درشت سپاه پر سکو کوه سیاه هم سر اولدی **بیت ترکی لولاه** کوه پولاد پشته دوندی اوا
 بانک کوسیده ایچی طولدی صدا اول طرفنه ختم بداندیش دخی جیش سد کیشنه ترتیب و یروب طور خودک
 دوار ساعک انقوسی و یا یا سی لباس رزم کیر و ب صفدر دوزدی لروالا یلر با غلا دیلر خیل بی میل تار بیدر دار
 فعل انبار لیرک جکین با قوب داغلا دیلر و کرده انبوه تر کانه بی امانه میل کیمی اکی اقب جاعلا دیلر
بیت ترکی لولاه جیش کیش ایدی دریا کیش جوش قوروسنه کوس وای ایدی خوش صر بر کیر
 باغ جات اسوب کوندر بر قری خزان بر قری کبی لر زانه اولدی بازار کارزار قوریلر بملوش قمانی
 راجان و کالای کران بهای جان ارزان اولدی دار و کیر کسمندن و ضرب شمشیرک و مانند کوس حوصلی
 خودش و فغانه اسمانه ایر کوردی تیر تیر زبان که بکانه یک جلد دهمان سوار دیم ندای فغانه کوشش
 هوشل پس و جان ایر کوردی **نظم فارسی** برآمد فغانه یای رویه را حکم شد بلند آتش کینه را
 زمرک بلان بوق بکشت موی کور که طباخه همیز دودی فوج صفدر لر سبب که سار کبی جوش و حجاب
 نوهار که خوشل یروب اکی فولدن بور و دیلر صاعدن وصولدن خیل حرا سیل رفتار هجوم ایدوب موج تیغ
 میغ کوندر روی مومنه سر سر بور و دیلر کردنر دک غامی بر طلالی اطراف جهانی وافی ایست طوب قان
 بارانی صحن میدا کلین ایدی یاره لر اغزند نیک پوزنده خون کلکون صاعدی و سبزه زار مضار کیر و دارده
 تر کلکرا چلدی تازه لاله رندی پنجه سر کسک بوق تیغ انشاید سبب حیاتی حرق اولدی سفینه وجودی جرح
 اچنه کرداب کینه بد و توب غرق اولدی ساقی حرام که برم ازای مجلس رزمدر یک کاس سن دام خون
 کلکونده طور و ب دکر نردی میان میدانده کور فوله و توب طور از چرخ جکر سبب شیری اقدوب
 اسباب دار و کیری جکر نردی **بیت ترکی لولاه** اسباب حربه دایر ایدیلر اون کبی اعضا یه نایر ایدیلر
 صاعده و صولده طور از قول بکری معالیه لوده اولان حشوک او زنده هجوم ایدوب بقا فیه مشغول اولمشکن
 غوغای و غایله چارسوی بازار کارزار بر خوش اولوب صدای کیر و دار لردنر کوشش هوشی طو سکن صفا اولدی

خوبک

مار غار کبی کوب رحر بکامک برکنارنده ناکمان جنوب بادشاه جهان پاک اوزرنه بورودی بدست کعبه
 دریا موج جاسیرله بر یوزن اوزنوب لسان از در کبی سنان آذرفش غزوی اسمانی بورودی تهور تاشک
 که آتایله جریک کرسینده حاضر طور دی آهنگ جنگه ناظر ایدی و صولوش قولان کوزنه دوت منظر طور دی
 امر اولدی بانه کی خیل نیل جوشه سیل بر غزوش کجه چاغدی قره طغ کبی بر زن فوئوب کلدی اول طغ
 باغنگ اوکین باغدی برق نادر سنان آتش بارله اول بکر دارک الاین سحاب فوهار کبی تار و مار ایدی
 خیل رومله اوزرنه هجوم ایدجه رجوم طواغیت غارت طغ غدر کبی طغدی **بیت ترک لمواضه**
 طغ غدی خیل خصمی خلی قیردی . اوکوه بر سکوهی بولدن ایدی . لک کوروب جیش بکیش اولوسی ترک بک
 تار و وار ساغ اولوسیل صاغ فولدن دمو رطغ کبی توپی و کر دیر دله بمان لکولدی بدست اوله بکر دار
 دشمن اوزرنه تیر باران ایدوب بر عتاب کوه بوزینه سحاب اولوب فرو تاب افتاب کیدوب روشن نادر
 شب و تار اولدی شاهزاده سعید بزرید خانه که هنگام صبح ده برق آتش انگ و اتمام جنگه بادیه در کبی
 بورلدی خیل سیل هجوم اوزرنه کلن کروه ابنوه حصوی فارشولادی سنان جانشان و خوفش نه
 و شمشیر بکون و آب ناله غبار کارزاری سکن ایدی و قان بارانله هوای و غای کلن ایدوب عرصه
 میدان دار و کیری صولادی **نظم ترک لمواضه** غدی بر دم کوه سحابه . قالدی تو زاجره افتاب ماه
 باغدی بنور برینه کلکون خون . لاله رنگ ایدی برده سیر کباه . تیغ آتشار و صاعقه کردار لر میغ فوهار
 کبی خصم بر ایک الاینی تار و مار و کنده بر معتور ایدوب بانه غی طغی کشتک لشکر لاله دیاب و ذباب
 اول مرده کمرده لاله طغ مار دمو ر ایدوب شاهزاده غضنفر فر منصور و مظفر اولدی کشته لر پشته لر
 وشت و در سراسر طولدی **بیت ترک لمواضه** خون اید اولمشدی کلکون کشته . کشته دیر طولشده اوزرنه پشته
 ستر بار کار مکارک میمنه سنده اولان دلیز میرلرخ میمنه میدان دار و کیره شیرانه کیر دیر خصم فخر و کمال
 بر زن اید دیر و طور غودک و ترک کت عود و لر تیر و شمشیرله قیر دیر فرمان اوغلیک میمنه سی و میروسی
 بوز یوب حوالسی خالی قالیج خیل سیل کردارک فوجبری شمشیر ایدارله ایکی بانی الجیح تهور تاشک قار کشته
 بولندی امان و بر سوب همان اول کمر اک اوزرنه هجوم ایدی قلب کاهنده اولان سپاهی هوا و دوسبار
 صبا خمن کاهی طغ غدر کبی طغدی نار کار زارله کار و بار قرار یابوب دود و دود و مشتله جان به کانه
 بو با نوب با دهنی سکون بولوب عین جیتی صوغولوب آتش کرستی سو بولندی اول فدا و پشته و فاسد پشته
 جیش بر کیشی ایچنه او دوشش مینه زاره دودی حسام انقاعده کی فیرلدی کی هنگام دار و کیره اسپه
 طو کیدی اول سرکش قارخانه میدانده او توب آتش قهرله یوزاری کوزاری اولدی **نظم ترک لمواضه**
 قیر دیر شو به خیل و ار ساغی . قالدی ایچکرنه بر ساغی . صالید بر نه فخره طور غودی . کندی سو بولندی لاله
 قرمانلرک اسس سو کینی بوزوب اول بر سیر ترک ار فاسده لباس غزنی صوب دیر نفس بر عد و انکرک
 لوحده نفس طغیا نه نقش اولان عصیا آب تیغ فتنه نش ندیو بدیر در کنگر بر وجهه طغ غدر کبر برق
 ابرق کندی لری دیرانه دیر بر دخی ول جیتی ایدوب دعوی بی معنی لر نه صورت دیرانه دیر اول بکر دار

حاسد لرزم فاسد لرزمه عثمانو به خشم غالب دیر یورلردی نو کندی بازارنه کاسدایدوب ملکندری متعه طلب
 دیر یورلردی اکتولا سید اولی تجارتی رسونی فتوده اینج سود کوره مادیر قوس اجنبا دی قور دیر اما قصد
 اوقتی شانه ماده ایر کوره مادیر هزاره مار کارزاری با قدر اول اول کند و جگر لری کویوندی اخر کارخان و بازی
 حزاب اولوب سبب قهرله اوجا قلدی سو بوندی حضرت خداوند کار غازی قرمان اوغلی قونیه سورنده
 محصور ایدوب جنگ جنگله بو غازی صفد غنی منکو رکسور بدرای ناچار قلوب دامن امانه یا سوب پای ایضطرار
 حصار طبعان جد غنی بیان ایلر چون قرمان اوغلی با صلیب اول به کاکک یانی با صلیب باشن الدی قاجدی
 اول کور دیکی صواش قاشتی چار سوی بازار کار زارده دو کدی صاچدی کوزی بنشیده و بغری باشیل کندی
 واردی قونیه حصار کیردی هزار زور زارله رفوق جیانی کرداب براف ت کیر و دارون ابردی بیت ترک لوله
 برزم عده خون کونکون بیه رزم ترک ابدی و کندی کونیه بار و بنگاهی حینه و حرکاهی المدی اول کراکک
 اور دوسه جاروب غارت چالندی براغی و یانی اسبابی والای کلدی دیر لری اول جملات شاهی نور تاش کیر
 جلدی دیر لری سایر کله دخی که صوانده حاضر اولندی هر بریک کرکی کبی بولد اشغنی ظهرا اولندی احسان
 بکران و تحین فرا و اندر عایترا اولندی اور دوی عده غارت ایدکن صکره بازار کیر و دار صا و بوب کند کنگ
 حضرت حاجقران زمان امان و بر محبوب همان دشمک اردنجه کوچدی واردی قونیه کنگ اوزرند قونیه ضرب
 دست بر حرکت در حرکت پست ایدوب قلعه بختیر ایدوب کوروب دامن فتحه ال صوندی اما باغ ایدی
 قول قول بسا اول یور و دیر حصار کوارنده اولان دیاری قور و دیر مسلمانک خر مندردن بردانه الهادی کشته لری
 چکنوب ایچکرنه ات صاکنه دی نظم ترک لوله غارت الی اوزا دکن بیره با شینی کسردی تیغ خون بیره اولوردی
 اود اور کشته زاره خوشه کبی جسمی باره باره اتفاق بساق امردن غافل بولوب لازچر بسدن برفق جوی
 کافر بولوب چغندر اور دودن جیغی ابراق کشتل و ایشل مسلمانره قراض ایشل کوجله ترک لرین ایشل و سولیه لم
 دیر کچون کندی لری ایشل اول ترک لردوان سلاطه کلوب کتایت ایدیلر کند لره واقع ظلمی حکایت ایدیلر حضرت
 خداوند کار بولوردی اول بکر دیر لری که نقدی ایشل لری ایدیلر کونه نظا دل الن اوزا دوب رجعتی ایشل لری نقدی
 ایشل لری مبدان سببه کوروب بساق امردن برنه بولوب بولور لری اور دیر دیوان رباست ایشله
 وجود سود لرنک دفتر ابر دور دیر بازار سبک بولوب کوروب اول ترک لردی صا سوروب بولور لری
 صو و جوی اود لری ساکن اولدی مسلمانک مالی و عیالی مصون و امان اولوب مسکن رعایا و امان برابا امان امان
 طولوی بیت کله زمان حادثه ایل زین حای حایده اولدی امین قونیه کنگ کنگ اوردو
 قورولدی اون ایچ کون غام اوزرند طورولدی حصار دائره محاصره به چکنوب صبح و شام بدیر سحر کورولدی
 اما شش تیغ و دشنه به جاقوب صواش اودنه با قدر سورا ایشله محصور اولاندی تنور ضرب و حر به برافندیلر
 متغارت بر و جنگ شمشیر کسک کربان جیانی چاک اولدی برزم رزمک عربه جوی لری بری برنه کیر و اور ماده
 آدم هلاک اولدی همان خشم بکانه امان و بر محبوب درت باندن نظر حذری ابر محبوب فی جق بوللاش تمام
 اتمام اوزرند کلدی لردی اول بکر لیدی صید دامن و سوروب دامن اکتور کیمون قور کور دیر قرمان غنی

کوردی که سوردن طاشنه اولان دیار دین دست نقره دور اولدی حصار ایچده کبر لوب طور ماغده اولماز سلیق
 کیوان مکاتک صدای کوس مهابتی که کوشتر سهای بر طین ایتمندی اشتمه اورا غله اولماز درگاه عالم بابه
 ادم کوردی دار مصاحبه بی بابوب حصار خصوصیتی بجان استدی دامنه امانه بابوب لجه بوقایات دریا
 محسن کنار بجان جفاق استدی تیر دعوت نشان اجانه ایریدی حشم خشن ابروب سلطان زمان امان دوردی
 ابتدا که تیر تیر بر دس کیر اولما بوب درت باغی اسباب محنت لجان میان کراب جیردن کناره جفاق
 هر کر خار بوب بولما بوب عاجز فایحی خا تونه که جوهر درج سلطنت و خیر برج خلاف ایردی پوزاوردی
 عکین و نرکس کبی کوز لری کلین فارشوسنده طور دی بنفشه کبی بوین بوردی **نظم ترک ملاحظه**
 دیدی سندن کر اولم نیه مدده فتنه سینه اتمز بیک سده خان و مانو مزی غراب ایره دودمانو مزی پرب ایره
 مذکور خاتون سوردن چقدی اور دوی همایونه وار دی اتاسه بولوشندی اربک صوجین دیدی بولاردی
 شاه اسماعیل بارگاه و ماه شماره سپاه اول مهر کردن عصمتی محزون و کوز لرغندی برج لطافت ایری
 شفق کون کور بک خون شفقت اوت جوشه کلوب رحمت ایندی دیکه کبی طویری شفاعتی حیرت جابه و صل
 ابدی سوزن زرد ابدی مسؤلینی مقبول و مرادنی حاصل ابدی مرضی المال و مقضی الامال خبر خیره وار دی
 منزله کندی یارنده سی علی الصلاح قرمان اوغلی علای الدین بک حصار دین جقدی کلدی حضرت خداوندگار که
 الین او پیری سایه کبی اول مهر اسمان بابه بک سر بر کردون نظیری او کنده زمین ذلته پوزاوردی سلطان
 خطی پوش و علی بخش دامنه عفو له معنوی پوزن اور توب اول جانبیک جانبیه خیل میل قهرمانیک قهرمن
 امان و بر دی و یانیه الدی حم مکر و غرور ابدی خیل خوش کوردی سابقا کت امانده اولان ولایته
 امارت امرنه که کند و به مقرر ایندی اول تاجدار دارالملکده قوبوب سپاه نصرت پادشاه کوجدی کلدی
 تختگاه همه کندی بیت فارسی برار بیتن از سنگ تهاک ارزاش و جن ویری و همناک فرمان اوغلی
 انار طغیاننی اظهار ایر بک وجه عداوت کشوف اولوب حجاب ارباب کید بک کذا و غلی دخی بر که دین سلطان
 جهان عصبان پنهان سنگ را میته ای اول بد فعال اضلاله او یوس سبیل هایتی قوبوب طریق صلوات کندی
 مذکور به فرجام امری تمام اولوب کام و ناکام لجام فرمان رام اولوب سر کشکی کند کن صکره فرمانیک ردارله
 جانری کوبونوب آب تیغده آشتری سو بونوب اشتری بند کدن صکره که اوغلی ایندی که اینده پشیمان اوک
 اول به کیشک جانیه سنام او با طوله ای فی الحال باب سعادت بیه رسول رسال ایدوب صوجن دیدی اعتماد
 و استغفار ابدی اقلیمده اولان حصار لری نواب کامیاب تسلیم ایدوب اطاعت شعارین اظهار ابدی
 جناب انب منزه کن اول ذره بی مقداره بر تو عنایت یشدی و تاب رعایت ایردی برقرار سابق دارالملکده
 طور و ب دیارنده اقامت ایچکه حضرت و بر لای حامی حایه کیردی شهر یار دیار لاز ساز سلیق بوز بچک
 دوزن و بر دکی اول به ندادی غنک و غن بر ندره باد عزور کیر دکی بیان ایره مقداد نصیر و نظیر اولمغش
 اوزنونه دیارنده قونولوب او نور کس لاز کار لرنه و فرامانت اولمندی مسلمانک ترک لرنه و طوار لرنه عذر

ظاهر اولدغی سبب اول بکر دار لرک بر فاجنه سبب اولندی خدمت مقابله سنده رعایت امارکن انت
 اولدغنه سرخیل کفار خلی متاثر اولوب در در شر شر و شری اظهار و آشکار ایدیه مشر اما سینه برکنه سی
 لب غصبله طولوب در دی **نظم ترک لوله** غیرت او دلیله جانی یانمشدی عار و در ایدیه بویانمشدی
 در ده غریبه چاره ایدیه دی سرک آشکاره ایدیه دی سفر نظارند دین دو نولوب اجازت ویرلکدن صکره
 وادی دیارنه ایدیه ماجرای حکایت ایلدی اقلیم سرک شهر یارنه که سلطان عظیم الشان ایدی بولوشوب پادشاه
 جهان پادشاه شکایت ایدی دل پر سوزله باندی باقدی واقع اولان وقایعک برینک فادی اول براری
 نقشه سوزن کبی دن تیزایوب رشته سکوی اوزاندی متولعه رسولیدی یقین ایدی که مذکور سردار مخورک
 تدبیر یقین ایدی اسکندر دارا دل داره ارایه کیرمکن چندی غم رزم و دار و کیر ایدی **بیت ترک لوله**
 دارا دارین اول غدار یقینی عدو کردار کیرداره چندی لیه و جبهه روسه و انکروسه بخاره و مجاره ارنوده
 دپوسنه و موردیه و باججه دیار سرک اطراف و انکفده اولان کفره خیره به منسوب محوره به ادلم کوندروب
 سلطان عالمه عصیاننی انزه اعدام ایدوب کوس ضومتی چالیدی و انارخی لغتی علم و شش آشکار ایدی ذکر اولان
 کشور لرک بکر ندن لشکر استوب هر برندن مدد و عدد ساز و سلب طلب ایدی و کند و دخی اقلیم لازمه عظیم
 عسکر احضار ایدی اول عاق بر فاق سابرک فرنگی الیه ایدوب براق و بایق کوره بورکن سلطان
 تیرنه میز و رمق تبریر لیکان افغان توره طور کن اسکندر به کوری که کفار لازمه ساز کارلن ایندیه بکر دار لرک
 بریدی ارنودا و جنده ای دگرکن رنده باشقه بر دیار و ایدی اول بیرک مستقل امیریدی مکر بولنده بولوب
 حیل سبینه سلک ایدی درگاه پادشاه کشور بیا به خبر کوندروب ایدی سلطان جهان بوسنه قرا لیک غدار
 به فاعله رعیت و ارشید یار دیار لازمی اصل ایدوب ستر که کند ویه دساز ایدیه اول ننگ نیل چک کند ویک
 انکسند ایدوب ساز کارزاره دوزن ویره و روم ایلنده اولان مسلمانک اوزنده کیده **نظم ترک لوله**
 با بال انترنده شاه اول سرکنی قالد ریسر باش نقشه آتشی کرسوب و نر غرسه تیغ ایدوب بولیسر ترک شری افشار
 اگر تو خد متکار به مزاره که جناب افتاب نرنگک به اریاب هواداری در پر تو عنایت ایدوب حضرت خدا و کا
 جری جری باشکندن برینی بری جانیه کوندروب برار صواش اری بار یولداش ویروب همت ایدیه دارین
 اول بکر دارک کشور طر زیز و زبر ایدوب دارا لیک لک آتشی اوسته دوزن این اسرا سخی و سولامنی سیر غنائی
 الوب استنظیر اشبان سلطان جهان کوندراین مزبور پناه خسرو بهرام غلام مغرور اولوب مذکور کشور به فوجاک
 ابراهیم سبب لار مقدم سردار ضرغام اقدام لالاش ایدیه بوردی روم ایلنده اولان غازی بکر اول بوده طوروب
 هوای غزاده اوچان پرواز لیک انی یکیشنی و کند و کزینی جین ایدوب اقلیم براغنی کوردی **بیت ترک لوله**
 صلا ایدی کوس غزایه چالوب صدای جهادی جهان صلاب شهر یارکار مذکور سپیدی که سر ایدوب و
 مزبور مصلحتی نامزد ایدوب کوندر کندی دولته برو سادیم کوچدی کلدی کی شهر اوسته قوندی اول جوی
 خرم فضایی جنت الما ویه دوزن ایدی اول مقاده خیم اقامتی قوروب ایل کون و قوروب دو کون بر ارض کوروب

اجلاس عظیم آئیدی و اطراف فائیده اولاً اشرف ناسی بربره در بر استانی کور به بنای ساری مظهر
 ناکید ایچون اساس مصابره تشبیه و بر قیرنه کند والدی ایکی قیرنه ایکی اوغله ال ویردی مذکور به رابله
 که در بار سوار لر کت بشیدی و حسن اوزره داردارایه تعمیر حسن بدیردهم ناستیدی سطله کیوان مکان
 و عطار و فطنت سطلین فخره کتک سطلین کفره کتک و در لری کرا فخره میان وفاقه قوشا مذکور به خبر دار
 اولش و معتبه بر لری کور ایچکیرنه عظیم جمعیت و جلا و جندن خروج ایچکیرنه نمیشدی جوش پولاد کور
 و در باجوش کور اول به نادر جانب برده هجوم ایچکیرنه منگاده بود به فرجام دخی کنا ربحده اولان بدکر دار لری
 آلات کبر و دارله احضار ایدوب بریده یوریا سون موج آهینده دوم ایله جزیره سنی یوریا سون دیو پنجار
 بساط ارباطی بسط فشدی **نظم** ترک لوله مارا ایلدی کلدی یوزینه ایددی دوست ای کند وزینه
 انک مکر نه اولدی فارغ البال قلایه قیله قلدی اقبال مزبور سور سرور انجاده که جام حبت باده عشره
 طلوب معین و مسافر دیر لری عظیم جمعیت اولدی سلطان سعید بایزید خانک اولادجا دند ارطغرل و امیر سلطان
 و مصطفی نام شزاده سنت اولدی السنه اماره مذکور و خواص و عوام اراسه مشهور اولان یازمچی اوغله
 که محمد به عنوانه اشتبار و اعتبار بولان کتک بسط بک مولفی و مصنفی در دیار مصر رساله کشندی وادر
 خدمت سفارتی بر نه یوزدی اول شاده که دو کون طووش و هر کیشی عیش و صفاده ایدی کلدی سلطان
 حضرت خداوند کاره که کرانه ارغنا کور دی ذکر اولان سور سرور بخش سنه لغه و غایین و سبجه مشهوره
 وقوع بولدی سور مشه قسطنطنیه اسباب سرور و حضور له طلوب دوری و تقویری برزینت اولدی
سبب لار کربن لالاش این بوسنه ایمنه اقبین ساله غنی اول دبارک کفاری سبیل وار طلوب خیل
 جوارک بولن الد غنی بیانه ایلر کنده اول سنه ایدی که سبب لار کربن لالاش این کوره نای غرایه حالای
 یواغین لیاغین احضار ایدوب جنل سبیل فارله کیدوب وادی بوسنه دیار نه اقبین ساله اول غرایه و وجهه
 اولدی که چون مذکور امیر دیر امر مزبوره استمال آئیدی استی له خدم و حشم دیر بختل مثل خنک تارک
 بندی کندی **نظم** فارسی بکوه و کمر توشن اوچولعل زدی در دل سگ آتش زلف سوارش چو بدیر ششای ننگه
 عرق چشمه چشمه بر اندام کوه جیش جوار بر رفتاری چکوب کیدوب فعل تشبیه ردی زمینی بر نزار ایدوب رنود
 اوچند طولاندی وادی بوسنه سرحد ایردی سبب صاعقه بایرگی دره لایحه اوتوب دیار کفار یکیش
 یانار اوکچی کیردی اسکندریه کتوری کلدی بولوشدی اوکته دوشدی الدی کندی معموره مزبوره کت
 اورنا سنه کلش که بر شش بیره الدی اول بد فعل هر یک و آتک بوسنه فالیه مواضعی فارایه یونری
 الوب اوزده التا جکله اعلام آئیندی دارنه واروب مهم اولدی حق مس زاری صفات ایچکون یراق
 بساق کورده اول بد سیه نام امام آئیندی کتور کتک لکترنه یراغ و بانه بیاض بیان اتموس آتک
 احضار ایدوب در در اقبی دج ایله کون کباین دیو جنل سبیل بوی کینه جو یک ریکه از نه ایریلوب کیدوب و بدو
بسته ترک لوله بول ویردی بونکر دیر مقصود اولان ایر دیر عارت کلینی دیر دیل خرابی بولدن ایر دیر
 چون فارایه ییره دار لری ایر لری اول دار لک کب صرب دیار نه کیر لری لالاش این بانه غنیزه دار

شبهه زنی نگاره صالحی کند و سیلک سوارکار را در کمر دوده و دوده قالدی اول آنداده ناکه نوز تو بدی کرد و سیاه سپاه خنجر کرد که
یوزی پور و می او نوز یک آهن پوشش و آهن پوشش بد نهاد و خداید له قوال بفعل کندی کردی جویش سیلاب جوش و سیلاب
خود شکله بیان معوا و کنی که سوار طولدی او را و فیض دار و دیگر له دروازه حصار آسمان بر صد اولدی **بیت ترک الموده**
رمه کی چون خروشه کله کوس بر صد اولدی بوطاق آبوس لالاش همین اول همین کیندن یکنک شکم کین خجوب
هنک جنگ ایدر بخت و کین بعین لری که کوردی نه با و دودغن بندر مقام طور و شوب بمقابل انکه محل او و شوب مخانه
انکه قابل و متحمل دگدی چکوب کله اقدام نکدی هنگام عصری قصد ایدی که آت به دگ او کمر نه دوشه کیده لشکر نام کشور
رو طوطی جان دونه او ز لر نه هجوم ایده بک سخته و لانه ضلیل لری و واقف ایدر لر اول سبیل وایت و لیلنه واقف ایدی لر
بیت ترک الموده رای خرم آرایه ایدو بادی لر لشکر ام ایدر که کوبادی لر بر قج یک عب و اردی او نگر ایدی لر مخالفت
ایدی لر سار و سلب جریله و دشت و درده صرب رده قاتی طو توب چکوب کیده ایدر اول کمره لر که او کمر خجبه قبا
ناکه ایا غونوز نسک چکله طو تونه دشت و دایرین تنگنا کبر و داردن کنده و غری خلاص ایدر امانز سوز و غریه و آردن
او ز در دشتین یوز و دندر غار ز طور و شور بر بر موزک باشی یوز و دوشه دخی حواش ایدر او و شورز لالاش
چون اش کورشن نخه کشیدی اول فکر قام و دبیر ناگاک سرانجامنده خطر و ضرر دار و دغن بلور در منع ایده کوردی ایدر
اتحاد لر آینه بخت لری طوشش ایدی و طالع بد فرجام لری دوشمندی بصیر صیغری کورد و کوش جوشش لری اولدی اول منده شید
کسی اشتهای خشم بد کانی کور بخت اول امانر چهار کان کبر و یوزن او ز ایدی لر پیکان تبر کی نظر نشسته و او کمره ال حواش
و تنی کوزنه بر دست جراته دامن جلا دنی منت پیلنه صوتوب طالع انگنده ر صرب صرته آرقانی ویر ویر طور ویر
جای نهاده با ر اقدامی حکم با صوب اهتمام باین تور ویر و او ز در نه کلن طماعی لره خدمت جنگی او ویر **نظم فارسی**
کمان خرم جوش ستم دیده شده زره تنک چون خلقه ویده شده بی خورم عیدم در آید سنا مطعن بهر از نه شده باز بان
کتاب بر دایک آلا کی در مای جهان کبری کافیه کات غانک نزه دار لری آرایه الدیر اول کز لر غانی لر و درت نازیدن
اولا یوب کند و لری بند کوفی زنی لر زنیف و سنان از لر بل جالیدر دخت چهار کی سخت بیکو لری حضور کی سهر
بار باره ایدر تن لری پیرن زره کبی دلک و لک بد جوش کبر باره باره ایدر اول مضار کار زارک خاک سوار
نازدار ایدر لشکره قیرانی قیر یوب قالانی سید کبر و دار دین اربوب کند که فکده با یایی رایه الدیر غرب او ز نه آت صابر
خیل سبل جویله طوفان زور ویر موج آید و درت باطنی یوز ویر اول سکن لک سفینه حیات لور کرداب لطافت
کیر و دوده دوشندی کا و دانه ر قور لر کین بر آب کیده دوشمندی و شوب و دوشندی **بیت ترک الموده**
کی قیرله کیمی طو تودی دوشندی تور حربه او تودی اول کمر و دار لر اعراب رب یا یایی قیروب خوسم بقارن هوا ضایه
ویر که لشکره کنا ر راعه و طاعه طاعوب تا دنا را و لار که او ز در نه اربوب غار کور ویر که لشکره دوشور ایدر کلا
کار بول غارن آکوب کمان کبی تور ویر و طور ویر آینه ز دوشوب کلن کند و یوز و غونو قاتی طور و غونو آینه سهرام
انتقامی او ویر و یا دین و تومو دینا یودن و یا تومو دین اول باره ایدر دار ال کفره کین طریکی شک بکله زیاده و اردی قبا
و کل ما و اردی لالاش سبله میان در مای خنده کنا صحرایه سینه یک گشتی انجی خجدهی قالانک کیمی شیره
شمشیر بک سخته طبع صدی کمر نزه غار دماره طغدی بونی خنجر دسی طو توب و سیکر اولدی ز ویر دینی

و اولوب سبيله اولدی ایسکندر به گورنوگ کمر بدو پنج بیک کشی نه میوه ده اولدی یغدا کور بیک کردارک ترو بری نه تفریر بدو کیده
 و دوشوب تلف اولدی **سلطان جهانگیر عیان** دبیر نه یار بلغارک نهجری جهنده دونه رکنی **علی پاشا** و **حسن پاشا** ایستاد
 کشورک **یه پاشا** و **اول مصاحبه کونده** رکنی **یه پاشا** خیل سیل کردارک اقبین صحرانده ایضا کیندن بار خاتمه
 ولایت کفار یی قافه انهنک ایدر شکر کردارک بوسنه کشورنده صند غفر مراد ییجی اول شتر شراژک خبری ایلکرو دانت لیجی
 حضرت خداوندگار شیدب حدت مار غفر تله شهاب کبی پرتاب اولدی سیحاب صاعقه بار کبی کوکلی قاروب سینه بر کیده یی
 لیس غنبله طولادی **نظم ترکی لولنه** بو یانوب غیرت اودرود وینه قوروب دوندی قیش اولودینه و لدی مار انتصاری یاقه
 و دار کفار ه سیل و اراقه عا مراد لانه شتر شکر لارک سلطان فی لار زرنوک اوزر عصبانک ایزه مکندن خبردار اولودری
 بوسنه لک و ارنودوک و بلغارک پرتاق شهر بار لری اول عاقله اتفاق ایدر کور یاننده آشکار اولودر رکنی ورم ایلیک کوب کینک
 لشکر صحر جو مله اقدیم سو فر قوب یعوب زرنو زراقله تصحیم غنیمت ایلدی ضرب جریله اول بل غده ولک قولن قنادین غیر
 و معادنت ایداجک بنه اودری لانه زرا قافه غنیمت ایلدی علی پاشا پر خرم و رایه یوردی بزم رزم الانی و سفر همتی کوره
 عسکر طفر شکارک ایچیندن برده بران برده سوار اوتوز بیک ایچیند چمن ایدوب اوره کوس غنای ایدوب علم عالم کشی غنای
 مقد ما واره و یار بلغاره ناد افکار رساله قاره دکر یالینسند طعنه جوالینسند اولانه حصار کدر کور منور و ریلر و ناچار
 اللهه دیر **بیت ترکی لولنه** یقه یاقه و یار بلغاری صاله اول سره مار افاری مذکور دستور فرور فو مانه واجب افاده
 اشتغال ایدی بویردن امرک انامنده ایتام کوسرو باستقبال ایدر زرا طولی بکارند اول سر دارک بکارند تو شول امری
 رزم آرایه جنگ خزنه سوار اولدر و کندی سیلاب کورسار کبی زراهنک ناز یزله بازی لره و دوشوب سیحاب نوهار کبی
 باد شتابله طولدر و کندی کللی بولی بوغانرانی کوب و اوردی دارالملک ادر زریه بردی اول باره حاضره حاضر اولانه غنای لری غنی
 یاننده ویردی و ادرنه عیان جهان کشی غنای منور بر بیک تخت ایالسنده اولانه و یار بلغاری که برکنج و لایند غارت
 ایلک دوندرومی و اودی دید کبری حصار استوارک اوزرنه طوغریوب و کور و ایلین کین سیل اطامنه و طریق و اینه دعو
 ایلک اوم کوندرومی معمره مزبور کمرز بافی فرمانه واجب الافاعنه اشتغال ایلدر بر سرحدی دخی کلکوب کچادان
 سبیله سلطان جهان استقبال ایلدی **بیت ترکی لولنه** کونونی نعل و نعمت خیل و نه نعم سبیلنه ایدر خیل
 قاپچی ضوینی کچیک پاشا کار فرمای نموده قاش بیک اوغلی بخشی کچه بویرد بر تراج بیک مرد ویردله رخش غنیمه سوار
 اولوب بولله کیردی اول کلکوب اطاعت ایدر مرز بافی که خلعت امانی کیش و رحمت خیم پر خیم و کیندن امین اولدی
 بله سخته لوب و اودی و یارنه ایدر قیش ادر تا سیدی شتاک حدی با تیر بر روت بولانک زیاده شتی هسکا میدی
بیت ترکی لولنه بدن رزم جویر اولوب سنگین و آهین اولشندی رکنی من چون لشکر نصرت شعار و اودی
 جوارنه و اودی خیل ازر سیل و اراول باره طولدی صحراده صوقد ز طور و لمر طاشده حصاره کیر اوم دیو اجازت استبار
 کفار را ضعیف ایدر بوط ایلک کمر منصور طفر رفیق که سوایچه کیردی و منزل پرسد و حضوره ایدری لک بیکه لغه ک فکشی
 اوغور لایوب تدبیر کشور کیکیلانده اولانه شطر اول و دیر ایدر و لمر سبیلک حصار انوب ایچنده طبل اشارت چالوب
 اوردوید خبر فتح کدر بارندنی پاشای مظهر و امرای طفر رهبرله سحر و طلای تدبیر کور حصن حصینکله باروی منبج
 سویرینه سید اسکندریم سر و کندی اگر جیله سبیلک سلوک اولونا سیدی ضرب جریله باب فتحی اقبال متصور و کله

بیت ترک الموده بریدند با کسی که بر شتر می کوک بوزینه بنامی ایشدی. حفظی هماتنی مضبوطی آلاشی فایردی کوردی اول
 همای تمام المیجه بر قاج کون اوزرنده طور دی المیجه بکجا براق باقی قویوب ایشان روز دار و جری حصار را بر فی قویوب
 کوجدی کشدی اول افغاجیده اولانرا یکی بوشهری کوی الوب کشی لطفله و کشی غلط فتح اندی لشکر کشور کشا بد قانی حصار کلا ورنه
 طوغوله بفتح فوجی فارشو کتورب صلح و صلاح فاکوشنی آچی بریدی نه دیار و غم المیجه کسه رزم تمامادی عیبت اولماغه رغبت
 ملازمی برون ایدین بهنادر و کونجه چایو بر مطره بی و شمشک مذکور محمد کی شهو حصار استوار و آوب خدم دشتم کفار بکر و ک
 قدم شونی اول دیار دنه بریدی سحاب پر غلب کرد و بر دوک بوزنه آغازین غلام مدین مطر خطر اوزرنه باغادین ایلمی سنوکه
 و زرداری حسن امانه کیردی نظم ترک الموده البنی صوندر نبرد گانه اطاعت اندی سلطان زمانه و بر وب حسن ضایعیه حصار
 امین اولدی کبر وب حسن امانه ششای سنده و ثمانین و سبعمائه ده پاشای کامکار اول دیار و ده قشلاقی طور دی آلتها حصار
 قیرن فایرب املی اطاعت ایدین و بشکر که جمعی صلیح کوردی حضرت خداوند کار الملک بر و ساد کونج ایلمی
 جبار حضرت شکار از ده بهار یکی خروج افغانی بهار اول سال فتح فال تعین و سبعمائه که بهار فرخنده امانه
 روی نمیش نچا چین کبر نقش و نگار اولدی چار سووی افکار اوز و روی شهر یار کامکار کبی غلبت بولدی خیا م شجار فیه المی
 ایلمی لشکر انداز دله طور دی حضرت خداوند کار سپاه کچا شکاری هر کشته کتورب دار الملک بر و ساد کونج ایلمی
 اناطلی و لایتنده دروم ایلمی خنده اولان عسکر باجی و جویه بر لوریدن خروج ایلمی خیلسیل مو ورا بچندن عبور اندی و ده ل
 ایلمی اندی ستم سنگ رنگ خنک ننگ آهنگه غلب محض غلب اندی لای جان کشای غزا چکوب کل ایلمی عبور اندی و ده
 زمار کوردین بیا چکوب اوزرنه شهزاده کلندی اطراف و انگاهده اولانرا می نصف آرای کلوب جمع و لنجه آنده طور دی
 مذکور مقام پر سر و دره بر قاج کونج خیا م قامت تودر و لب براق کوردی بیت ترک الموده خیا م قامت تودر و لب براق
 جری نیک بر افغانی غی کوردی موکلب کوکب عدد و عددی بختا و سانه و سلب کار زار مرتب اولد قد نصکه از ده بهار
 آراسته ولایت کیر و دار لیه پیر استه لشکر کده دشت و در طول و قد نصکه شهر مار کامکار اوزرنه شهزاده کچوب مال افغانی
 شهر غله اوچوب یا بنویه طوغو و کشدی و اردی اول ناحیتی فخی چار سوو چین کبی فرین اولمش اوزر و دیله روی و سحر نازنین
 بر زینت اندی سابقا لالاش اینک بتیکله غزه و لایستی و لایستی نازی سوار غازی لوله اول دیار و ده اولانرا و الر و باری لور و
 مذکور شهر مشهور و نواحی سنده اولانرا سو و اباد و نواحی مجبور رغبت اوزر به حوزه حمایت پادشاه خلافت پناه کیر ششای
 والوسی کسروی و سوزنه بوی که کوکب رملها ملک داغاج و کزنی و کزنی در ملک کمارنده حصار لور و مذکور لری میشتی
 بیت ترک الموده غازی لور و لری ایشدی و قارن و اسی جانبی قالمیشدی شهر یار کامکار بر قاج کونج یا بنوی دیارنده طور دی
 شاه راه غزاسک لور و ک یولونه امیر کورد و اول طرفه سلا و غزه و دیر و کاهه علی پاش شونی کمارنده قونوب دتور و طور
 دارنه ناحیتدن ایلمی کافو کلوب اول حصار ک کورنگ اطاعت و رغبتی خیرن و بریدی مذکور دستور دستور سابق اوزرنه
 سابق سوایم خیا م تودر ششای و غلی غشی کز ششای افکاره بندوب محمود مزوره به کوندر دی و بهار سبیل کوکب سار کبی
 اوردی و کرا و لمان قلعه یاقین و ایلمی اول کافو لور سنده بونده حاضر طور ک بر و اار لوم کوره خبر و اار لوم کسور استقبال آسون
 و بر و و شال شال استیجا لکنه باریق ایزلری تودر لری بلور مدبر ششای یک بر زدن طور دی کچو کچو کیرد ریون ایلمی
 لوریدی و کرا بلسنده حصار ک حوالی سنده اولانرا و لایتنه یاقین ایدین بیت ترک الموده غازی لور و لری سبیل کوکب کیرد

کیر و دیار اول دیار که یکی اول ایله دیل بریلید و سیکل کیر و دیار اول کیرن کفار ای سیر اند بلر طور لری سورب
کشته زار لری اوده اوروب دیار لری باقیی زفار دیه راند بر نور ماش بیک اوغلی اقیس دیر هانم دغانم دونو بیک کشته
علی پاشا شومنی جتند نر کو چدی کندی حضرت خداوند کار نابولی دیار ند ققامت بودو شک و اردی گدی و اردوی بیجه
ملاقات اندی صمصوز بد سیرت که دیار بلغارک شهر باریدر اطهار طاعت اندی حضرت خداوند کاکاش
آسمان رفعتی باشد اندر ووب خدمت ایکنی جان باریدر ساقا ذکر اولانم صمصوز بد سیرت که هنوز جاده ایضا
کیر میوب دور دی آتش کیر کشته لک ایدر ووردی چنبر طاعت بودونم ویر یوبوب طور وروی بیت ترک لوه
پایینی دخی با صیمه شد در طاعت یولیندم با صیمه شدی اول میکیر واکو ویکه خیل لر سیر وایر پرامنده آتوب یور ورامیک
بلغاری نارالغار لمر کن رند نر یوبوبور س طاعت جانر سناک دخی لشکر کتور کت یکه چون شتند ووردی جهاد ووردی
مهمونه نابولی نایه قدوسی شندی مملکتک ایجانی دیوانم دولتمک ارکانی بر ایدر ووب جمعیت ایلی سیکسکی کتوب
قیصر دار اوله دارا یکر یکک باینده مشورت ایله حمله سی اتفاق ایدر عوام و خلوص یور یوب ایله خلاص توفیق ووب طاق
رفعی اتفاق کرک شهر بار افاقه اطهار تنزله وفاقه چاره ایدوب شقاق کینند و اتفاق ایکنی خفا کرک بیت ترک لوه
سرکش اولور سیک اگر آتش مثال خصم برد دست قلوب پا چال صمصوز تقریر اولانم نیر دیندیری اختیار ایدوب حصار
عصیانم و طغیانم چندی شاه راه طاعت اطاعت کیردی هنوز حضرت پادشاه خلافت دنگاه نابولی طرف لر رسته
وبره طور رکن کدر درگاه سلطنت ناهار در خج برین رفتند ازوب ساینه بیایه کیمین ذالته یوز ووردی طور دی
جشید خرسید منزلت اول ماجد کرک اختیار له تخت بختی ترک ایلمدن کوردی حرمت ایدوب خیل خوش کوردی رعایت
ایلی کینه کشورنده مقرر قلوب غایت ایلی بیت فارسی چو عاجز و فقیر کیده راه امامت است ه عالم به
میانم طاعت کرک نوشت نماز عله سلطانم زامان امام خلقی کوب نوت اندی اور ودر حجاب آفتاب مقدار
و آسمانم اقتدار کرک رکاب کامیاینده ملازم اولوب ساینه وار بر قاج کوز بانجه سور وندی اقلیم بلغار دهم اولان حصار لری
خسر وهرام غلامک خدا نیت لیم ایدوب اول شرط اوزرنه اجازت ویرلدی تحمل خطر دهم ایله رفاهنده وادی خلوص
علی پاشا یور ووردی که اول در ایگ آردنجه کیده واره طونه کنار لند و اولانم حصار لری ضبط ایله بیت ترک لوه
صالحی چونر آنده شهر بار اقی اولدی غم آتیه سوار آتی بله سجه برنجه یک آتی یکین وکند وکین سوار کار زار اکوب نای
رحلتی چالوب سفینه غنیمی در بانی غایب حالوب غنائم جهان کرکی طوغ و سلمه جانده دوزدری حصار جوار ند یاز
واریجنی صمصوزده خبر کوندردی اندی عقد اولانم عهد مقرر اوزرنه قلعه ویرک کرک سنوک ادماک چلوب ایجنه شهر بار
عالمک دزد وادیر کرک کرک مذکور محمد علی درایه مزبور پیام وارب وصول اولین کوشش بوشلده وکلوب سمع وغان
و قبوله ایستمدی اغوی العیسر تبسبه و سوانی نفس خود کام بدو جانده ووب مقتضای عقل و در اندیشه ایش نهی بیت ترک لوه
چون نصیحت اندی لایستمدی مقتضای نیکو ایش نهی اول عذر ناکار کرک لمر طغیانم و عصیانم اوزرنه
اصرار نه سبب بودیر که نیک نیک سرف طرفند نر آدم کلن ایش نهی و غلی بدکر رند نر اوزرنه ویکه مذکور
تاسد نهادک دامادید لشکر کشور لادله بار و دمه کلیور دیو خبر ویرشدر آله اعتماد ایدوب اول خاکسار باد چای
با چای صوری جای غناده محکم با صوب طور وروی شاعر عصیانم آشکاره امام طغیانم اطهار ایدوب صلیحان

قلعه الکبر که لشکره علی پاشا اسیر کرد و بریدی. سوری صحرایی کندی لرالدیر اعدای بد برای لجده در بای حسرت
 طلوب نداشت و بشبهه لرینی دیشور قالدی لر مذکور حسن فرید و ضرب بشیر له بود کشور ک اکثر برین
 مسخر ابتدای حصم معنور ک بنای ساری ملکن زیر و زبر ابلوب مضور و مظفر دندی کندی جنل جوارک سبل العارینه
 دار الحوب لاکر دخی بر کنارین بقدی قاهر و ظفر له سنج غلام و از کلدی نه دبار بکاره جندی بوکره کرمای
 بر نوا غرابه اوروت طر نوا به طوغری یوردی کرده دریا شکو له کوه و صحرا به اوروتوب او غرابی
 بدایه یوردی مذکور کشور معنور ک کفاری تنگای کیر و داره دو شادین نوش غنبری بر نیش و لوب بشیر له
 زبور شر و شور او شادین حسن رضا به اطاعت ابلوب حصین حصین دمنه سالک اوله بر سبل طاعت ذکر اوله
 و غاب او ز لریدن ایردیر **بیت ترک لوله کیر دیر حصین حصین دمنه** سالک اوله بر سبل طاعت ذکر اوله
 قلعه ک حفظی مصحح کور دکه لشکره پاشای رزم ارای کوس غری جالدی کوچدی و کدی و اردی چر نوا بی
 الدی درخت دخت اول کشور ده دخی پنج سخت صالدی اورادن جنل جوارک سبل و اردی یوردی
 افواج در با مواجله طونه کناری یوردی خیر سوا به و سلیس نه بی در نیجه باره حصار دخی فغاندی انجیل
 خرس حصن طوبورد بوم نوم کفار ک بواسطه غندی بکده بولنگ که مذکور نه کمانده سوری معنور شر
 مشهور در و اردی او زنه دوشنی دکر موجهی کبی کوه شکوه فوجله به دو کلوب کلدی و دورت
 بانندن حصاره او ندی صمصوز اول قلعه کب انجندیدی کوردی که درخت غنی قطع اولی بورر امارت قبا بی
 ارق سدن صوبلدی حلقب بغای دخی قطع اولی بورر ناچار قلوب اوله کدرار سپر خصوصتی صالوب
 حشم بر خشم سطلی بدن امان الوب اختیار به حصار یوردی عقد با ناله عمد و پیا بر کندی جاده انجیل
 کیردی غنادی ترک ابتدای **نظم ترک لوله کرداب** بلا ده قاشیدی محنت دکر نه طاشیدی دامان امان الیک کیر در
 یابندی که کناره ایردر **بیت** یاقف رای اول طر فکری ضبط اند که لشکره دبار بغاری تمام دارا سله
 ربط اند که لشکره سلیمان زماندن اشارت اولدی دیوان اسمان مکان دعوت اولدی حضرت خداوندگار بانو لیه
 کوجیش طر و سلو دیکری ناجیه بکه هر کناری روی عروس کبر نگار در مهابی لطیف فضاسی لطیف صحرای
 دلکش سی شریف بهاری خرم سبز زاری خوشم هر داری پر نعم دیار در وارمش در قاج ای ابری که بهای
 سعادت اوله ارابه سایه صالمندی انعام حامدن اول قلیک مضی و س نری حلا و فرامندی اورودی کرد و نری
 و جهان بیایه اول بدن کوجادین پاشای مظفر ز کلدی ملحق اولدی بد سنج اوله مواکب کواکب شمار له کنار
 کواکب رومیا همون طولدی **بیت ترک لوله سبزه زار بهار کبی جوی** بری قبادی طونسی دشت و دری
 مر بور و قلع سینه سفین و سبزه شوره و واقع اولش و انار شک و صولت اسلام ظفر انجام ولایت کفار بد فرجام
 تمام ظهور بولندی مذکور سال فرخنده و فرض مآله و سر دار طوس صلابت اوروس کب چک کندی اول سحر مبار کن
 صانع و سلامت کلمش اورودی هما یونه و اصل اولش **حضرت خداوندگار غاری دیار لادی** نتیجه بهر و لشکر
 لغزت غاری **حضرت** معنور مذکور کب سبزه زار **حضرت** اصف کفار کسر و لرندن سبزه زار
 ایردلی بیانه ابلر سینه احدی و سفین و سبزه ده که خیره و خا در قش غننه کوج ابتدای سبزه لار بهار کشور کلدی

شجره ایست که برین کور و ب خروج المیدی سپاه کیه قیامه کلوب دشت و در بو روندی بنام اشجار که کور
 سراسر بو روندی سلطان الغزاة و الجاهدین قهرمان البغاة و الجاهدین سهای غزاک شاه بازمیند بر داری حضرت
 خداوند کار مرا دخت غازی کشور لازمی لازر بیک المذنب الموب اقدیم عظیم سرفه تمام فتح استیکه نصمیم قدم و جرم عرم
 ابتدای هفت کبر و دارله عساکر فرخنده ماز حاضرا دلوب دفتر شامیده باز یوسپا امیده غیرای ساز و سببی مرتب
 او تا بیدار او نیک بیا بر و بیدار او نیک سرب و بیکری بیک افقی دیر یوب براغ و بیات دیر یوب هر بری
 ترتیب لات رزم ابتدای چون بکلر کله دی جمع اولدی و عسکر دیر لیدی روز پیر و زده شاه راه غزای بیکر لیدی
نظم فارسی کجا آمنتین مقرر امده موج ننگان دران جلوه کر فوج فوج هندی خندان و جوشن شده
 بنان همچو آتش در این شده جوشن دریا جوش و با جوج خوجک همچو مندن سکندر دارا درک فلبه یه قد و نده
 شهر یار دیر لاز خیر دار اولدی خودش کوس غزایه کوشی طولدی سابق بیان اولند غی اوزر نه اول کمره بغال
 برینچه ماه و سال ابی اقدام اقدام و اهتمام اوسته کلوب طوردی سلطان جهان سنانکه معابد و معابد بنی ایدوب
 نیروی حبیبی بازوی غیره کور و ب بران یسان کور و بوردی سلطان تخت نشین بنی اصف ک صغار ندیم و بکار ندیم
 جوارنده اولان دیار کفارک تا جدار لرنگ و ارندن استمداد و استیجا دامتندی و اول بر نه ادردن دخی مرادنه
 موافقت بکله اکثر ندین مرا فقت اولمشدی کمی سیم و زر دکی لشکر کوزر مش و کمی خدی و جشمیکند و کلکش هر برین
 بر دور لومعاونت اولمشدی کند و سی دخی اقدیم عظیم لازر که چر سینی که بعضی سرف و بعضی بی رای بی احضار
 اید و بر ردی خیل و جشمیک برارنی اور و ب ساز و سببی مرتب کور و ب خیل قدرت و قوت اظهار اید و بر در ز
بیت که مولفه اور مشیدی چو بسکت صاغ کور مشیدی براغن اول آغن بوسنه تک و ار نو و دک
 و خر واک و جبارک و اکثر و سک سرک و بلغارک و افلاک و بغداد تک و جبهیک و لیک و روسک هرین
 و غیرت نژاد عادی بنیاده بکرنه بولادند خربا دلری جمع اولوب کجیلری اولولری دیر لیدی کویا که ادم دمنده
 برو عالم حد و نه قدم بصان کفار بکر دارک واری بر بره کلوب اولولری دیر لیدی صحرای ادم فوج بره موج و در
 در یاب دوش و کوه شکوه کوه لوله دشت و در سر سر طر لشدی دیار لارک اوالری و یاز لیری ساز و سلب
 کارزار و آلات کبر و دارله بر اولمشدی **بیت** که مولفه آلت حرب اید صر بیک طو لشدی هر و جوار اولیک
 بو طرفه سلطان جهان و سلیمان زمان اولاد اجدادین و اجناد اجدادین احضار اید و بوزرای اصف آراین
 و امرای اصف آراین برار اید و بوزر در فلبه او کونده کی او ای طو کلوب مواکب کواکب شمارله اول دیار
 بر اولوب فوج فوج خیل سیل یوی موج اور و بورد و اوچی دوغور و اوچی روی زمین بو ردی
نظم که مولفه خیمه و خرگاه طو ب یرویزین سبابان و قاپش کمر یوزین اور و و کیر ایچینه کسوزین
 حیرتندین توردی کند و زین خضر و بهرام غلام اول معاده بر زمت اقامت بو بوردی عسکر ظفر هرک
 اردی کلوب ایر بجه توقف ابتدای طوردی **معدوی** کینه جوی ایچر کوزر و ب سلطان کا سکاری میدان کارزار
 دعوت ایچکی حضرت خداوند کار کلن رسول خنده و جبه کوسر و ب کوجب دشمن اوزر نه کینه کنی بیان اید
 چون حضرت صاحبقران جهان فلبه ناجیه سنده برار زمان طوردی بنام آقا منی توردی جبه کوسر و ب عر حیرت

طغر کیش ایتمکه که سفره چقیق بکمر عادیته اول مقامی مناسب کوردی که دی کینه جوی خیمه بدین جلال و قلاله
 حاضر اولوب طور دی خیل و خشی طبل و عیله آهنگ بکجه ناظر اولوب طور دی حضرت خداوند کارک فلیه به
 کلچک قامت آهسته آهسته بکمره طاشوب بریزده طور المی یوسف کوس
 عزم رزمی اولو المی دیو مشورت ابدی انرا بیدی لر طور باغ اولماز دتمک اوزر نه بورومک کرک کوزین
 اچدر مبوب کردنبر دله اطراف و کان فن بورومک کرک نبردی تاخیر ایما دین خصلک دردی یوق اوردوی
 جهان کیرک کور بکار و صوبه چوق چینه سارکی ایشک کجه و اوکی ایشک کجه اردی اتر چوق اولور بزم درکنر
 درکنه دو یاز طور دجه یازده قالمش قارکی اکیسور سیرین سارکی مدی کسیر ازانامده عادی و عادی
 دو کاوز یوغ اولور **بیت ترک الموده** دوشوروب طور غور باغ اولماز لکری به درکنه اولوق کرک بکجه اری
 اول برک دار تقریر اولنان تبری آهسته آهسته دار المکندن کوجوب آهنگ بکجه قصد کبر و دار ابدی
 اشجی بربرک و بار ماحله صحر اولوب بیه زاره دوندی اولو موز و دیدگری جویاری کوجوب پروکنار نه
 قونسی اوراده طوروب درگاه جانا به ایلمی کوندردی و نرکان زمانی و اسفند یار روز کاری میدان کار زاره
 و مضار کیر و دار دعوت ابدی حضرت خداوند کار دخی کلن رسوله قار شواصول اوزر نه جوشن بولا دوش و
 عاد توش و باد خوش و دریا جوشن عرض ایدوب اظهار شوکت و صولت ابدی اول دریای جهان بیما کی
 صحر الهه طلال و فوج فوج اولوب بحر بر اشوب کبی موج اوران سپر و مغفله یوزین کوزین بوروبوب
 رز به جوشنه باشنه باغ آهسته عرق اولوب طوران جوی یوز بکدن زاده ابری کی سوار و کی پیاده ابدی
 اتوسی نه کی نیره دار و بیایسی سوسن کبی نیره کیر ابدی اچکرنده بر یا تو سی بوغندی هبسی صف شکن و دلیر ابدی
 بولک بولک الای الای امرای رزم ارای کلدی کور وندی کوه آهسته بکرنه کور وندی زمین بور وندی
نظم فارسی جبین زمین از زده جبین رزده موج زن همچو دریای جبین بر کسرتن نوس دیوزاد
 جو درابر غرق شتابنده باد سلطان سینه بیت دیو مهابت اکسرتن کوسر و ب اول عسکر مهبک عرصر
 ایلمچیک قلبن بر نهب اینه کدن صکره اجازت ویر در وادی کندی عجب کندی دخی کوجوب بال استیلاله
 او جوب کسجه در بندن و سما قو طغنی کجوب اختلان او اسنه کیر در و اول محامده اوج کون ارام ابدی
 سراج المی دیدگری دیارک شنه باری که حضرت خداوند کا و طاعت ابدی ابتاع و شیعه های بر حمایت ذمه
 کیروب رعیت اولمعه رغبت ایدن بکرنه ندی کشور کلدی و کلدی وصول بولدی سلطان جهان جو یک اوردوی
 همایون بامون پویه ملحق اولدی اورادن کوس وایه طوغ و غنبت کوسی اوریلوب سخی طغر برق اچیلوب
 بولک طوماری دوریلوب جل سیریل بوی ایل کیدلدی طاعنک طاشی بولک کبی دیدلدی کسندیل بانه غی غولایه
 ایل دلنده آهسته بولایه ایلمه جوارنه واریلمی اول دیارک مرز بانه که مستقل بانه و باشنه شنه باری
 کسندیل دیرلدر معنوره مرزوره به که سبت ایدرلدر کمر طاعنی مبه جان قوش نشدی حضرت خداوند کا
 به منت خدمتکار ابدی **بیت ترک الموده** مطیع اولمشی سلطان جهان بهش از زمینی اول است
 عسکر حضرت رهبرک اول ناجیه به او غریا جوشن بکشدی جد و جهند و بدل جهند ایوب وافر نزل و نفست

حاضر قلندری اور دوی جهانجوی معظله اول طرف قدر و شرف بولجی مقدم مکرّم سلطان عالمه اول
 حاجت برزینت اولجی درگاه خلافت پناه یوز اور دوی وافر پیش کش کنوردی حاضر ایدہ کے نزدیک
 بنی ایدوب شرط خدمتی میر نہ بنوردی غایتی بوق حبس ملکہ سروایله قوبونلر چار سوی فحیم معظله طولدی
 نہایتی بوق عربہ لکہ اول لراوردوی کردون عظمہ بر اولدی **بیت ترکی مولانہ** طاشندی دوکمی بالی و باغی
 اقدی اور دودہ لغت ایرماغی کندوسی خدم و حشم رکاب کامیابده ملازم اولدی ذرہ وار ہوا دارلق کو ستر و ب
 آب آفتاب ہمہ ظہور بولدی ایچہ دن کہ کو چولدی عیان جهان کش ولق ایلی جہنہ مصروف و معطوف ولدی
 لشکر ظفر ابراگری درہ ایچہ اوغرا میوب و رابنہ ناجیہ نہ طوغر ولدی اورادہ سلطان فرمان فرمای علی
 پاشای بر حرم و رابہ ایددی امرای رزم آرا بدن کم اولاکہ مردانہ میدان مردانہ کبرہ خیل سیل بوی و باد پابہ
 سوار اولوب اور دوی عدوی کینہ جو یہ برق وار ابرہ کفار بد کردار دہ بڑہ دل کنورہ و خبرانی دیرہ امیر دلیر
 و سرور صفدر اور نوس یک اندہ حاضر ایدی حضور پر جو رده طور مشدی نہ جویر ولکہ دیو مستظاری ایدی
 حضرت خداوندگار ہمت ایدر سہن کینہ اول خدمتی بنورہ یں کفار دن یارار دل کنورہ یں شرف طراحت
 و جلال دیر نہ بنورہ یں **بیت ترکی مولانہ** نازی تیر ناز ایدر ابرہ یں کوز جیسی ملک بوغازینی دیرہ یں
 مشہر ملک کار ایددی ایو دیک ہم فہ الواقع اول خدمتہ وارہ جن سن سین دینل مصلحت ایتا منہ
 اقدام و اہتمام ایدوب اول ایلی پاشا تہ جن سین ہمت ایلکہ حجت کافی فوز ارلک دمیر قدم غیرت افزا
 طور شکور سر دار فرمان بردار امر مزبورہ امثال ایدوب فرکانل براغن سیاعن کوردی عسکر منصور کایچین دن
 اتی کین و کند و کزین فرق سوار کارزار چین ایدوب اور دوی **بیت فارسی** چوناوک ہمہ بکول و دیدہ باز
 جو خنجر زبان آور جان کداز کوند و زین سکوب کیر لوب کچا ایلد یور و یوب پردہ ظلام شام کند و بے یور و یوب
 عدوی کینہ جو یک اور دوی زمین پیمایک کہ پردہ پای اہنہ کیزدی او جہنہ ایدی اسکوب جوارندہ قارہ
 دیکلری کوسارک کاندہ اور تان اراسندہ یوسویہ کیردی خضم بر ایک لالیندن قولانہ کلندی شکار
 ایددی خبر بیلور برق قاج کافر الوبت سنا آسمان مقدرہ ایددی دشمن بد کردارک افغاندن و احوالندن
 استعار و استخبار اولوب سپاہ کرامتک عدوی و عدوی معلوم و مفهوم اولندی کلوب بر طار در بندہ کیرک
 ارفاسنی صرب کو ہمارہ ویرک استدی بیلوب قوردی اوادہ اولایغیچون صحرا دہ اکین اوزرنہ ہجوم اولندی
 امیر معظلم اور نوس بکلیہ پاشا یکد یک مقدم اجیش اولوب ایلر و کند کلرک خضم بکیش مخوسک فراوانہ بولوش
 جنگ جنگ بولوشوب دار و کیر اید کلرک بیان ایلر چون حضرت خداوند کار قارہ طونلو ناجیہ سندہ واروب
 کناز کو ہمارہ جوار دیا رکفاردہ قوندی اور دوی ہما بویک ایچندہ کی ختام کردون قیام اول عرصہ غیرت برزینت
 اولوب قبہ خضرابہ دوندی امرای رزم ارای بر حرم و رابہ بر آرایہ جمع ایدوب مشورہ ایددی دشمنہ مقابلہ و متاعہ
 اسرندہ انملکہ محاورہ ایلدی **نظم ترکی مولانہ** اولوب امر قشادہ زم کہ عامل مشتاور اولدی چون سلطان کالی
 ایدر ہر بیسی بر کوندہ تیر اولور شاکت اگندہ جملہ نظیر امیر صاحب شہر و دلیر صاحب تدبیر اور نوس بک
 پیرامور دیدہ ایدی اتفاق جہولہ رای رزم ارای پسندیدہ و کند و وجہ خرمندہ دیدہ ایدی ایددی چیں محرم

طونلو

طور و ب کوس رسد آوای و در ب کوس ادا ب که بود بارده باز کار زاری قورمغه مناسب و ملازم صحاح اولی
 و ارا بردن ایریک کرک ناکه بیک دار و کیره قولانی الوب کلنج دوز نیزی قوراوز و طور اوز میان میدان
 معرکه بیکر مکه شمال مثال استیال ایروب قاتله اقبال ده و خصم بد فاعله ده مهمل دیریک کرک که اول بد سیرت
 فاسد رای مبادرت ایروب الاینی بوزنه اندن صکوه هجوم ایروب ووزنه سوراوز نیرا کار بیکر دارک قورکجه کچهر
 دموزدن طاعنه بکیز کر صیت فارکار زار له کنده و حرکت کلوب دیر نینجه برندن ایرله اولماز اول طغیرک بمبسته
 و میسر نه طور ان کرده انوم سورا آهین ایچنده محصور باغه بکیز ضرب جلد درد دیواری بوزنیوب کیر له اولماز
بیت ترک لولنه دموزدن طاعنه بکیز عدو کک کروهر کم اولاکه برندن ایره کوهر جمشید خورشید غم اول رای
 حرم ارایه بکینوب حسین قدی و اورنوس بکک فکر بکینه افزین ایتدی بوردی سحر دن کوچ اولدی مذکور امیر دلیر
 مقدم بجیش اولوب سکر ظفر کیش اوکته دوشدی کندی پاشا یکد بک دیر لری برلا و صخر سرور دخی و ارایه
 شیر کیر دلیر و شمشیر زن امیر لارا سنده اکیلور نامدار ایدی خدمت شمشیر زن بولاش قوشند بک اول کچ
 سرور تیغ و خنجر کچی پاش قوشند بک یانار او کچی تیر اولوب اسیریل کچی خنجر اولوب بولکیر دلیر دیکار لر نه
 بر طار در بند و ارایه هنگام شده اکابر دیر اول در بندک ایچنده دشمن بر ایک جرب کک جرب بکندن برلا
 حاضر کافره طوش اولدیر لاز بیری کور نجه غازی بر صر صر غیر نه در بای جیتی حرکت کینوروب بر جوش اولدیر
 دلیر مقام امیر بهرام اقدام اورنوس بکک شمشیر قور قوشندن شمر غار سنگارین ترک ایردی الله کک
 و تیرین الوب کیش اندیشه دم سم و همی کیدروب سپهر کچی کوس کوب اوکجه کیدری کفاده بکدر ایتدند
 که اول محوس دخی خدمت و شمشیر اوکجه کلور در معقل اولدی بر نیر قدر مانیکه بیکانی بیک اجل ایری کوشنده
 اوروب دوشوردی اواره زوله جهان طولدی **بیت فارسی** بر دیر را انجان اورنوس که صرغ خلک دیر
 میدان کیر و داره بر بیکر دار دخی جقدی امان ویر میوب اینده بقدی بربری اوزر نیش السین اول زهر بار
 مار لک غار دماره طقدی فالان غازی دخی باد سحر خیر کچی تیر ناز ناز بکله ایر دیر لاز بیک در کین طاعنه و ب
 ضمن دشمنی هوای فایه ویر دیر نزد بیری او بایوب حضمی بوندیر بر فاجی اولدوروب کربی دیری طویر
نظم ترک لولنه ضرب شمشیر اید دلیر دیر زخم تیر اید بکیر دلیر اول دیری طوند قری کافری
 الدیر در کاه شاه کلدیر شتر بار کا مکار نسیم فحک شمشیر کک بوزی کلوب غنچه و شش ستم بندی خیل
 جوار که سیل نوبهار کچی در بنده او غرایوب برق وارفوق کوس اردن کچدی کندی هزار زحمت و شند اول
 طار بکندر دهم ورا بیدیر کچی مور وادید کیری جوبار دن دخی عبور ایدیر اول کون دکر اولان معاده که
 او دلو صولو منزل ایری قونوب آرام ایروب بار بنده سی نوابرده بانده بانوب برسی کون ایردن کوجوب
 کیدوب کوس اوایه ایر دیر اول صحرایه کیر دیر دشمن بدای هموز کلوب ایرش کور دیر قولر نه قولای بر نه
 قونوب اوردو قور دیر کوس اوکجه ایچنده نیچه کره کره نای و کوس آواید کوش اسانی المشر اطرافنده غی
 پر شکره کویله کی صدا اول آواره لردن بر اثر در کاشدر هنگام ظهره جلوه کاه سپاه نظر پناه پادشاه
نظم فارسی کفایت سکا اولدی اول صحرایک بر کنای دخی کرده انوه عدوی کمل طولدی

مصاف و دستگردان مرد بود گزاشتن کوه در لرزه بود هنوز از بجهندان هر دو توان یافتن در زمین
 خضم شوک دخی اور دوسی کلوب قوزده لشکر حضرت خداوندگار شهبه فرزند ارجمندی سلطان بایزید
 برپشته اوزنه جنوب کفار که لشکر نظر صالیه اول در بای جهان بجای انوه کروهری و آهمن موج
 فوجهری و کوه شکوه الایلی که کوردلها بر زمان بحر جبرته طالیدی دندان تجیده غیرت بر باغنی البصری
 قالدی بر بے عدد لشکر بر عدد کورد که مواکب کواکبه میدان آسمان آراسته اولاد انک نظری عسکر
 بے کران بر زنده اسبیدش و کورلش و کلدی بر منظم عظیم کوردی که خیم ازرق فام سپهر عمود شمع و کاج
 زرین مهرله پیراسته اولاد انک بخلین اور دوی کران بر میخانه قورلش و کلدی **بیت ترکی مولفه**
 آهمن صحرا بیدوشندی آوا موج اور در بایه دوشندی ادا بو حکایتی روایت ایدر عسکر باجوج
 کفار بیدار که مسلمان لشکر بجوج و ارادی بش یوز بیکدن زیاده ایدی اول جنین بے میل و اما که سبیل
 کوهسار کبی جوش و خروش کوش جهانی طولدمشیدی اوج بخشی سوار و ایکی بخشی پیاده ایدی اول بوزار
 و اهرمن بدن سرکش آتش کچه باشند ابغده امن پوش اولوب طور لرودی دماغر نه کی باغور ایدر دبا
 بر آشوب کبی اچلری جوش و خروش طولوب طور لرودی **بیت ترکی مولفه** جوش ایدر ب اول جوش جوش بوش
 کوشن فلک ابریشیدی خروش سلطان جهانگیر از شیر خرم و پلنگ جنگ و تنگ استر عظم عدوی
 کینه جو یک اور دوی زمین بیجایی و در بای آهمن موج بکرز فوجهری و الایلی که کورد که لشکر و دوی
 قوزاغنه کندی دولته کلوب او تا غنه کیرد صاب بدیر وزیر لری و صاحب ششیر امیر لری بانه دیروب
 جیش بیکشده بجه طور و تالم خدکنی جنگی انوب بجه اور و تالم دیو طانتوب ایست اوکی صوکی صانتوب
 مشورت ابتد خضمه طور و شیخ نه قدر دوه و ارا بیه قطار قطار کوردوب عسکر جوار طغر شکار او که طوق
 کفار شوک انزبکی که اول وضع و هیئت غریب و شکل بر هیئت عجیبه مانوس و کلدی قور قوتن بجه در دیو
 مشاوره ایدر بکر بکر مجاوره ایدی شاهزاده کامکارله و سایر امرای نامداره حضرت خداوندگار که
 کفارله مجاوره و مضارب خضمه مشاوره و مجاوره بیان ایدر اول اولو اوغنی سلطان بایزید که
 غم شیده و خرم سید ایدر معروف ایدی ذات ملک صفائی رای جان اراید و بدیر عالم کیر که موصوف ایدی
بیت ترکی مولفه ذات خرم و رای ایدر موصوف ایدر رای رزم ارای ایدر معروف ایدر بوبابده سن نه دیر سیم دیو
 خطاب ایدی و اولد خرم جواب صواب و ایدی حضرت خداوندگار بیوردینی اوزنه بوجیک نظر رحل
 اوزنه کی احال افتالده ابوبک حصار اولور روی رزده جانب حرنه نظر ایدر یک اور ایک وجهی وارد
 اما ضرب حربه قلب صلب و پشت درشت خضم کینه جوی شکست ایدر کلن مردانه میدان مردانه حصار ایدر
 ایدر بکیش کفار بیدار بینه جیش حضرت شکار اسلام طغر ایچک صغف قطن اشعار ایدر حالت اظهار ایدر ملک
 بویک عاردر **بیت ترکی مولفه** برق کردار حمله لری قلعی ششیر کیرک حصار بدیر قلعی حصه روبرو ایدر
 المزدده کی ششیر ایدر او کومزده کی آهمن حصار بیز دست رزمند و بازوی پر بیزی اقتدار سور سر بلند
 و باروی استوار بیز **بیت ترکی مولفه** بزه قلعه ششیر و بارو بیز بدن جوشن و باره بارو بیز بنم نظر مدد و ج

خروج

روشن بود که دشمنه کوزاچدر میوب برق وار فنج اوراوز صاغدن وصلدن حملد بروب در سینه
 فلما غیجون ایکی قولنی اردنه بوراوز سحاب کردار قاره روب طوران فلین که محض صیدان فایندر سیه شمشیر
 ابدار ابله سینه سنگین کوسا رکبی ایکی بار اوز سنان شهاب نشانه که قیل قیل نظر در برزم رزمی روشن ابدوب
 خنجر تابد ابله شیخ جمیع کارزاری اویراوز چون سلسله جهان کشای شاهزاده صواب رابک جوان ایستدی
 تحسین وافرین ابدوب دوندی علی پاشا به خطاب ابتدی اولدخی ایستدی برزم مدد زحماتی و عدد مریعات
 و حمایت بزدانیدر جیش بکیش سبط بنگ کثرت عددن اصدا تشوینم بود قدر کفا خاک رک ظلام شام کی کرچه
 سواددی جو قدر آما برزم سپیده دم کی جنگ دمنده بوز مزایع نام و ننگ عالمده آلترا جو قدر مهر جهان کشای
 که میدان سپهرک شمشور نیزه گذاریدر مواکب کواکب از دحامندن نه خوف و هراسی دار شاهماز نیز پروازک
 که الماس منفاری لباس حیات طهورک مقراضیدر اوردک و قار جمیع سینه نذر واهی دار **بیت فارسی**
 انگاف میشه بازگرازان شود بختی بر رخس چونکه رستم دستا شود سوار کم من ثمة قلیله غلبت فنة کثيرة
 باذن الله حدیث صحیح و وارد اولش خبر صیدر که جیش می هدین کیش جاهدین ابله طور و شیخی اعوان
 و انصار دین مبین اسلام میدان کیر و دارده سنان و حمله جالشوب اور و شیخی فلکرا و سنده کی
 ملکی قاضی الحاجات مناجات ابد لر ابد لر که یارب برزم او کمرده اولان جابلری کیدر کوره لم برزم رزم ایچده
 شیخ ~~بروزانه لری نارکار زاره نه وجهه یا نارلر تازی جهاده سوار اولان غازی برزم~~ **بیت فارسی**
 خیل کفارک اوزر نه بیخه افار لر و شهیدای سعادت شربت شهادتی نوش ابدوب اول طلب زلال وصال ایدن
 رسته لکلاب تیغ و دشنه بیخه قانار لر اول دمه که عالم غیبک انجالی نصف هر طرفه حاضر اوله
 برزم قتاله اقباله و جنگه اهنکمره ناظر اوله دامادجه در عروس وار برده اردنه بجورب نقابله بوزین کوزین
 بور و مملک نه وحشی واردر برله کوک ارا سنده حجاب قلمش رفیع اولشکن اورنه برده بر طلب احتجاب
 اینک سبب عاردر **نظم ترک** لمولنه شاهراه غرام لکنه سالک بولنه حجاب اولماز
 نه رانیش ججی مردجهار روی دامادده نقاب اولماز سیمان زمان دزیر آصف نظیر که سوزین کوش
 هوشده دکلیوب اذعان ابدی اذن دونوب امیر صف زانی اورنوس یک سوبله بوب انک دخی باین امتحان ابدی
 اولدخی سابعاً تقریر اولنان بدیری صواب کور میوب رد ایلدی وجه روشن اوزر نه خطای بیانه ابدوب اول پنا
 سه ایلدی ابدی قضا رضایه موافق کلوب دست تقدیر زمام مرای خلف صوب تبره صرف ایتیمه حکم
 ازل امله مطابق دوشوب اول دوه لک مهار اختیار قبضه اقتدار دن چتوب کتمنه اند بفرمیر مراد غرض
 معقوده واصل اولور دله دکر الیه کیر رسته کمر خاصل اولور و اگر نفوذ باشد اختیاجی اولور سه اول دوه لر
 نصیر دار و کیر دن اور کوب دونه بزی چکنیه لایمیر بوز لر بای و رهنده کی بدیر مز سبب بدیر اولور و حقیقه
 صفو فرک عقدی کند و المزله سوا غنیمتله جو زولور مشرب **بیت ترک** لمولنه
 کرک عاقل اولانرا بده حذر اول ابدن که صوکنده واردر خطر ~~مهار کیر و دارده کفار بکر دارک طوبه و ننگنه~~
 اوقته و زبیر کنه قار شواندن حصار نه قدر بیدار اولور بیکان نیز تیر بر آن که شزار نارکار زاردر هوای دغاده

انست ربوبیتی که هر بود که اول دود را در کنار و مارا اولور بازار کار زارده اصبی استرکن زیانه او غرادر
 کرده انبوه دشم بر شکوه کوه کبی کران لنگر در بر در بای کینه ده سفینه کبی باد بای اولن کرکز فارشونده بنیاد
 قرار ی قورق طوبه نطقه کوس کرب طورق اولماز گاه صولنه صاولن کرکز عدتک کتر شدن عدتک
 و فرزند قایم مزینچه از لر جوخی با صوب منصور اولورلر چوقراوقین انا دین یابن با صوب اده مقهور اولورلر
 بیت ترک لوله شدی اوله ونغی وار آره با صولتی چوقرا **بیت ترک لوله** سینه دوشوب اجک عاج اولتی طوقرا
 چون وز بر آصف ای و امیر صف ای جواب نشا هزاره بی صوب عدا یندیر دود لر دم جوش در یا جوشک اوکته
 سه ایکنی اتفاق ارا بیلر دایندیر کفار بکر دارله مضار کیر دوا کیروب بوزایوز طور شماغی داولو بجه با مظهر
 اولنجه دور و شوب اور شماغی مقرر قلدیر یارب سچ لنگر بازار قور یوب صولش اولاجنی خاص عامه اعلام اولدی
 نوکر و قول یوللی یولین باش باش بکر قوللی قولن بیدیر **بیت ترک لوله** سحر دن صولش اوله جانی بندی
 براغی باغی مینا قلندی ایکنی لشکر دن دلاور بکر قراوله جوشوب بری برنه ناظر اولدیر دیولری بکله بکر
 طور دیر ما کمان دشمن خلف رزمه سوار اولور سه حدتک چکنی اور مانعه حاضر بولوب یغیون کمان حرفی قور دیر
 اخشام ابر سوب غلام طلمه میدان اسمان بوروند کبی **ماکمان تدا باطل** هر اولوب نشا **طوفان قوم عاد**
 کوروند کبی **بیان ابر** چون شکام شام ابر شدی اخشام اولوب قور د و قوش طیور و جوش بور دنده و بوسنه
 حضور ابدی دارام بولدی عسکر اختر له مجتم معظم اسمان طولوب اور دوی سپاه روم منزله کاه لشکر شام اولک
 اسمان باشنه دخانی عمامه اور وندی و پیر زن دوران طلمه چادر بور وندی کوه کبولود بیری طولوب طولوب
 نه چرخ برین ده خرگاه مانه زمین ده چادر سپاه کور وندی غلام پر ظلم شام بوم روم سایه صالوب جهان سپاه
 سیاح و حیمه صنیاب التمه قلوب ظلمات بعضه فوق بعض بر وجهه قرا کلن اولدی که کون کوزی کوره قرا دیر
 کره اثر کیر حد اکی بیله طولوب اول انشاده ماکمان باد قوم عاقل هر اولوب او ناد جهم کردون قیامی قور دیر
 خرگاه و اوناغ ایاغ اور زنه طوره مز اولدی **بیت ترک لوله** اولدی پیداناکه بر تده باد خط هر اولدی صاندر طوفان
 بر وجهه قور قور بی که کسه کوزلرین اچمه زدی بنا غنده او توره مز و ایاعن طوروب قاجم زدی بر دمه باد بو
 عالم کون وف دوا جاشک کلن کوه صاور مالی اولدی اجزای خاکی هوا به تور وندی و قباب افلاک عیار مشارله
 طولدی کلن ز زمینک اور سو بوندی ایچنه کوز قدر ایشرا کفر قالدی کلشن برینی بولود دودی قابدی
 انوار دراریدن اثر قالدی خلق عالم اول علامتی کوروب قیامت نور صاندر و قور قور لندلر پنجه لر بیوش اولدیر
 سبل بر جوشن کج خیل و چشم صهر الی طولدی طور کن در باکی دب دیکر اولوب خاموش اولدیر
بادشاه عرض حاجات اندکین حق تعالی به حاجات اندکین **بیان ابر** اول قرا کو کجه دد خلق آنگو باکو اولوب
 طور اکین خداوند کار غازی روی نیازی عجز طر اغمه اور دی بیل سحر کبی صبا حدک جان و دله نه حصه انکش ابر
 کل ترکی یوزی کوزی با سینه ناک اولان خاکه سوروی ابدی الهی بو باد خشر که چشم عادی بر دم ایچنه هوای قایم
 دیر دیر اهل اسلامک و زدن سن دفع ابر غلام انعامن باران بکران رحمتی با عذوب عیار مشاری ساکن ابر
 و صنیاب بر غدا بک ظلمت عالم دن دفع اید **بیت ترک لوله** کل صبح اچیل جهان کلشن اولوب کیده و دایچنه بوشن

تنه باد قهر که شمع غرایب سوخت و دروب اصحاب جهادی قمع ایدوب جمع غزائی طاعنه سبب خدا باد اسلامی
 خراب ایدوب ناردار له بوجیه یک مسکن جان پر داغ ایته جیش بجای منظر و منظر ایدوب کیش جاجینی
 مسخر و مقهور ایله سید اولاد که سدا و آواز عالم در روح بر فتوحی مسرور ایله الهی بنظر لنگه بن اسارت بندمه
 عزم رزم و مصاف ایته ده خلاف رضا که وزره کتد مسه نشان کریمه و لطف عید لایق اولانی بوسن از ایستد احسن
 قل بجای کفار بد بکائی که قضای اسمائی کبی مسکن که اوزرنه نازل اولسند در دایچون جانی فدا ایدم انظر
 میسر ایدوب اول عبد سعیده بنی قربان قل خداوند کار عازی عنوانیده آچی عالمه علم ایدوب دم صفا بی بی قدم
 صدق اوزرنه جهاد یولنده ثابت فلک اومارم که دم اخزده شهید ایدوب حسین جانی مسکنه فدا ایستد انوری
 دیر کیروب بو غزاده شهادت روزی ایدوب بنی مراده ایر کوروب دنیا ده سعادت و برک ایدی اخزده دخی سعید
 ایدوب حسین بیت **ترکی مولفه** چکوب حمت کجائن عاشقانه ایر سندر دی دعا و فین نشانه نیر دعوتی هرف
 اجابت ایدوب حاجتی مقبول اولدی و شرف قبوله وصول بولدی با دیر آفت ساکن اولوب سخی ظلمت کونور و کد
 و فضائی سمناور صبح صفا بطلولدی همان ساعت افطار اسمانده رحمت بولودلری طاهر اولوب قطار امطار له
 عرصه زمینی مکنین ابتدای سقای ابرمیدان نیردی صولوبوب باد نیر کردک قو بار دینی کردی سکنین ایندی
 کوسکک یوزندن توز سبیلندی کندی اول لیل بر بولیده که خرمن عالم باده دانه ادم فاده وار مالی اولمشدی
 کفار سردار لری منزل فراغته غافل یا نور لر در اول وادی ضلالتده قالایه بد سیر لکه سبب باده اساس
 حواسین خراب ابتدای شراب غرور ایله بر سرور اولوب مست و لایعقل یا نور لر در صباه قار شکله باد سکون
 بولدی و غبار سکنین اولدی اول بد نهادر آیدیلر بخار باده با سکنین کندی کندی دلری بیدیلر خالری یا نور لر
 یا بیدیلر قصه ایدیلر که سواد سپاه شاه که کشور و ملک بوزی هنوز سپاه اکین عسکر اسلامک اوزرنه هجوم
 ایدوب ششچون قیلر سحاب عذابی کوه که اعدروب فان باران بره با هذروب کنار مضار اسما کبی میان
 میدان جنگینی خون شفق رنگه کلکون فله **ترکی مولفه** خیل میل میل لیل کبی کیر و اربله ناکان ایدوب
 تنه باد فساد دی اسدره خرمن دشمنی بد ویره بو غریت مصمم اولمشکین کفار که معذرتدن برمی اول
 بد کردار لک خدم دشمنی چون معظم سردار لک برمی نر که اور کودر سر صواشی نر که ایدوب طاعنه و طاشه طاعنه
 قاجار باشن قور تار مع ارد بجه اولور کار و بار قزازی دو کر صاچار دون فرا کوسیدر بار و بی الکیر مز دیو
 مانع اولدی اول بد کاکلک سوزین بکوب قالانی دخی که تابع اولدی انکار ناما ملیده ضعیف دانه دوشش شکار
 بور لر در تیر خا ملیده بند کندی و داره گرفتار بولور لری بر دور لی دخی اولق خیالنه کلز دی اول اضمحال
 کلز به تالکریه کلز دی جیش جی بد کیش جاجین مقابله و محاکمه اید کلز اول بد ایدوب با لری با لری
 مخلوب و مسلوب اولوب با لری کندی کلز **بیان ایدوب** معردن که خسر و خا در ک فذ و مدن لشکر اخزدار و مالور
 کندی عسکر روز و بی شکار هجوم ایدی و خیل زکی سبب شعی طاعنه
 در افکنده شید بر طاعت نعل بهوشید غور شید خضات نعل حضرت خداوند کار عازی صبح صادق فاده عازی
 و نیاز ایدوب صدقه نازی جهاده سوار اولدی طلعت جهان با لک افاب دار اسما مبدانده ظهور ایدوب

بیت فارسی

اولد یمن و لیس له یمن و یسار طولدی امرای صف رای طرف طرف طور لب لای برین با غلبه و نونین و دیگر
 و سنجین چوز دیر قلع و جاحی روی عروس و بر ط و سنج که اراسته و پیر استه ایدوب میمنه و میسر و دوز دیر
 پادشاه جهان پناه که دورانده دایره خلافت مداریدی علم عالم گشت دهنده قرار ابدی مواکب شکاری
 حرکت کندوب اور تارنده کندوسی قطب دار پادار اولوب بنات اختیار ابدی شاهزاده رشید با یزید جان که
 ع کورسه یوزین پور دستا میمنه نوکری و قولیه صاغ قوله طور و س ع بولدی زینت انوکیله میمنه شاهر
 سعید یعقوب چکر که خدم و حشمی ع غرق این اولمشیدی کیمه . صول قوله سنجین چوز دیر سار و سلب
 بزم رزمی دوز و س ع طوندی سوکت انکیله میسر . دلبر شیر عزم و امیر اد شیر عزم اور نوس یک صاغ جاده
 و صفر لک ریشی و سرور لک باشی سپهبد سار اینه یک سوباشی صول جاده لنگر افغانی صالوب سپه قوای
 اله الوب طور دیر مورتاش اوغلی بخشی یک و شاهین و عیسی یک و قاره و قتل و صار و ج باش و طر و ج باش
 و آنچه یک بیان و یا شیر مرد هر ریشی پنج یک مردنر دله کی صدرده و کی قفاده بنا در زنی قور دیر **نظم**
 طور دیر میرزا اولوب صاف اوردی لکر زده دست و بقضه صاف اوله کجی یکجری و عرب
 عرض ایدوب و زلو دوز لوساز و سلب او نه طر و ده دشمن دیونر دیر بد نهاد دخی جیوش دریا جوش و پولاد پشور
 اکالای ایدوب صغر نه ترتیب و بردی سپه و مغر و جوشنه یوزی و کوزی تمام انامی سار سار و نوب
 اهرس بن سرکش آتش که اینه کیمه در سردار کفار کشور سرف و سپه سالار لشکر لار کرده انوه کوه سکو همنک
 صحر صلب کی قلبه هنده طور دی اوج یوز یک ماز و سلبی مرتب سوار کار زاری و ایکی یوز یک اهنک جنگه اماده
 پادیه بی اردنده و اوکنده طور غوردی بکاشنی و کو کپوسنی که ولق او غلبیدی صاغ قوله فودر یوسنه قوالنی
 و بوند اوغلی بد کلری بد فعالی صولنده فودر اردود و افلاق و انکر و مسق بغار قار ابدان و چیه و لیه و روس
 و چهار چوب سید کرسین و اوکین با غلبوب جاحلین دوزدی بوریشنی اگر دوب کوسلر نی جالیدی و سنجین
 چوزدی **بیت فارسی** دوست کیم دوز دیر یون بسیاری از یک در با فزون بر کیمه مقابل یک حضم
 مخالف طور دیر دلبر که تیغ تیز و نیزه خور زده ال اور دیر حضرت خدو اندکار غازی به علی پاشا ایتدی یاری باری
 بزرگ در اول جناب عزت مابین جدال و قتله اجازت علامتی ظاهر اولدی صباح غازی قلده قضا عظیمه
 و زرقان قدیمین فال آچدم ایدی ما ایتنا المنی جاهد الکفار و المناقضین ایتی ظاهر اولدی بیورک مبارز لمر دانه
 میدان کیم سول و جنگه اهنک استونر جهاندار کفار بکر دارک جهان دارنه تار و سنگ استونر سپه سالار کاه غزاه
 اور نوس یک دخی ایدوب ایتدی وقتی در که قتله اقبال اولنه جنگ جنگه و چنگال جدال و منقار یکار حضم مخم
 قوت قادر صنوب پر و با بولنه ستر بار کامکار مصیحت نکر کورک و بد خبرت دمیدر قدم همت اوزر نه بورک
 دیری **نظم** دار و کیر اور و لوب با زار کار زار قور و سب صولش قاشی صالنه یعنی با دهمه اید حرکت کلوب افواج
 در با امواج بری برینه قاتله یعنی با ایدر چون سوار کار زار له میدان کیمه دارک واری طولدی سلطان جهان
 فرمان واجب الاذعان وارد اولدی بیک تیر انداز که انده قوی و کیمه یزی میره دوشمردی امیر دیر مالو حله صاغ
 قوله طور دیر یک دخی حمید اوغلی مصطفی بکله صولده طور و س یک یک مردنر دیر و بر دوز ال اوقه و با به اور دیر

نم

بیت **زکریا** اولدی بچاندن هوا چون زاله بار . قانع میدانی قلدی لاله زار . بولاددن قانی وانی
 اتی پیام حسامی و خبر خجری لسان سناندن سفیر تیر علی رؤوس الانام تفر بریده باشلادی دارالملک
 ابدانندن معزول اولان جانلر ارقم غزلن اقدام سهام حداد و داد ما ابله کینه دفتر نده خر بریده باشلادی
 هوا یوزنه اوق شول قدر چون اقلدی که بر عقاب فرافتاده حجاب اولدی چینه سحاب بر نه کرده بالشی آسمانک
 ایچی قوش بوکلر یله طولدی **بیت** **فادسی** ز بولادی بچان بکیر شکن . تن کوه لر زنده بر خوشن . عدوی
 کینه جو بک کرده کوه شکو همت اوز زنه اوق بارانی یا غنچه در باکی لر زان اولدی نفیس بر بیکانه
 السیوب بازار کیر و دارک قاشی اول هر کردار لرک جانی و باشی ایدی ارزان اولدی نامکان طوفان باران تیر
 ظاهر اولنجه خیل کفار سبیل دارم و شنه کلدی اولی طوکوز لرک الایی دیب دیکر اولوب طور لرک قاره دگر کی
 چالغوب جوشه کلدی **بیت** **فادسی** وز بندرک مرده آید بر دور . بر بنور خانه در افاد منور . سحاب نوهار کی
 کور لیوب سیلاب کوسا کی چالغوب اقلدی بر برون قو قوب صول فولده طوران تیر اندازارک اوز لر نه ات
 بر اقلدی اول قو قوب پنجه قمرله بور و بار دونه فاکردی بر شنه قو بار دی اورادن قلمه ملک تندر افار جو بیار کی
 اول کوسا ری باردی صف لری بری بر نه طقدی الایر یوزدی و سنجکر بقدی لشکر در با سگوه و کوه بکرک
 او کندن کیردی اردن جقدی کنا ر مضمار کیر و دازده بر میشه زار و ارایه عسکر اسد مظهر انجام ارقاسنی
 اکه ویر میشدی اور دوی شهر بارده اولان بعال و جمال بار دار فقط و نظاره با غلوب اول میشه لکرا یجه کیر میشدی
 کفارک الایه واردی اور اید طایندی کیرده دی اول سدی که یوله شدا میشدی او کندن ابر ایدی دولوب کیر دونه
 دخی کیده که در بای و غایه طلادی و کرداب کی جکر نندی طور دی سحاب کردار کردنر دله آسمان میده اوردوب
 برق وار طور دی پنج اوردی باشه صولش بری طولدی فان کوده بی کور تری اولدی شاهزاده سعید بایر زخان
 که هنگام بخاده ابر باران کی جوشان و ایام و فاده هر بر غران کی خوشان ایدی برق جهاکیر کی شمشیر خولش
 جو بیار جکده نهک آتش اهنک و شهاب بار کی سنان جانشانه بنان میدان ده اژدر افشان ایدی
نظم **زکریا** اله آتین یا کف فنجی . بیدرم کبی حمله لر فنجی . حاجی بون که الویغ البینه . ضرب و فنده تیغ نالهینه
 صاعغ فولده الایینی دخی بوز میوب طور دی با غلغان صغفر نه هنوز جوز میوب طور دی کوردی که خضم بکردار
 مضمار کیر و داره کیر و داری بازار کار زار زاده و بلا دکه کی اقلدی و یردی سپاه نظر با یک صول قو قو کوردی
 کندی بوکره دونوب جمله بر برون فلککاه حله ایدی کوره بر مبات و کوه صلابتی که کور دوب بوردی .
 خیل نیل جوش و سبیل خم دخی کوک کی کور دله یوب بر نون تو پنجه کندی او کلر بک بیدرم کی ابر دی خضم بکردار
 غمام بر غلام کی قارار دوب طوران الایینه برق و اریغ شهاب دیر کیردی هر کی که بر کردیره جالادی ایا عن صالادی
 ابرق نفس اقلدی **بیت** **فادسی** سنجک بالمان او کلم بالما دی . اژدر آتش دم کی سنان آذنت نه خرم دشمنی باقی
 کرنا لبر زنت غم اوردوب اتی وادی بری بری اوز زنه بر اقلدی اور نوس بک نی که صاعغ فونک کنا رنده جواج خلیج
 طور دی بال اقبال اچوب او جدی مضمار بکاری تیر ایدوب خضم بر سنجک اوز زنه قو قو نه صاعغ که طوقدی
 اول طرف که جدی سائر ارای رزم ارای و برنم برای دخی رحای ضرب و صباد ابر اید بر بوردی لر زنه جوش

اجزای اعضای و شش و تنش اول کبی تا بر ایند بلر غریبوزنه و بود قاف مصاف یعنی که غره زهره شکاف مردوز
 کوشه نام هکله ابرو و کوش مکه طولدی چینی سپرک سینه سینه و بوداد مغرک قبه سینه طوفان کوز البر بیکر
 طراف طاف لا جوردی لظافه پوسنه اولدی **بیت فارسی** طراف که از کز بر خاسته برون رفت ازین طاف
 سر آمد میدان شجاعت چابک سوار مضار جلا دت شاهزاده مظفر فک اشای کرد فرده قضا بله کجا و باد بای کشنده
 دوشدی اول مهر سپهر شرف سایه کبی بره برابر اولجده هر طرفدن خدم و حشم او سینه او شدی خیل بر میل مردی
 کینه جوی سبیل خالص و برج عاصف کبی هجوم ابدیم و نیجه بدکن چکدیلر برق خاطف کبی سوار اولدی الله شکر
 اولوب شبر وار حله ابدی جمعیت حضوی طاعتی فود او کندن قوتون قاجر کبی کفار بد کردار تار و مار اولدی
 سردار لکن کبی صواشده طو تولدی کبی او غلامشده و دوشدی آتش کار زار لکه اول سرکش کار و بار لری دوشدی
 اول بدوزخ مالک بایاسک و اتوسک ایوسک و بائوسک ابشی تمام اولدی سوار لک او نه بری دیری
 فود تولمادی بایاغی خود اتمرا با غیل چکنوب خود و خلم اولدی اولک صواش اولان او انکی باچی با شندن باشد
 فاند بوندی کینه سبزی لاله لکن اولوب سکت سباهی مر جانه دوشدی **بیت ترکی** بشته در با و شمشیر کشند
 کشنده لادن طو لکش اول بر پشته **حضرت خداوند کار غازی شرف شهادت و سول بولند غنی تبریزی**
اجانه ابرو و حاجی قبول اولد غنی جان ابر خداوند کار غازی میل بردیده حضرت حقه ابدی که نیازی حیرت
 وصول بولند غنی بود بدردی حاجت لکن کبی حاصل اولوب او چینی که منزله شهادت و وصل اولما غندی اکلان
 تعجب قوت طوردی عامه حشم طاعتی کبی تراشه مشغول اولوب کبی قاجانری قوا کیده بوررکن کندوسی خواص
 از ادله صواش برنده کزوب تماشا ایدیه بوررکن کفار کنا مدار لکن طو ش فود دیر لک بر کردار که غایده غایده جی
 و نهانده دلیر ابدی جری بکری بریره دیر طو بلاف کراف اور دقیری و قن ترک کبکی بن اولد سیم کر که در براری
 کافر با صلیحی بای با صلیحی اولولر ارا سنده کند و یکر لوب یا نوزدی سلطان جهان بانه کلد کین کوردی
 اول لعین بر کین اکسوزین یوندن طوردی اوزر نه هجوم ابرو و سکتین سموعه اوردی مجال و بر سوب فکال حیات
 اتدن خاک هلاک بقدی اول مار کزده بوشه شتر زدی میخاک دماره طقدی **بیت فارسی**
 بسا شبر درنده سهرنگ که از نوک خاری در آید چاک حقه نیازی قبول اولوب غرا بولنده اولدی غازی حیدری
 کافالده شنبه اولدی دام تن جنگ و فاند بر تلوب مرغ نفس اول باغدن قور تلوب روضه قدسده دارم
 بولدی جام بدن سکت افانده سکت اولوب باده کلر کت روح حیوانی بر لرقانی اولدی **نظم ترکی**
 مرغ نفس دام اولوب دور در بدن ملاح روح جام اولوب دور در بدن جنبش اول مر عکدر رد امک دکل
 باده کدر رنگ رو جامک دکل بده سنده کی اسباب اجاب و خدم حرم تیغ در بینه سینه لری چاک ابدی اول فکاک
 بایک طبع او شرو ب کبی قولن کبی با شندن دوشور و ب او داده هلاک ابدی لک شهر یار سیدک اوزر نه چادر فود
 اولوسی کیز لدر عانه انا کب کجیسی و اولوسی لک لک جدار جدید سلطان جهان با نر نه خان شنه کجیچه اول کل
 مصیبت آکدن سباهی کاه فکدیلر عروس جلوسک زینتی کبجی برنده قهریر اولوسه کر که مذکور قیصر مغرک
 سیری دفتر نه خیر اولوسه کر که مراسم تغریبه و تهنیه بر نه بند کد لشکر سهولتک مولف مرغ اولوب ارا د کد لشکر

خداوندگار غازی بک نمازخانه قلوب الدیر بورسابه الدیر فاجوچه کن رنده عمارت عامه رسک جوارنده دین جید
بیت ترک لوله رحمت قل نصیب الهی که . رحمت که که انی خبر له که . اولوز بر بل سلطنت ابدی مدت جانی
المنش سکزیل اولدی بو واقعه فاجعه اهرنگ بی یوز طوق برنده دفعه بولدی **مرحوم** و مقصور خداوندگار
غازی بک تا مشهور **السنه ثانی** روانه مذکور اولان **مناظر** **مناظر** بیایر اهرت فلکی و غیره
ملکی ایله جهانده نشانه ابدی بیانی و صورتی لیکانه سیرت و سیرت ملکانه ابدی صاحب ولایتی معروف
و مشهور ابدی کر امتی المیرده و دللرده مذکور ابدی اول حصول حمیده بایه مخدومان آل عثمان که صدقه
ابوبکر و عدالته عمر و بنی عتده حیدر ابدی روایت ایدر لر ایدر لر اقامت صلونه بیت ایله تکیه بر ایکی
ایدوب قومازدی اوجه دک مکر ایدر دی خلق آنک سرتین بله نزلدر بر کون کند و سی کشف پیش امانه و یانده
حاضر اولان جماعه اینتش سرتک نه خوش حال کورادر بر یکبیرده مکته بی شرفها ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر
بن ایدر مزیم اول بولکه که سرتکیر سرتین کیده مزیم داریمه بنیم حق خدمته بارانرا فاعلم جود **بیت ترک لوله**
بارک اندانجی اوله حسن ظن . کامل اکین نقضی صانه کند و دن . آنک سرتی جیلده سرتی حکم بای سلطنت عثمانی
دوری بقتور و مقصوری نقصان دور اولوبدر انوار عدل شامیده دیور جور و ظلم عالم کنور بوب انار خیر
جریبله دیار روم معور اولوبدر اول کنور که اکثری آنک ششیر جهانگیر بایه ایدر نقد عزیزی غرابولنه چایه
سبیلنه صرف قلوب **بیت ترک لوله** نقد و فنی غرابه ایدر صرف . سرتی ایدر ایدر کنور سرف . اوج و
وار ابدی برسی که ساوچی دیر لر در اتاسنه عصیان اوچندل نظر در دور و مجور اولوبدر در کند و کوردر
مغور اوله و غنی منش شرو شور اوله و غنی سبیلنه کوز لرینی چار مشردی کور اولوبدر ردی حمزه بک و غنی
مصطفی پاشا که اناسی طر فندن عثمانی ایدر اصلنده در مذکور شاهزاده مجور که موکینه بر قیزی قالمشیر آنک سرتک
قالن شاهزاده کرک حکا بیکرک روایتی برنده تفصیل اولنه کرک سکردن و سکا بیدن هر بیکرک حصه سی بیان
قلوب قصه تجلیل اولنه کرک والله اعلم

و علیہ السلام